CARTEA DE VACANȚĂ

valentin șerbu

SATIRICE

ASIMILĂRI

Librarul Tămădău îşi îndeplinea conştiincios îndatoririle profesionale. Era un bărbat înalt, foarte voinic, avea ochii mari și o gură despicată într-un surâs binevoitor. Hainele de croială sobră i se potriveau de minune cu slujba. Fiind zilnic împresurat de cititori, ar fi dat dovadă de grosolănie apărând înaintea lor în halat sau în cămașă. Rafturile cu atâtea tomuri strălucitoare impuneau o anumită ţinută. Mai existau și subalternii care distribuiau cărţile, așa că se cuvenea să-și păstreze demnitatea și faţă de aceștia. Doar nu se afla într-un depozit sau într-o magazie, ci într-un important centru de desfacere a culturii.

Librăria îşi deschidea ușile la opt dimineaţa. La această oră nu se iveau prea mulţi cumpărători. O seamă de indivizi, pesemne fără ocupaţie, găseau aici loc de recreare gratuită, stârnind îndreptăţită nemulţumire a librarului. Cu timpul ajunsese să se mânie pe ei, dar nu se cădea să le adreseze o vorbă urâtă dat fiindcă librăria era un loc deosebit de alte Jocuri, un templu ce nu trebuia să fie pângărit. Intrușii răsfoiau cărţile, scormoneau prin rafturi, puneau întrebări dificile, însoţite de rânjete sau de priviri ironice. Se vedea cât de colo că-și pierduseră simţul decenţei: niște neserioși, înclinaţi să nesocotească valorile așezate în rafturi. Plimbându-se calm de-a lungul magazinului, se străpânea cu greu să nu-i alunge de acolo cu lovituri de picior în spate.

Pe la ceasurile zece îşi făcea apariţia un bine cunoscut amator de literatură, Constantin Grădinaru.

Scund de statură, vârstnic, cu faţa brăzdată de cule adânci, la gât cu o imensă lavalieră, vizitatorul se oprea în faţa cărţilor și clătina din cap cu tristeţe.

Nu o dată îşi mărturisise deplina dezaprobare faţă de mulţimea apariţiilor, faţă de puhoiul anonimilor care asaltau obraznic lăcașul culturii. Cu mâinile sale stârcite lua cele un volum, îl întorcea pe toate părţile, îl răsfoia, se oprea asupra unor rânduri și făcea o grimasă de parc-ar fi înghiţit ceva nespus de greţos:

— Asta-i bătaie de joc, spunea el citind un vers ori o pagină de proză. Arta zilelor noastre, dacă se poate numi artă, exprimă de minune decăderea sufletului omenesc. Nu mai înţeleg nimic… Cum se poate accepta, de pildă, imaginea asta?

— Ce vă nemulţumește, domnule Grădinaru? întreba atunci delicat librarul Tămădău.

— Nefirescul.

— Din moment ce a fost editat, acest volum corespunde unui nivel artistic.

— Ia mai slăbește-mă! îţi convine să elogiez! o carte de pe urma căreia câştigi bani. La urma urmei, dumneata eşti un vânzător. Ori vinzi cărămizi, ori vinzi cărţi, totuna. Pe când eu, eu sunt păgubit. Îmi irosesc banii cumpărând versuri proaste, îmi pierd vremea citindu-le, mă enervez, pierd și cheful de viaţă, mă apucă

pandaliile.

— Nu vă obligă nimeni să cumpăraţi, replică librarul înţepat lovit în mândria lui de răspânditor al luminii.

Constantin Grădinarii ridica din umeri și lăsa baltă discuţia, continuând să se uite furios la rafturi.

Cu cât se uita mai mult, cu atât mânia lui se aprindea mai tare. Scotea niște hârâituri stranii din gât, holba ochii, mâinile începeau să-i tremure, gâtul i se încovoia de încordare. Bucuros ar fi incendiat majoritatea tomurilor. Exista chiar primejdia unui atac de apoplexie căci prea i se învineţea chipul. De bună seamă, un client dificil, greu de satisfăcut și capricios. Librarul îl socotea în sinea lui ţicnit și-i accepta toanele părintește.

Pe la ceasurile unsprezece se producea în librărie o mare vânzoleală. Fiinţe mânate de o lacomă curiozitate se plimbau de-a lungul rafturilor, solicitau, comentau, schimbau impresii. Vânzarea ameninţa să devină deodată masivă, avantajoasă, bănoasă din cale afară. Cei mai mulţi însă se mărgineau să pălăvrăgească; nu cumpărau cum ar fi fost de dorit. Și se pierdea astfel vremea fără niciun folos.

Cam în timpul acesta sosea și Anatol Pambuca, un om care se năpustea pur și simplu asupra cărţilor, răvășindu-le nemilos. Anatol Pambuca, juris-consultul unei întreprinderi din oraș, trecea drept un pasionat cercetător în diverse și întinse domenii de la legumicultura până la sociologie. Ochii lui verzi scormoneau, străpungeau, păreau două becuri neliniştite, dornice să pătrundă peste tot. Neglijent îmbrăcat, cu cămașa boţită și pantofii scâlciaţi, arăta ca un derbedeu încolţit de lipsuri și în căutarea unui chilipir. Librarul Tămădău îl suspecta de mult. Avea impresia că mușteriul acesta îi fură cărţile și faptulcnu era deloc îmbucurător. Dar, fiindcă făcea parte din intelectualitatea locală trebuia să-l suporte, deși era mereu cu ochii pe el atunci cinci răscolea rafturile.

După-amiaza librăria se umplea cu o clientelă și mai numeroasă. Vânzarea totuși nu dobândea intensitatea dorită. Vacarmul era asurzitor, discuţiile, râsetele, exclamaţiile năpădeau atmosfera, preschimbau librăria într-o cafenea, într-un loc de amuzament sau de recreare. Mușteriii din nou nu cumpărau nimic, mărginindu-se să răsfoiască tomurile, să privească ilustraţiile, să-și arunce întâmplător privirile pe cele un rând scris. Tinerii necuviincioși care apăreau dimineaţa erau și ei prezenţi, dădeau năvală prin toate ungherele, puneau aceleași întrebări ironice.

Văzând zarva şi mulţimea multicoloră luând cu asalt încăperea, librarul îşi menţinea cu greu calmul. Firea lui răbdătoare era pusă la încercare. Se considera insultat, îşi vedea principiile călcate în picioare. Librăria trebuia să fie, după părea lui, un loc de reculegere, un loc în care să se discute solemn, delicat, în care valorile culturii universale să se vândă în tăcere. Așa, librăria devenea în orele de seară un soi de bâlci zgomotos, adăpostea o adunătură netrebnică de guralivi și de bădărani. Întreaga încăpere vuia, părea că trosnește din încheieturi, că primise în ea niște nebuni dezlănţuit. Arareori se cumpăra câte o cărţulie. Bărbaţi în ţinute impecabile, femei de o eleganţă rară căscau ochii, vorbeau, dar nu cumpărau. Soseau aici doar

spre a fi văzuţi, spre a se cerceta unul pe altul. Noroc de unii, cum era doctorul Barău, care achiziţiona deodată cele două zeci de volume, sau ca inginerul Teodorian, care nu se lăsa nici el mai prejos.

Doctorul Barău cumpăra cu precădere cărţi cu o înfăţișare atrăgătoare, mai ales legate. Nu se uita la bani și nici la numele autorului. Cum zarea câte o carte cu cotorul strălucitor, având pe el litere frumos imprimate, nu ezita s-o plătească. De ani de zile frecventa librăria și nu scăpase niciodată un cotor.

Toate cărţile sunt la fel, îi declarase el într-o zi inginerului Teodorian, pe care-l întâlnea uneori în librărie. Toate ascund în ele cele ceva vrednic de a fi cunoscut. Seamănă cu niște cutii: le deschizi, le cercetezi conţinutul, constaţi că n-ai aflat nimic mai mult, dar rămâi în suflet cu o aromă deosebită. În ce mă privește, nu mai citesc demult. În schimb, prezenţa cărţilor mă impresionează în chip plăcut, mă învăluie într-un aer subtil, cu neputinţă de definit. Din biblioteca mea răzbate parcă un fluid. Și, pentru a mă pătrunde mai adânc în acest fluid, stau uneori în pielea goală în faţa cărţilor. S-ar putea pune la punct și o terapie în acest sens. Una e să stai înaintea unor tomuri de filosofie, și alta e să stai înaintea unor tomuri de strategie militară. Are de asemenea mare însemnătate și partea pe care o expui bibliotecii.

Inginerul Teodorian nu împărtășea acest punct de vedere.

— Eu dragă prietene, îi spunea el doctorului, socot că o carte trebuie negreșit citită, dar nu cum am fost deprinși din bătrâni, ci altcumva. Iau de pildă un volum și la fiecare pagină citesc câte un rând. Este de ajuns pentru un om deștept, care poate deduce sensul și conţinutul… Procedeul acesta îl aplic cu cărţile din domeniul specialităţii mele. Cu cărţile de literatură folosesc alt mijloc de asimilare: citesc prima și ultima pagină. De altfel sunt cărţi pe care nici nu e nevoie să le deschizi — titlul îţi spune tot… Trăim o epocă mișcată de un ritm tot mai accelerat, așa că natural e să ne adaptăm lui. Dar voi aplica și procedeul dumitale, poate că este eficace.

Ascultând, librarul Tămădău se înfricoșa. Se simţea dintr-odată inutil; juca un rol fără importanţă pe lumea asta, se considera o paiaţă bine îmbrăcată, pusă acolo printr-un concurs de împrejurări spre a servi o mulţime de oameni fie ignoranţi, fie smintiţi. Mintea lui refuza să accepte ideea nesocotirii cărţilor. Librăria era, cum bine s-a spus, un focar de înţelepciune, o puternică sursă de lumină spirituală. El nu era un furnizor oarecare, ci un factor pus în slujba progresului și a umanizării, Dacă doctorul Barău își expunea trupul înaintea cărţilor și dacă inginerul Teodorian citea doar titluri, atunci pentru ce mai există nevoia lecturii? Ori poate nevoia aceasta era iluzorie și mușteriii lui niște farsori! Exista totuși Constantin Grădinaru, care oricât de cârtitor, el ca o carte de la început și până la sfârșit încercând să absoarbă din ea chintesenţa, cum singur mărturisea. Pe lângă Constantin Grădinaru mai trăiau și alţi cititori conștiincioși, cinstiţi, care nu lăsau cărţile din mână până când nu ajungeau la sfârșitul lor, chiar dacă treaba asta ar fi fost o corvoadă.

Iată de pildă, Mitică Spânu, un om minunat, amabil, care citea cu patimă cărţi de călătorii, încercând astfel să-şi satisfacă o trebuinţă din tinereţe, şi care se adâncea în lectură ca într-o cadă, nepărăsind-o, nesăvârşind actul odioasei trădări…

Când închidea librăria, Tămădău era sfârşit de puteri. Încăperea se golea, prin uşă da năvală un aer curat, binefăcător, se simţea eliberat de o mare povară. Mai zărea prin ferestrele vitrinelor cele un chip omenesc, dar acesta era în ofensiv, îndepărtat, nevătămător. Şederea îndelungată în picioare, larma, învălmăşeală îi lăsau în trup un ecou care se stingea încetul cu încetul. Cravata strânsă la gât, vesta, pantofii exercitau asupra lui o presiune insuportabilă.

Trecea în încăperea din spatele librăriei, îşi desfăcea gulerul cămăşii, şireturile pantofilor; simţea că se revarsă şi că urmează să se înfrăţească cu podelele. O linişte adâncă se lăsa în sufletul lui, pacea mult aşteptată. Rămânea pe scaun în eu, eu ochii în gol, răsuflând adânc, oftând. În clipele astea se secotea un martir al culturii.

În dimineaţa aceea, pe la ceasurile zece, se ivi ca de obicei Constantin Grădinaru, care începu să judece în termeni necruţători literatura contemporană.

De data asta obiectul furiei sale îl constituia un volum de versuri. Descoperise nişte strofe care treceau considerabil de marginile îngăduinţei sale: „Îmi voi înghiţi meseria-n miez de noapte…". Citind versul, se făcu stacojiu la faţă, începu să rostească vorbe fără şir. Într-un târziu izbuti să articuleze:

— Tâlharul! De ce nu se introduc pedepse pentru asemenea măgării? La ocnă! Neron îi bătea la spate pe aceşti impostori, îi arunca în Tibru, îi punea să şteargă cu limba ceea ce au scris. De ce nu sunt amendaţi ticăloşii?

— Păi dacă ar exista o legiuire în privinţa asta, spuse librarul, spaima ar fi atât de mare, că n-ar mai scrie nimeni.

— Atâta pagubă I Ar fi trebuit să nu li se permită bandiţilor publicarea decât după ce sunt consultaţi de un medic psihiatru.

— Tot nu veţi scăpa de ei.

Sosi şi Anatol Pambuca; avea o servietă voluminoasă sub braţ şi ochii plini de neliniște. Se aruncă asupra unui raft şi începu să-l întoarcă pe dos. Găsi o carte de silvicultură intitulată *Fagul,* alta cu titlul *Călăuza sobarului* şi le cumpără pe amândouă.

Constantin Grădinara se apropie de el şi-l iscodi:

— Se pare că aveţi o bibliotecă vastă.

— Am, am, răspunse Anatol Pambuca în felul lui repezit. Numai că nevastă-mea nu-mi dă voie s-o ţin într-o încăpere anume, aşa că am rânduit-o pe toată în toaletă. N-aveţi idee cu cât interes se citeşte o carte la toaletă.

Librarul se cutremură: îi fusese dat să cunoască încă un mod de a face lectură. Trecut de toate năduşelile, strânse din fălci şi se uită la avocat, ca la o dihanie respingătoare.

— Şi versurile tot acolo le citiţi? — îl întrebă ca un somnambul Constantin Grădinaru pe avocat.

— Desigur, desigur, tot ce ţine de spirit se înplinește de minune acolo, în singurătate, în liniște, când rămâi cu tine însuţi. Știţi, am o familie numeroasă și locul meu de interiorizare, refugiul mi-l găsesc numai acolo, numai acolo, cu toate că uneori mai bate câte cineva la ușă.

Constantin Grădinaru se făcu iar roșu în obraz, fruntea i se coloră în violet și ca de obicei începu să tremure.

Librarul se retrase cât putu mai grabnic în încăperea alăturată, se așeză la birou, îşi prinse tâmplele în palme. Trecea printr-o mare suferinţă.

Prin urmare feluriţi ipochimeni terfeleau cultura, înţelepciunea omenească. Iar el nu era decât călăuzitorul unora dintre concetăţenii săi către prăpastie.

El vindea cărţile ca pe niște cărămizi, cum bine spunea Constantin Grădinaru, ca pe niște cărămizi. Nu e oare mai drept să-și alunge mușteriii? Să-i pună pe goană cu un ciomag? Dar poate că între ei existau suflete însetate cu adevărat de literă scrisă… Și, în fond, ce e aceea literă scrisă? Ce e această buchiseală măruntă având pretenţia că dă lămuriri? Că pătrunde peste tot și înalţă? Ce e acest delir tipografic pricinuitor de zâzanii, de neînţelegeri, creator de monștrii?

Își trecu palma peste fruntea plină de sudoare: o imagine i se înfipse, nu se știe cum, în cap. Oamenii erau ca niște ulcioare pline de viscere în frământare. Deasupra fiecărui ulcior se află vrafuri de volume. Din ulcioare se aude vag zumzetul organelor care lucrează neistovite, dar o legătură naturală între aceste organe și cărţile de deasupra lor nu există. Cărţile sunt moarte, iar organele vii, bine adăpostite în pereţii rigizi ai ulcioarelor.

— Cred c-am să înnebunesc — îşi spuse el uitându-se buimac în jur.

Ochii lui întâlniră niște enciclopedii masive, frumos legate. Acolo, în enciclopedii, se află în ordine alfabetică o mulţime imensă de lucruri; lângă enciclopedii văzu dicţionare, atlase, albume, volume de critică literară, de filosofie, de ştiinţă — și toate îi stârneau uimirea. Unii scriau, alţii nu citeau.

Îi răsări în cap ideea unei experienţe. Se gândi că poate, într-adevăr, cărţile se pot asimila altcum, cu ajutorul trupului. Trăim în era minunilor tehnice! Dacă alţii practică — și cu succes — diverse metode, de ce n-ar încerca și el ceva asemănător? Ce-ar fi fost să guste bunăoară o pagină tipărită fără a o citi?

Se ridică de pe scaun, se apropie de un raft, scoase un un volum de enciclopedie, îl deschise și rupse o fila. O mototoli, o vârî în gură și începu s-o mestece. Cocoloșul era îndărătnic și lăsa pe limbă gust leșios. După ce-l înghiţi, așteptă un sfert de ceas efectul; o limpezime deosebită, o stare de spirit anume, o transfigurare. Nimic! Era același.

Și mâncă astfel timp de câteva luni multe pagini, pe ascuns, pândind clipa supremei iluminări.

OAMENI CU IDEI

După ce-și aprinse pipa, Marius Buzdugan se lăsă moale pe scaun, sprijinindu-se de spătar cu un oftat de plăcere. Pe masă se aflau resturile prânzului copios, alcătuit din multe și variate soiuri de bucate.

— Am auzit, sau am citit, nu-mi mai amintesc prea bine, se adresă el unei făpturi din penumbra unui ungher, că nu e departe vremea când ne vom hrăni cu pastile. Așa stând lucrurile, cred că pe lângă pastile ar mai trebui să existe și un adaos, ceva de umplutură, care să ţină stomacul plin. Degeaba mă hrănesc cu preparate concentrate, dacă n-am senzaţia că m-am umplut… Presupun că acel adaos de umplutură va fi alcătuit din paie de pildă, paie fine se înţelege.

— Paie? tresări interlocutorul, Lică Esofache, un bărbat cu trăsături nedesluşite, cu faţă zbârcită și extrem de deprimată. Nu cred că paiele ar fi bune pentru umplerea intestinelor. E nedemn să folosești, ca om, hrana dobitoacelor. Aș înclina să consider că ar fi mai potrivită folosirea unui alt material, vată, să zicem.

— Întotdeauna ai fost stăpânit de mania contrazicerilor, i-o tăie nemulţumit Marius Buzdugan. Ești un om lipsit de înţelegere, înfumurat, îţi dai ifose. Lași să se creadă că ești deștept, când în realitate…Când am spus paie, paie să rămână!

Ca și în alte dăţi, Lică Esofache înghiţi observaţia. Și tot ca în alte dăţi, faţa i se făcu și mai cafenie. Îşi plimbă degetele tremurătoare pe marginea mesei, se uită fugar pe fereastră, îşi spuse că în curând se va înserа, îşi aminti că va trebui să înceapă pregătirile pentru cină. Trebuia să deretice prin odaie, să mături, să spele vasele…

— Și, continuă Marius Buzdugan, dacă în viitor oamenii se vor hrăni cu pastile, vârând în ei și paiele care să le dea impresia că sunt plini, mă întreb ce se va întâmpla cu organismul uman, silit să sufere o asemenea abatere de la legile firii? Consecinţele nu sunt de neprevăzut, dar cred că o astfel de nutriţie va modifica modul de gândire al urmașilor noștri… Are o mare însemnătate calitatea mâncărurilor și numai un individ cu simţurile grosolane, neşlefulte îndeajuns, nu face distincţia între influenţa pe care o exercită asupra gândirii o farfurie cu sarmale sau o felie de pline cu marmeladă. Marmelada, de pildă, mă face ipohondru… presupun că oamenii viitorului, mâncând pleava de care vorbeam, nu vor face prea mari isprăvi, vor fi melancolici, abătuţi. În aceste condiţii ştiinţa istoriei se va dezvolta considerabil, iar versurile vor fi de natură idilică. Se va găsi totuşi remediu, nu mă îndoiesc, și acelei stări de spirit.

— E departe vremea aceea, obiecta Lică Esofache. De ce să ne frământăm minţile?

— Iar începi? replică mustrător Marius Buzdugan. Ţi-ai făcut un obicei din a mă contrazice. Asta-i curată nesimţire. În fond nu ești decât un pârlit de slujbaș, un om în serviciile mele, așa că se cuvine să-ţi cunoști lungul nasului și să nu te mai amesteci acolo unde capul tău sec nu e în stare să priceapă ceva.

Lică Esofache înghiţi din nou dojana nemeritată. Făptura lui firavă, pierdută în niște straie largi, suferea. În fiecare zi îndura tratamentul acesta, în fiecare zi era ofensat, făcut de două parale. Era cuprins uneori de o îndreptăţită revoltă și se pomenea că-l urăște de moarte pe omul care-i sta dinainte.

Bucuros ar fi pus mâna pe un obiect greu, pe un fier de călcat să zicem, ca să-i lovească fruntea plină de o semeţie prostească.

— Ne putem îngădui, turnă Marius Buzdugan, pufăind din pipă, să mergem mai departe cu presupunerile. Și paiele se vor consuma după o perioadă de timp, așa încât, în epoci și mai îndepărtate stomacurile ar trebui să fie îndopate cu alt material, mai la îndemână, care să completeze, firește, pastilele. Înclin să consider că va fi folosit pământul…

Lică Esofache nu mai era în stare să rabde asemenea afirmaţii. Urechile i se umplură de-un vuiet straniu, îndepărtat. Se ridică de pe scaun, umblă fără niciun rost prin încăpere, se pomeni în faţa ferestrei, cu teama că și-a pierdut minţile.

— Acum, că am epuizat subiectul ăsta, să trecem la altul, tot atât de interesant, se auzi vocea lui Marius Buzdugan. Îmi vine în minte o altă problemă care frământă omenirea și anume aceea a transmiterii memoriei cu ajutorul unor acizi, dacă nu mă înșel… Cică se lucrează intens în domeniul ăsta… S-au făcut, am auzit, experienţe pe șoareci. S-a luat nu știu ce umoare de la un cobai dresat și a fost introdusă altuia, nedresat. Urmarea a fost că primitorul a căpătat deprinderile donatorului. Faptul poate avea consecinţe uriașe asupra viitorului, îţi dai seama? În primul rând va dispare tagma nelegiuită a profesorilor care, după cum știi, nu m-au lăsat să-mi termin liceul… Nu vor mai exista școli, institute, universităţi. Oricare om se va duce pur și simplu la farmacie, va cumpăra o fiolă de doi bani, îşi va face apoi e injecţie și se va simţi iluminat din adâncuri. Atunci lumea întreagă va fi alcătuită numai din genii, nu se vor mai întâlni proști ca acum, proști cu duiumul, proști care încurcă treburile, îţi calcă pe nervi, nu te lasă să trăiești în pace… Instruirea urmașilor noștri va fi asigurată de un corp medical pregătit ca să facă într-una injecţii…

— Bine, dar e imposibil! izbucni cu glas tremurător Lică Esofache.

— Constat cu regret că nu pricepi ce va să zică aia progres. Ești un dușman al omenirii. De mult te suspectez… Nu văd ce te-ar îndemna să te opui unei perspective atât de luminoase. Ce te determină să tot clatini din cap a neîncredere, să nutrești scepticismul acesta rușinos? Ești vrăjmașul progresului, faci parte din acea categorie de indivizi care se mai zbat încă în tenebrele medievale, care urăsc tot ceea ce ar îmbunătăţi cât de cât soarta omului. Ești poate, și mă îngrozesc făcând această presupunere, un eventual incendiator.

— Dar asta este culmea! Nu mai rezist! Plec, plec pentru totdeauna.

Tremurând din tot trupul și făcând feţe-feţe, se îndreptă spre cuierul din spatele ușii; îşi smulse de-acolo pardesiul și-l îmbrăcă la repezeală, îşi îndesă apoi pe cap o pălărie cu boruri destrămate. Spuse gâfâind:

— În casa asta nu mai calc niciodată!

— Stai, spuse împăciuitor Marius Buzdugan. Vezi că nu pricepi nimic? Mai întâi nu văd de ce ţi-ai nesocoti interesele. Vrei să te dezmoștenesc?

În sinea lui Lică Esofache recunoscu justeţea zdrobitoare a vorbelor lui Marius Buzdugan. Între ei exista de mult o înţelegere încheiata și redactată în termeni extrem de preciși; Lică Esofache urma să-l moștenească pe Marius Buzdugan în întregime. I se lăsau bunuri deloc neglijabile: mobilierul, cărţile. covoare, o pendulă. În schimbul cărora Lică Esofache se obliga să-l viziteze zilnic pe Marius Buzdugan, spre a întreţine cu el discuţii, spre a deretica prin casă și spre a face unele mărunte servicii. Auzise ulterior că acest Buzdugan, terorizase și alţi muritori cu teoriile sale, făgăduindu-le moștenirea.

Aceștia renunţaseră grabnic și fugiseră care-ncotro din calea lui. Mai auzise despre el că fusese repudiat de toate rudele, că îl părăsiseră toţi prietenii, că-şi câştigase cu timpul faima unui nemaipomenit pisălog. Totuși mobilierul acela, așa vechi cum era, îl atrăgea pe Lică Esofache. Mai mult ca orice dorea să obţină pendula, căci visase întreaga viaţă la un asemenea lucru, neizbutind să și-l procure. Era alcătuită din lemn de nuc și din cristale, era complicat ornamentată; iar cei doi amorași se conturau neasemuit de gingaș deasupra cadranului. Sunetele ei îi strecurau inimă o dulce încântare, iar ritmul domol avea darul să potolească și să mângâie. În afara moștenirii, potrivit aceleiași înţelegeri, mai primea din partea bătrânului, zilnic, suma de opt lei.

— Ia loc și n-o mai face pe indignatul, că nu te prinde, îi spuse cu glas potolit gazda. Comportându-te astfel nu vei intra niciodată în posesia acestor bunuri. Toată viaţa ai fost un om fără căpătâi, așa că nu văd ce te-ar mai putea insulta. Se cuvenea măcar să înveţi că răbdarea este una dintre cele mai mari` virtuţi, că numai cu ajutorul ei lumea a reușit să ajungă pe culmile de astăzi.

Moștenitorul strânse din dinţi, se dezbrăcă şi-şi reluă locul la masă; trebuia să mai stea în tovărășia pisălogului încă două ceasuri.

— Un vecin mi-a spus alaltăieri, reîncepu Marius Buzdugan discuţia întreruptă, că se vor lua măsuri serioase pentru prelungirea vieţii. Scopul tuturor cercetărilor în acest sens… Dar văd că nu mă asculţi…

— Ba da, vă ascult, vă ascult cu cea mai mare atenţie.

— Scopul tuturor cercetărilor tinde să stabilească o cifră record pentru durata vieţii: un mileniu. Dumneata ce zici?

— Ce să zic, s-ar putea…

— Nu-mi plac răspunsurile în doi peri. Din nou mă văd silit să-ţi atrag atenţia asupra faptului că nu te ridici la înălţimea unei adevărate înţelegeri, că te ferești de afirmaţii răspicăte, că șovăi în chip condamnabil… în viaţă, dragă domnule, se cuvine să ai păreri certe, opinii întemeiate, să te pronunţi cu hotărâre și adânc încredinţat. Dumneata semeni cu o trestie care se înclină la orice bătaie a vântului. După cum te comporţi, aș zice că ești sau nătărău, sau pur și simplu refractar. Și dacă mai punem la socoteală și vârsta, atunci cazul dumitale e de-a dreptul surprinzător. Un bătrân prost sau idiot e o monstruozitate. Dar să revenim la oile noastre. Cum spuneam, vârsta pe care ar urma s-o atingă omul ar fi aceea de un

mileniu. Ce zici?

— E cam mult.

— Ei, vezi că am avut dreptate? Din nou aceeași condamnabilă îndărătnicie. Nu înţeleg ce te îndeamnă să nesocotești previziunile științifice.

— O mie de ani mi se pare cam exagerat…

— Și zece mii, și o sută de mii, și un milion…

Închipuiește-ţi un om care-ar trăi un milion de ani.

Asta zic și eu ispravă!

— Dar ţesuturile se degradează, uzura, deshidratarea…

— Cu dumneata n-am să cad de acord niciodată.

Văd că n-ai încredere în nimeni. Nu cumva ești vreun popă alungat din rândurile clerului? Poate vreun călugăr catolic, vreun misionar? Numai dealde ăștia umblă cu șoalda, ei încearcă din toate puterile să corupă aspiraţiile spre bine ale omenirii.

— Sunt ortodox.

— Aha, și aici e necesară o precizare. Nu mai știu de unde mi-a venit la ureche un zvon cu privire la sentimentul religios. Cică în capul omului, în creierul lui mai bine zis, ar exista, pe lângă o mulţime de alte zone, hărăzită fiecare câte unei funcţii fiziologice sau aptitudini, o zonă, zic, destinată înţelegerii religioase a lumii. La dumneata zona de care vorbeam a invadat pesemne în chip nepermis celelalte zone, le-a înghesuit, le-a sufocat. Ar trebui să te consulţi și apoi să urmezi un tratament, băi de pildă, ori o cură de ape minerale. Poate că va avea loc o vindecare și atunci lumea va fi atrasă de un nou fenomen: Dizolvarea sentimentului religios cu ajutorul apelor minerale.

Lică Esofache fu cuprins brusc de o stare ciudată. Agitaţia dureroasă de adineaori se preschimbă într-o totală indiferenţă faţă de propria lui soartă. Privea apatic la chipul rumen și sănătos al gazdei; furnicăturile, împunsăturile, tremurăturile îl părăsiră cu totul. La urma urmei Marius Buzdugan era impresionant prin presupunerile și ipotezele sale. Se avânta voinicește în tot soiul de suișuri, nu-și cruţa puterile spre a atinge, cu o îndrăzneală neobișnuită, culmi din ce în ce mai în accesibile. Era poate o încântare să-l asculţi. De ce oare se împotrivise până acum? Cum de se înverșunase împotriva acestui om cu mintea mereu în clocot?

— Să trecem acum la un alt subiect, deopotrivă de captivant şi instructiv, la farfuriile zburătoare.

Subiectul acesta m-a preocupat multă vreme, m-am informat temeinic asupra lui. Pot spune că m-am alăturat și eu acelora care au încercat să pătrundă în misterul acestor vehicule. Părerea mea se poate rezuma în câteva cuvinte: farfuriile zburătoare sunt niște plăsmuiri ale minţii omenești, sunt adică un soi de vârtejuri create de activitatea cerebrală ce le lansează în spaţiu. Dacă gândeşti intens, atunci poţi fi sigur că din capul tău ies niște rotocoale care pot părea uneori vehicule în ochii celor neavizaţi. Dar parcă din nou te gândeşti la altceva…

— Nu. Vă asigur, spuse hotărât Lică Esofache. Mi-aș permite și ipoteza mea în legătură cu farfuriile.

— Te ascult cu plăcere.

— Aș înclina să văd în aceste vehicule cosmice niște creaţii ale unor făpturi care nu pot fi văzute, niște fiinţe din oxigen pur, să zicem.

— Ei. Așa-mi placi! Așa trebuie să discute doi oameni. Aproape că nu te recunosc. Ehei, dac-aș trăi eu în preajma cercetătorilor, câte idei nu le-aș da! Idei… Ce cuvânt! Ia stai! în fond ce crezi dumneata despre idei; au ele o consistenţă sau nu?

— Trebuie să aibă.

— Și pe ce, mă rog, îţi sprijini afirmaţia?

— Păi, din moment ce sunt simţite și înţelese de toată lumea…

— Foarte bine! Continuă! Așa te vreau!

— Ideile, ar fi. După umila mea părere, niște bule dintr-un soi de materie subtilă, din niște particule atât de fine, că ne-am îngrozi măsurându-le. Însăși compoziţia luminii e grosolană faţă de compoziţia ideilor… Ideile acestea călătoresc prin spaţiu cu viteze ameţitoare și tot umblând de colo-colo, îşi fac brusc loc în capul unui om, din pricini greu de pătruns cu mijloacele de cercetare de astăzi. Odată cuibărite într-un cap, anevoie îşi părăsesc culcușul, uneori numai în urma decapitării îşi iau din nou zborul.

— Esofache, ai crescut în ochii mei. Numai că vezi, e cam imprudent să vorbim despre o compoziţie, atât de subtilă, cum pretinzi dumneata că au ideile.

— De ce? în tot ceea ce ţine de spirit trebuie să vedem o organizare oarecare a materiei. În gânduri, în raţionamente, în sentimente… Dac-ar fi să-mi reprezint plastic gândurile, atunci le-aș da forma unor excrescenţe: raţionamentele ar fi ca niște schelete alcătuite din multe lanţuri de particule, cum spui dumneata, sentimentele ar fi niște unde care se propagă dezordonat de colo-colo…

FOLOASELE ARTEI

În cuvântul de inaugurare a expoziţiei, Hector Pandoc expuse limpede, în termeni convingători, părerea sa în legătură cu arta modernă. Înalt, îmbrăcat într-un costum de culoare neagră, cu expresia unei seriozităţi desăvârșite așternută pe chipul său lat, el vorbi vreme de un ceas vizitatorilor care urmau să contemple câteva realizări ale artiștilor locali. În sala vastă, luminată puternic de lămpi fluorescente, vocea oratorului răzbătea clară, cadenţată solemn, trimitea frazele într-un mod pe cât de graţios, pe atât de impresionant. La urma urmei Hector Pandoc se pricepea să deschidă expoziţii, să facă introducerile necesare în situaţii de felul acesta, să îndrume gustul iubitorilor de artă. Însăși înfăţișarea lui se potrivea rolului ce-i revenea. Gesturile lui erau largi, cuprinzătoare, mișcările trupului unduioase, îşi arunca din când în când capul semeţ, întindea arătătorul indicând o oarecare direcţie. Era, într-un cuvânt, vorbitor plăcut, reușea să captiveze atenţia, s-o subjuge chiar.

— Ne aflăm aici, spuse el printre altele, în faţa unor creaţii foarte valoroase, aș

putea spune mai valoroase decât alte creaţii, dat fiind caracterul lor oarecum inedit. Tapiseriile pe care le veţi vedea în curând reprezintă o muncă migăloasă, sunt lucrări care solicită creatorului eforturi mari, istovitoare.

Cei care le semnează trebuie să cunoască meșteșugul războiului de ţesut, meșteșugul gherghefului, trebuie să fie stăpâni pe îndeletnicirea brodatului, a croșetatului, a lucrului la andrele și chiar a torsului. Autorul poate fi considerat aşadar un ţesător, un lucrător casnic.

Ajuns la acest punct al discursului, Hector Pandoc se aplecă elegant asupra unei măsuţe, îşi turnă dintr-o carafă apă într-un pahar pe care-l sorbi în întregime. La sfârşitul acestei operaţii chipul său exprima o reală beatitudine. Își șterse gura cu o batistă fină, reluă apoi fără dificultăţi firul expunerii:

— Autorul, după cum spuneam, pe lângă dibăcia ce trebuie s-o dobândească muncind, se cuvine să reverse pe pânză și plenitudinea talentului său, să în bine culorile, să aleagă fondul, să ţină mereu seama de subiectul tratat, să înfăptuiască geniala joncţiune între subiect și formă. Căci, stimaţi vizitatori, forma este cea care în opera unui artist, lunecă jucăușă printre degete, fiind, poate, aidoma unui pește îndărătnic. Forma aceasta reală trebuie domolită în sălbăticia ei originală, silită să intre pe pânză… Veţi avea prilejul să deslușiţi în operele din expoziţie tocmai lupta dintre creator și încăpăţânata formă…

Într-un colţ al încăperii, aproape de calorifer, Alecu Bundă privea la orator simţindu-se din ce în ce mai batjocorit. Era un omuleţ îndesat, îmbrăcat cu o scurtă de piele, iar în picioare avea o pereche uriașă de cizme. Alecu Bundă, unul dintre artiștii vizaţi de Hector Pandoc, ascultând cuvântarea, se văzu pus în situaţia de a accepta o seamă de insulte aduse persoanei sale. Fusese pus în rândurile ţesătorilor la războaie, fusese luat drept lucrător casnic! Ceea ce era și mai greu de primit, cu totul în admisibil, se arăta a fi o anumită nuanţă de condescendenţă pentru arta sa. Oratorul nu acorda nicio importanţă laturii strict artistice a tapiseriilor, înclina să le se cotească doar niște îndeletniciri minore, practicate de oameni fără ocupaţie, de pensionari ori de in firmi care n-au cum să-și omoare vremea. În ruptul capului Alecu Bundă n-ar fi acceptat asemenea idei. Lucrase la câteva tapiserii expuse aici, depusese sforţări întru artă, se dăruise total lucrărilor și iată că venea un fitecine și-i desconsidera râvna coborând-o în mijlocul ocupaţiilor comune. Nu, părerea vorbi torului era cum nu se poate mai jignitoare.

Ascunzându-și cu greu iritarea care pusese stăpânire pe el, se apropie de un individ care sta izolat. Lângă un soclu gol, privind melancolic adunarea.

Individul avea plete îmbelșugate, haine ponosite și la gât o cravată acoperită cu pete. Dorind să afle opt mă unui om oarecare asupra cuvântării, Alecu Bundă îi şopti:

— Nu aveţi cumva impresia că oratorul coboară prea mult arta tapiseriilor socotind-o îndeletnicire domestică?

— Domnule, eu sunt sculptorul Cristian, se recomandă individul. Am expus la subsolul acestui clădiri câteva originale lucrări. Nu văd ce legătură există între covoarele atârnate pe pereţii din jurul nostru și arta mea.

— Cum, covoare spuneţi? întrebă cu un tremur în glas Alecu Bundă.

— Desigur, covoare. Și mai rău, carpete. Nu pricep cum de se tot extaziază personajul acela care deschide expoziţia înaintea unor cârpe colorate de care ne putem lipsi oricând.

— Asta-i curată ignoranţă, șuieră Alecu Bundă. Eu sunt autorul acestor așa-zise covoare și nu-ţi permit…

— Ssst! Ssst! se auziră niște avertismente.

Instalat în colţul opus ai intrării, lângă o coloană ce se ridica falnică, susţinând plafonul, Ilie Costea se pierduse într-o visare nedeslușită. Paltonul său, de culoare cenușie, cu ţesătura roasă la guler și la coate, mărturisea o pronunţată lipsă de mijloace materiale. Obrazul nebărbierit și încălţămintea distrusă veneau să completeze aspectul acestui om de care era poate bine să te ferești. Pătrunsese în sala expoziţiei cu un singur scop și anume acela de a se încălzi. Ar fi stat într-o bodegă, dar nu avea bani. Ar fi cerut, pe de altă parte, bani nevesti-sii, dacă aceasta ar fi fost o făptură înţelegătoare și sensibilă. Când n-avea bani, și asta se întâmpla de cele mai multe ori, Ilie Costea rătăcea prin oraș în dorinţa unei informări temeinice, căci plănuise să scrie o monografie cu privire la locul în care se născuse și trăise o bună bucată de vreme. Cu scurgerea timpului însă, monografia căpătă pe nesimţite un vag aspect de roman poliţist, apoi se preschimbă, nu se știe cum, într-un soi de reportaj, spre a ajunge, în final, un fel de ghid turistic. Era o metamorfoză stranie, pe care nu reușise încă s-o înţeleagă. Desigur, să facă de ghid turistic nu convenea exigenţelor sale spintuale, ea urmând să fie depășită, să devină poate un jurnal ori un lung poem epic… Cum ședea în apropierea coloanei, Ilie Costea nu băga în seamă încăperea în care se afla. Gândurile sale prinseseră aripi și începuseră să călătorească prin oraș, pe la locuinţele unor cunoscuţi care eventual ar fi fost în stare să-i împrumute o sumă de bani. Era josnic să te tot gândești la acești bani și nu puţine se dovedeau clipele în care Ilie Costea se dispreţuia din toată inima.

Visase cândva să se lipsească de bancnote, de monezi, să vieţuiască asemenea unui martir al finanţelor, să se înalţe deasupra lăcomiei de câștig ce stăpânea omenirea. Avusese atunci în vedere și câteva pilde celebre, se gândise la virtuţile recomandate de stoici.

Se convinsese însă de firea lui slabă și de faptul că mereu va fi îndemnat, de o stranie pornire către bani.

La un moment dat se dezmetici, se scutură cu dintr-un vis și, rotindu-și ochii, îşi dădu seama că se găsește în aceeași sală de expoziţie în care intrase.

Văzu oratorul, auditoriul, mai văzu pe pereţi tapiseriile care urmau să fie contemplate de mulţime. Privirile i se opriră asupra vorbitorului, care continua să execute mișcări mlădioase, pline de graţie.

— Tapiseria, dragi vizitatori, spunea el, comportă adânci semnificaţii, ea năzuiește să cuprindă cu mijloace modeste realitatea, s-o modeleze, s-o transfigureze. Ea este un soi de pictură, dacă vreţi.

Din colţul său, Alecu Bundă clocotea. Așadar, tapiseria era un soi de pictură, după părerea oratorului. Ceva ce nu se poate ridica la înălţimea adevăratei arte, o scamatorie! Se cuvenea luarea unei măsuri în numele adevărului, oratorul trebuia să fie chemat la ordine, mustrat chiar, aici, în public, pentru ușurătatea opiniilor lui. Fiind totuși un om de lume. Alecu Bundă, renunţă la hotărârea nebunească de a răcni cât îl ţinea gura o sudalmă. Simţi în schimb pe undeva, prin măruntaie, o înţepătură ascuţită. Semn că se declanșa durerea de ficat.

— Aşa-mi trebuie, spuse el. Așa-mi trebuie dacă mă enervez. Nu înţeleg de ce pun la inimă inepţiile acestui nemernic care încearcă să mă defăimeze și care, culmea, se uită la mine cu ochii lui cât cepele. În fond ce dracu' are de se uită la mine?

Alecu Bundă îşi scormoni memoria și descoperi în ea lesne persoana lui Hector Pandoc. Îşi aminti cum acesta, în urmă cu mulţi ani, îi ceruse un mic serviciu, o informaţie după cum îşi amintea. Se vede treaba că nu-i acordase atunci o atenţie deosebită, sau poate că-l repezise.

— Sunt oameni îşi mai spuse el, care nu uită nici cele mai mici neplăceri aduse persoanei lor. Asta-i explicaţia, aşadar. Se răzbună acum. Te pomenești că n-am să pot vinde nimic.

La această presupunere simţi o ușoară ameţeală.

Îl privi pe sculptor, care asculta cu aceeași expresie de dispreţ total, și din nou i se adresă:

— Prin urmare eu sunt ţesător de covoare?

— De preșuri, preciza celălalt. De preșuri care stau ia intrarea în locuinţe.

— Dacă nu ne-am afla aici, ţi-aș cârpi o pereche de palme.

— Nu cred. Este imposibil ca un covorist să lovească un sculptor. Ţi s-ar usca mâna în clipa în care ai ridicat-o asupra mea!

În sfârşit cuvântul introductiv se încheie și publicul fu rugat să intre în contact nemijlocit cu capodoperele. Se alcătuiră grupuri, se stârni rumoarea specifică expoziţiilor. Vizitatorii avură prilejul să se minuneze sau să strâmbe din nas, să adopte felurite atitudini strict estetice. Lângă fiecare creaţie se afla și preţul solicitat, așa că cei prezenţi căpătau o deplină informaţie cu privire la valoarea contemplată.

Încremenit alături de coloana sa, Ilie Costea, fu brusc străbătut de un gând ciudat. Epuizând toate variantele în vederea obţinerii banilor, socoti, nu se știe cum, că suma aceasta ar putea fi dobândită tocmai de la Hector Pandoc. Nu-l cunoștea pe acest domn, dar fiindcă stătuse în apropierea lui atâta timp, era îndreptăţit să-l considere amic, cu atât mai mult cu cât îl ascultase cu răbdare ieșită din comun… Îl căută prin mulţime, formându-și în minte cererea, desigur, răspicată, și bine argumentată. Tertipurile clasice îşi pierduseră eficacitatea: Că sunt bolnav, că n-am bani de tren, că am copil în spital. Obrajii săi cotropiţi de vinișoare și nasul care se înroșise la capăt l-ar fi trădat. Cel mai indicat procedeu ar fi fost acela de a exclude din cererea sa orice nuanţă de cerșetorie, comportându-se ca un bărbat nobil, ajuns pe într-o nefericită împrejurare la ananghie. În fond se afla aici între confraţi, între artiști. Veni aşadar înaintea lui Hector Pandoc și spuse de-a dreptul:

— Dă-mi zece lei.

Hector Pandoc tresări violent. Nu se aşteptare să fie atacat astfel şi păstră o tăcere adâncă, măsurându-l îngândurat pe solicitator.

— Dă-mi zece lei, repetă solicitatorul.

— Sunt surprins, domnule. Se pare că săvârşiţi o regretabilă confuzie. Sper că nu sunteţi cerşetor.

— Nu sunt, într-adevăr, cerşetor.

— Şi de ce, mă rog, să vă acord suma de bani?

— Fiindcă te-am ascultat, am avut această răbdare, am depus nişte sforţări supraomeneşti spre a mă împiedica să nu urlu la un moment dat. Sensibilitatea mea a avut de suferit. Mi-ai împuiat capul, m-ai supus unor torturi în suportabile. Oratorii trebuie să plătească publicul care le acordă atenţie.

— Asta-i culmea obrăzniciei. Dacă nu părăseşti imediat localul, chem portarul să te alunge.

— Şi nu numai pe mine m-ai chinuit, începu să strige Ilie Costea, ci şi pe toţi care te-au ascultat. Dacă ai fi om de înţeles, ne-ai da fiecăruia câte zece lei. Dumneata mi-ai micşorat durata vieţii, mi-ai consumat nervii. Voi muri, în urma acestei audiţii ca să zic aşa. Mai devreme cu două ceasuri. Eşti, care va să zică, un asasin, iar eu un om care şi-a vândut o părticică din sine.

Întrucât începuseră să se adune curioşi, dorind să pună capăt acestei scene compromiţătoare, Hector Pandoc scoase bancnota de zece lei şi i-o înmână scandalagiului.

Ilie Costea începu să cutreiere apoi expoziţia simţind cum capătă pentru ea un interes deosebit. Se oprea din când în când înaintea tapiseriilor, uitându-se mai ales la preţuri. Preţurile acestea, destul de rotunde, îi incitau imaginaţia, i-o puneau pe jeratic. Stărui cu privirea asupra unor peisaje stranii, nereuşind să desprindă din ele motivul pentru care costau atâţia bani. Brazi scheletici, fântâni alcătuite din două beţe, nişte oameni care pierduseră orice rotunjimi… Totul era liniar, atât de liniar, încât viaţa era cu desăvârşire alcătuită din două dimensiuni. Cuvântul dimensiune declanşă în mintea lui apariţia unei imagini tulburătoare: un univers compus din linii drepte, din unghiuri, din poliedre totul fiind ordonat, organizat, aşa încât neprevăzutul, hazardul, surpriza dispăreau. La un moment dat toată această geometrie încremenea pentru eternitate într-o anumită ipostază. Exista şi el în universul pe care şi-l imaginase, cu linii în loc de picioare, cu o sferă în locul capului, cu o piramidă în locul gâtului.

— Drept, drept, sferic, sferic. Cine ştie dacă nu suntem cu adevărat aşa? — îşi spuse el în apropierea lui Alecu Bundă, care sta retras, cu mâinile la spate, într-o poziţie voit dominatoare.

— Dă-mi zece lei, îi ceru el încercând să fie mai neînduplecat decât data trecută.

Alecu Bundă, întoarse spre el o faţă mirată şi contrariată totodată.

— Nu găsesc necesar, continuă solicitatorul, să explic pe ce se întemeiază cererea mea. Voi pomeni doar că aflându-mă aici în expoziţia aceasta, m-am otrăvit îndeajuns. Dacă dumneata eşti autorul acestor zdrenţe pestriţe atârnate de ziduri,

atunci în numele omeniei, al înţelegerii între oameni, al dragostei ce ne-o datoram ca urmare faptului că respirăm atmosfera aceleiași epoci, îmi vei răsplăti eforturile. Nu-i drept să chinui pe cineva de pomană.

Alecu Bundă trecu printr-o mare cumpănă. Vru mai întâi să se năpustească asupra acestui individ jerpelit, dar se răzgândi, îndepărtându-se imediat de locul incidentului, Ilie Costea îl urmă grabnic, îl apucă de braţ smucindu-l și îşi reînnoi cererea, de data asta mult mai răspicat.

— Dacă nu-mi plătești imediat munca depusă aici, te pocnesc!

Alecu Bundă fu nevoit să-și spună că un scandal l-ar fi adus grave neplăceri și se descotorosi de nebun. Strecurându-i în palmă o bancnotă.

Triumfător, Ilie Costea coborî treptele care duceau la subsol, acolo unde se aflau sculpturile. Spera în obţinerea unui alt câştig de pe urma acestei metode ingenioase. În fond, arta care-ţi pricinuiește stări de deznădejde e aidoma ţigărilor ce se vând la tutungerii sub reclame înșelătoare, aidoma băuturilor spirtoase care vatămă organismele, dar te îmbie din sticle frumos împodobite. De ce adică să nu fie răsplătit pentru eroismul său? Un om sensibil suferă, îşi zdruncină echilibrul lăuntric și poate că, plecând de aici, trebuie să intre grabnic într-o cârciumă spre a combate efectele nocive ale artei. Unii, nefiind în stare să bea un păhărel, se vor duce acasă, unde, pradă nervilor, vor începe să-și croiască copiii la șezut, ori să-și înjure fără niciun rost vecinii.

În subsolul hărăzit sculptorilor, Ilie Costeo se opri înverșunat înaintea unui soclu pe care se afla o grămadă de fiare. Sub fiare se putea citi, pe o etichetă școlară: *Mireasa cu văluri.* Ar fi fost desigur absurd să cauţi o mireasă printre sârmele încâlcite și piroanele înfipte anapoda. Ilie Costea știa că, în calitate de privitor al artei ultramoderne, se cuvenea să renunţe la a descoperi tematica, această prejudecată de mult înlăturată și osândită de umanitate. Se deprinsese, ca om de lume și ca om al timpului, să se ţină în pas cu pretenţiile actualelor creaţii. Stând în faţa miresei, trebuia sa se pătrundă mai adânc de un anume tâlc, de un mister care stăruia asupra sârmelor și al piroanelor. A căuta mireasa printre metalele acelea disparate însemna să fii un neghiob.

Artiștii deveniseră niște filosofi, ei năzuiau spre înalte ţinuturi, inaccesibile oamenilor de rând, ei doreau cu o crâncenă strădanie să exprime adevăruri slujindu-se de materiale care se potriveau, firește, scopului ales… Văzu în apropierea soclului, pe sculptorul care se purtase necuviincios cu Alecu Bundă. Privindu-l, îşi dădu repede seama că e necesar să aplice un alt procedeu.

— Socotiţi, i se adresă el, că mireasa dumneavoastră ar vrea să înfăţișeze ceva din mitologia vechilor indieni?

— Desigur, se auzi răspunsul.

— În cazul acesta îmi permit să vă atrag atenţia unui detaliu care strică întregul ansamblu. Vedeţi ţeava aceea de zinc așezată în colţul din dreapta? Să știţi că ea nu concordă deloc cu spiritul Upanișadelor.

— De ce?

— În primul rând nu trebuia să fie de un ţol, ci de un ţol și jumătate.

Dumneavoastră cunoaşteţi, nu mă îndoiesc, doctrina despre care vorbeam; având numai un ţol și făcând pe deasupra și un unghi nu tocmai fericit cu pironul din apropierea ei, se abate de la stilul conceptual existent în înţelepciunea și miturile indice.

— Aveţi dreptate, mare dreptate, se înflăcăra scuip torul. Vă rămân dator.

— Zece lei.

— Cum?

— Întocmai, zece lei. Dacă nu-mi acordaţi această sumă de bani declar tuturor oamenilor prezenţi aici că aţi săvârşit o imensă greșeală cu ţeava aceea.

— Vrei să mă șantajezi?

— Deloc, domnule, am nevoie de bani, și pentru obţinerea lor pot folosi chiar violenţa.

— Atunci ne vom bate!

— Totuși, gândiţi-vă, cinci lei poate…

— Cinci lei? Mda, mi-ai fost, la urma urmei, de un real folos criticând judicios una dintre cele mai importante creaţii ale mele. Trebuie să te răsplătesc. Ţine!

După care Ilie Costea, salutându-l cu plecăciune pe sculptor, părăsi subsolul, apoi sala de sus, și ea plină de oameni. Aruncă în treacăt o privire unor tapiserii, apoi ieși în stradă gânditor.

CU CEI CE VIN

În oraș un singur cetăţean îndeplinea funcţia de amfitrion. Acesta era Mirel, bărbat amabil, îmbrăcat elegant, care îşi făcea veacul fie pe peronul gării, fie lângă debarcader. Peronul și debarcaderul fiind apropiate, îi era extrem de ușor să treacă de la un loc la celălalt, operaţia aceasta îndeplinind-o întotdeauna cu plăcere. Pe chipul său lunguleţ stăruia un surâs binevoitor pentru mulţimea călătorilor care coborau din trenuri sau din vasele pasagere: căci datoria unui localnic este aceea de a-și primi oaspeţii cu încântare, nicidecum cu nemulţumire.

Era ispitit adesea să intre în vorbă cu acești călători, să le recomande bunăoară un hotel ori un restaurant, să-și ofere chiar serviciile de ghid, cu toate că intenţiile sale se loveau de e indiferenţă greu de înţeles, noii sosiţi fiind cel mai adesea mânaţi în oraș de interese străine unui voiaj de agrement.

Bine informat asupra monumentelor, a muzeelor și a lăcașurilor de faimă istorică din oraș, Mirel ar fi condus cu pricepere grupuri de turiști, indicându-le locurile vrednice de luat în seamă. Păcat însă că nimeni nu-i oferise până acum un asemenea rol, cu toate că l-ar fi meritat din plin.

Vreme de cincisprezece ani, tot așteptând trenurile și vapoarele, căpătase experienţă și era în stare să deducă după înfăţișarea oricărui călător intenţiile cu care acesta sosise în localitate. Cunoștea multe. Știa de pildă că primăvara e un

sezon aproape mort în privinţa voiajurilor; că vara se scurg puhoaie de turiști; că femeile frumoase sunt întotdeauna însoţite; că oamenii voluminoși iau taximetre; că bătrânii sunt în general tăcuţi. Așadar, privind la faţa oricărui nou sosit, era gata să rostească în legătură cu el lucruri destul de interesante și instructive.

Se simţea bine mai cu seamă când îi trecea pe dinainte mulţimea gălăgioasă și pestriţă venită de departe.

Îi iubea pe acești necunoscuţi; la vederea lor în suflet i se strecura o tulburare neobișnuită. Îi aștepta cu nerăbdare, le cerceta chipurile se umplea de prezenţa lor trecătoare. Ce mireasmă aduceau oamenii care tot soseau în oraș? Desigur că, străbătând depărtările, ei aduceau până aici farmecul locurilor pe care el nu le văzuse decât în atlasele școlare, nedeslușita chemare a altor tărâmuri.

Uneori intra în vorbă cu câte cineva. Surâzând, se oferea să-l călăuzească în oraș, vorbindu-i ba de confortul unui hotel, ba de calitatea mâncărurilor gătite în cine știe ce restaurant. Cu amabilitatea lui niciodată știrbită, se adresa noului sosit și-n glasul său grav răzbătea un total dezinteres:

— Aș putea, domnule, să vă fiu de vreun oarecare folos?

Primind un răspuns afirmativ, Mirel îl însoţea pe necunoscut pe cheiul fluviului, făcând mai întâi un scurt istoric al meleagurilor, neuitând să-i amintească de proverbiala frumuseţe a Deltei. Interlocutorul, dacă se nimerea să fie un om de lume, se simţea obligat să prelungească conversaţia într-un restaurant. Invitat, Mirel se cuprindea de o stinghereală firească, fiindcă în intenţia lui nu era să primească răsplată în schimbul unor informaţii utile pe care, la urma urmei, le-ar fi oferit oricui. Accepta totuși, intra în restaurant şi-şi bea halba, păstrând aceeași înfăţișare de ins vag jignit: fusese luat drept cerșetor.

Câteodată însă intra în vorbă cu câte un individ care, deși părea receptiv la o conversaţie interesantă, se dovedea a fi în cele din urmă bădăran. În asemenea momente surâsul i se ștergea de pe chip, un aer de mâhnire îl învăluia din creștet până în tălpi. Îi venea greu să suporte o ieșire grosolană, și nu înţelegea cu ce-l supărase pe acel individ.

Doar cunoştea o sumedenie de lucruri utile despre viaţă! Se pricepea la mărcile de automobile, știa calităţile și cusururile fiecăreia, știa să joace pocher și bridge, era neîntrecut în a preţui cum se cuvine ţesătura sau desenul unei stofe. Conversaţia cu el era întotdeauna spumoasă, neobositoare. Știa câteva anecdote, deloc obscene, fabule pe care le istorisea cu un aer amuzant eventualilor ascultători. Dar vai! toate acestea erau ignorate de concetăţenii săi.

Ceruse cineva municipalităţii să-i acorde o slujbă plătită din fondurile orașului. Slujba s-ar fi numit primilor de oaspeţi și s-ar fi exercitat în prezenţa permanentă a salariatului la gară sau la debarcader.

Se închipuise adesea stând pe peron și primind călătorii:

— Poftiţi, doamnelor și domnitor! ar fi rostit melodios și surâzând ospitalier.

Nu călătorea niciodată departe de localitate. O singură dată s-a încumetat să străbată zece kilometri în tovărășia unei tinere cu care dorise să se căsătorească. Întâmplarea îi lăsase o urmă adâncă în suflet, căci părinţii fetei îi descoperiseră

repede pe fugari. Avusese loc atunci o scenă dramatică de care Mlirel îşi amintea mereu cu mare părere de rău. Tatăl fetei strigase:

— Vrei să le măriţi cu acest escroc, cu acest trișor, cu acest trântor?

Cuvinte grele, nemeritate auzise atunci. Nu era, firește, nici escroc, nici trișor, nici leneș. Era un om delicat, cultiva sentimente și senzaţii rare, un om deosebit de curtenilor, înzestrat cu un bun-gust în afara oricărei discuţii. Tatăl domnișoarei se purtase ca un mitocan, fiind, fără îndoială, un individ hapsân, pus pe căpătuială, dorind să-și mărite fiica după un ins cu stare, dorind s-o vândă, aşadar.

Când se gândea la mulţimea mitocanilor din lume, ofta întristat. Se ferea de ei, prezenţa lor îl dezgusta. Ce păcat că oamenii aceștia nu primiseră din timp o educaţie aleasă!

Datorită acelei domnișoare, Mirel privea cu sfială femeile, mai ales la gară. Cu toate că le aștepta cu sufletul la gură, arareori cutezase să intre în vorbă cu vreuna. În ultimul timp însă, ceda mai cu ușurinţă stăruinţelor, păzindu-se totuși cu grijă de orice ispită puternică. Binevoitor, le ajuta să-și transporte geamantanele, le instala în locuinţe, schimba cu ele cuvinte pline de farmec. Se recomanda inginer și le declara că e foarte nefericit. De ele se despărţea cel mai adesea trist, căci nedispunând de sume prea mari de bani nu-și îngăduia să le pofleasesă la prânz sau la cină, așa cum s-ar fi cuvenit. Pierduse, așa, nenumărate prilejuri de împrietenire. Dacă s-ar fi întâmplat să le destăinuie că nu are slujbă, acestea ar fi refuzat orice conversaţie cu el, astfel că se deprinsese să fie prevăzător în privinţa mărturisirilor, știind că femeile nu suportă bărbaţii fără ocupaţie.

La drept vorbind, de ce se scandalizau oamenii? Primirea noilor sosiţi în oraș nu constituia oare o îndeletnicire? Că nu era plătit, ce importanţă avea acest lucru? Poate că îndeplinea una dintre cele mai frumoase misiuni, căci a întâmpina pe cineva cu vorbe bune înseamnă mult. Nu o dată i s-a întâmplat să descreţească fruntea unui călător.

— Domnule, orașul nostru vă oferă prilejul de a face cunoștinţă cu ceea ce în ghidurile turistice se numește Poarta Deltei.

Chipul domnului se lumina brusc.

— Îmi permiteţi să vă spun câteva cuvinte despre localitatea în care vă aflaţi?

— Firește.

Și atunci Mirel, după o scurtă introducere, începea să-și desfășoare cunoștinţele pe care le deţinea în legătură cu orașul. Presăra expunerea cu observaţii personale, scotea în relief aspectele semnificative, într-un cuvânt știa să încânte și să captiveze.

Domnul se arăta și înveselit.

— Cât mă costă reprezentarea aceasta?

Mâhnit, Mirel îi răspundea:

— Dar n-o fac pentru bani, vă rog să mă înţelegeţi. Pentru mine este de ajuns faptul că sunt ascultat.

Și mai entuziasmat, domnul îl poftea la o halbă cu bere, pe care Mirel o accepta foarte jenat.

O dată trecuse printr-o împrejurare nenorocită.

Fusese invitat la o masă de către un necunoscut care se strecurase apoi afară, lăsându-l să plătească consumaţia. Era o sumă enormă pentru el. Chelnerul îi ceruse să-și scoată haina, cu toate că Mirel încercase să-l asigure că va reveni cu banii sub garanţia cuvântului său de onoare.

— Ce cuvânt de onoare, răcnise chelnerul, dă-mi banii !

Nemaifiind nimic de făcut, fu nevoit să-și lase haina zălog, răscumpărând-o foarte târziu și cu plata în rate. Fiind singura lui haină, dar de o croială impecabilă, umblase numai în cămașă, cu toate că vremea era friguroasă.

Îndeplinise de câteva ori funcţia de contabil. Nu rezistase niciodată mai mult de două săptămâni. Privea de la ferestre strada, gândindu-se la gară și la debarcader. Renunţa la lucru de fiecare dată, căci era altminteri croit… Ce ciudaţi erau oamenii care-l învinuiau de trândăvie imediat după ce-și dădea demisia! Munca fiind o datorie, o îndeplinea mai bine în locul de primire a călătorilor; doar aici trecea prin emoţii neobișnuit de puternice.

Într-o zi de primăvară, se afla ca de obicei în port, aşteptând vasul de Brăila. Vasul trebuia să aducă cu sine aceeași aromă a depărtărilor; fluviul se scurgea sub un soare strălucitor, cheiurile erau înţesate de oameni, clădirile se înnoiseră parcă. Întreaga priveliște strecura în sufletul lui bucurie și presimţiri de bine. Trecu un vas comercial uriaș la vederea căruia rămase în extaz. Vasul pleca mai departe, urmând să străbată mări și oceane, să se oprească în porturi cu nume sonore, copleșitoare. Apăru în cele din urmă și vasul pasager. Pasarela fu invadată de călători, și Mirel îi primi cu zâmbetul lui ospitalier. Femeile îi treceau pe dinainte răscolitoare: erau atât de elegant îmbrăcate și atât de gingașe!… Alături de el se opri una dintre ele, uitându-se dezorientată în jur. Se apropie imediat de ea oferindu-și serviciile:

— Cu ce vă pol şi de folos, doamnă?

Doamna îi ceru să-i arate cum se ajunge la una din străzi.

— Cu cea mai mare plăcere, strada pe care o căutaţi nu se află prea departe.

Punând mâna pe două geamantane se pregăti să înainteze prin mulţime, când, din urmă, îl ajunse un personaj voinic, pe chip eu o expresie ameninţătoare.

— Lasă-mă-n pace. Îi spuse doamna pe un ton repezit.

— Ce, ţi-ai găsit un amant? o întrebă el.

Mirel înţelese imediat că bărbatul și femeia se certaseră pe vapor și că nu se împăcaseră nici acum, când sosiseră la destinaţie. Socoti că e de datoria lui să inintervină spre a calma spiritele:

— Orașul nostru, începu el, este clădit pe șapte dealuri, asemenea orașului etern.

— Încetează, că te cârpesc, îi strigă domnul furios.

— Dar n-am avut intenţia să vă insult.

Domnul însă se opri înaintea lui și-l pălmui.

— Dobitocule!

Firesc ar fi fost ca Mirel să-l provoace la duel pe acest nemernic. Numai spada

sau pistolul puteau șterge o asemenea insultă. Dar vremurile decăzuseră și oamenii uitaseră de onoare. Ce avea aşadar de făcut? Să-l lovească pe atacator nu-i sta în fire, să-l înjure, nici atât. Rămase nedumerit, cu ochii mari, uitindu-se la perechea care se îndepărta de el.

Fusese o grea lovitură pentru el. Comportarea acelui individ îl îndurerase și multă vreme după aceea suferise tot reflectând asupra ei. Priveliștea începutului de primăvara se întunecă, se frânse, dispăru apoi. Se duse la biserică și acolo, în liniștea lăcașului, sub bolţi vaste, se plânse mai întâi sfinţilor cu priviri înţelegătoare; și ei avuseseră o viaţă plină de neajunsuri și de aceea parcă se topeau și curgeau de pe tencuială.

Într-altă zi, în vreme ce aștepta trenul, se ivi înaintea lui un localnic: îl cunoștea, era un individ dușmănos, lesne batjocoritor, și pe deasupra ameţit de băutură. Trenul sosise în gară, călătorii coborâseră și, când mulţimea lor îl cuprinsese din toate părţile, individul strigă socotind că face o glumă izbutită:

— Hoţul! Săriţi, hoţul! Mi-a furat banii!

Roșu la faţă, Mirel se retrase, urmărit de o mulţime de ochi curioși.

În sfârșit, într-altă zi, dorind să-și ofere serviciile unui domn elegant, acesta, bănuind că are de-a face cu un pervertit sexual, chemă organele de pază, care nu ezitară să-l aresteze. Fu cercetat, dar cunoscut fiind, i se dădu drumul repede.

Întâmplările acestea se succedaseră una după alta într-un scurt răstimp… Trezea oare bănuieli înfăţișarea lui corectă, purtarea lui ireproșabilă? Trebuia oare să renunţe la gară și la port? Asta niciodată, chiar și cu riscul vieţii. Acolo se simţea bine, chiar insultat și batjocorit. Gara și portul alcătuiau laolaltă o poveste plină de farmec, o poveste care-l atrăgea.

Îl învăluia, dând sens existenţei sale. Ce minunat este să vezi mulţimea călătoare sosind din alte părţi! Ce plăcut e să aștepţi pe chei sau pe peron venirea cuiva bun, să-ţi aducă o mângâiere!

SLUJITORUL

Când îşi expuse pentru prima oară trupul înaintea studenţilor, Grigore Bordeinnu îşi spuse că a decăzut cu desăvârșire. Privirile aţintite asupra sa, unele comentarii făcute în șoaptă, hohotele izbucnite din senin îl determinară să se considere un măscărici. I se ceruse, cu prilejul ședinţelor, să adopte anumite poziţii și anumite expresii, fusese așezat în diferite locuri pe o estradă, satisfăcând astfel multe toane ale privitorilor. Juca parcă un rol ciudat, pe o scenă improvizată. În prezenţa unui public zgomotos și nemulţumit, care-i cerea să repete sau să-și schimbe comportarea. Pentru această trudă zilnică obţinea un câștig îndestulător; adunaţi mână de la mână, banii studenţilor se închegau într-o sumă frumușică. Cu toate acestea, în suflet îi stăruia o amărăciune surdă, un soi de nemulţumire cu privire la profesiunea sa.

Trupul lui Grigore Bordeianu nu era nici pe de parte armonios dezvoltat. Dintotdeauna fusese slăbănog, și carnea lui moale era acoperită de-o paloare ce bătea în verde. Plete lungi îi cădeau în dezordine pe umeri, pieptul îi era scobit, umerii ascuţiţi; arăta ca unul măcinat de boli lente și distrugătoare. Era de mirare faptul că stârnea interesul acestor oameni de gust și cu aplecare spre artă. Ce găsiseră oare la el? Nici chipul lui prelung, cu bărbie scurtă și nas subţire, n-ar fi izbutit să inspire simţăminte deosebite. Chipul său era al unui ins dedat la stupefiante sau care și-a făcut din consumul băuturilor alcoolice un obicei statornic. Ce descoperiseră studenţii la el? Poate o caricatură ori un model pentru scene grotești!

Cu timpul Grigore Bordeianu se obișnui să-și arate corpul, și sfiala de la început dispăru lăsând locul convingerii că trebuie să muncești spre a-ţi câştiga cinstit existenţa. Venitul obţinut în schimbul ședinţelor nu-l stingherea, iar scrupulele n-aveau rost atunci când în joc era însăși. Persoana sa, ce se cuvenea întreţinută într-un fel oarecare. Viaţa e o continuă luptă, și încrederea în propriile tale puteri, o mare virtute… Poate că trupul său conţinea ceva deosebit de semnificativ; cine știe ce trăsături, ce linii și ce alcătuiri tainice, neprinse de un ochi grosolan, făureau din sine o altă imagine! Un motiv de încredere în îndeletnicirea sa era și acela că slujea arta, că făcea parte din tagma artiștilor, chiar dacă nu mânuia creionul de schiţe sau pensula. Un simţământ de participare la efortul creator îl străbătea câteodată și, privindu-i pe studenţi de la înălţimea estradei, avea impresia că-i îndrumă, că mădularele sale rostesc o cuvântare mai adâncă decât oricare alte cuvântări… După câteva luni de zile se încredinţa pe deplin de importanta sa menire și zâmbea amintindu-și de sfiala începuturilor.

Își arunca din când în când ochii pe cartoanele studenţilor și atunci ultimele îndoieli cu privire la rolul său dispăreau. Acolo, pe cartoane, făptura sa era cuprinsă și imortalizată cu a unei celebrităţi, erou sau geniu. Făptura aceasta, deși anonimă, multiplicată în diferite ipostaze, urma să străbată vremurile. Cu ajutorul ei, studenţii, printre care se găseau, desigur, și viitorii mari artiști, își desfășuraseră măiestria și faptul nu era lipsit de însemnătate… Se urca din ce în ce mai încrezător pe estradă, își uitase de vechile mustrări de cuget. În ultima vreme, datorită expunerilor repetate, trupul începu să i se mai împlinească, să capete pesemne conștiinţa propriei sale valori.

Cu sosirea vacanţei de vară și cu încheierea cursurilor, Grigore Bordeianu încercă să-și recapete locul ocupat cândva la un institut de psihiatrie. Aici își oferise serviciile în urmă cu un an și fusese primit cu o deosebită căldură de către medici. Trebuise la început, când pătrunsese în monumentala clădire, să-și înfrângă o seamă de temeri. Sălile mari, spaţioase și albe, culoarele nefiresc de lungi, cabinetele îl cam puseseră pe gânduri. Dar medicii și personalul ajutător se purtaseră bine cu el, îi recomandară să lase deoparte orice spaime, îi ceruseră să colaboreze cu ei în chip colegial.

Fuseseră foarte interesante și instructive experienţele la care luase parte. Fu ţinut în întuneric, i se dădu să înghită niște pastile, i se puseră întrebări ciudate, fu

lovit cu niște ciocănele la genunchi, pe spinare, persoana lui stârni apoi vii comentarii, discuţii înflăcărate, uneori de-a dreptul violente. Văzuse cum în jurul său se întocmeau fișe, cum erau citite datele oferite de aparate, cum se alcătuia o adevărată arhivă în legătură cu comportarea sa. Se bucura sincer văzând câtă importanţă dobândea. Cercetătorii îl asiguraseră că sunt mulţumiţi de el, îl socotiseră ca pe un tovarăș al lor și se purtaseră cu el ca atare. Unii chiar îl întâmpinau cu apelativul colega, fapt careul încântase peste măsură. Experienţele deveniseră atât de necesare pentru el, încât pătrundea în institut și atunci când nu era solicitat, doar ca să respire atmosfera de-acolo, să se simtă cât mai aproape de oamenii aceia buni la suflet și deştepţi. Cu mare părere de rău primise vestea prin care i se adusese la cunoștinţă că studiul efectuat asupra sa a luat sfârșit.

— Atât de repede? spuse el nedumerit medicului Avram.

— Vom mai avea nevoie de dumneata, îl asigură acesta apucându-l cu vârful degetelor de bărbie. Ești un obiect de studiu vrednic de toată atenţia și asta fiindcă nu ai opinii, fiindcă mintea dumitale nu este încărcată în chip în util de idei care să stânjenească anumite reflexe. Noi, dragă domnule, avem nevoie de oameni puri, lipsiţi de un anumit balast mental, de păreri personale, prejudecăţi, de convingeri, de principii. Pentru continuarea cercetărilor noastre, ne ești foarte util.

Grigore Bordeianu părăsi institutul și o lună încheiată nu avu nicio ocupaţie. Din micile sale economii reuși să trăiască destul de bine. Își achită anticipat chiria, cumpără unele provizii pe care le împărţi raţional, pe zile, nu uită să-și repare hainele, îşi cumpără chiar un basc pentru vreme ploioasă. Pentru ca îndeletnicirile sale anterioare continuau să-l preocupe, îşi cumpără reviste medicale și un album de reproduceri de artă. Trebuia să se informeze, să se pregătească teoretic pentru profesiunea sa, trebuia să se ţină la curent cu unele practici medicale, să deţină unele noţiuni în legătură cu artele plastice. Era doar un slujitor al artelor și ar fi fost rușinos să se prezinte ca un ignorant, atât în laborator cât și în sala de desen.

Toamna se apropia domoală, amintea vag de reluarea cursurilor, de încheierea vacanţelor. Și el se afla în vacanţă, după o muncă încordată, după ce depusese eforturi considerabile, cot la cot cu savanţii și artiștii. Spre a fi pe potriva colegilor săi, făcuse și el o călătorie în împrejurimile orașului, unde câteva zile, într-un cort improvizat dintr-un cearşaf, dusese o viaţă mal simplă, în aer curat.

Un necaz, totuși, îi întuneca traiul. Se surprindea uneori luând poziţii stranii, acelea care îi fuseseră cândva dictate de studenţii desenatori. Ba ridica braţele, ba îşi răsucea gâtul, ba cădea în genunchi, aplecându-se în stânga, în dreapta, înainte, înapoi. Trebuia să se stăpânească din răsputeri spre a nu săvârși asemenea acte pe stradă, iar în locul în care-și instalase cortul fu remarcat de un paznic într-o atitudini bizară, care-l umplu de rușine. Paznicul socotise, flreşte, că se închină, sau că se ocupă cu vrăjitoria. Institutul de psihiatrie îi dăruise o altă meteahnă. Se pomenea că numără cu o voce ridicată până la o sută, că rostește fraze învăţate pe dinafară. Frazele erau lungi, întortocheate, cu înţelesuri obscure, neliniștitoare. Îşi punea singur întrebări la care dădea răspunsuri.

— Ai avut cândva impresia că femeia îţi este dușman?

— Nu! răspundea el singur.
— De când n-ai întreţinut legături intime cu o femeie?
— N-am întreţinut asemenea legături niciodată!
— Ai răbdat de foame?
— Da!

Gazda sa, o femeie destul de înţelegătoare și paşnică, îl auzise vorbind singur și se cam sperie. Îi recomandă ceaiuri și odihnă îndelungată, dar el o aşigură că dialogurile se trag de pe urma profesiei sale.

Neplăcut era și [aptul că întrebările ce și le adresa erau însoţite de poziţiile acelea cerute de pictori. Se pomenea desfăcându-și brusc picioarele, înălţând braţele, spunând cu un glas limpede:

— Ai fost ispitit să furi vreodată ceva?

Grigore Bordeianu auzise de existenţa deformărilor profesionale și nu fu îngrijorat. Cunoscuse el mulţi oameni stăpâniţi de ticuri și de apucături ciudate. Văzuse într-o bodegă un individ care holba ochii fără niciun motiv, făcând o grimasă uluitoare, de om ars cu fierul roșu pe la spate: văzuse de asemenea un trecător care, la fiecare doi paşi, arunca parcă niște zaruri, uitându-se după aceea, chipurile, cum căzuseră acestea. Chiar vecinul său de cameră, un contabil, nu avea astâmpar și aduna într-una cifre. Noaptea răcnea de se cutremurau pereţii:

— Bilanţul! Bilanţul, că te omor!

Se deschiseseră cursurile universitare, începu și activitatea institutului de psihiatrie. Acum Grigore Bordeianu trebuia să facă faţă dublei sale îndeletniciri. Să se expună atât pictorilor, cât și medicilor. Era mândru. şi bucuria că posedă un trup care atrage atenţia și interesul nu-l mai părăsea. De vreme ce atâţia oameni cu minţile luminate îi vor concursul, îl preţuiesc, nu încape nicio îndoială că rolul său în lume e de o importanţă covârșitoare. Alerga aşadar de la pictori la medici, zilnic, cu sufletul la gură. Încântat. Dăruindu-se îndeletnicirii sale cu pasiune și uitare de sine.

Pictorul cel mai înzestrat din sala de desen, un vlăjgan vesel și guraliv, îl supranumise „damnatul”. Grigore Bordeianu nu cunoștea înţelesul acestui cuvânt, dar îi plăcu și-l adoptă, dorind chiar să-l adauge în chip legal numelui său de familie. Avea o sonorilate neobișnuită, tulburătoare. Acum pictorii trecuseră la studii mai complicate asupra corpului omenesc. Îi cereau poziţii mai chinuitoare, mai nefirești, devenise parca un gimnast sau un acrobat de circ. I se cerea bunăoară să ţină greutăţi în mână, să se încovoaie dureros peste o bară, să ţină în spate o povară oarecare. Și toate acestea le făcea tot în pielea goală. Vlăjganul guraliv îi spusese într-o zi, după încheierea unui studiu:

— Eşti o capodoperă! Mușchii, oasele. Liniile corpului dumitale parc-ar fi gata să se desprindă și s-o ia razna fiecare în altă parte.

Origore Bordeianu zâmbise și un sentiment de largă recunoștinţă îşi făcu loc în inima lui. De bună seamă, vlăjganul îl aprecia în mod deosebit, ca și medicul ce-i vorbise de curăţenia lui sufletească. Eh, oamenii îl iubeau, îl înconjurau eu dragoste mereu nepotolită!

Ar fi dat orice să-i răsplătească, și-ar fi jertfit chiar viaţa pentru ei. Începu să muncească încordat, intens, cu conștiinţa că nu se achită îndeajuns faţă de binefăcătorii lui.

Și la institutul de psihiatrie probele deveniseră mai complicate, întrebările mai numeroase. Aparate stranii și fire multe îi înconjurau trupul, carnetele de însemnări se înmulţeau și ele, comentariile deveniseră furtunoase între savanţii care lucrau în preajma sa. Medicul-șef îi declarase de câteva ori că e foarte mulţumit de examenele la care-l supunea și nu pierdea ocazia să-l apuce de bărbie și să-i spună că e un om minunat, căruia știinţa îi este recunoscătoare. Îi vorbise într-o zi cu o familiaritate emoţionantă.

În felul acesta, viaţa lui Grigore Bordeianu căpătase un sens precis, i se împlinise, desfășurându-se în întreaga ei semnificaţie. Slujea artele și știinţele, se dăruia lor. Ajunsese să privească la cele două instituţii ca la niște fiinţe materne care-și revărsă asupra lui cea mai curată dintre iubiri. Clădirile se completau una pe alta, își împleteau interesele și preocupările. Căci ce este mai vrednic de atenţie decât omul?

Și omul acesta era el. El care altă dată nu sperase că va ajunge la adevăratul drum al vieţii, la înţelegerea deplină a realităţii.

În iarna care urmă, într-o după-amiază, pe când părăsea sala de desen în care se expusese, trecând printr-un hol mai întunecos, urechile sale prinseră un crâmpei de conversaţie. O voce se adresa unui interlocutor nevăzut:

— Nu mi-aș fi închipuit că un trup poate fi atât de vitregit! Bordeianu ăsta e o batjocură a naturii. E cazul să terminăm, m-am săturat l

Grigore Bordeianu trecu mal departe, privi ca și altă dată pe pereţi ajunse la ieșire, coborî treptele, intră în vălmășagul străzii și merse ca un automat fără a ţine seama de sens. În sinea lui se făcu pace adâncă. Părea că i se extrăsese orice frământare lăuntrică, avea impresia că e golit. Că mergea era sigur. Respira, se mișca. Clădirile, trotuarele defilau pe lângă el cu înfăţișarea de mult știută. Se afla, desigur, pe stradă, se îndrepta spre o ţintă, trebuia, poate, să ajungă acasă, să-și ia ceaiul, să se culce.

Putea, bunăoară, să intre într-o bodegă și să bea un pahar cu vin. Bani avea, căci se arătase în chip fructuos oamenilor, iar ei îl cercetaseră pe toate feţele, atât pe dinăuntru ei, cât și pe dinafară. O, medicii de la institutul de psihiatrie schimbaseră între ei multe rânjete care abia acum dobândeau parcă un înţeles. Era de o naivitate!… Medicul-şef se purtase cu el blând, așa cum te porţi cu o creatură ciudată. Nu cumva atrăsese atenţia asupra lui tocmai datorită unei infirmităţi interesante? Dar dragostea? Dragostea cea mare, cea luminoasă, cea plină de căldură? Nu, nu încăpeau îndoieli în privinţa asta. Era iubit, peste măsură de iubit, era căutat, era mângâiat, era asaltat de solicitudinea multora, era încurajat. Dar cum, pentru ce? în chip dezinteresat, desigur! Pentru cunoaşterea profundă a trupului și a sufletului omenesc a fost căutat, dar și pentru sine, ca om.

— Sunt un prost, îşi spuse el mâhnit. Dacă un păcătos de student a rostit o vorbă neghioabă, trebuie să mă supăr? Ca să slujești artele și știinţa se cuvine să

alungi îngâmfarea din tine. Se mai gândi că dragostea este una singură: era iubit, de ce să se plângă?

Intră în prima bodegă ivită în drum, îndepărtă gândurile ce puseseră stăpânire pe el și, luând poziţia pe care o prefera, desfăcându-și picioarele și întinzând mâinile, întrebă:

— Ai fost ispitit să furi vreodată ceva?

Barmanul îi întinse un pahar cu vin și căscă ochii.

— Lucrez în domeniul artelor și al ştiinţelor, explică Grigore Bordeianu dând paharul peste cap.

RAŢIUNE

Adrian Manea, un bărbat firav, gălbejit și chel, socoti după o îndelungată chibzuinţă, că e obligat să intervină spre soluţionarea dificultăţilor prin care trecea familia sa. Nu mai era timp de pierdut, orice amânare în luarea unei hotărâri ar fi dus la consecinţe dezastruoase. Familia trebuia să fie consolidată, ea reprezenta e instituţie veche, respectată din toate vremurile și de toate popoarele. Familia constituia însăşi raţiunea legăturilor dintre bărbat și femeie, confirmarea legală a unor aplecări naturale, ea, numai ea garanta judicioasa împlinire și armonizare dintre sexe. Fără familie, echilibrul social nu putea fi conceput, civilizaţia s-ar fi dus de râpă, existenţa omului ar fi fost un calvar, un infern.

Înlăturând ultimele șovăieli, încredinţat că intervenţia este promptă și salutară, Adrian Manea îl opri în hol pe vecinul sau de apartament și-i spuse cu o voce limpede, răspicată:

— Știu că între dumneata și soţia mea există o legătură amoroasă. Această legătură nu e deloc condamnabilă și dacă ca stâmeşte revolta unora, faptul demonstrează că oamenii sunt încă ignoranţi, incapabili să priceapă legile firii sub puterea cărora trăim, sub imperiul cărora ne dezvoltăm. Anatomia, fiziologia, ştiinţele naturale în general ne arată că trupul nostru e alcătuit în chip complex, că hormonii joacă îndeosebi un rol hotărâtor în acţiunile pe care le întreprindem. Sunt un om luminat, am avut grijă să mă purific de prejudecăţile care urâţesc viaţa. Am acceptat ideea ca dumneata să întreţii relaţii de intimitate cu soţia mea. Dar n-am reușit nici până acum să rămân indiferenţ la unele aspecte neplăcute care decurg din aceste relaţii. Soţia mea are o seamă de obligaţii casnice de la care n-ai niciun drept s-o sustragi. Spălatul, călcatul, cârpitul, toate îndeletnicirile ei în cadrul căminului au fost pur și simplu abandonate în cursul ultimelor două săptămâni. Am ajuns să consum hrană rece, cu care-s bolnav de ulcer, să mă culc în aşternuturi murdare, să trăiesc într-o locuinţa neîngrijită. Nu e omenesc să te comporţi astfel… în al doilea rând mă văd silit să-ţi atrag atenţia că apărând în public cu nevastă-mea. Săvârșești o greșeală de neiertat. Cine, te întreb, e soţul? Eu sau dumneata?

Atunci cum de-ţi îngădui să te expui cu nevastă-mea prin restaurante și prin teatre, stârnind nedumeriri printre cunoscuţii mei? puţină decenţă domnule, puţină decenţă!

Nelu Broancă, vecinul de apartament, vru să deschidă gura pentru a protesta împotriva acestei învinuiri. Dar nu fu lăsat să vorbească. Era o făptură bine clădită, cu capul mare, acoperit de un păr abundent. Arata a fi un om vesel, care prefera mai mult petrecerile decât oricare alt soi de preocupări. Adrian Manea nu-i îngădui să se apere și continuă cu glasul lui egal, din care se scurgeau torente de elocinţă.

— După cum îţi spuneam, hormonii se răzvrătesc în noi. Ne hărţuiesc amarnic. Ar fi o neghiobie să ne luptăm cu aceste compoziţii chimice atât de puternice, de radicale în acţiunile lor. În lumina ultimelor descoperiri ştiinţifice, împreunarea este un act indiferent din punct de vedere strict organic și neam dovedi niște proști dacă ne-am scandaliza înaintea unor procese ce ţin de materie, de structura ei. Actul de căsătorie care exista între mine și soţia mea este alcătuit în fond dintr-o bucată de celuloză pe care sunt înscrise câteva date personale. Cum ar reuși oare această bucată de celuloză să se opună mulţimii hormonilor care se agită în noi drăcește? Că se vorbește adesea de morală, despre o seamă de obligaţii care ne revin, astea-s doar vorbe imaginare, lipsite de un conţinut material, senzorial. Te-aș întreba, dacă-mi permit, ce greutate, ce dimensiuni, ce culoare are morala? Cine a perceput-o cu simţirile? Așa că ascultând de legile firii și de ştiinţa care le-a descoperit, nu pot osândi legătura dintre dumneata și nevastă-mea… Dar mă ridic împotriva modului în care ea se desfășoară, mă ridic și te acuz!

Glasul lui Adrian Manea deveni treptat mai puternic, deveni tunător, faţa i se împurpura, ochii îi ieșiră din cap:

— De ce atunci, nemernicule, n-o lași să se achite de atribuţiile ce le are în legătură cu propriul ei cămin? De ce o târăști prin restaurante împiedicând-o să deretice, să gătească și să spele? De ce vrei să destrami în chip deliberat o legătură confirmată prin lege, conservată prin tradiţie, acceptată de toţi oamenii acestui pământ?

Nemaifiind în stare să se stăpânească, Adrian Manea îl pălmui pe Nelu Broancă, folosind întreaga sa forţă fizică. După acest act reintră în apartamentul său, tremurând de indignare. Pradă aceleiași stări de spirit pătrunse în baie, se dezbrăcă la iuţeală și lăsă să se abată asupra lui un bogat șuvoi de apă rece. Dușul avu un efect binefăcător, sub el, mintea lui, pentru o clipă zdruncinată, îşi redobândi calmul, luciditatea dintotdeauna. Oftând și horcăind, cutremurându-se la răstimpuri, închise robinetul și începu să se șteargă cu prosopul, folosind modul său metodic de tamponare a pielii. Se simţi bine că-l pusese la punct pe individul acela lipsit de bun simţ, care nu avea nici cea mai vagă noţiune asupra regulilor de convieţuire socială.

Înviorat, ușurat, părăsi baia și pătrunse în bibliotecă, unde luă loc la o masă plină cu hârtii. Înconjurat de hârtii și de nenumărate tomuri, se abandona cu plăcere studiilor sale, uita de lumea înconjurătoare. De această lume dezordonată, populată de maimuţoi superficiali și incomozi.

Studia de multă vreme monezile. Avea o colecţie bogată și o bibliotecă de specialitate care-i oferea desfătări rare, neîncercate, desigur, de mulţi muritori. Cercetările sale în domeniul numismaticii îi atrăseseră un respect binemeritat, numele lui începuse să fie pomenit în societăţile și cercurile istorice locale.

Bucăţile de metal și de hârtie pe care le adunase cu o deosebită râvnă îl atrăgeau irezistibil. Ele înfăţişau trecutul în toată măreţia, în toată certitudinea lui și numai faptul că fuseseră pipăite de mâini care se preschimbaseră de mult în ţarină era în măsură să-l înfioare. Să-l tulbure din adâncuri. Cataloagele, fișele și însemnările sale dovedeau neîndoielnic că se dăruise acestor îndeletniciri din toată inima, ele înlesnindu-i evadarea din cercul strâmt al mărunţișurilor de fiecare zi. Laolaltă cu monezile călătorea fericit prin veacuri, descoperea lumi pline de farmec, îşi dovedea necontenit că ceea ce rămâne din istorie sunt doar câteva urme pipăibile și nimic altceva. Carnea, atât de neastâmpărată devenea lut, dispărea ca o părere, se pulveriza în neant, lăsând în urma efemerei sale existenţe vestigii strict materiale ca: instrumente de muncă și de război, ruine, opere de artă, manuscrise, tot lucruri care cădeau sub raza simţurilor. Poate că acesta era scopul final, rostul frământărilor omenești de-a lungul timpurilor — acela de a lăsa vestigii. Și, cu cât o mărturie a trecutului era mai bine conturată, cu cât locul ei era mai bine precizat, cu atât căpăta o mai mare valoare de adevăr…Îi plăcuseră monezile fiindcă ele exprimau, prin simplitatea lor, un soi de rezumat a) epocilor pe care le străbătuseră, un soi de rezultat la care se ajunsese în urma unor crâncene și dureroase strădanii. Da, oamenii se războiau, se zbuciumau în toate chipurile, lăsând în urma lor temple ruinate, portice năruite, sarcofage, tumuli, vase, arme, dar mai ales monezi, această uluitoare mulţime și varietate de monezi.

Aşezat la masă, încercă să-și reia ocupaţiile obişnuite, dar nu reuși. Nu avea lângă el cafeaua, ţigările, dulceaţa. Prin încăpere domnea o neorânduială supărătoare. Văzu pe un covor cocoloașe de hârtie, dădu cu ochii de praful din rafturi, constată că geamurile sunt murdare. Îl cuprinse din nou furia. O strigă pe nevastă-sa, care se afla pe undeva prin casă… Aceasta, ivindu-se, îi spuse:

— Nu am intenţia sa divorţez, căci cum știi familia pentru mine reprezintă celula unui imens organism care se numește omenire. Am înţeles cum se cuvine legătura ta cu acel personaj de operetă care ocupă apartamentul de alături. Nu pricep totuși de ce nu te mai îngrijești de curăţenia casei noastre, de ce nu gătești. De ce nu speli, de ce te porţi ca o străină faţă de cămin?

— Am de gând să te părăsesc, declară ea privindu-l cu o pereche de ochi verzi, nerușinaţi.

— Asia nu. Niciodată! ţipă el stacojiu la fala. Ce naiba, oare nu voi avea parte de liniște vreodată? Oare sunt condamnat să văd numai proști în preajma mea? Ţi-am explicat care este poziţia mea ţi-am acordat deplină libertate… Ce mai vrei?

— Mă mut alături la Neluș. Voi fi soţia lui!

Adrian Mânca apucă biroul de margine și-l răsturnă cu o mișcare violentă. O mulţime de hârtii se răspândiră prin odaie și lampa de masă se sparse, scoţând un sunet strident. Apoi începu să se bată cu pumnii în cap și să sară de colo, colo,

încercând să rostească o vorbă, dar nereușind să se exprime cât de cât limpede. Dădu cu piciorul unor scaune, apucă un tablou din perele și-l aruncă în fereastră, în sfârșit, ca încheiere, se năpusti asupra nevestei, care avu grijă să se retragă la timp în sufragerie și să încuie bine ușa.

— Numai proști! reuși el să spună. Numai proști și nemernici! Le acord înţelegerea mea şi ei o refuză.

Intră a doua oară în baie unde-și făcu un alt duș. Încercând să se calmeze. Nu-şi găsi totuși liniștea. Se gândi că ratase încă o zi cu aceste neînţelegeri, că articolul pregătit pentru o revistă de istorie nu va fi sfârşit nici astăzi… Și asta numai din pricina acelui personaj stupid care-i ademenise soţia, abătând-o de la obligaţiile sale casnice. Întreaga elocvenţă de care se folosise spre a-i convinge pe cei doi amanţi cum că trebuie să se respecte reciproc se irosise de pomană.

Era hotărî! lucru că numărul imbecililor care populau pământul te ducea treptat la disperare. Ce procedeu să mai folosească?

Odată cu înserarea, constată că nevastă-sa nu se mai afla în casă. Înţelese că s-a mutat. Lipsea întreaga ei îmbrăcăminte, lipseau câteva geamantane, ușile șifonierelor ședeau căscate ca niște morminte.

Trebuia să ceară sprijinul autorităţilor, al locatarilor din bloc. El singur era neputincios, n-ar fi izbutit s-o readucă acasă de data asta.

Timp de o săptămână alergă după sfaturile prietenilor, care-i recomandară o mulţime de căi. Consultă apoi niște avocaţi asupra drepturilor pe care le avea în calitate de soţ și asupra modului în care aceste drepturi puteau fi revendicate. Citi cărţi de procedură civilă, coduri, legi de tot felul, nu găsi nicăieri o soluţie definitivă, salvatoare. Se frământă, ezită între diverse alternative, suferi văzându-și locuinţa într-o stare de plâns. Îşi propuse să tocmească o femeie, dar se neliniști socotind că o străină, care nu cunoștea rosturile casei, ar fi săvârșit gafe ori poate că l-ar fi furat. Unul dintre prieteni îl sfătui să se înarmeze cu răbdare, să lase în seama timpului dezlegarea acestei regretabile încurcături. Prietenul îi mai recomandă să-şi păstreze stăpânirea de sine, să privească rece situaţia și să aștepte. „Căci, îi spusese el, perioada de amor furtunos este scurtă. Potrivit cercetărilor, după două luni de convieţuire, între înamoraţi se produce o saţietate de pe urma căreia, în cazul de faţă, vei profita cu o oarecare abilitate. Oricât de înflăcărată ar fi dragostea, ea cedează în cele din urmă, preschimbându-se câteodată într-un soi de ură organică, cu neputinţă de potolit. Este mai evident lucrul acesta la celelalte vieţuitoare, la mamifere, de pildă, care-și întorc spatele imediat după ce se împreună. Stai aşadar la pândă, fiindcă vei obţine ceea ce dorești”.

Se scurseră două luni de așteptare înfrigurată. Într-o zi Adrian Manea prinse să audă niște zgomote neobișnuite, ce veneau din apartamentul de alături. Se bucură în sinea lui la gândul că previziunile prietenului său se adevereau. Auzi plânsete, înjurături, se bucură și mai mult.

Slăbise, arăta ca extenuat de o mare durere lăuntrică, îmbătrânise parcă. Umblând neras, cu cămășile boţite și nu tocmai curate, arăta că trăiește intens o dramă sufletească. În ciuda acestor aparenţe, în cugetul lui îşi făcuse loc din nou

speranţa în reluarea vechiului trai echilibrat, liniștit, dedat studiului.

Într-o noapte, în urma unor zgomote deosebit de puternice sosite din apartamentul amanţilor, socoti că e dator să ia o atitudine. Poate că individul acela îi maltrata soţia, supunând-o la cine știe ce chinuri. Poate că o lovea, fapt care constituia o insultă adusă tuturor oamenilor, la urma urmei. Nu, nu mai era în stare să aștepte, să privească pasiv suferinţele ei. Era de ajuns!

Puse pe el la iuţeală o haină și întră vijelios în locuinţa vecinului. Scena pe care o avu înaintea ochilor conţinea un pregnant caracter educativ, ilustra din plin consecinţa unei nesăbuinţe săvârșite de acești oameni orbiţi de patima lor. Nevastă-sa avea ochii plânși, părul despletit și părea că-l imploră pe individ s-o mai reţină acolo. Individul, la rândul lui, vădea o ţinută dispreţuitoare, arăta destul de limpede că dorea să scape de femeia care se cuibărise în casa lui. La intrarea lui Adrian Manea se lăsă o tăcere adânca, plină de profunde înţelesuri… Ca și cum amanţii ar fi fost străvezii. Adrian Manea văzu în ei o mulţime de lichide hormonale care se agitau, cautând să se rânduiască într-un fel.

— Asta-i tragedia, spuse el solemn. N-aţi ascultat de rânduiala firii, de legea ei, care e eu mult mai puternică decât noi. Aţi vrut s-o faceţi pe nebunii… Știinţa va înlătura cu timpul aceste suferinţe, cărora le suntem încă tributari, din nefericire.

— Bine, dar dumneata nu ești bărbat, spuse cu emfază Nelu Broancă. Ar trebui să ne ucizi pe amândol. Cum de ai acceptat ca nevasta dumitale să te înșele fără a mișca un deget?

— Am conștiinţa organelor care frământă omenirea și prin asta mă dovedesc mai uman, mai înţelegător. Soţia mea nu a păcătuit înaintea mea decât că m-a părăsit.

La aceste cuvinte, eă îi sări de gât soţului și-l sărută pe amândoi obrajii.

Soţii reveniră apoi în apartamentul lor, unde ea începu imediat să pună rânduiala.

Două zile fură necesare spre a se pune totul la punct. După aceste două zile, doamna Manea, manifestă brusc un deosebit interes pentru un tânăr care locuia la parter.

Soţul nu se împotrivi. Spuse doar:

— Draga mea, ai grijă ca hormonii să nu-ţi afecteze bunul simţ, ca data trecută.

ÎN FAŢA TRECUTULUI

Grupul de vizitatori străbătea străzile fostei cetăţi…

Se auzeau exclamaţii, murmure de admiraţie sau de surpriză, unele comentarii făcute cu voce scăzută.

Ghidul pășea în frunte, ridicând o pereche de mâini ciolănoase. Încercând să explice și să limpezească totul. Răspundea lesne la întrebări, curma cu destulă ușurinţă nedumeririle. Folosea cifre şi date cu o rară măiestrie.

Trecură pe dinaintea unor temelii de clădiri publice. Prin pieţe din care rămăseseră doar câteva pietre de pavaj, contemplară un perete care stătea să se prăbușească, un portic aproape năruit, priviră cu mult interes niște pivniţe în care desigur că se depozitaseră cândva amfore cu vinuri și uleiuri, grâne, arme și câte și mai câte.

Dinspre lac bătea un vânt aspru, care îndoia buruienile crescute din belșug pretutindeni. Soarele dogorea cu puteri sporite, năucind încetul cu încetul minţile, sleind vlaga trupurilor. Vocea ghidului se auzea monotonă, îndepărtată, de parcă ar fi sosit de undeva din acest pământ copleșit de milenii. Zgomotul valurilor ce se tot loveau de ţărmurile lutoase sosea la răstimpuri, accentuând o apăsătoare stare de spirit…

Firește că pe lacul acela plutiseră corăbii încărcate cu mărfuri, corăbii mândre, cu pânze purpurii și catarge legănându-se pe cer. Era mai mult ca sigur că pe dealurile domoale din apropiere păscuseră turme de oi…

Toată lumea se simţea de acum istovită, sătulă de atâta istorie, dornică de un repaus în bufetul ce fusese instalat chiar ia intrarea cetăţii. De pe chipuri șiroia sudoarea, unii îşi descheiaseră cămășile, alţii îşi făceau vânt cu ziare, cei mai mulţi, răpuși de căldură, se așezau la răstimpuri pe lespezi, privind buimaci împrejurimile.

Ghidul nu mai contenea. Se simţea pesemne bine, îl bucura prezenţa oaspeţilor, găsise în sfârşit prilejul să-și dezvăluie cunoștinţele, găsise asupra cui să-și reverse prisosul elocvenţei sale. Își respecta, la urma urmei, obligaţiile profesionale și ar fi fost o grosolănie să-l întrerup! sub motivul că ţi s-a făcut sete sau că ai obosit. Excursia avea în primul rând un caracter instructiv, ea făcea parte dintr-un program cultural cu grijă întocmit de organizatori. Aici te aflai înaintea măreţelor rămășiţe ale trecutului și nu se cădea să nesocotești truda ce se depusese întru prezentarea lor.

Ionel Bulanca, făcând și el parte din grup, se silea să ţină pasul cu ceilalţi, să se arate cât mai interesat de expunere. Voluminos, chel, cu un pântece proeminent, el se încinsese de-a binelea. Ochii îl usturau. În gât simţea o cumplită uscăciune, dar trebuia să se ţină tare, să îndure bărbătește chinurile unei excursii educative, să participe astfel la evocarea pe care o făcea ghidul. Cu toate că picioarele sale păreau ca de plumb, cu toate că mijlocul îl durea de parcă ar fi cărat un pian în spinare, se străduia din răsputeri să păşească ferm printre ruine, să-și aducă în felul acesta modesta și sincera sa contribuţie la preţuirea trecutului.

Alături, păstrând aceeași ţinuta demnă, având întipărită pe chip expresia celei mai depline seriozităţi, păşea Costică Brătescu, contabil, o persoană înaltă și palidă. În ciuda hainelor sale de vară, subţiri și mototolite, reușise să împrumute un aer impunător, de rigoare, îndepărtând orice bănuială cu privire la preocupările grave care-l străbăteau. Dar Ionel Bulanca nu putea fi înșelat. El știa că înapoia acestei înfăţișări afectate se ascundea crâncena dorinţă de a părăsi cât mai grabnic locul. Își admira totuși partenerul pentru eroismul cu care suporta situaţia.

În spatele celor doi domni mergeau soţiile lor, care, vorbeau pe șoptite despre cunoștinţe comune și despre noua croială de rochie care cucerise partea feminină a Capitalei. Mai vorbeau despre unele creme pentru menţinerea frăgezimii tenului,

despre unele reţete culinare. Când vocile lor deveneau prea ridicate. Ionel Bulanca îşi întorcea capul și le cerea răspicat să venereze oarecum locul sacru în care se aflau.

În sfârșit, pierdut printre alţi vizitatori, se zărea Dămăceanu, responsabil cu aprovizionarea, un tip mărunt de statură, învăpăiat la faţă, care nu-și mai găsea astâmpărul uitându-se mereu la ceas, exprimându-și într-una dorinţa unui popas, asta spre adânca dezaprobare a celorlalţi.

Ghidul în trase într-un vast subiect, vocea lui dobândise vigoare, se răspândea cadenţată în văzduh. Părea că recită un poem în care zăcea întreg adevărul vieţii. Uitându-se la el, Ionel Bulanca se pătrunse de o nemărginită admiraţie. Înalt, ciolanos. îmbrăcat cu o pelerină de ploaie. Purtând pe cap o pălărie cu boruri largi și în picioare pantofi de formă străveche, el se arata cu desăvârşire transfigurat de lecţia ce o ţinea. Întindea braţele cuprinzând cu ele orizontul, înfigea arătătorul în câte un zid. Scutura din cap, ridica din umeri, arunca priviri nemulţumite copiilor care se zbenguiau fără frâu la distanţă apreciabilă. Părinţii îşi lăsaseră odraslele să joace capra în cuprinsul acestor tulburătoare vestigii, gest nu tocmai cuviincios. Grupul era numeros, dar Bulanca, Brătescu și Dămăceanu, colegi ai aceleiași întreprinderi, nutreau între ei un anume simţământ de solidaritate.

Se urmăreau din priviri, se căutau discret prin mulţime, se simţeau bine aproape unul de altul. Uneori examinau nedumeriţi apucăturile celorlalţi care, pradă unei inexplicabile agitaţii, luau note, făceau schiţe, ori fotografiau pietrele înnegrite de ploi și de vânturi. În ultima vreme însă, după două ceasuri de umblet, toropiţi de arșiţă, aceștia abandonaseră treptat carnetele de note și aparatele de fotografiat.

Ionel Bulanca observase că mulţi dintre ei furișau ocheade spre nefericitul acela de bufet, care în niciun caz nu trebuia instalat aici.

— Ne aflăm acum, spuse ghidul cu glasul lui cântat, înaintea unui templu al zeiţei Afrodita. Protectoarea cetăţii. Aţi văzut, sper, întruchipările zeiţei în muzeul din Constanta, pe „Afrodita cu porumbeii", cum i se spune. Într-adevăr, pe monezile bătute, ocrotitoarea acestei așezări mileziene apare în toată splendoarea ei. Templul pe care nu reușiţi să-l vedeţi, dar ale cărui temelii s-au păstrat, a fost înălţat înaintea sosirii cuceritorilor romani, care n-au făcut altceva decât că au schimbat configuraţia vechii cetăţi construind edificii proprii, amestecând haotic stilurile, derutând și punând la grea încercare arheologii epocii noastre…

Ionel Bulanca era la capului puterilor. Se uită la locul unde fusese ridicat templul și în minte îi năvăli o imagine obscenă. Văzu preotesele dăruindu-se trecătorilor pentru obţinerea unor fonduri bănești pe care mai-marii cetăţii refuzau să le acorde. „În fond, reflectă el, grecii ăștia erau niște imorali. S-au instalat aici și au corupt localnicii cu stofele, vinurile și cultura lor moleșitoare. Dacă n-ar fi înființat această colonie, n-aș fi îndurat acum căldura asta infernală și vântul care-mi crapă obrajii". Își reveni însă imediat, își controlă ţinuta și recomandă încă odată femeilor din spatele lui să păstreze liniștea. Îl privi pe Brătescu și se pătrunse iar în admiraţia pentru tăria cu care acesta suporta martiriul. Îi făcu un semn discret lui Dămăceanu, care se apropie imediat. Îl întrebă grav, fiindcă îi era superior în întreprindere:

— Cât mai durează expunerea?

— Nu știu, dar pot să întreb ghidul.

— Nu! Nu! Ce ţi-a venit?… Ascultă, ești singur? N-ai venit cu nevasta? Aha, deci nu… Ce-ai zice de o bere rece? Ești mărunt de statură, așa că te poţi strecura neobservat la bufet. Adu două sticle, dar repede şi numai două!

Dămăceanu rămase în urma grupului și, dibaci, se pierdu pe o așa-zisă stradă, din care nu mai rămaseseră decât niște lespezi sparte.

Ionel Bulanca îl însoţi cu privirea și oftă din adâncuri. Săvârșise o necuviinţă, se dovedise lipsit de pietate pentru trecut. Noroc că ceilalţi turiști nu auziseră dialogul dintre el și subalternul său… Era un om slab, nu reușea să reziste multă vreme sub dogoarea soarelui, în bătaia vântului. Se uită în Brătescu și se mai liniști. Acesta mergea cu chipul în pietrit, cu trupul ţeapăn, îşi mișca picioarele ca un automat, îi dădu o lovitură cu cotul, spunându-i:

— Te interesează prelegerea?

Tresărind ca dintr-un somn adânc. Brătescu bolborosi ceva, îşi reluă apoi umbletul lui de somnambul.

Grupul cobori o pantă. Asculta o seamă de consideraţii cu caracter economic, află că prin preajmă funcţionase un atelier de olărit, altul de pielărie, că spre ţărmul lacului existaseră niște șantiere navale, că bravii colonişti făcuseră negoţ cu autohtonii, cu sciţii. care se simţeau adesea îndemnaţi să prade, să nimicească…

Ionel Bulanca încercă să-și imagineze sciţii. Îi văzu parcă pe coama unui deal din apropiere, pletosi, călări, înarmaţi cu arcuri și cu securi. Auzi chiuituri, urlete și-i văzu năpustindu-se într-un nor de praf asupra zidurilor. Dar grecii erau îndeminatici și bine apăraţi. Viclenia lor biruia în cele din urmă, căci dăruiau invadatorilor parfumuri și purpura aceea care se poate compara în zilele noastre cu uraniul. „Nu. Nu cu uraniul, îşi spuse, ci eu gerovitalul”.

Căldura devenise de neîndurat. Grupul înainta în neștire pe lângă un șir de coloane. Soarele orbea pur și simplu, iar vântul se preschimbase într-un bici. Numai femeile nu băgau în seamă iadul în care se aflau. Purtând pe capete pălării de pai, cu feţele roșii, cu voci stridente, vorbeau despre o mască cosmetică, contrazicându-se cu niște argumente care sunau de-a dreptul nerușinat, care pângăreau întreaga cetate. Din nou Ion Bulanca le chemă la ordine, fiindcă ghidul aruncase în direcţia lor o căutătură dispreţuitoare.

— Ne aflam aici înaintea penitenciarului, se auzi vocea lui melodioasă. Priviţi cum era construit, sau, mai bine zis, cum era săpat în pământ. Condamnaţii ocupau celulele de acolo fiind ca și înmormântaţi.

Se apropie prudent de marginea unei gropi și văzu ceva care ar fi sugerat poate existenţa penitenciarului. Așadar, și atunci fuseseră pușcării, desigur că și delapidatori și ucigași… Care va să zică, pușcăria era nelipsită, fără ea nu se putea… Văzu în fundul gropii pământul umed și se cutremură ca de frig la gândul că multe vieţi se stinseseră aici lipsite de apărare, fără nicio nădejde.

Dar Dămăceanu nu mai sosea cu berea. De la plecarea lui se scursese o jumătate de ceas. Negreșit că sorbise până acum câteva halbe și că uitase de setea celorlalţi. Poate că zâmbea mulţumit, ticălosul. Nu reuși să-și stăpânească o pornire de ură împotriva subalternului său și se pomeni înjurându-l strașnic de mamă în gând.

Dintr-odată orice urmă de farmec se risipi, grupul turiștilor părându-i-se a fi aidoma unei urme de necuvântătoare, dusă la păscut printre aceste ruine, cetatea — o jalnică rămășiţă a trecutului, un mormânt care inspira greaţă, dealurile mărginașe — un decor grotesc… Ce căuta aici? Ce vânt rău îl mânase în locurile acestea? Era inexplicabilă pasiunea oamenilor pentru ruine, zelul lor nefiresc de a contempla cu tot dinadinsul niște pietre măcinate de intemperii, pietre care adăpostiseră cândva vieţi inexistente în clipa de față, răspândite în ţărâna. În pulberea pe care pășea, arheologii scoteau mereu la iveală urmele trecerii omenești pe pământ, întristau oamenii arătându-le cât de scurtă și de zadarnică este viaţa… Ei, dar parcă era un făcut cu Dămăceanu de nu mai venea… Te pomenești că i s-a întâmplat ceva neplăcut", îşi spuse el cu neliniște.

Și totuși era ciudat cum izbutea Brătescu să reziste, să fie calm, să nu se arate plictisit de expunerea fără sfârşit a ghidului. Nu găsea nicio explicaţie mulţumitoare și, privind profilul colegului sau de slujbă, simţi că acesta dispune de o neobișnuită tărie spirituală. Deodată se bătu cu palma peste frunte. Înţelesese ! Îşi aminti că, din partea mamei, Brătescu era puţin grec. Prin urmare, asta îl determina să asculte cu atâta atenţie lămuririle ghidului, numai așa reușea să contemple cu atâta seninătate, dezolanta priveliște. Nu mai încăpea nicio îndoială că-i plăcea să șadă aici, să respire aerul pe care înaintașii lui îl respiraseră, să se mândrească în taină că descinde dintr-un neam luminat, recunoscut de toată lumea ca fiind genial. Poate că mintea lui călătorea acum spre trecut, poate că, prada viselor, se vedea trăind aici, laolaltă cu coloniștii aceia hrăpăreţi care invadaseră un ţinut străin, imaculat, nepângarit de civilizaţie.

Cu soarele în creștet, cu picioarele grele și cu gura uscată, se pomeni cuprins de o furie fără margini. „Se simte bine individul", îşi zise, aruncând priviri ucigătoare profilului din dreapta sa. Gustă, savurează totul. El a fost cu ideea unei excursii în cetatea Histria, numai el l-a ademenit în locul acesta… O zi de concediu ratată ! Nu putea să rămână în staţiune, să stea la club sau pe plajă? N-ar fi fost mai potrivit să joace table ori să șadă într-o bodegă? Acum îşi dădea seama că fusese tras pe sfoară de acest Brătescu, ce părea că se află în elementul lui… Nu era de ajuns că grecii descinseseră aici în urmă cu două milenii spre a se căpătui și spre a înrobi inocenţii autohtoni din care făcuseră parte și strămoșii săi. Dar trebuia să rabde și el amintirea aceasta ofensatoare! Cine știe ce străbun a lui Brătescu trăise în cetate, jecmănind eu vorbe mieroase triburile scitice, și getice!

Simţi că o luase razna, dar nu se mai putea stăpâni. Soarele îl scosese din minţi, tot ceea ce vedea părea că se clatină, siluetele turiștilor se frângeau din mijloc, făceau stranii reverenţe, se clătinau în neștire, căutându-și parca echilibrul. Vocea ghidului se scurgea liniștită, necruţătoare, metodică.

— Ciorapii de plasă n-au niciun sens dacă nu se asortează cu rochia.

Întoarse capul și văzu chipul soţiei sale, care-și susţinea punctul de vedere cu o tărie de necrezut. Poate că și ea avea câţiva stropi de sânge grecesc în vine… Îl cercetă pe ghid și descoperi lesne în trăsăturile sale unele asemănări cu un bust dintr-un manual de istorie. Bustul lui Temistocle, dacă nu se înșela. Așadar grecii, continuau să existe și să-l chinuie, grecii coloniști care luaseră înfăţișarea turiștilor din jurul său. Aici mirosea a conspiraţie…

Gâfâind, cu cămașa răvășită, cu ochii holbaţi, sosi și Dămăceanu, înmânându-i pe ascuns o sticluţă. Tot pe ascuns. Ionel Bulanca se uită la ea și se schimonosi imediat la faţa. Căscă gura, își reveni din surpriză, șuieră printre dinţi:

— Mastică? Ai înebunit?

— Să vedeţi, şopti repede Dâmăceanu. N-au decât bere la halbă şi tocmai schimbau butoiul. N-am vrut să aștept…

— Și mastica e tot grecească, rosti ca pentru sine, cu desăvârşire buimac, sorbind totuși o înghiţitură. Trebuia să aduci și măsline.

— De ce tocmai măsline?

— Că-s bune, de aia!

— Cultura grecească, striga ghidul de departe, a cultivat ideea de om în plinătatea însușirilor sale spirituale…

— Dar de ce ne numeau barbari? răcni Ionel Bulanca.

— Ssst! Nu întrerupeţi vorbitorul! se auziră niște voci lăturalnice.

— Și ce căutăm în definitiv aici? nu se lasă Ionel Bulanca.

— Da, potoliţi-vă odată! îl rugă un bătrân cu ochelari și cu pantaloni scurţi.

— Și de ce să suportăm și astăzi această bătaie de joc?

— Dumneavoastră tulburaţi solemnitatea momentului. Sări un tânăr îmbrăcat cu un tricou în dungi.

— Ce moment! începu să zbiere Ionel Bulanca. M-am săturat! Ajunge! Ce-mi tot arătaţi pietroaie și dărâmături!

Înţelegând că toţi sunt împotriva lui. O porni singur spre bufet, sfidând adunarea. Răbdarea lui ajunsese la limită. Ascultase în liniște, respectuos, expunerea ghidului, se plimbase ca toată lumea prin cetate, admirase vestigiile, dar trecuse aproape întreaga după-amiază și comedia nu se mai sfârşea. Vinovat era numai Brătescu, care-l atrăsese aici cu perfidie.

Ce-i aia cultură, în definitiv, și la ce bun să te chinui sub arșiţa asta blestemată?… Și mutrele acelea pătrunse de o nemărginită evlavie! Existau cetăţi dezgropate? Foarte bine ! Dar de ce să torturezi oameni cu atâta cinism?…

Intră vijelios în bufet și ceru o halbă cu bere pe care o sorbi pe nerăsuflate. Oftă din adâncul plămânilor și se trânti pe un scaun închizând ochii. Berea îi pricinui înţepături plăcute în pântec, i se răspândi prin mădulare, îi nimici pornirea răutăcioasă de adineauri. La a treia halbă se înduioșa, zâmbindu-i barmanului care citea o carte. Îi păru rău de ieșirea lui, vru să-și repare măcar în parte greșeala, cerând scuze turiștilor. Scutură însă din cap, nu consimţi să se lase în voia unui sentimentalism nebărbătesc. Cetatea asta îl adusese la disperare, îi stricase o zi.

Îl enervase la culme, îi sfâșiase nervii. Brătescu era vinovat, numai el și grecii care sosiseră aici nepofliţi, care întemeiaseră un port, care subjugaseră apoi localnicii și care mai continuau să irite oamenii cumsecade. Aţinti asupra barmanului niște ochi tăioși, întrebându-l răstit:

— Nu cumva ești grec?

Barmanul se uită la el nedumerit, scutură din cap.

Îşi reluă imediat lectura.

Berea continua să i se răspândească în trup, să-i învăluie mintea într-o plăcută lumină… Făcuse o gafă ce putea fi iertată… La urma urmei, dacă se gândea mai bine, grecii au avut și ei însemnătatea lor în făurirea istoriei ţinutului acestuia. De ce să se mânie pe niște umbre ale trecutului?… Umblând prin cetate a mai slăbit puţin, poate un kilogram. Mișcarea e recomandată obezilor…

Când sosi Brătescu în bufet, îl îmbrăţișă cu căldură.

INVENTARIERE

Revizorul contabil Haralumbie pătrunse în magazinul de mărunţișuri, îl salută pe vânzător și așează pe un scaun servieta sa voluminoasă. Își scoase apoi paltonul atârnându-l într-un cuier, după ușă, înaintă către mijlocul încăperii.

— Strașnic ger, spuse el frecându-și mâinile. Anul acesta iarna a sosit de timpuriu, fapt care înfluenţează oarecum neregulile. N-ai idee ce consecinţe de natură financiară produc schimbările climaterice, situaţia meteorologică în general.

Vânzătorul, un bărbat slăbănog, deșirat, cu o expresie de încordare așternută pe chipul lui scofâlcit.

Îmbrăcat cu un halat de doc albastru, se grăbi să zâmbească și să se încline de câteva ori înaintea revizorului. Cu gesturi stângace, dând mereu din cap, el se repezi la sobă, îi deschise ușiţa și aruncă peste jeratic o apreciabilă cantitate de cărbuni.

— Degeaba! aprecie revizorul Haralambie. Căldura răspândită de această sobă este artificială, cu totul insuficientă pentru a tempera zelul nelegiuirilor care, încolţiţi de frig, atentează necontenit la bunuri care nu le aparţin. Sper că știi pentru ce am venit aici!

— Desigur, să trăiţi, strigă aproape vânzătorul. Aţi venit să verificaţi mărfurile, să faceţi inventar…

— Întocmai, am venit să văd cum stai cu cinstea, am venit să constat dacă ești un om corect, dacă nu cumva ai furat bunurile care ţi-au fost încredinţate. Un control contabil este în primul rând un mod de a cântări virtuţile, de a stabili în ce măsură sunt respectate regulile morale.

Revizorul contabil expuse în continuare părerile în legătură cu cei care slujesc comerţul, rosti câteva sentinţe, susţinu că vânzătorii magazinelor trezesc de obicei suspiciuni în privinţa îndeletnicirii lor, cită câteva cazuri de răsunătoare delapidări,

încheie acuzând hoţiile. Cu cât vorbea, cu atât chipul lui dolofan se înroșea, cu atât ochii dobândeau străluciri răutăcioase. Avea fălci mari, rase, bărbie cu gușă, ceafa lată şi rumenă, din întreaga lui fiinţă se degaja un aer de siguranţă și autoritate.

— N-aș fi călcat pragul acestei dughene, zise el după ce epuiză toate consideraţiunile etice, dacă n-aș fi primit trei anonime bine ticluite, pline de venin, niște scrisorele care tind să-ţi surpe prestigiul și reputaţia.

Vânzătorul Pârciu, fiindcă acesta îi era numele, păli și se trase îndărăt rezemându-se buimac de rafturi. Ochii săi se măriră, colţurile gurii i se lăsară mult în jos. Duse mâna la inimă și rămase un răstimp încremenit…

— Anonimele, relua revizorul, reprezintă un mod sigur de a lovi într-un om, ele sunt expresia josniciei omenești. Autorii de anonime nu sunt decât niște lichele, niște nelegiuiţi. Dar, datoria meu, calitatea pe care o am, mă obligă să dau ascultare acestor răvașe, chiar dacă ele sunt vrednice de osândire, de cel mai profund dispreţ.

Vânzătorul se dezmetici oarecum și, pradă neastâmpărului, se porni să păşească pe lângă rafturi, privind în podele cu o stranie stăruinţă. Pe obraji lui palizi apărură pete cafenii. Buzele lui încercau să schiţeze un surâs care devenea însă o strâmbătură. Se chinui să înghită nodurile care i se tot ridicau în gât și agitându-se înapoia teighelei. Răsturnă din nebăgare de seamă o cutie cu nasturi care se răspândiră pe podele rostogolindu-se care încotro.

— Nici așa! Nici așa! protestă revizorul Haralambie. Nu te pierde cu firea, stimabile, căci n-am de gând să-ţi fac un rău. Înfricoșarea dumitale ar părea la prima vedere suspectă, ar pricinui lesne o mare neîncredere. Un comerciant cinstit nu se sperie de o verificare contabilă. Mai mult, un asemenea comerciant trebuie să fie bucuros atunci când mărfurile sale sunt supuse controlului. Inventarierea unui magazin se cuvine să devină o sărbătoare, un prilej de bucurie şi nu unul de groază. Am inventariat cândva un magazin al cărui vânzător a suferit un atac de inimă.

Când individul acela s-a prăbușit pe podele, am fost pus într-o mare încurcătura datorită faptului că nu mai avea cine să-mi semneze actele, procesul verbal care va să zică. Nu doresc, cu niciun chip să mai păţesc odată așa ceva.

Ușa magazinului fu apoi încuiată, deasupra vitrinelor trăgându-se niște perdele. Pentru ca operaţia de inventariere să se desfășoare în bune condiţiuni, se instală o masa în mijlocul încăperii. Fură aduse scaune, aparatul de radio care trimitea melodii dintr-un colţ amuţi, se lăsă astfel o liniște adâncă, vag tulburată de zgomotele ce soseau din stradă.

Revizorul îşi scoase hârtiile din servietă și le împrăștie pe masă. Își aprinse o ţigară, trase din ea un fum și gestul acesta îl determină pe vânzător să dispară înapoia unei draperii și să revină de acolo cu un pachet de ţigări pe care-l așeză delicat lângă cotul revizorului. Revizorul remarcând pachetul, se porni să protesteze vehement, exprimându-și dezaprobarea faţa de niște practici ce ţineau de corupţie. Admise că e un funcţionar corect, că nu e în stare să accepte un dar din partea unui om neverificat încă, din partea unui eventual candidat la pușcărie.

— Situaţia dumitale, ţinu el să precizeze, este extrem de neclară și de confuză.

Te afli în faţa unei mari răspântii în viaţă, poţi ieși basma curată, dar tot atât de bine poţi înfunda puşcăria în urma acestui inventar. În lumina celor spuse de mine nu pot primi ţigări de la un viitor deţinut, de la un om care va suferi pesemne o condamnare.

Nasul revizorului Haralambie se apropie apoi de hârtii și se plimbă o vreme de-a lungul unor coloane de cifre. Își scoase din buzunar un creion și-i ceru vânzătorului să coboare una după alta cutiile cu mărfuri, să indice cantităţile și valorile acestora. Se sprijini mai bine de spătarul scaunului, privi cu îndoială pachetul cu ţigări din apropierea sa, îl desfăcu în cele din urmă oftând. Pufăi din ţigară, ascultând glasul tremurător al celuilalt care indica rând pe rând mărfurile: ciorapi, jartiere, șosete, bretele, panglici, ace de cusut, cu gămălie…

Numărătoarea acestor mărfuri se dovedi însă anevoioasă. Ciorapii erau mulţi și feluriţi în privinţa preţurilor, numărul nasturilor era fără sfârșit, acele nu se mai terminau și, cum în ultimele zile în intervenise și o schimbare de preţuri, treaba deveni enervantă, imposibil de dus până la capăt. Pe de altă parte, vânzătorul Pârciu se bâlbâia groaznic, transpira abundent și scăpa mereu din mâna cutii cu mărunţișuri pe care trebuia să le caute apoi târându-se de-a bușilea pe sub tejghea, vârându-și capul pe sub rafturi, mânjindu-și obrazul cu praf și cu păienjenișuri.

— În felul acesta nu mai terminăm în vecii vecilor, remarca revizorul eu asprime și nemulţumire. Se pare că ţi-ai pierdut cu desăvârșire capul. Asta înseamnă că ceva nu e în regulă aici. Numai cei care se simt cu musca pe căciulă tremură din toate încheieturile, holbează ochii prostește, lasă impresia că-și vor da duhul din clipă în clipă. Am mai văzut manifestări din acestea, m-am familiarizat cu ele și tocmai de aceea îţi recomand să mărturisești deschis cum stau lucrurile cu mărfurile din magazin. O spovedanie completă și sinceră ar fi de preferat acestor stângăcii care au început să mă scoată din fire

— N-am furat! Jur cu mâna pe conștiinţă că nu am șterpelit nici măcar un capăt de aţă din magazinul ăsta!

— Lasă, potoleşte-te, nu-mi răcni ca un apucat, că nu sunt surd! Ai uitat pesemne ce calitate am! Pune capăt acestor ieșiri nedemne care ţin de latura smintită a omului.

Tot numărând cu mâini tremurătoare niște cartonașe de care erau cusuţi bumbi strălucitori, vânzătorul Pârciu începu să plângă cu sughiţuri, bolborosind cuvinte fără șir, scuturându-și umerii înguști și ascuţiţi. Scotoci o vreme prin sertare și starea lui sufletească se accentua, căci se puse pe un bocit de-a dreptul revoltător.

— Ţinuta dumitale nu e câtuși de puţin bărbătească! remarcă îngândurat celălalt. A te speria de pomană înseamnă a fi un laș, un papă-lapte. Nenumăraţi oameni au apucat calea care duce la străvechea instituţie a penitenciarului, o mulţime de făpturi omenești s-au călit acolo, printre gratii, rezistând,

dând piept cu greutăţile. Pușcăria este în fond un așezământ populat de oameni și nu de fiare. Vei fi instalat acolo, ţi se va încredinţa un loc, vei figura în evidenţe, vei munci, vei fi o parte alcătuitoare a acelui grup de oameni care au greșit și care așteaptă cu înfrigurare să se îndrepte. Vei primi de acasă pachete, vei sta la taifas săptămânal cu soţia în cadrul vorbitorului, nu-ţi va lipsi nimic, decât poate această prăvălie în care ai săvârșit matrapazlâcurile.

— Nu mai pot, nu mai rezist! urlă vânzătorul. Nu sunt vinovat, n-am furat nimic!

— La urma urmei, oftă revizorul Haralambie privind plictisit către rafturi, ar fi poate mai nimerit să lăsăm în plata domnului acest inventar inutil, fără sens. Dacă stăm să cugetăm cu seriozitate, vom recunoaşte lesne că dugheana asta nu face două parale. Toate fleacurile de aici nu au un preţ prea mare, mai mult încurcă și incomodează controalele scoţând din minţi revizorii, îmbolnăvindu-i de nervi. Chiar dacă ai furat câteva ace cu gămălie, fapta aceasta nu are nicio însemnătate. Legea nu osândește furtul câtorva ace cu gămălie și, după cum constat, dumneata nu eşti în stare de o ispravă mai mare. Este mai bine, cred, să mai verificăm odată anonimele pe care le-am adus cu mine.

Revizorul scoase din servietă trei plicuri, îl chemă lângă sine pe vânzător și amândoi îşi aplecară capetele asupra unor hârtii acoperite cu o caligrafie încâlcită, aproape cu neputinţă de deslușit. Cu răbdare izbutiră totuși să descifreze oarecum textele care conţineau mai mult injurii decât precizări. Din cele citite reieșea că vânzătorul e un mare ticălos, că fură zilnic mari sume de bani, că duce un trai pe picior mare și că sfidează astfel vecinătatea. În final se arăta cum că ar irosi mari sume organizând chefuri prelungite, că ar întreţine nenumărate amante.

— Ha-ha-ha! izbucni în râs revizorul. Iată ce portret ţi s-a făcut, iată cum te privesc concetăţenii

— Să-mi sară ochii din cap! Să crap în clipa asta, izbucni Pârciu ștergându-şi ultimele lacrimi, izbindu-se cu pumnii în piept, sufocându-se. Abia reușesc să fac planul, să vând câte ceva. Nu calcă nimeni pragul acestei barăci care cred că se va desființa în curând, dată fiind tocmai vânzarea nenorocită care se face aici. Am cerut să fiu mutat în altă parte, să mi se acorde alt post!…

— Ţi-am cerut să fii calm, să nu te pierzi cu firea. Dacă ţi-am arătat aceste anonime, am făcut-o fiindcă mi-am dat seama că eşti un om nefericit și cinstit. Da, mi-am dat seama de înalta dumitale moralitate privind rafturile acestea care nu conţin nimic în măsură să ispitească un hoţ. Dumneata eşti un hoţ ipotetic, virtual, fapt care nu-mi dă dreptul să te acuz. Dar, dacă te-ai afla cumva în preajma unor bijuterii, a unor coliere de perle să zicem, ce-ai face?

Vânzătorul se porni să strige și să-și apere astfel cinstea. Ochii îi ieșiră din orbite, părul i se răvășise, faţa îi dobândise o culoare violacee. După ce se mai potoli, privirile îi căzură din nou asupra scrisorilor și scoase astfel o exclamaţie de surpriza:

— Asta e scrisul vecinului meu, Dobrică! Da, e scrisul lui, în mod sigur. Dobrică? Nemaipomenit! Ce l-o fi apucat să mă dușmănească astfel? Doar trăim în relaţii bune… Nu cumva din pricina că am refuzat într-o scară să-l cinstesc cu un pahar

de vin?

— Aha! Ei, vezi! De ce nu i-ai oferit paharul acela? Cu vecinii trebuie să întreţii raporturi amabile, prietenești, că nu știi ce pacoste poate să-ţi cadă pe cap din cauza lor. Vecinii îţi supraveghează întruna și reciproc mișcările, trag cu urechea, privesc pe furiș de după perdele… Ai făcut aşadar o mare greșeală. O greșeală care putea să-ţi fie fatală. Multe necazuri îndura omul în urma unor gafe mărunte, a unor neînsemnate atenţii…

— Și scrisul ăstălalt îl recunosc. Parcă ar fi al lui Tănase cumnatul meu. Nu, nu se poate!! Și totuși așa stau lucrurile. Ia te uită, domnule?! Ia te uită ce porcărie! De ce, de ce să mă toarne? Ce i-am făcut?

Vânzătorul deveni brusc furios, ochii începură să-i scapere în cap, arăta ca și cum ar fi fost gata să înfăptuiască un act violent. Atitudinea lui îl nemulţumi din nou pe revizor, care-i ceru iar să revină la sentimente mai rezonabile.

— Dumneata cazi în niște extreme periculoase, spuse revizorul. Când izbucnești în plâns, când te mânii. Nu mai știu ce să cred. Poate că ar trebui să te internezi într-o casă de sănătate…

— Nu cumva pentru că i-am spus o vorbă cam tare săptămâna trecută? se întrebă Pârciu fără a mai ţine seama de teoriile revizorului.

— Ei vezi? Ce ţi-am spus? Dacă și cu rudele te pui în clonţ, cum vrei să trăiești în liniște? Rudele te pot nimici mai repede decât vecinii. Ele te cunosc bine, te-au cântărit de mult, știu unde și cum să lovească.

— Atunci să facem un inventar necruţător ! strigă vânăt la faţă Pârciu. Să verificăm fiecare ac sau capăt de aţa, să numărăm cutiile toate, lăzile, ambalajele, etajerele, rafturile. Așa-mi trebuie dacă mă încred în oameni. Dacă le acord atenţia și bunăvoinţa mea!

— Ascultă! Fii rezonabil și înţelegător, nu te mai chinui zadarnic. Anonime se întocmesc cu nemiluita și ar trebui să fii un mare neghiob pentru a te scandaliza pentru o asemenea practică…

Dar vânzătorul, stăpânit de ideea fixă a unui inventar perfect, nu mai ţinu seama de spusele revizorului și începu să numere piesă cu piesă un raft înţesat cu mărfuri. Resimţea parcă o plăcere executând operaţia aceasta, înșfăcând câte un morman de ciorapi sau câte un mănunchi de bretele, numărându-le apoi cu o minuţioasă atenţie. Se pedepsea parcă pentru faptul că până și rudele sale cele mai apropiate îl calomniau, îl lucrau pe la spate, îl săpau dorind să-i surpe buna reputaţie, să-l nimicească. Da. Trebuia să inventarieze întreg magazinul, fără cruţare, fără a ascunde ceva și, dacă ar fi descoperit o lipsă, bucuros s-ar fi prezentat înaintea justiţiei pentru a da socoteală, pentru a fi osândit. Dorea din toată inima să fie condamnat trimis la pușcărie, la ocnă, visa să fie pus în știreang, tras pe roată, decapitat. Ar fi avut o mare satisfacţie să fie victima unei nedreptăţi. Nu era exclus ca și nevastă-sa să fie amestecată în murdăria aceasta. Da. Scumpa lui nevastă cure cu cine știe cine s-a însoţit și care abia aștepta osândirea lui…Slujindu-se de un creion și de câteva coli de hârtie, vânzătorul număra scrupulos mărfurile, înscriindu-le cantităţile cu exactitatea cuvenită.

Revizorul Haralambie se simţi oarecum derutat, în cursul întregii sale cariere nu mai întâlnise un caz asemănător și, cercetând faţa gălbejită a vânzătorului, gesturile sale repezite, modul pripit și înverșunat de a număra și de a scrie apoi cifrele, o bănuială i se furișă în suflet. Nu cumva acest vânzător suferise un șoc nervos de pe urma căruia putea fi în stare de alte fapte, mai ciudate, mai periculoase? Prea îi tremurau mâinile, prea îi străluceau ochii. Și cuvintele pe care le tot bolborosea nu prevesteau nimic bun.

— Sper, spuse el, că scrisorile anonime pe care am avut bunăvoinţa să ţi le arăt, nu te vor determina să înfăptuiești acte nebunești, Te afli într-o situaţie nu tocmai plăcută, e drept, dar se cuvine să dai dovada de calm, să-ţi stăpânești pornirile.

— Îi voi crăpa capul cumnatului! șuieră celălalt, încrâncenat, scrâșnind din dinţi.

— Nici așa, nici așa! Nu vreau să fiu părtaș la săvârşirea unui act penal. Am făcut o mare greșeală arătându-ţi anonimele.

— Ba nu, mi-aţi dezvăluit adevărata faţă a lucrurilor, mi-aţi arătat ce vipere trăiesc în jurul meu, ce șerpi am crescut ia sânul meu mare, generos. Bine aţi făcut că mi-aţi deschis ochii. Nu este exclus ca însăși nevastă-mea să fie autoarea celei de-a treia anonime, adică nu atât ea, cât amantul pe care bănuiesc că-l are. Da, un amant chipeș, cu mustaţă neagră, un maimuţoi tânăr, o lichea cu plete și pantaloni evazaţi care s-a apropiat de ea dorind să trăiască bine, să mă stoarcă de bani.

— Dacă intenţia amantului soţiei dumitale ar fi fost aceea de a te stoarce de bani, atunci anonima nu-și află logica. Este la mintea oricui că un profitor, un parazit nu urmărește nimicirea fraierului de pe urma căruia trăiește.

— Fraier, ăsta-i cuvântul, zbieră vânzătorul Pârciu. Da, fraier am fost o viaţă întreagă. Scumpei mea soţie se află acum acasă, poate că-i chiar împreună cu individul… Da, cred că e tipul acela înalt și voinic, pe care l-am zărit în treacăt ieri înaintea porţii. El este, fără îndoială! L-am mai-văzut odată tot înaintea porţii ba mi-a și zâmbit parcă, mi-a zâmbit ironic, banditul… Locuiește la capătul străzii și e marinar mi se pare, marinar de cursă lungă…

— Din nou mă văd silit să te contrazic. Dacă e marinar de cursă lungă este cu neputinţă să întreţină legături permanente cu soţia dumitale doar așa din când în când…

— De unde poţi ști că nu are cumva și alţi amanţi în afara acestuia?

— Presupunerea dumitale este întemeiată. Orice soţie necredincioasă poate întreţine raporturi extraconjugale practic nelimitate…

Vânzătorul trânti pe tejghea o cutie voluminoasă care conţinea agrafe și speici. Tremura din toate încheieturile. Nu mai era în stare să-și reţină furia, chipul lui dobândise o nuanţă pământie.

— Cumnatul! şopti el schiţând gestul de a strânge pe cineva de gât. L-am primit în casa mea, l-am ajutat, l-am hrănit și găzduit ani în șir. E un netrebnic, un om de nimic, care trăiește de azi pe mâine, care s-a cuibărit în casa mea parazitându-mă. Iată ce răsplată au faptele bune, omenești!

— Acest cumnat îţi este chiar cumnat?

— Asta e! răcni vânzătorul lovindu-se cu palma peste frunte. Asta e, am găsit! Nu-mi este cumnat, domnule, nu-mi este nici măcar rudă. Îi spun așa din obișnuinţă, dintr-o glumă! Pare să fie un fel de văr de a cincea spiţă cu nevastă-mea! Aha. Deci asta era! Aha, cum a ieșit la iveală adevărul! Care va să zică ei îşi făceau de cap de mult în casa mea… Numai toporul poate pune capăt acestei nelegiuiri.

Revizorul Haralambie era sincer emoţionat și întristat. Săvârșise o gafă ireparabilă cu anonimele. Încerca să repare oarecum această gafă.

— Nu te înfierbânta, îl povăţui el pe vânzător. Poate că acest cumnat e un om onest și poate că nu e el autorul anonimei. Dacă ar fi existat o înţelegere între ei și soţia dumitale, atunci o singură anonimă ar fi fost de ajuns să-i mulţumească pe amândoi. Ce rost ar fi avut trimiterea a doua scrisori, când una ar fi avut același efect?

— Bun, să zicem că nu cumnatul este cel care întreţine legături cu soţia mea, spuse Pârciu părăsind pentru o clipă cutia cu speici și agrafe. Atunci cine mă rog? Licheaua de care vorbeam adineauri, marinarul acela? Nu aste nici el, după părerea dumitale amantul, asta datorită faptului că lipsește prea mult din oraș. Atunci cine e?

— E imposibil să-l descoperi din moment ce ţii atât de mult să devii un condamnat, încercă revizorul să fie din nou logic. Doar nu-ţi vor da voie ăia de la pușcărie să-ţi pândești nevasta în fiecare seară. Pușcăria se face fără întreruperi, fără pauze. Asta o știu de la o ruda de a mea care a stat acolo câţiva ani și pe care am descusut-o cum se cuvine.

Vânzătorul căzu pe gânduri. Se frământă o vreme în sine, se uită la cutia din faţa sa și spuse cu desăvârșire descumpănit:

— Și ziceţi că dacă m-aș afla într-un penitenciar, nu mi s-ar îngădui să-l părăsesc așa, pentru câteva ore?

— Este exclus, nici nu te gândi că ţi s-ar acorda fie și cea mai scurtă învoire…

Vânzătorul Pârciu era cu desăvârșire derulat. Multe din ideile sate se clătinau, îşi schimba treptat viziunea ce o avusese în privinţa vieţii, intenţiile pe care le nutrise pentru viitor. Stătu în cumpănă, privi absent cutia, apoi bătu cu pumnul în tejghea declarând că nu mai știe ce să facă.

— Să punem capăt acestui inventar, fu de părere revizorul. Se vede limpede că eşti un om corect și nevinovat. Să întocmim deci procesul verbal și să ne despărţim în liniște, ca niște oameni cu scaun la cap. În definitiv, cum spuneam adineauri, dugheana aceasta nu conţine valori prea mari și bănuiala că ai fi hoţ mi se pare cu totul neîntemeiată. Îmi pare rău totuși că ţi-a fost dat să descoperi niște fapte atât de urâte, drama familiei dumitale, care se va destrăma.

— Se va destrăma? De ce să se destrame? Voi continua să muncesc pentru minunata mea soţie și pentru prietenul ei. Da, voi îndura până la capăt batjocura. Voi merge chiar și mai departe, îl voi invita pe netrebnic acasă, mă voi împrieteni cu el. Mai mult, îl voi chema și pe cumnat și-l voi înconjura cu afecţiunea mea. Da. Așa voi face, ca un fraier ce sunt!…

Revizorul Haralambie îşi strânse încet hârtiile de pe masă, le vârî în servieta și părăsi magazinul de-a bineleă, ameţit de purtarea vânzătorului care continua să vorbească nedeslușit și să susţină că e și vinovat și nevinovat în același timp. Păși pe un trotuar, în apropierea unor magazine, privi distrat în ele și se gândi la mulţimea anonimelor care circulau fără istov înveninând existenţele oamenilor incapabili să le privească cu indiferenţă. Îl istovise, îl scoase din minţi nebunul acea de vânzător al cărui glas se mai auzea încă în urma lui.

FÂRIMIŢARE

În sala de primire a cabinetului dentar se aflau câţiva pacienţi care îşi așteptau rândul. Așezaţi pe canapele sau pe fotolii, aceștia răsfoiau reviste, reflectau. Întreţineau convorbiri cu glas scăzut, spre a le mai trece de urât.

Încăperea era spaţioasă și elegantă. Se vedeau pretutindeni bibelouri și scrumiere, pe parchet era aşternut un covor gros, cu desene viu colorate, pereţii fuseseră împodobiţi cu reproduceri din câţiva pictori celebri. Se constata astfel că „Centrul stomatologic” dispunea de un pronunţat simţ al frumosului.

Ultimul dintre pacienţi, inspectorul financiar Tunaru, având de așteptat mai mult decât ceilalţi, începu să întoarcă paginile unei publicaţii ştiinţifice. Nasul său gros, înroșit la capăt, părea că adulmecă mirosul cernelii tipografice, iar buzele, de culoarea vișinei, se mișcau ca și cum posesorul lor ar fi silabisit cu greu cuvintele.

Inspectorul cercetă cu atenţie o sumedenie de ilustraţii care incitau privirea prin coloritul lor strident, Ireal. Văzu laboratoare, săli de studii, aparate complicate, asupra cărora se aplecau capetele savanţilor. Citi câteva formule de chimie pe care nu le înţelesese, dar care îi lăsară o profundă impresie în legătură cu noile cuceriri ale ştiinţei. Se minună apoi de nenumurate descoperiri ce erau prezentate pe înţelesul tutunor, fără termeni de strictă specialitate. Savură o seamă de curiozităţi din lumea animală, călători prin ere geologice, prin spaţii cosmice… În cele din urmă privirea i se opri asupra unui articol care trata despre structura atomică a elementelor. Încercă să-l deslușească, reuși într-o oarecare măsură, ajutat fiind de unele cunoștinţe dobândite de ici, de colo. Se lăfăi pe sofaua largă, îşi netezi cravata, își aranjă gulerul cămăşii, se simţi într-un cuvânt, bine.

În vreme ce examina distrat articolul, printr-o firească înlănţuire de idei i se închegă înaintea ochilor o cuprinzătoare viziune asupra universului. Universul, lumea erau alcătuite din aceste particule neastâmpărate, care se roteau necontenit… „Interesant” îşi spuse el, satisfăcut de această constatare… “Și masa de aici, și peretele, și ușa sunt constituite din atomi, numai și numai din atomi. Dar eu?… “ Avu brusc un simţământ tulburător, nu-i veni parcă să creadă… Nu se gândise niciodată că persoana lui putea fi plămădită din mulţimea îndrăcită a atomilor. Surprins, buimăcit, avu senzaţia unei rostogoliri, a unei prăbușiri. Însemna că, aidoma ușii ori peretelui, structura sa comporta o diviziune ameţitoare,

nemaiexistând ceva consistent în ea. Începu să transpire și un nod i se urcă în gât… Nu, nu era în stare să admită năstrușnica idee, dar, cugetând, fu nevoit într-un târziu să fie de acord cu articolul. „Doamne!” strigă el în sine. „E de-a dreptul scandalos. S-ar zice că nici nu exist, că sunt ca un abur !”.

Inspectorul Tunaru era un om onorabil și demn, își conservase de minune prestanţa în cursul întregii sale vieţi. Faptul că era compus din particule se arăta a fi o insultă dusă făpturii sale, o adevărată bătaie de joc. Era limpede că, redus la aceste elemente primare, printr-o minuţioasă analiza, eul său dispărea cu desăvârșire, se alegea praful de el…” Ce grozăvie!” exclamă el în gând, aruncând priviri deznădăjduite celorlalţi pacienţi.

În colţul opus al încăperii, așezat într-un fotoliu adânc, se afla Diaconescu, directorul teatrului din localitate, un bărbat gras, îndesat și negricios, care de departe aducea cu o damigeana. Diaconoscu nu părea stânjenit de niciun gând tragic, nu vădea câtuși de puţin spaima că ar fi fost alcătuit din atomi, care oricând o puteau lua razna, dând naștere cine știe căror reacţii bizare. Pesemne că aflase de compoziţia sa și că se împăcase de mult cu această stare de lucruri. Chipul lui rotund, cu ochi mici, înecaţi în grăsime, exprima doar plictiseala și nimic mai mult.

„E de neînchipuit, îşi spuse inspectorul Tunaru. Hai, înţeleg că lucrurile neînsufleţite, ba chiar necugetătoarele să fie atomice, dar oamenii?… în cazul acesta gândurile mele, visele, raţionamentele, toate sunt produsul unui joc al întâmplării… Nu, nu se poate, trebuie să fie o confuzie la mijloc, o neînţelegere care se cade a fi grabnic limpezită”. Se uită la cei din jur, căută un pacient care să-i ofere o explicaţie, care să-l lumineze… Nu îndrăzni să pornească așa, din senin, o discuţie despre atomi. S-ar fi făcut de rușine. Pe de altă parte începu să-și simtă intens inconsistenţa. Auzea parcă în sine un vâjâit de particule care se roteau necontenit, scoţându-l treptat din minţi.

Alături de el ședea cuminte și temător profesorul Cocora. Părea un elev bătrân care-și învăţase sârguincios lecţiile, dar care continua să se arate zăpăcit, aflat înaintea unui examinator imaginar. Profesorul preda o disciplină care nu avea nicio legătură cu economia sau cu fizica. El absolvise Facultatea de Filologie.

Mai departe, la câţiva pași, se afla Sorescu, un tânăr inginer îmbrăcat neglijent. Un scandalagiu cu care Tunaru avusese cândva o discuţie nu tocmai plăcută, într-o bodegă. Inginerul consuma cantităţi enorme de alcool, acosta femei pe stradă făcându-le propuneri rușinoase, fusese deseori invitat la miliţie, unde primise amenzi și severe avertismente… în clipa de faţa avea un ochi vânăt, Iar cămașa lui, boţită, murdară, irita la culme. Se ţinea însă băţos, uitându-se provocator la toţi, aşteptând, desigur, prilejul de a intra într-o discuţie violentă cu careva.

— Următorul, vă rog, spuse dentistul deschizând ușa. Se ridică o femeie în vârstă, care pătrunse în cabinet.

Luând o atitudine indiferentă, zâmbind ușor, Tunaru se adresă directorului, cu o voce reţinută:

— Aflu aici, în revistă, că lumea e alcătuită din atomi. Firește că nu-i o noutate. M-am gândit însă la noi, oamenii, și m-am simţit cam dezorientat. Prezenţa atomilor

în noi e în măsură să pricinuiască grave neliniști.

— De ce? întreabă directorul, uitându-se la Tunaru distrat.

— Păi, cum să vă spun, faptul că ne compunem doar din particule care se învârtesc mereu mă pune în derută, ba chiar mă alarmează. În ce constă, mă rog, integritatea noastră spirituală?…

— Ignoranţa e de vină, se avântă inginerul Sorescu. Mulţumit că a găsit un teren de luptă.

— Eu, să mă ierţi, nu sunt așa de ignorant! se auzi glasul lui Tunaru.

— Cred că ești, din moment ce te surprinde un fapt atât de simplu.

— În definitiv nu am vorbit cu dumneata, ci cu directorul teatrului.

— Eu însă mă simt chemat să te lămuresc. Răspândirea cunoştinţelor ştiinţifice constituie o datorie de onoare a fiecărui cetăţean.

— Nu-ţi permit să mă insulţi!

— Nu te insult, doresc doar să-ţi deschid capul. Faci confuzii care nu-s permise unui intelectual.

— Te poftesc să nu stai de vorbă cu mine! ţipă Tunaru, tremurând de indignare.

Se lăsă o tăcere grea. Directorul teatrului privi scena fără a scoate o vorbă. Socotea că n-are rost să se amestece în acest dialog. Se săturase de dialoguri până peste cap, ele îi făceau pur și simplu greaţă. Înclina în ultima vreme să reducă vieţile concetăţenilor săi numai la dialoguri și la nimic altceva. Timpul trecea greu peste el, care obișnuia să se ducă după-amiază la pescuit.

Tunaru, în schimb, se afla în culmea irităiii. Datorită discuţiei. începu să-l doară măseaua pe care o trata. Durerea pornea din maxilarul inferior, se ramifica spre tâmpla stângă, îi cuprindea ochiul, invadându-i apoi întreg capul. Părea o caracatiţă, care-și întindea tentaculele cu repeziciune, istovindu-i vlaga trupului și a minţii, înnebunindu-l. Acum avea fierbinţeli, iar gâtul îi înţepenise de-a binelea… “Să-l ia dracu’ de articol! Cine m-a pus să-l citesc? Așa-i dacă îmi bag nasul peste tot… Dar pe inginer îl învăţ eu minte!… Îi fac un control pe șantier să văd cum stă cu cheltuielile, după care îl vizitez și acasă pentru impozitul pe locuinţă”.

Durerea deveni insuportabilă. Nu mai știa ce să facă cu capul, și-l prinse în mâini. Începu să numere, spre a uita de caracatiţa cuibărită în falcă, dar nu izbuti să facă mare lucru. Se frământă pe sofa, văzu ca prin ceaţă niște boi aparţinând lui Grigorescu, ce umblau parcă pe pereţi trăgând un car uriaș după ei.

„Și ăștia sunt tot atomi, remarca el cu minţile împăienjenite. Eu însă, ca om onorabil, n-am să admit că sunt alcătuit din acești atomi, care aparţin tabloului sau ghiveciului din colţ. E o neobrăzare a oamenilor de știinţa… Ei vor să ne degradeze pe noi, fiinţele raţionale să ne pună în rând cu obiectele neînsufleţite ori cu dobitoacele, dar n-o să le meargă!…”

— Profesore, se adresă el vecinului său, Cocora, ce crezi, atomi se găsesc și în fiorul pe care-l trăim citind un poem?

— Știu eu? se întrebă acesta prudent.

— Dar exprimă-te: da ori nu? Te-am întrebat doar!

— Ca să cred ceva e necesar să fiu în posesia unor cunoștinţe despre acel ceva. După mine teoria atomică e un mod de explicare… Dar, la urma urmei, eu mă ocup cu gramatica și cu literaturi. Nu pot răspunde la întrebări care depășesc sfera activităţii mele.

— Nu poţi răspunde! îl îngână Tunaru. Sunt convins că în sinea dumitale urăști aces e fărâme blestemate, care nu ne dau pace cu misterul lor.

— Ce ai cu mine domnule? cuteză să ridice tonul profesorul.

— Așa-i, ce ai cu dumnealui? sări inginerul. Ai refuzat explicaţiile mele, care puteau fi lămuritoare și te-ai năpustit asupra unui om în necunoștinţă de cauză…

— Ia mai vezi-ţi de treabă!

Tunaru vru la un moment dat să se ridice de pe sofa și să-l ciupească pe inginer, într-atât se socotea de ultragiat. Inginerul era un zurbagiu căruia I se cuvenea o pedeapsă corporală, care trebuia pălmuit în public.

— Dar liniștiţi-vă dragii mei, interveni împăciuitor directorul teatrului. Sunteţi ca niște copii! Ce v-a apucat să vă certaţi pentru atomi? Să-i ia naiba Ce dacă suntem alcătuiţi din ei?

— Îţi convine, poate că ești în sensibil, replică Tunaru. Eu însă simt că mă prăbușesc într-un abis. Nu te gândești?. Însăși gândurile mele, sentimentele, judecata, toate sunt un soi de praf. Ideea asta e înfiorătoare. Nu-s în stare s-o accept, să mi-o însușesc. Am impresia că, privită astfel, omenirea e o nebunie a mișcării…

— E de nelecuit, constată inginerul.

— Taci din gură! urlă din răsputeri Tunaru.

Ușa capitonata a cabinetului se deschise și dentistul îşi arată faţa îngrijorată. Ochelarii săi, cu lentile groase, cuprinseră încăperea ca și cum aceasta ar fi luat foc. Ușa se închise apoi.

— Dă-mi voie să intru eu întâi, îi spuse Tunaru inginerului. Mă doare măseaua.

— Îţi dau voie, de ce nu? Poate că astfel îţi vei limpezi nedumeririle mai grabnic…

Tunaru pătrunse în cabinet și după un răstimp se auzi un răcnet urmat de gemete și horcăituri. Reapăru palid, cu privirile rătăcite, cu faţa schimonosită de durere. Se îndreptă către masa, apucă revista pe care o citise adineauri și o rupse în bucăţi cu o neînfrânată slăbiciune.

NOBLEŢE

După ce petrecea câteva ceasuri într-o tutungerie, acolo unde i se îngăduia să șadă pe un scaun, Aurelian Burlescu socotea că e de datoria lui să se înapoieze acasă. Ziua de lucru urma să se încheie curând, nu avea niciun rost să mai zăbovească, să întârzie îndeplinirea obligaţiei de a fi prezent la masa de prânz.

Calm, cu pași rari, ţinând fruntea sus, trecea pe dinaintea magazinelor care

mărgineau strada principală, având grijă să se ferească de arșiţă, cumpără un ziar de la un chioșc din apropiere, îşi continua apoi metodic, netulburat, drumul.

Ajungea acasă. Pătrundea într-o odaie scundă și răcoroasă, situată la capătul unei clădiri cu nenumărate alte odăi asemănătoare, ale căror uși dădeau într-un pridvor. Ofta din adâncuri și se trântea pentru o clipă pe patul de fier care scârţia sub apăsarea trupului său. Îşi rotea ochii prin încăpere, ședea un răstimp inert, spre a mai prinde puteri, se ridica în sfârșit și prindea să se dezbrace cu aceleași gesturi metodice, calme. Punea pe sine în cele din urmă, un halat de casă jerpelit, cu reverele soioase, îşi așeza pe cap un basc decolorat. În final îşi aprindea o ţigară, gândind că și de data asta era nevoit să renunţe la prânz…

De nenumărate ori renunţase la prânz ori la cină fără să se plângă, fără să se vaiete, având crezământul că așa trebuie să se comporte un om demn, onorabil. A fi înfometat și a nu mărturisi acest lucru însemna că ai tărie de caracter, să fii bărbat în cel mai frumos înţeles al cuvântului. Câţi nu se tânguiau atunci când se simţeau flămânzi? câţi nu dădeau astfel dovadă de slăbiciune, de neputinţă, de micime de suflet! un adevărat domn, cum dorea să fie domnul Burlescu, se cuvenea să rabde, să se ţină tare, să uite îndeosebi că are un stomac.

Prindea să măsoare odaia în lung și în lat, trăgând adânc din ţigară. Se uita cu luare-aminte la câteva tablouri ce se aflau pe pereţi, la o mică etajeră pe care ședeau rânduite niște cărţi, la o canapea desfundată. Se apropia de masă, îşi turna un pahar cu apă dintr-o sticlă. Îl sorbea și părea că se mai înviorează. Apa era hrănitoare, nu încăpea nicio îndoială. Ea conţinea bacterii, săruri minerale, aceste două compoziţii contribuind oarecum la nutriţia organismului. Desigur că nu era cu putinţă să te hrănești la nesfârșit cu apa, dar în unele cazuri consumul ei era indicat, reușea să suplinească perpetua nevoie de hrană a trupului.

„Voinţă și apă”, îşi spuse Aurelian Burlescu dând ocol odăii, făcând puţină mișcare înaintea somnului de după-amiază.

Existau și alte mijloace de înlocuire a unui prânz copios. O lectura captivantă, contemplarea unei privelişti interesante, depanarea unor amintiri plăcute, dezlegarea de cuvinte încrucișate. Niciunul dintre aceste mijloace nu putea să rivalizeze cu somnul.

Somnul era o adevărată binefacere, un dar al zeilor, o desăvârșită cale de a evada dintr-o realitate ce părea de multe ori ostilă. Cufundat în lumea viselor, omul străbătea o altă existenţă, învingea cu uşurinţă acutele nevoi care-l asaltau, îl hărţuiau, nu-i dădeau pace.

Aurelian Burlescu se lungea deci în pat, închidea ochii, îşi încrucișa palmele pe piept și adormea uşor, pătrunzând într-un alt tărâm de trăiri. Nu-l tulburau zgomotele casei, vocile aspre, neprietenoase, care se auzeau sosind din coridor, unele înjurături adresate destul de precis persoanei sale, injurii rostite de proprietăreasă. Proprietăreasa pretindea de la el bani, plata chiriei, profera blesteme și ameninţări, vădea o comportare cu totul necuviincioasă. Era, desigur, o femeie insensibilă, hrăpăreaţă, căreia nu i se cuvenea o prea mare atenţie.

Lui Aurelian Burlescu nu-i plăceau ieșirile iraţionale, strigătele, vulgaritatea,

vorbele și gesturile necontrolate. Unii oameni din jurul său nu erau domni, nu aveau nici pe departe un suflet nobil, trăsături distinse de caracter, o purtare onorabilă. Ei trăiau vociferând, expunându-și fățiș dorinţele de cele mai multe ori josnice, vieţuiau ca niște necuvântătoare sau poate că și mai rău. O pleavă imensă, pestriţă, gălăgioasă roia astfel în jurul persoanei sale, dezgustând-o. Nu, nu aceasta era lumea pe care trebuia s-o iubească, s-o preţuiască și s-o strângă la piept. În niciun caz proprietăreasa aceasta, lacomă de bani, lipsită de înţelegere, de delicateţe, de bun-simţ nu reușea să se potrivească principiilor sale de conduită, principii după care se călăuzea de ani și ani.

Cultivând neîntrerupt și osârdic virtuţi alese, nobiliare, reguli de înaltă conduită morală, dispreţuind aspectele minore ale existenţei, nutrind o profundă aversiune pentru tot ce ţine de îndestularea organismului, Aurelian Burlescu adoptase cu vremea chipul de a trăi al unui aristocrat. Poate că era un aristocrat din moment ce își alesese o asemenea viaţă. Poate că undeva, în trecutul său, printre nenumăraţi strămoși care-l precedaseră se afla și un om de viţa aleasă, un os domnesc. Altminteri nu-și explica pronunţata aplecare spre un trai cât mai dezinteresat. Rupt de realitatea imediată, senzorială, carnala, comuna celorlalţi muritori.

Nu absolvise cursurile unei școli anume. Părinţii după îndelungate stăruinţe, renunţaseră să-și mai îndemne odrasla către învăţătură. Acești părinţi nu mai existau, muriseră demult, în urma lor rămânând o casă, pe care o vânduse, cu banii obţinuţi ducând o bucată de vreme un trai mai lejer, pe potriva convingerilor sale. Cât timp avusese bani, nu uitase să cultive în sine niște aptitudini. Urmaşe cursurile unei şcoli de călărie, deprinzându-se de minune cu arta ţinerii în frâu a cailor, realizând chiar performanţe pe hipodrom. Urmase apoi cursurile unui școli de nataţie. ale uneia de scrima, ale uneia de patinaj. În toate aceste școli excelase prin supleţea trupului, precum și prin distincţia manierelor sale. Când se sfârșiră banii, dori să se căsătorească şi realiză progrese apreciabile în acest sens. Se logodise de câteva ori cu niște tinere, care, din păcate, nu se potriviseră concepţiilor sale despre viaţă, îndeosebi părinţii acestor tinere se arătară a fi niște oameni lipsiţi cu totul de curtenie, de o aleasă creștere, de fineţe. Ei pretinseseră de la ei să ocupe o slujbă, fapt neplăcut, surprinzător, de neînţeles… Cum să ocupi o slujbă când viaţa ta spirituală se îndrepta spre alte făgașe? Ar fi muncit, firește, dar nu cum muncea toată lumea. Era un om instruit, citise multe cărţi, ar fi dat de pildă meditaţii, lecţii de muzică, căci învăţase cândva și pianul. Cum să-și îngroape fiinţa într-un birou, în maldăre de hârtie, cum să mucegăiască într-o încăpere ani de-a rândul, îndeplinind împovărătoare treburi birocratice?

Și totuși, împins de lipsuri, nomaiavând ce să mănânce în primul rând, se angajase în calitate de contabil la fabrica de cherestea din oraș. Rezistase eroic două luni într-un birou prost aerisit, laolaltă cu niște fărpturi care-l priveau înveselite, înjurau violent și comentau cu precădere meciurile de fotbal. Aplecat deasupra hârtiilor, calculase cantităţi uriașe de bușteni și de scânduri, oftase uitându-se pe fereastră la fluviul care se scurgea măreţ sub razele soarelui, la zările albastre, chemătoare, mereu chemătoare. Se întâmplase atunci să i se descopere o seamă

de greșeli în întocmirea scriptelor, niște nereguli care puse alături de alte nereguli duceau la importante lipsuri de cherestea din depozit. Fu învinuit de furt sau de complicitate la furt. Protestase vehement, se considerase ultragiat, își dăduse demisia cu indignare, părăsind locul acela de caznă, care nu corespundea aspiraţiilor sale.

Fusese nevoit să ducă o existenţă precară, să flămânzească deseori, să suporte reproșurile gazdei care-i cerea necontenit chiria pe mai multe luni, adică de când nu o plătise. Între el și această proprietăreasă fusese declarat un război necruţător. Aurelian Burlescu ar fi dat orice ca să-i astupe gura, ca să oprească șuvoiul cuvintelor grosolane ce se abătea zilnic asupra sa.

Într-o zi vânduse niște vechituri și-i dăduse ceva bani acestei femei nemernice. Avu parte de liniște un răstimp, nu mai auzi ocări și blesteme. Dar sorocul se încheiase și din nou începură neînţelegerile.

Disperat, se gândise la nenumărate soluţii menite a-l scoate din impas. De împrumutat nu avea de unde să împrumute, de muncit nu-l chema inima, de vândut nu mai avea ce să vândă, în afară de ceasul de buzunar la care ţinea ca la ochii din cap. Se hotărî totuși să vândă acest ceas, fapt care-i aduse o altă perioadă de liniște. Dar lunile se scurseră una după alta, înghiţind mica suma de bani ce era hărăzită chiriei. Gazda începuse să-l atace cu puteri sporite, să-l prevină, să-i ceară stăruitor să se achite de obligaţiile bănești ce le avea faţă de ea.

Nu mai era chip să respiri în casa aceasta. Atmosfera era otrăvită, insuportabilă.

De la o vreme remarcase la proprietăreasă o seamă de comportări ciudate. Își permitea să umble foarte sumar îmbrăcată, să zâmbească, pentru ca imediat după aceea să se încrunte aprig să-i aţină uneori calea provocator. Îi apreciase abia atunci vârsta. Dându-și seama că nu are mai mult de treizeci de ani. Mai remarcă alte amănunte: că are ochi albaștri și păr castaniu. Că are un trup armonios dezvoltat… Dacă înainte vreme umbla prin casă cu capotul desfăcut și desculţă, dacă o vreme se arătase în cămașă de noapte, acum apărea înaintea lui pur și simplu în costum de baie, un costum care-i scotea și mai mult în relief plinătatea rotunjimilor.

Zile de-a rândul Aurelian Burlescu stătu într-o groaznica cumpănă. Era gentleman, un om cinstit, un iubitor al înaltelor și delicatelor sentimente. A întinde mâinile după această fiinţă însemna să trădeze o generoasă concepţie despre viaţă, să-și calce în picioare preceptele călăuzitoare. Cum să se apropie de o femeie dacă în prealabil nu exista o motivare spirituală? Cum să soliciţi trupul acestei femei dacă n-o iubești? Ar fi însemnat să se desfrâneze, să înfăptuiască un act josnic îmbrăţișându-și tânăra proprietăreasă fără ca între ei și ea să se înfiripe o prealabilă legătura sufletească. Să se apropie de ea fiindcă nu-i plătise chiria? Groaznic! De neconceput! Imposibil de acceptat o asemenea alternativă.

În după-amiaza aceea, după ce dormise un ceas, fu victima unei ofense nemaipomenite. Proprietăreasa îi pătrunse în odaie, și începu să strige, să-l acopere cu vorbe de ocară. Încercă s-o încredinţeze pentru a nu știu câta oară de bunele și sincerele lui intenţii. Dori să-i potolească furia, să oprească șuvoiul

cuvintelor grele, de neîndurat, care se abătuseră asupra sa.

În culmea mâniei, femeia îi aruncă în hol hainele și măruntele obiecte care-i aparţineau, îi azvârli cărţile, îl apucă de umeri și începu să-l zgiâţiie, îmbrâncindu-l către ușă. Se apără, îi apucă mâinile, îi vorbi și, dintr-odată, printr-un gest greșit, o cuprinse într-o strânsă îmbrăţișare. Femeia se lăsă moale în braţele lui, cufundată parcă într-un leșin adânc. Aurelian Burlescu îşi pierdu capul, nu mai avu cum să se retragă, cum să îndrepte într-un fel situaţia. Simţea cum crește în el o văpaie ce nu putea fi stinsă. Avu timp să mai vadă doi amorași pictaţi strident, de un revoltător prost-gust, pe una din tăbliile patului…

Mai târziu. Femeia, cuibărindu-i-se la piept, îi spuse:

— Da tâmpit trebuie să mai fi!

— De ce? întrebase el mirat.

— Păi, ţi-ai vândut și bruma de lucruri pe care le mai aveai spre a plăti chiria, când puteai foarte simplu să faci de mult ceea ce ai făcut astăzi.

Din ziua aceea se bucură de o atentă îngrijire din partea gazdei, fu înconjurat de toată dragostea ei, avu parte de liniște, așa cum îşi dorise.

Se considera însă un om de nimic, un individ decăzut, un întreţinut, un om care-și plătea chiria cu ajutorul trupului. Nesocotise regulile de purtare îndeobște acceptate. Primind să trăiască în concubinaj cu această femeie. A trăi cu o femeie, a întreţine relaţii intime cu ea în afara legii și a religiei, era ca și cum ar fi săvârșit o crimă. Se duseseră de râpă nobilele lui năzuinţe și aspiraţii, ajunsese un ins comun, mai rău, o căzătură.

De la o vreme, gazda începuse să-i vorbească despre căsătorie. Îi expusese avantajele care decurgeau dintr-un asemenea act. Îi aminti că are o casă, că se potrivesc în ce privește vârsta, că un cămin este ţinta oricărui om cumsecade…

Aurelian Burlescu aproba acest punct de vedere, dar nu era în stare să facă pasul. Reîncepură astfel neînţelegerile, certurile, de data asta mai înverșunate, certuri potolite numai prin renunţarea chiriașului la concepţiile sale de viaţă din când în când. Aurelian Burlescu ședea trist, îngândurat, pe marginea patului. După aceste renunţări, se socotea un om sfârșit, plănuia vagi, imprecise tentative de plecare, de fugă.

Dar doamna Cecilia veghea, veghea cu strășnicie, nu admitea să fie trădată. Inima ei simţitoare vibra cu intensităţi sporite pentru Aurelian Burlescu. Nu dorea să-l piardă. Aurelian Burlescu era un bărbat preţios, trebuia să fie păstrat cu grijă, supravegheat, ţinut chiar sub stare de arest la domiciliu. Îl iubea cu înflăcărare, cu întreaga ei fiinţă, era mereu cu gândul la el. Existenţa ei părea să nu aibă niciun rost fără acest bărbat falnic, impunător, instruit, manierat.

Bănuind că vrea s-o părăsească, doamna Cecilia îşi obligase într-o vreme chiriașul să stea în casă o lună încheiată. Îi ascunsese hainele, silindu-l să rămână într-o absolută captivitate. Fu gata, gata să înnebunească îndurând acest tratament. Ședea mai tot timpul într-un șezlong, se uita în tavan, asculta tic-tac-ul ceasornicului, se plimba apoi prin odaie îmbrăcat eu o cămașă de noapte, singurul veșmânt care-i mai rămăsese. Primea hrană la ore fixe, ziua se scurgea, sosea

noaptea, se culca împreună cu doamna, gândindu-se că viaţa sa ar putea să se desfășoare astfel până la adânci bătrâneţi.

Fuseseră necesare abila și plicticoase tratative pentru recăpătarea hainelor. Fură rostite cumplite jurăminte, se luară angajamente sacre pentru ca în sfârșit, să-și poată îmbrăca pantalonii, într-o zi însă, doamna Cecilia fu străbătută brusc de alte bănuieli, fapt care o îndemnase să-i ia chiriașului toate veșmintele.

— Doar n-am să stau despuiat! protestă Aurelian Burlescu.

— Ai vrut s-o ștergi, hai? S-o ștergi ca un ticălos. Și asta după ce ai profitai de bunătatea mea, de farmecele mele, după ce te-am hrănit și te-am găzduit.

— Vreau să pun capăt unei legături rușinoase, începu el speriat la perspectiva că va rămâne despuiat toată viaţa.

— De ce nu ne căsătorim? Așa vom pune capăt unei legături rușinoase.

— Nu sunt încă pregătit pentru căsătorie.

— Atunci de ce m-ai sedus?

— Tu m-ai sedus, nu eu.

— Aha! Ei bine, să știi că nu vei mai ieși din casa asta niciodată.

Aurelian Burlescu îngheţă. Știa că nu e de glumit cu nebuna. Zadarnic începuse s-o înduplece, zadarnic o imploră, asigurând-o de bunele lui intenţii.

La trei zile după ce-i fuseseră luate veșmintele, stând în casă și plictisindu-se de moarte, începu să se gândească mai temeinic la situaţia lui, la posibilitatea unei evadări. Se afla în stare absolut originară, nu putea ieși astfel în stradă. Hainele erau de bună seamă încuiate într-un șifonier, care trebuia să fie spart. Dar dacă aceste haine nu se găseau în casă, dacă ele fuseseră duse în altă parte, sau pur și simplu incendiate? Simţise parcă zilele trecute miros de stofă arsă plutind prin odăi… Singura soluţie ce se impunea deocamdată era aceea de a-și confecţiona singur un acoperământ. Dar cum. şi din ce? În odaia lui nu se aflau decât așternuturile patului, adică o pătură, o pernă, o saltea, un cearșaf. Existau și perdelele ferestrelor. Dar ele erau străvezii, cu totul nepotrivite scopului propus. Rămânea doar cearșaful. Dar ce să facă din el? O haină, o pereche de pantaloni, o pelerină? Trebuia, pe de altă parte, să lucreze repede, să nu trezească bănuieli. Și de unde să ia foarfece, ac, aţă?

Gândul că va rămâne întreaga viaţă în această captivitate îl îngrozea și, tot chinuindu-și imaginaţia în căutarea unei soluţii, se decise să uzeze de un șiretlic.

Îi declară doamnei Cecilia că, după o matură chibzuinţă, recunoscuse necesitatea actului de căsătorie care urma să-i unească pe vecie. La început bănuitoare doamna Cecilia sfârși prin a se încrede în spusele lui. Mai ales că acestea erau însoţite de îmbrăţișări extrem de prelungite.

— Sa mergem la primărie, propuse el.

I se aduseră hainele, se îmbrăcă, se simţi mai bine.

Despuiat, parcă nu avusese personalitate, trăise într-o mare umilinţă. Într-o dureroasă penitenţă. Acum cu straiele pe el, redeveni sigur pe sine. Își recăpăta încrederea în propriile sale puteri.

Dacă fugi, te nenorocesc! îl preveni ea înainte de a ieși din casă.

Porniră amândoi către primărie. Aurelian Burlescu rotindu-și ochii spre a găsi o cale de fugă, doamna Cecilia ţinându-l strâns de braţ, lipindu-se de el. Merseră astfel ca doi îndrăgostiţi. Străbătură străzile cu un aer de fericire așternut pe chipurile lor încordate.

— N-ai vrea să-ţi cumpăr niște flori? o întrebă el tandru. Doar ne căsătorim!

— Lasă, după aia…

— Trebuia mai întâi să facem cererile…

— Le-am făcut eu din timp.

— Cum?

— Singura ta osteneală este aceea de a spune da.

Astăzi se oficiază și căsătoria noastră, programată de săptămâna trecută. M-am îngrijit de toate, de certificatele medicale, de certificatele de naștere. Totul e pregătit…

Se simţi străbătui de un îngheţ de-a lungul spinării. Avea certa senzaţie că e dus la execuţie. O sudoare îi năpădi întreg trupul și când văzu clădirea primăriei, se cutremură… își păstră totuși calmul, făcu chiar o sforţare și rosti o hazlie apreciere la adresa unui cunoscut remarcat pe stradă.

În timp ce urcau treptele, se degajă brusc de braţele ei, își luă avânt și începu să alerge bezmetic, tăind de-a curmezișul straturile unei grădini cu flori.

Alerga cât îl ţineau picioarele, căuta un loc de refugiu, o ascunzătoare, se oprea, se uita îndărăt, o vedea pe nebună, își relua cu puteri înzecite goana. Strigătele ascuţite sfâșiau văzduhul oprind trecătorii în loc, strigăte ieșite din pieptul simţitor al doamnei Cecilia.

Aurelian Burlescu avea picioare lungi, făcuse sport, știa să fugă bine. După câteva minute se afla într-o uliţa dosnică, nu mai avea pe nimeni în spate. Gâfâind, se sprijini de trunchiul unui pom şi zâmbi ușurat.

Scăpase, scăpase pentru totdeauna. Trebuia doar să se ascundă undeva până diseară, când urma să ia trenul și să fugă din localitatea aceasta, să se îndrepte către alte tărâmuri, acolo unde poate că principiile sale n-ar mai fi suferit, afronturi, acolo unde personalitatea sa trebuia să se desfășoare și să se dezvolte plenar, nobiliar.

ÎN LOC DE DUEL

Camera de la hotel i se păru lui Titi Cartal primitoare. Pătrunzând în ea, dădu cu ochii de două paturi confortabile, de fotolii adânci, odihnitoare. Mai văzu o masa, perdele groase atârnate în ferestre. Baia strălucea de curăţenie și covorul așternut pe parchet era din cele scumpe, care înăbușeau zgomotul pașilor.

Un singur neajuns venea să întunece această minunată priveliște. Titi Cartal trebuia să împartă încăperea cu un necunoscut, un om care prin simpla lui prezentă

putea să-l stingherească, să-l împiedice a se simţi în larg. În intimitate, chiar cei mai apropiaţi amici scot la iveală apucături ciudate, nefireşti, neașteptate. Unii îşi rod unghiile, alţii râgâie, unii se scobesc în nas. Sunt, de asemenea, inşi care sforăie, care obișnuiesc să se îmbete zdravăn și să cânte în puterea nopţii. Sunt iarăși palavragii care te ţin de vorbă istorisindu-ţi cine știe ce nerozii, bolnavi care se văicăresc fie de reumatisme, fie de guturaiuri. Dacă de la un amic te poţi aștepta la orice, apoi de la un necunoscut surprizele pot fi extrem de supărătoare.

Titi Cartal îşi puse geamantanul voluminos lângă noptieră și se așeză pe un scaun. Văzând însă un pardesiu atârnat în cuier, se ridică și se apropie de el, vrând să-l examineze. Judecând după stofă, necunoscutul arăta să fie un om pretenţios. Croiala veșmântului trăda un anume gust, o dorinţă de a place. Deasupra pardesiului, pălăria de fetru, cu boruri mari, exprima și ea o căutată eleganţă. Mirosul discret, de lavanda, care se desprindea din pardesiu și din pălărie întărea considerabil convingerea că insul se dichisea. „Vreun filfizon”, îşi spuse el deschizând încă odată ușa băii, privind cada și chiuveta, oglinda în care chipul său grosolan, lipsit de orice distincţie, cu trăsături aspre, se încrunta plin de importanţă.

Fiindcă cinase și fiindcă se făcuseră ceasurile zece, se dezbrăcă, îşi puse pijamaua, se vârî în pat și gustă din plăcerea de a-și odihni trupul. Călătorise mult, avusese de îndeplinit unele treburi, dăduse nenumărate telefoane, se certase oarecum cu niște funcţionari care se opuseseră îndeplinirii unor formalităţi necesare eliberării mărfurilor. Titi Cartal îndeplinea funcţia de achizitor și în această calitate colinda multe orașe…

Răsfoi nepăsător un ziar, vru să deschidă o carte, renunţă. O moleșeală puse stăpânire pe mădularele sale, mintea prinse să făurească imagini ce se alcătuiau într-un vag început de vis.

Se auzi deschizându-se ușa și în odaie pătrunse un ins înalt, cu mustaţă, cu părul lung, îmbrăcat cu un costum deschis la culoare. Îl privi printre gene și se bucură oarecum de faptul că aprecierea sa nu dăduse greș. Individul era un adevărat filfizon, unul dintre aceia pentru care suprema preocupare o constituia înfăţișarea. exteriorul. Asemenea ipochimeni se bucurau în general de succese, izbuteau să se strecoare ușor prin viaţă, uzau de vicleșuguri, dobândeau înlesniri, Izbutind să sucească mai ales capul femeilor…

La lumina lămpii de noapte, îl văzu pe ins dezbrăcându-se, așezându-și cu grijă hainele pe spătarul unui scaun. Îl văzu apoi intrând în baie, unde mai mult ca sigur se va spăla pe dinţi ori îşi aplica pe faţa lui fragedă o cremă destinata a preveni apariţia ridurilor.

Chipul ipochimenului trebuia să fie păstrat, conservat, căci el era un instrument, un mijloc de a birui greutăţile. În afară de trăsăturile sale plăcute, era sigur vă acest vecin de odaie nu mai avea nimic vrednic de atenţie. Astfel de oameni nu obișnuiesc să reflecteze, să gândească cu seriozitate la acutele probleme ale existenţei. Pentru ei, totul era ușor, lesne de înfăptuit, plăcut. Treceau prin viaţă senini, obţineau repede avantaje pentru care alţii luptau din greu, se bucurau îndeosebi de dragostea femeilor, care mai ușor se lasă atrase de un aspect de o

încântătoare aparenţă decât de ceva ce s-ar afla înapoia ei.

Titi Cartal simţi cum i se risipește somnul și cum o profundă nemulţumire vine să-l tulbure.

Individul se așeză pe pat, deschise o revistă ilustrata, căreia începu să-i contemple pozele. După cum privea, se deducea ușor că nu-și dăduse osteneala să citească nici măcar textele. Îl interesau cu precădere imaginile, îşi desfăta privirile cu ele, gusta din aspectul de suprafaţă al acelei reviste, care tot de suprafaţă era.

Și totuși profilul necunoscutului îi amintea de ceva. Avu simţământul că-l cunoaşte, că l-a întâlnit undeva. Încercă să-și scormonească memoria, să caute în trecut un capăt de fir călăuzitor. Lumina veiozei era slabă, nu izbutea să prezinte trăsăturile individului docil în parte și nedesluşit. Nasul puţin încovoiat, o frunte înaltă, buzele groase aminteau totuși cu stăruinţă de o întâmplare, de un incident, de un fapt petrecut cu ani în urmă într-o anume împrejurare.

Deodată Titi Cartal încremeni. Nu-i veni să creadă și depuse un mare efort spre a se stăpâni. Bătăile inimii se înteţiseră, în tâmple a simţit nişte zvâcnituri și cerul gurii căpătă o uscăciune amară. Silindu-se să rămână inert, să lase impresia somnului, refăcu brusc în minte câteva tablouri dureroase.

Nu încăpea nicio îndoială că individul se numea Rizescu și că fuseseră pentru scurtă vreme colegi ai aceleiași întreprinderi… Întreg trecutul capătă astfel culoare, se închega, deveni ordonat și din vălmășagul unor evenimente aproape uitate, persoana acestui Rizescu se desprinse căpătând contururi precise, din ce în ce mai precise.

Fuseseră la un moment dat amici, insul fiind nelipsit în casa sa. Timp de două luni raporturile lor se întemeiaseră pe un sentiment ce se anunţa trainic. Îi făcuse confidenţe, căzuseră amândoi de acord asupra multor chestiuni, legătura lor se înţări, se cimenta și se părea că nimeni și nimic nu o va mai desface. Într-o zi, înapoindu-se mai devreme de la slujbă, îl surprinse într-o strictă intimitate cu nevastă-sa. Imaginea aceea fusese groaznică, dezgustătoare, de neîngăduit A urmat o scenă cumplită, strigăte. Orbit de furie, s-a năpustit asupra nemernicului, l-a lovit cu sete în obraz, l-a doborât. I-a trimis sălbatice lovituri de picior în coaste. Din pricina strigătelor năvăliră vecinii, care puseră capăt scandalului, îndepărtându-l pe ticălos.

Urmară zile grele, de tăceri ameninţătoare, de lacrimi pe care nevastă-sa nu contenea să le verse. Ea se declară nevinovată, recurse la explicaţii, reuși în cele din urmă să-l înduplece, să-l împiedice a deschide divorţul. Argumentele de care se slujise, insistenţele și manevrele extrem de dibace îşi atinseseră scopul.

Pusese în mișcare rude, prieteni, se prezentase înaintea acestora ca o martiră a unui soţ gelos. Cei doi copii ai lor trebuiau să fie binecrescuţi, îngrijiţi, feriţi de urâtele aspecte ale vieţii. Scârbit, Titi Cartal cedă. Era un bărbat neatrăgător, grosolan, îmbătrânise, avea doi copii, adulterul era un fapt ca oricare altul, la urma urmei.

Îl privi pe Rizescu sforţându-se să-și înăbuşe mânia care clocotea în sine.

Profilul acestuia era fin, era croit pentru un anume trai și tocmai de aceea se cotropi de ură. Încerca totuși din răsputeri să-și potolească pornirea, să se liniștească la gândul că are alături un om superficial, un maimuţoi lipsit de însemnătate. Un om neserios, imoral. Asemenea făpturi nu sunt demne de atenţie, tocmai datorită imoralităţii lor.

Ele vieţuiesc ascultând doar de glasul dorinţelor cărnii. Nesocotesc oamenii și regulile care domnesc între ei. Aleargă după profituri grabnice, răzbat doar prin protecţia femeilor, lenea și incapacitatea sunt însușirile lor de căpetenie.

Nu, nu era în stare să împartă aceeași încăpere cu acest Rizescu. Îl văzu cum închide revista, îl auzi cum oftează și se pătrunse de o silă fără margini. Lampa de noapte fu apoi stinsă. Îl auzi răsucindu-se în aşternut și în scurtă vreme o ușoară răsuflare îl făcu să înţeleagă cum că adormise.

Dădu deoparte pătura și cobori din pat. Își scoase pijamaua, se îmbrăcă. Dorea să ceară altă cameră.

Chiar dacă nu căpăta, prefera să înnopteze afară, într-un parc, pe o bancă… Încuie geamantanul, dădu ocol unui fotoliu, examină masa, încredinţându-se că nu uitase nimic.

Se uita apoi la chipul domnului Rizescu, peste care cădeau câteva raze de lumină sosite din stradă.

„Doarme, canalia! gândi el strângând puternic din dinţi. Mâine iar va săvârși o ticăloșie, iar va atenta la liniștea unei familii. Ar trebui să-l omor, să-i tai beregata, să ușurez cel puţin în parte lumea de un netrebnic. Am cuţitul de voiaj la mine. Îi pot scoate din geamantan și-l pot înfige în acest trup dezgustător, care nu a cunoscut truda, care s-a dezvoltat ignorând munca, gravele preocupări, care s-a furișat pe căi ocolite, care a semănat vrajba și murdăria morală între oameni.

Titi Cartal tremura, dinţii îi clănţăneau, beregata îl ustura. Tremura scăldat în sudori, cu ochii holbaţi.

Amintirea adulterului îi răsări în minte și-l sufocă aproape. Din gât scotea un șuierat, pieptul i se ridică şi i se lăsa convulsiv, mâinile căutau încuietoarea geamantanului pentru a scoate cuţitul și a săvârşi un act de legitimă bărbăţie.

Apoi starea de spirit îşi pierdu din intensitate și locul negrei porniri fu luat de niște reflecţii cu privire la condiţia omenească în general, la rolul nefast al unuia ca Rizescu. Rizescu trebuia să fie pedepsit, dar cum? Justiţia nu osândea adulterul decât cu prudenţă și mai ales atunci când se îndeplineau niște condiţii, prima dintre ele fiind reclamaţia unuia dintre soţi.

El nu reclamase, nu ceruse divorţul, nu se socotise ultragiat înaintea societăţii. Acceptase să convieţuiască în continuare cu soţia, o iertase, se consolase, se retrăsese în meditaţii. Fusese un laș, o făptură mai decăzută ca filfizonul care dormea. Primise insulta și nu ripostase, tot scandalul consumându-se în familie…

Și totuși mutra lui Rizescu exercita asupra sa o fascinaţie, îi stârnea dorinţa distrugerii. Pradă unui alt val de mânie, smulse haina filfizonului de pe șpătarul scaunului și vru s-o sfâșie. Trase de mâneci, și de guler, dar cusăturile erau trainice, nu cedau. Simţi în palme înţepătura unui creion. Îl scoase dintr-un buzunar. Îl privi

și-i rupse în cele din urmă vârful.

Trânti apoi haina de parchet și părăsi încăperea.

Hotelierul îi dădu altă odaie.

DINAMISM

Împins de curiozitate, Tancred Popescu se lăsă pe vine și privi prin gaura cheii. Nasul său se strivise de lemnul ușii; în ochiul drept, eu care privea, simţi răcoarea unui curent de aer. Se uită astfel vreme îndelungată, dori să descopere un fapt interesant, tulburător, plin de semnificaţii. Dar ceea ce vedea nu-i stârnea câtuși de puţin interesul. Era o scenă obișnuită cunoscută din toate zilele, plicticoasă. Nepoată-sa dinspre nevastă călca rufăria familiei și din calmul mișcărilor, din seninătatea trăsăturilor ei nu se putea deduce nimic senzaţional. Tancred Popescu se consideră îndreptăţit, decepţionat, ba chiar insultat, fiindcă ori de câte ori ședea la pândă, aștepta cu înfrigurare un eveniment, o întâmplare extraordinară. Astăzi, de pildă, îşi închipuise că nepoata va săvârși o faptă urâtă: îi va scormoni prin sertare, îi va citi corespondenţa, va fura un obiect, sau va sta cu braţele încrucișate la piept, de pomană. Când colo, nimic din toate acestea nu se întâmpla. „E o tâmpită" conchise el, renunţând la poziţia incomodă în care se afla, ducându-se în sufragerie. Se așeză pe un scaun, îşi puse palmele pe pântec și începu să reflecteze. Capul său mic și lunguleţ, acoperit cu păr moale, se lăsase într-o parte. Pe chip i se așternuse expresia unei grave seriozităţi…

Șezu astfel o jumătate de ceas, tot ascultând larma orașului care năvălea în casă prin ferestrele deschise. Se gândi la cei doi copii ai săi, care se aflau la școală, la nevastă-sa, care lucra într-un laborator, în schimbul al doilea, se mai gândi fugar la câteva rude sau amici, la mutrele și la obiceiurile lor, se plictisi de moarte. Se apropie de o fereastră și privi blocul de alături, încercând să-și spioneze vecinii. Îi cunoștea pe toţi foarte bine. Ore întregi şedea aici, sprijinit de pervaz, cercetându-i, supunându-i unor necruţătoare studii. Știa, de pildă, că la etajul al doilea, într-un apartament ce se afla faţă în faţă cu al său, locuiau doi tineri care se certau adesea. Era mulţumit când îi vedea cum îşi înveninează reciproc viaţa. Se bucura sincer în asemenea momente, nu-și mai găsea locul prin casă, fluiera melodii vesele, îi oferea portarului o ţuică, bătea un vecin pe umăr, urându-i sănătate… La etajul al doilea al aceluiași bloc locuia un domn ţeapăn și îngâmfat, care avea un acvariu. Ore întregi ședea acest domn înaintea acvariului, contemplând vietăţile din apă. Era de bună seamă nebun, fiindcă, imediat ce contempla peștii, punea mâna pe o chitară, din care începea să scoată sunete dezordonate. Nu exista nicio legătură logică între acvariu și chitară. Aflase cândva că domnul e muzician, fapt care întărise convingerea sa cum că acesta n-ar fi în toate minţile.

La etajul întâi trăiau într-o deplină armonic două perechi care seară de seară

discutau, dansau, râdeau. Pe aceștia nu-i suferea din capul locului. Prea se bucurau de viaţă, prea sfidau vecinătatea. Ţineau parcă să dovedească tuturora că din traiul lor fuseseră alungate certurile, discordiile. Demult le povestise un viitor sumbru, catastrofal…

Astăzi, fiindcă soarele bătea pe latura din faţă a blocului, toate ferestrele erau închise, acoperite cu storuri. Nu se vedea nimic.

Plictisindu-se în continuare, Tancred Popescu mai studie de câteva ori purtările nepoatei, acoperind-o în gând cu sudălmi întrucât nu-i oferea un spectacol deosebit. Se gândi la un moment dat că ar fi timpul să iasă la plimbare, dar renunţă grabnic ia intenţia aceasta, prea era cald afară. Deschise aparatul de radio și-l închise repede. Îl irita, îl nemulţumea la culme. Vru să citească o carte, dar nu se decise. Nu-și mai găsea astâmpărul. Umblă de colo-colo prin sufragerie, prin dormitorul copiilor, omorî câteva muște, prinzându-le dibaci și decapitându-le cu o savanta cruzime. Făcu apoi un duș rece, însă nici acesta nu avu darul să-l dispună. Se hotărî să plece la cinematograf. Se îmbracă cu grijă, încet, se studie în oglindă, aranjându-și meticulos șuviţele de păr pe deasupra urechilor… Amintindu-și că filmul e din cale-afară de prost, abandonă intenţia, se dezbrăcă. Îşi puse din nou halatul și se întrista.

De ce nu avea și el o pasiune, un rost, o preocupare? Nu-l atrăsese niciodată nimic. Alţii pescuiau, vânau, se îmbătau prin cârciumi, pe când el nu se lăsa ademenit de niciuna din aceste apucături. Avea colegi de birou care culegeau plante și făceau ierbare, unii dintre ei se îndeletniceau cu colecţiile de timbre… Ciudat! Să aduni buruieni sau petice de hârtie colorată, să le sortezi, să le aranjezi pe categorii și să discuţi asupra lor cu aprindere! Cunoștea oameni care dezlegau cuvinte încrucișate, care făceau versuri. Unii alcătuiau insectare, alergând după gângănii și fluturi, alţii urmăreau cu sufletul la gură meciurile de fotbal…

Își aduse aminte de tatăl lui, răposatul, care nu se plictisise niciodată. Îl vedea înaintea ochilor, voinic, masiv, cu mustăţile lui groase, răsucite la vârfuri. Muncise toată viaţa, fusese metodic, chibzuit. Nutrise o pronunţată ironie pentru fiul său, și când îl vedea cum se agită în gol, îi spunea: „Ești cu adevărat un om fără căpătâi, o zdreanţă bătută de vânt. Semeni cu un unchi al tău care s-a ţicnit într-o gară pe neașteptate. A luat alt tren decât acela care trebuia și a tot mers prin ţară, până când a cheltuit toţi banii. Abia atunci și-au dat seama ai lui că nu e în toate minţile”.

Căldura devenise insuportabilă. Pereţii de beton se încinseseră și mobilierul, covoarele, florile din vază de pe masă, toate păreau opărite, oropsite. Un claxon de automobil sună prelung și zăpușeala se făcu parcă mai grea. Pe cer. Niște nori albi, spumoși, pluteau rotindu-se deasupra grădinii publice, în care nu se zărea niciun om.

Tancred Popescu ieși în balcon și se apropie de peretele despărţitor. Alături locuia un vatman, a cărui prezenţă era mereu incomodă. Vecinul acesta, un guraliv fără pereche, nu înceta o clipă să-și tot dichisească apartamentul. Mereu bătea cuie în pereţi, muta mobilele, mereu se urca pe acoperiș, spre a-și drege antenele sau spre a le înlocui cu altele. Avea omul ce face.

Era și pescar pe deasupra. Sosea uneori de la gârlă cu trestiile pe umăr, cu o tașcă plină de pește. Se răspândea după aceea un miros plăcut pe holul şi scările blocului… Nu era în relaţii bune cu el. Tancred Popescu îi descoperise de mult cusururi, îi considera un nedorit, o surdă dușmănie mocnea în sufletul său împotriva acestui om veșnic ocupat. Dar din apartamentul vatmanului nu sosea vreun zgomot. De buna seama că plecase din nou cu familia lui la pescuit.

Își aminti de nepoată. Ce-ar fi să vorbească cu ea așa, de una, de alta, ca să mai treacă timpul. Nu-i vorbise niciodată prea mult și nu știa cum să înceapă. Intră în odaia ei, se așeză pe un scaun. O privi tăcut, după care o întrebă brusc:

— Și ce mai faci, mă rog?

Surprinsă, fata nu știu ce să răspundă, mai ales că avea înaintea ei o mutră surâzătoare, dulceagă.

Se lăsă o tăcere grea și amândoi fură stânjeniţi. Tancred Popescu blestemă inspiraţia pe care o avusese venind aici. Se ridică de pe scaun și părăsi încăperea, scârbit de sine și de după-amiaza care nu se mai sfârşea. În clipa aceea ar fi săvârşit orice, numai să scape de urât. De greaţa care se cuibărise în sufletul său. Ar fi fost în stare să-l ucidă pe vatman presărându-i în vasele de pe balcon otravă de șoareci. S-ar fi distrat de minune, dar ar fi înfundat pușcăria, ceea ce nu era de dorit.

Trase tabla de șah dintr-un sertar al șifonierului și începu să joace o partidă singur. Era stupid, își cunoștea intenţiile, nu reușea să se ascundă de el însuși. Încercă să se despartă în două, să existe în doi adversari deosebiţi, dar nu izbuti. Nu putea fi decât el, unul și indivizibil. Renunţă la șah, privind piesele cu un adânc dezgust.

„Ce fericiţi erau călugării aceia din evul mediu care-și biciuiau trupurile” își spuse el trăgându-și o palmă zdravănă peste obraz… „Ce dracu’ să mai fac?”

Începu să bată darabana cu degetele pe masă. Mai întâi rar, apoi din ce în ce mai repede. Se oprea la răstimpuri, lua alte ritmuri, le împărţea, le despărţea, executa combinaţii pline de măiestrie, de viriuozitate. Din podul palmei ieșea un anumit sunet, dar dacă foloseai și cotul, obţineai un alt efect. Unghiile scoteau și ele câte ceva deosebit. Era o bogăţie de sunete care puteau fi jonglate în felurite chipuri. Se ajută și de picioare. Nu mai fu capabil să se oprească și zâmbi simţindu-se bine în iureșul loviturilor date mesei și parchetului. Se distra astfel multă vreme, până la apusul soarelui, când avu din nou prilejul să studieze existenţele celor care vieţuiau în blocul de alături.

PEDAGOGIE

Rodica Barbete simţi cum soţul ei, pe care-l ţinea de braţ, tresare, dând semne de o anume nervozitate.

Dori să afle imediat ce se întâmplase, care era pricina acestei manifestări. Îl supraveghea doar bine pe Stelian Barbete, îi cerceta întruna comportarea, nu-l slăbea o clipă din ochi, așa că trebuia să știe ce se petrece în sufletul lui acum. Îşi roti privirile, cuprinse cu ele întreaga stradă ce se desfășura largă și aproape pustie înaintea lor. Trecători nu prea se vedeau, iar trecătoare în stare să atragă atenţia bărbaţilor, nici atât. Cunoscuţi sau vecini nu se zăreau nici ei pe nicăieri. Un șir lung de blocuri albe se rânduia până departe, toate ferestrele faţadelor fiind acoperite cu storuri. Magazinele de la parter aveau ușile încuiate, căci era duminică… Ochii îi căzură însă asupra bodegii cartierului și pricepu îndată ce anume îl frământa pe soţ. O cuprinse brusc un simţământ clocotitor, dar zâmbi silindu-se să-și păstreze calmul întrucât se afla pe stradă. Prin urmare soţul ei se lăsase pentru o clipă atras de cârciumă, de locul acela în care unii bărbaţi îşi iroseau puterile și banii în schimbul unei plăceri absurde, de neînţeles…

— Să ne grăbim! propuse ea șuierând ușor. Mă simt obosită și abia aștept să mă lungesc în pat.

Soţii înaintară pe trotuarul larg, pătrunseră într-un spaţiu acoperit de peluze verzi, presărat pe alocuri cu arbori proaspăt plantaţi. Intrară pe ușa blocului în care locuiau și începură să urce treptele scării. Ocupau un apartament la etajul doi și nu luau niciodată liftul. Rodica Barbete fiind o înflăcărată iubitoare a mișcării, a exerciţiilor fizice.

În vreme ce urcau, se deschise o ușă la palierul primului etaj, în pragul ei apăru o vecină, cam tinerică, cu care Rodica Barbete nu întreţinea nicio legătură. Vecina aceasta, divorţată, îmbrăcată mereu ţipător, provocator, constituia o nedorită prezenţă, reprezenta o gravă ameninţare pentru atmosfera profund muralĕ care domina blocul. Femeile singuratice o iritaseră întotdeauna, atentaseră necontenit la impecabilele ei principii de bună și corectă conduită.

Ajungând în apartament și scoţându-și pardesiile, soţii se pregătiră de prânz. El intră în bucătărie unde începu să prepare masa, ea pătrunse în dormitor unde-și schimbă rochia cu un halat de casă bogat înflorat. În scurtă vreme se aflară faţă-n faţă, așezaţi înaintea farfuriilor cu supă.

— Se pare că mai duci încă dorul bodegilor! remarcă ea pe un ton indiferenţ, privindu-l fugar cu ochii ei verzi, mișcându-și buzele întunecate.

— Nicidecum! se grăbi el să protesteze cu capul plecat, așa încât nu i se vedea decât creștetul încărunţit cu părul mult rărit.

— Am simţit însă că ai fi avut chef să bei o ţuică, nu-i așa? Poate că m-ai fi lăsat chiar în mijlocul străzii spre a-ţi satisface viciul!

Începea una din acele discuţii zilnice și Stelian Barbete prinse să mănânce

grăbit, fără a scoate o vorbă. Chipul său palid, cu linii accentuate, trăda o neîndoielnica îngrijorare. Mânuia lingura zorit, părea că e flămând. Nu îndrăzni să-și privească soţia care, urmând prescripţiile unui regim alimentar deosebit de sever, mânca un soi de bulion cu proprietăţi miraculoase, menit a-i întreţine frăgezimea tenului, supleţea și tinereţea.

— Se pare că vecina de la primul etaj nu-ţi este indiferentă, spuse ea la fel de calm, ca și cum ar fi vorbit despre o rudă îndepărtată.

— Nici n-am băgat de seamă că avem o vecină! tresări el vârându-și mai mult capul între umeri.

Rodica Barbete sfârșise de mâncat bulionul și rămase nemișcată aruncând soţului o privire dispreţuitoare. Firește că bărbatul din faţa ei avea nevoie de o asistenţa neobosită, neîntreruptă. Reușise să-l modeleze, să-l educe. Îl lecuise de multe năravuri vătămătoare și costisitoare, dar încă nu era de ajuns.

Se lăsase de fumat și de băutură, întrerupsese orice legătură cu o seamă de amici nedemni, respecta acum un program de existenţă excelent întocmit, avea de îndeplinit îndatoriri certe în cadrul căminului mai ales. Lupta fusese grea și nu se sfârșise încă. Trebuia să-l ţină mereu sub observaţie, să nu-l piardă din vedere o clipă măcar. E drept că de pe urma tratamentului la care fusese supus, Stelian Barbete îşi cam pierduse vioiciunea, devenise posac, retras, îngândurat, dar aceste cusururi urmau să fie și ele înlăturate printr-o altă terapie. Un soţ se prezenta la urma urmei ca un bolnav, ca un pacient care avea nevoie de o deosebită îngrijire. Un soţ se arăta ca o făptură stăpânită de rele apucături, ce se cuveneau stârpite fără milă, împlineau în curând zece ani de convieţuire și reușise în această perioadă timp să-l purifice de multe patimi care o îngrijoraseră la început, o băgaseră chiar în sperieţi.

— Şi totuși, repetă ea, ai vrut să intri în bodegă. Aproape că ţi-am ghicit gândurile. Cred că ţi-ai spus: „Ce bine ar fi s-o abandonez pe nebuna asta și să trag o duşcă”…

Stelian Barbete începu să strângă masa, păstrând o tăcere deplină, neîndrăznind să-și înfrunte soţia care abia aștepta să fie contrazisă, ca să-și expună astfel opiniile. Învăţase demult și cu anevoinţă arta de a nu sufla o vorbă, de a o lăsa să-l dăscălească până când se liniștea, epuizându-și prisosul de sentimente. Se sili deci să rămână nesimţitor și tot adunând farfuriile adoptase o înfăţișare degajată, senină.

— În bodegă fiind, te-ai fi apucat de băut cu un amic oarecare, mărinimos și guraliv. Că doar din mijlocul lor te-am smuls, dacă-ţi amintești cumva. Ar trebui să-mi fii recunoscător pentru eforturile mele, pentru faptul că te-am însănătoșit, că te-am vindecat de atâtea metehne. Numai eu ţi-am redat adevăratul loc printre oameni, împiedicându-te să te rostogolești în prăpastia viciului, a decăderii morale.

Soţul începu să spele vasele, căci aceasta era una dintre îndatoririle sale. I se arătase că într-o căsătorie ambii soţi participă în mod egal la gospodărirea căminului. Mai mult, Rodica Barbete socotea că trebuie să fie scutită de unele îndeletniciri anevoioase. Era doar o femeie gingașă, neînstare să îndeplinească

munci peste puterile ei. Se cuvenea să se ţină seama și de salariul ei, mai mare faţă de cel al soţului. Stelian Barbete o ascultă în continuare în bucătărie:

— După ce ai fi băut câteva păhărele, te-ai fi simţit în stare de acte mari, nesăbuite și înapoindu-te acasă, te-ar fi așteptat la primul etaj vecina pentru care am remarcat că nutrești certe înclinaţii.

Soţul spală cu osârdie ultimele farfurii, le așează la uscat, vărsă conţinutul cratiţei, se aplecă să șteargă lingurile și cuţitele. Îi era foame fiindcă prânzul fusese, ca de obicei, neîndestulător. Întotdeauna îi era foame după masă datorită regimului alimentar pe care era silit să-l respecte spre a trăi mult și a-și păstra sănătatea. Se simţea incapabil să protesteze împotriva acestui regim de viaţă, să-și înfrunte soţia, să se impună. Nu înţelegea cum ajunsese să o asculte întru totul, să nu iasă din spusele ei. Cedase încă de la început, de când se căsătoriseră și de când avuseseră loc neînţelegeri cu privire la atâtea și atâtea lucruri. Acum nu mai era nimic de făcut, pierduse lupta, devenise ascultător, docil, se resemnase.

— După câteva ceasuri petrecute la vecină ai fi revenit acasă și m-ai fi luat la bătaie, continuă să-şi închipuie soţia. Da, așa s-ar fi petrecut lucrurile. Bărbaţii sunt în stare de orice josnicie!

Stelian Barbete începu să spele a doua oară farfuriile pentru a nu reveni în sufragerie. Aștepta să se consume ceasul în care soţia lui îşi ușura nervii.

Cu un singur cuvânt, risca să prelungească acest ceas, așa că se concentră asupra lucrului străduindu-se să nu facă zgomot.

— Ce-ai zice să-i chemăm pe Rădulești la noi și să jucăm remy? întrebă ea cu mare însufleţire.

Soţul lovi între ele două farfurii evitând astfel un răspuns. Era convins că Rădulești nu le-ar fi călcat pragul în ruptul capului. La ultima lor vizită avusese loc o scenă penibilă, de neîndurat. Soţia lui, pradă unei nervozităţi extreme, îi învinui pe învitaţi susţinând că ar înșela-o la joc. Rădulești părăsiră repede apartamentul, arătându-se foarte surprinși de o asemenea ieșire.

— Sunt niște fățarnici! îi caracteriza ea renunţând la intenţia de a-i pofti.

În ultima vreme nu mai primeau vizite și atmosfera în casă devenise insuportabilă. Erau ocoliţi de toată lumea, se crease un gol în jurul lor.

— Vom juca împreună tabinet! hotărî ea ridicându-se de la masă și căutând cărţile într-un dulăpior.

Urma o altă tortură, cu neputinţă de evitat. Stelian Barbete lepădă de pe sine șorţul și sosi în sufragerie supus. Se așeză la masă și participă la partidă lăsându-se bătut, săvârșind nenumărate greşeli, căci dacă și-ar fi arătat iscusinţa obţinând mai multe puncte, ar fi provocat o discuţie nesfârșită cu privire la corectitudinea sa. Jucară o jumătate de ceas fără chef, ca și cum ar fi fost vorba de o obligaţie. Ea câștigă și se declară satisfăcută.

— La nimic nu te pricepi, nici măcar la jocul acesta copilăresc, spuse ea aţintind asupra lui o privire feroce. Eşti un mototol, ăsta-i cuvântul! Și apoi de ce taci? Nu cumva îţi mai pare încă rău după ţuică sau după vecină? Ce-ar fi dacă mi-aș permite și eu niște libertăţi, așa, mă înţelegi…

El se uită la ea cu îndoială. Constată că i se ascuţiseră şi mai mult contururile chipului, că avea pometii obrazului extrem de pronunţaţi. Buzele subţiri şi nasul lung excludeau putinţa unor trăiri senzuale.

— Poate crezi că nu sunt în stare să plac? Bineînţeles că ai despre mine o părere proastă, bineînţeles că abia aştepţi să scapi de soţia ta şi să-ţi faci de cap! Dar de ce taci?

— Am o uşoară indispoziţie, spuse el regretând imediat că vorbise.

— Aha! exclamă ea cu aprindere. Te indispune prezenţa mea, te-ai săturat de mine! Du-te la vecina aceea sau la cârciumă, du-te să joci table cu neciopliţii de care abia am reuşit să te îndepărtez. Eu nu mai reprezint nimic, nu mai am nicio trecere…

Rodica Barbete începu să plângă cu sughiţuri, să scoată nişte sunete ascuţite îngropându-şi obrazul colţuros într-o batistă. Îşi şterse astfel câteva lacrimi, îşi răvăşi părul dăruindu-se noii ocupaţii. Îşi reveni însă repede. Acum avea ochii puţin înroşiţi. Se ridică de la masă, umblă de colo-colo, se arăta neliniştită, dornică să mai întreprindă ceva în măsura a-i alunga plictiseala.

— Am un junghi, anunţă ea oprindu-se înaintea lui. Ar trebui să-mi faci o frecţie, nu să stai şi să te uiţi la mine cu expresia asta stupidă. Ba nu, mi-a trecut, nu mai am nevoie! Ai fi în stare să mă îmbolnăveşti mai rău, ba chiar să mă şi otrăveşti, ştiu eu bine. Am făcut rău că m-am căsătorit cu tine, am săvârşit o mare greşeală. Iată, stau în casă cu propriul meu soţ şi mă plictisesc de moarte. Inevitabil, în situaţia aceasta o femeie îşi caută distracţii extraconjugale.

Stelian Barbete îşi privi din nou sceptic nevasta şi se gândi la duminica nesfârşită, care nu mai avea de gând să se încheie. Se închipui pentru o clipă în situaţia de a fi înşelat şi nici măcar nu tresări. Şedea pe scaun eu o expresie tâmpă şi aştepta cina.

Ce bine că a doua zi urma să lipsească de acasă nenumărate ore!

APARATE

Dorind să-şi cumpere frigider, Mihalache se văzu pus într-o mare încurcătură. Citi prospecte şi reclame, îşi consultă îndelung prietenii, colegii, reflectă câteva zile în şir, nu izbuti să se decidă. Prospectele şi reclamele prezentau produsele ca fiind excelente, fără cusur, fapt cam bătător la ochi întrucât nu exista nimic perfect pe lumea asta. Prietenii şi colegii păreau a fi nişte palavragii, îi recomandaseră mărci de care nu auzise niciodată. Apelase apoi la priceperea unui mecanic reparator din cartier, bărbat vârstnic care-şi practica meseria într-un atelier dosnic, poate chiar clandestin, dar nici acest individ, mereu în stare de pronunţată ebrietate, nu reuşise să-i dea niscaiva deslușiri. Mecanicul reparator îi vorbise în schimb despre frigiderele de altă dată, în comparabile cu rablele actuale, atitudinea lui dovedindu-se astfel mai mult decât suspectă. În cine să se încreadă, cine să-l

sfătuiască în mod serios, de la care om să obţină o preţioasă povaţă? Nu trebuia să arunce banii în neștire, pe cine știe ce hârb care să devină o adevărată povară, o sursă în epuizabilă de chinuri, de neliniști și îngrijorări mai mari decât acelea pricinuite de un copil bolnav sau gălăgios.

Achiziţionarea unui frigider presupunea o temeinică şi gravă chibzuinţă, actul respectiv fiind de mare însemnătate, marcând un moment crucial în viaţa omului de pretutindeni.

Câteva săptămâni Mihalache colinda magazinele, interoga vânzătorii, sătui de prezenţa lui sâcâitoare, îşi iscodi colegii care începuseră să-l cam ocolească în pauzele de lucru. Chiar și prietenii se fereau din calea lui. Când îl auzeau vorbind despre frigider, făceau niște mutre lungi, deveneau cu totul nereceptivi la discuţie, se retrăgeau invocând felurite pretexte, scoţându-și astfel la iveală adevărata lor fire. Trimisese scrisori rudelor risipite prin felurite orașe, cerându-le să-i recomande o marcă onorabila.

Reciti prospectele, dar acestea îi inspirară aceeași neîncredere. Cât privește reclamele și anunţurile, se vedea cât de colo că sunt perfide, înșelătoare, că induc în eroare buna credinţă a naivilor cumpărători. În vizitele pe care le făcea cunoștinţelor se interesa îndeaproape de funcţionarea frigiderelor acestora, le pipăia, le deschidea, le cerceta întruna starea informându-se foarte temeinic asupra calităţii lor, asupra condiţiilor de funcţionare, a rezistenţei la suprasolicitări. Ajunse astfel să deţină aprofundate cunoştiinţe privind termostatele și lichidele de îngheţare, un expert în materie frigorifică, dar nu se hotăra să-și cumpere încă un frigider. Nu dorea cu niciun chip să se înșele, să se lase tras pe sfoară, așa cum se întâmplase atunci când îşi cumpărase aparatul de radio cu tranzistori care se dovedise inutilizabil.

Blestemaţii de vânzători îşi bătuseră joc de el, îl făcuseră să alerge pe la felurite ateliere unde alţi indivizi necinstiţi meșteriseră de mântuială aparatul transformându-l într-un soi de mașinărie care nu funcţiona decât cu lovituri de pumni sau cu bobârnace aplicate lângă butonul central, acolo unde pe semne că exista un punct nevralgic.

Despre celelalte aparate pe care le ţinea în casă n-avea nimic de obiectat. Aspiratorul de praf de pildă, funcţiona ireproșabil, iar televizorul de asemenea. Mașina de bărbierit electrică nu se defectase până acum decât o singură dată, bucurându-se de o longevitate apreciabilă, iar magnetofonul necesitase doar o ușoară și necostisitoare intervenţie. Mai avea în stăpânire un aparat de fotografiat care-și îndeplinea conștiincios rolul. În ce privește robotul de bucătărie și mașina de gătit cu gaze, acestea se situau în afara oricărui reproș, se bucurau de o robusteţe remarcabilă. Doar aparatul de radio se dovedise inutilizabil și de aceea se cuvenea o sporită atenţie în vederea achiziţionării frigiderului… Dacă se gândea mai bine, trebuia să recunoască cum că era înconjurat de aparate minunate, de cele mai perfecţionate realizări ale tehnicii, de lucruri pe care ajunsese să le îndrăgească nespus, să le acorde întreaga sa afecţiune. Trecea cu ușurinţă, în fiecare zi, de la un aparat la altul, îşi petrecea vremea mânuindu-le fără preget,

trecând astfel prin momente de veritabilă satisfacţie, de beatitudine, viaţa sa neputând fi concepută în afara acestor minunate realizări.

— Ce părere ai despre frigiderul „Fram"? îl întrebă Mihalache într-o zi pe vecinul său de apartament Ionică Lăzăroiu, căruia i se mai spunea, nu înţelegea de ce, și Debandadă.

— N-am nicio părere, răspunse morocănos vecinul. Toate aparatele casnice, după părerea mea, nu fac două parale, sunt niște fleacuri menite a-ţi zdruncina minţile, a te pune pe drumuri, a te abate de la adevăratele probleme ale vieţii.

Ionică Lăzăroiu, zis Debandadă, care locuia ușă-n ușă cu Mihalache, era un om primitiv, grosolan, nu ieșise încă dintr-o seamă de obiceiuri ancestrale. Îl vizitase de câteva ori și se speriase constatând că în locuinţa lui nu se afla niciun aparat. Ionică Lăzăroiu vieţuia ca un troglodit, se arăta cel mai înapoiat dintre locatarii blocului. Însăși înfăţișarea lui stârnea o mare nedumerire. Înalt, mătăhălos, cu faţa slută, nasul turtit și ochii bulbucaţi, spătos, păros și moale în mișcări, amintea de o fiinţă subevaluată, incapabilă să înţeleagă epoca în care trăia. E drept, în apartamentul lui domneau ordinea și curăţenia, dar ce folos dacă acolo nu se găseau marile înfăptuiri ale tehnicii?

— Dar dumneata nu ai nevoie de muzică sau de un film oferit de televizor? îl întrebase altă dată Mihalache pe acest curios personaj.

— Dacă am nevoie de muzică mă duc la restaurant și ascult orchestra de acolo, iar dacă vreau să văd un film mă duc la cinematograf! îi explică Ionică Lazăroiu zis Debandadă.

Evident că vecinul acesta era un idiot. Nu-și instalase nici măcar un telefon, recurgând de obicei la cele publice atunci când avea neapărată nevoie. Asemenea indivizi, refractari la cuceririle științei, ascundeau cine știe ce gânduri întunecate în minţile lor obtuze. Ei trebuiau să fie ţinuţi sub o strictă observaţie sau pur și simplu îndepărtaţi din cadrul societăţii căci constituiau periculoase excepţii, regretabile pilde. Ce s-ar fi întâmplat dacă ideile lui Ionică Debandadă s-ar fi răspândit, ar fi cuprins minţile nenumăraţilor oameni? Se ducea naibii civilizaţia, se prăbușea un efort milenar îndreptat spre îmbunătăţirea vieţii omului.

— Bine, dar cum îţi petreci timpul liber? îl mai întrebase Mihalache pe vecin privindu-l surprins, aproape indignat.

— Zac! răspunse vecinul. Zac pur și simplu în pat. De ce să-mi urle în urechi cine știe ce hahalere muzicale sau să-mi stric ochii și mintea cu cai verzi pe pereţi? La ce bun să-mi zbârnâie telefonul și să vorbesc cu careva numai și numai neghiobii, că altceva ce ar avea să-și spună oamenii? N-am chef să mă cretinizez de pe acuma cu toate moriștile născocite de om!

Mihalache fu șocat de aceste opinii, le socoti izvorâte dintr-un cuget întunecat, ostil progresului, bunăstării. Vecinul era fără îndoială un beţivan înrăit ori un cartofor decăzut sau cine știe cărui alt viciu se înrobise. El, Mihalache, n-ar fi reușit să ducă o asemenea viaţă, să se lipsească de aparatele sale care funcţionau atât de bine încântându-i sufletul. O singură dată se întrerupsese curentul electric și aproape că înnebunise neavând ce face. Existenţa sa era de neconceput fără aparatură,

fără înlesnirile tehnice care-i întreţineau vioiciunea și optimismul.

Fără aparat de radio, televizor, magnetofon și picup, cădea într-o tristeţe de neclintit, într-o stare de spirit deosebit de sumbră, îl bântuiau gânduri negre, funerare, socotea viaţa o deșertăciune în suportabilă.

Se îngrozea încercând să-și imagineze traiul predecesorilor care, lipsiţi de aparate, vieţuiseră pesemne într-o cumplită plictiseală. De multe ori se întrebase ce dracu' făcuseră strămoșii în timpul liber, cu ce-și omorâseră vremea…

Dar chestiunea frigiderului devenise acuta, de neînlăturat. Vechiul frigider se stricase demult, fusese un însoţitor de nădejde, dar sucombase, fiind apoi scos din casă cu tot regretul și dăruit unor rude care-i preschimbaseră într-un fel de răcitor. Trebuia să se hotărască deci, să opteze pentru o marcă, să nu mai șovăie. Chiar dacă nu prea ţinea alimente în casă, lipsa frigiderului îl enerva la culme, îi crea o necontenită și supărătoare preocupare. Locul din hol, rămas acum pustiu, îi reamintea stăruitor de o mare îndatorire și, cum nu dorea să fie păgubit cumpărând un hârb, amâna disperat achiziţia, simţind totodată dureros golul din casa lui.

În același bloc, pe aceeași scară, locuia un alt iubitor al aparatelor și utilajelor casnice, un funcţionar pe nume Vladimir Șablonschi, bărbat impunător, respectabil, cu tâmplele cărunte și trăsături de o în contestabilă distincţie. Schimba cu el saluturi amicale când îl întâlnea pe scară sau în stradă. Se nimeriseră de câteva ori în lift, schimbaseră acolo unele opinii în legătură cu televizoarele, magnetofoanele și picupurile, rămânând amândoi profund încântaţi, căci nutreau simţăminte comune privind aceste înfăptuiri… îşi propuse să-i facă o vizită și să-l consulte în legătură cu frigiderul.

Fu primit de Vladimir Șablonschi într-o după amiază și vizita aceasta îi lăsă o deosebită impresie. Șablonschi nu numai că se dovedea un mare iubitor al aparatajelor, dar tindea către desăvârșire, aspira către înaltele sfere ale tehnologiilor. Își rânduise un atelier pentru reparaţii și pentru îmbunătăţiri nocontenite aduse tuturor aparatelor din casă. Nevasta acestui om admirabil, Roxana, o femeie puţintică la trup, brunetă, aprigă în mișcări, nu părea să acorde o mare însemnătate preocupărilor soţului. Remarcase pe chipul ei fardat o undă de dispreţ pentru discuţia ce se iscase în jurul televizoarelor. Mihalache simţi cum i se strânge inima la gândul că Vladimir Șablonschi nu e înţeles cum se cuvine. Dar gazda, plină de entuziasm, îi arătă o mulţime de minunăţii care-l uluiră: o combină muzicală funcţionând ireproșabil, două casetofoane englezești, un picup cu numeroase difuzoare, două aparate de radio care puteau fi mânuite de la distanţă. Bucătăria apartamentului era și ea plină de mecanisme, de râșniţe și malaxoare electrice, de complicate mașini cave ușurau considerabil eforturile gospodinei. Văzuse acolo un robot de bucătărie care efectua mai multe operaţii, de la fărâmiţarea piperului negru şi până la prepararea sarmalelor.

— Încă o mică perfecţionare adusă acestui robot și el va mânca singur alimentele preparate! spuse Vladimir Șablonschi privindu-și încântat capodopera.

Așa ar trebui să funcţioneze orice aparat, să fie adică suficient sieși, să nu corespundă unor scopuri imediate, să nu degenereze într-un utilitarism mizerabil.

Iată, de pildă, casetofonul. De mult mă gândesc să-l perfecţionez în așa fel încât să-și asculte singur melodiile, să devină pur și simplu autonom.

Fusese o după-amiază de neuitat. Întreg apartamentul era dotat cu automate, ochiuri magice, sonerii, trape, jocuri de lumini provenind din multe becuri. Masa se deschidea și se strângea printr-o singură atingere de clapă, niște draperii rulau doar uitându-te la ele, aparatul de radio se întrerupea dintr-un singur gest ori căuta singur postul dorit, televizorul se comuta pe alte canale autoreglându-se.

Prin firide, îndărătul mobilierului, funcţionau de asemenea microfoane care înregistrau glasurile reproducându-le după dorinţa. Într-un colţ, se vedea un tonomat din cele existente prin baruri, într-alt colţ fusese instalat un joc mecanic foarte complicat.

Toate ușile funcţionau prin mișcările mâinilor, ţăcăneau deschizându-se dacă te încruntai la ele. Ferestrele fuseseră înzestrate cu aceleași dispozitive de un automatism extrem. În dormitor se afla un aparat de proiecţie care reproducea filme realizate de Vladimir Șablonschi.

— Visez să instaurez o nouă rânduială în apartamentul acesta, care e încă primitiv! spuse gazda. Aș vrea ca toată aparatura de aici să funcţioneze fără intervenţia mea, să-și continue activitatea independent, când sunt plecat la slujbă sau când mă aflu în concediu. Aparatele de care dispun mă nemulţumesc prin caracteristicile lor. Iată, de pildă, microfoanele! De ce, mă rog, un microfon absoarbe doar sunete și de ce nu captează și alte aspecte ale mediului înconjurător? După opinia mea, un microfon ar trebui să absoarbă totul, să fie ca o pâlnie, ca o pompă aspiratoare, ca un sorb al tuturor lucruri lor care ar sta în preajma lui. Hotărât lucru, tehnica actuală nu mă satisface, fiind încă destul de înapoiată.

— Ce părere aveţi despre frigider? îl întrebă Mihalache, ușor neliniștit de acest entuziasm, de aceste ambiţii.

Fu mirat văzând că Vladimir Șablonschi ezită în a da un răspuns ferm, competent. Fu și mai mirat când acesta îi recomandă prudenţă și înţelepciune în alegerea pe care ar urma să o facă. În sfârșit fu stupefiat când auzi că i se recomandă să-și cumpere două frigidere.

— De ce două? vru să știe Mihalache alarmat.

— Fiindcă e mai sigur așa, îl asigură gazda. Eu cumpăr câte două aparate sau utilaje, așa în cât n-am surprize dacă unul din ele nu funcţionează. Aș cumpăra chiar câte trei exemplare din fiecare dacă aș avea spaţiu locativ îndestulător. Din păcate, apartamentul e prea strâmt pentru aspiraţiile mele. Visez o locuinţă spaţioasă, în care să-mi desfășor în voie aptitudinile, în care să depozitez fără nicio restricţie creaţiile tehnicii contemporane. În definitiv, chiar dacă un aparat nu e folosit, el poate fi demontat, părţile lui componente fiind apoi destinate altor creaţii pe care trebuie să le realizeze oricare om la domiciliu.

— Și totuși mă gândesc să cumpăr doar un singur frigider! mărturisi Mihalache oarecum derutat de opiniile gazdei.

— Dacă ţii neapărat să faci o alegere reușită, apelează la doamna Graţiela, ghicitoarea. Ea îţi va da îndrumarea necesară.

— Cum adică, să apelez la o ghicitoare? făcu Mihalache stupefiat, necrezându-și urechilor.

— Bineînţeles ! Doamna Graţiela prevede cu mare ușurinţă viitorul, la priceperea și talentul ei apelând mulţi oameni din bloc, îndeosebi cei care, ca și noi, nutresc o neţărmurită dragoste pentru aparatură, pentru creaţiile tehnice contemporane.

Mihalache îl părăsi pe Vladimir Șablonschi un pic derutat. Sfârșitul convorbirii purtată cu acest admirabil bărbat îl puse pe gânduri. Cum să recurgi la poveţele unei ghicitoare când chestiunea care-l frământa s-ar fi putut soluţiona doar prin calcule și analize ce excludeau elementul ocult. Ce legătură se statornicea între tehnică și ghicit, între spiritul strict practic, pozitiv raţional și o practică desuetă, anacronică? Părăsise apartamentul lui Vladimir Șablonschi cu o vagă durere de cap, oarecum ameţit de ceea ce văzuse acolo. Dar vizita fusese totuși instructivă, îi dezvăluise o seamă de aspecte încântătoare.

Toate acele realizări îi lăsară o profundă impresie, îi pricinuită gânduri rodnice, îi provocară dorinţa de a înfăptui și el așa ceva, de a-și înzestra casa cu alte și alte aparate. Totuși treaba cu ghicitoarea nu prea comporta un înţeles, scăpa oricărei logici, deenca nefirească… în vreme ce cobora treptele scărilor îndreptându-se către ușa sa, îl văzu pe Ionică Lăzăroiu care-l pofti la el. Acceptă.

— Ţi-ai cumpărat frigider? îl întrebă acesta de cum închise ușa în urma lui.

— Sunt pe cale să-mi cumpăr! declară Mihalache așezându-se stingher pe un colţ de canapea, în sufragerie.

Ionică Lăzăroiu scoase de undeva o sticlă, două pahare în care turnă un lichid incolor. Îl pofti pe oaspete să soarbă și să-și exprime părerea. Mihalache refuză scuturând energic din cap. Nu-i plăceau băuturile alcoolice, acestea pricinuindu-i dureri de cap și greţuri, uneori insomnii. Înclina către siropuri și limonade, arareori dacă gusta câte un strop de vin.

— Bea! îl îndemnă Ionică Lăzăroiu. E ţuică veritabilă, care a scăpat de sub tirania aparatelor, care s-a strecurat dibace printre ele. În timp ce a fost fabricată n-a auzit pesemne niciun ţăcănit, niciun pocnet sau bubuit, a ajuns la mine pură, deși, dacă mă gândesc bine, tot a fost străbătută de vibraţiile eterului.

— Cum așa?

— Prea bine! Ţi-ai închipuit vreodată că toate vieţuitoarele, și cu de noi, oamenii, sunt străbătute necontenit, zi și noapte, de undele radio și de undele T.V?

— Dumneata ești dușman al tehnicii! strigă Mihalache roșu la faţă, punând mâna pe pălărel și dându-l repede peste cap.

— Nici vorbă de așa ceva! îl asigură Lizăroiu. Intru și eu la cinematograf, am ascultat cândva muzică la un aparat de radio care s-a stricat însă. Dar n-o fac așa, cu tot dinadinsul, pot trăi și fără aceste lucruri. Oricum gândește-te că prin trupul dumitale trec acum emisiunile tuturor posturilor de radio de pe planetă. Nu simţi așa, un soi de vuiet lăuntric? Am cunoscut un om care pretindea că ascultă lejer

câte un post de radio cu ajutorul propriului său trup, stând însă într-o anumită poziţie.

— Ceea ce susţii dumneata este inadmisibil! îl combătu cu tărie Mihalache sorbind al doilea păhărel în care i se turnase. E bună ţuica!

Se cam cherchelise. Își aminti de ghicitoare și, nedumerit, mai sorbi un păhărel. Discută o vreme în contradictoriu cu acest vecin ciudat care se dovedea totuși băiat bun. Dispoziţia sa atinse o treaptă deosebit de înaltă. Se hotărî să-i facă o vizită ghicitoarei, călcându-și pe inimă. Mulţumi vecinului pentru ţuică și părăsi apartamentul îndreptându-se către ușa doamnei Graţiela pe care o cunoștea doar din auzite.

Sună și-i deschise chiar gazda care-l pofti într-o cameră cufundată într-o semiobscuritate prielnică intimităţilor. Ardea de curiozitate să vadă cum se va desfășura ședinţa. Alcoolul îi procura o stare plăcută, îi dădea curaj, voie bună, deși nedumerirea continua să stăruie în mintea lui înflăcărată.

Doamna Graţiela era o femeie masivă, cu faţa lunguiaţă și lucioasă, cu tenul măsliniu. Purta o rochie de casă, din mișcările ei se degaja un aer de solemnitate protocolară. Îl invită să se așeze pe o sofa și dispăru spre a face niște preparative pesemne. O văzu apărând cu o râșniţă electrică, cu un reșou și un tub nichelat ce părea să fie un filtru pentru cafea.

„Și aici a pătruns tehnica”, observă satisfăcut Mihalache, așezându-se mai comod.

În vreme ce gazda prepara cafeaua, îşi roti ochii prin încăpere constatând existenţa multor aparate de cea mai bună calitate. Văzu nelipsitul televizor, obligatoriul aparat de radio, apoi niște cutii metalice al căror rost nu-l înţelegea. Un șir de butoane ieșeau la iveală de după o draperie care acoperea o ușă.

Nenumărate fire coborau într-un mănunchi dintr-un colţ al plafonului. Văzu apoi câteva cadrane instalate pe un perete și nu se dumiri la ce ar fi necesare.

Dădu cu ochii în sfârșit de pupitru care-i aminti de mașinile destinate calculelor electronice.

Doamna Graţiela prepară cafeaua cu o repeziciune și dibăcie vrednice de admiraţie, fiindcă râșniţa și filtrul funcţionau ireproșabil. Sorbi, la invitaţia ei, din ceașcă, discutară de una, de alta. Apoi gazda luă ceașca, o răsturnă deasupra farfurioarei și oftă.

— E un mijloc primitiv de angajare a zaţului, observă ea mâhnită. Am un aparat care îndeplinește treaba aceasta foarte repede, usucă rapid și consolidează bine drojdia. Din păcate, aparatul acesta s-a defectat, așa că vrând, nevrând trebuie să recurg la un procedeu străvechi de ghicit.

Gazda privi intens ceașca, îşi schimbă în felurite chipuri faţa, se miră și surâse rând pe rând, fu contrariată sau încântată de ceea ce vedea.

— Aveţi o ceașcă interesantă, spuse ea. Văd aici o seamă de lucruri și de întâmplări deosebite. Îmi dau seama în același timp că sunteţi un om cumsecade, un suflet bun, pândit totuși de unele nemulţumiri și necazuri. În primul rând vreau să vă atrag atenţia asupra unei neplăceri care vă așteaptă în curând, poate chiar

în seara aceasta, și anume că tensiunea electrică a apartamentului dumneavoastră va fi cam nesatisfăcătoare, va coborî brusc între orele 21 și 22.

Mihalache rămase cu gura căscată. Își reveni din surpriză cu mare greutate, dădu să spună ceva, îl cuprinse iar nedumerirea.

— Veţi avea neplăceri și datorită televizorului care se va defecta în curând, poate chiar săptămâna viitoare… Aveţi un dușman, un om care vă dorește răul și care va încerca să vă ofere spre vânzare un aparat de bărbierit electric. Nu-l cumpăraţi fiindcă are autotransformatorul subdimensionat… O siguranţă s-ar putea să vă facă figura, să se ardă zilele astea. Fiţi deci cu băgare de seamă. V-aţi propus să achiziţionaţi ceva, nu prea văd bine despre ce este vorba. Staţi deci sub semnul unei cumpene, așa că e bine să fiţi prudent și să nu vă hazardaţi săvârșind astfel o greșeală pe care o veţi regreta. Aveţi aptitudini pentru conducerea automobilului, reflexe și cunoştinţe privind regulile de circulaţie. Vi se potrivește automobilul Dacia 1100 care Corespunde firii dumneavoastră ușor instabilă…

— Bine, dar ceea ce spuneţi dumneavoastră este cam… așa…

Doamna Graţiela îl privi sever, îl cercetă din cap până-n picioare, se opri din ghicit.

— Ce vă nemulţumește? făcu ea așezând ceașca pe masă.

— Mă așteptam să-mi ghiciţi despre viitor, așa… spuse pierdut Mihalache.

— Viitorul nu e decât tehnic, îl asigură gazda. Nu mă pricep să înșir baliverne despre întâmplări hotărâtoare, despre destin, soartă, despre însurători, nunţi, botezuri, înmormântări, câștiguri la loterie, crime, furturi. Toate acestea nu-și mai au rostul acum, când omenirea are alte preocupări, tinde spre alte scopuri. Tehnica și consecinţele ei stau mai presus decât existenţa așa cum am fost deprinși s-o vedem. Dacă nu vă place maniera mea de ghicit, puteţi recurge la iscusinţa unor ghicitoare străvechi care încă mai ameţesc naivii cu neadevărurile lor stupide.

Mai departe Mihalache află alte lucruri despre siguranţe arse, despre funcţionarea caloriferelor, despre o pană de curent care s-ar putea produce în fapt de seară, îi vuiau urechile, îi vâjâiau creierii ascultând profeţii cu privire la starea tehnică a persoanei sale.

— Despre frigider nu vedeţi nimic în ceașca aceea? întrebă el pierdut, învins, dat gata.

— Evident! spuse energica doamnă. Vi se potrivește marca „Frigero”! Ea e pe măsura firii dumneavoastră, ea corespunde chiar spaţiului pe care-l ocupaţi.

Mulţumi gazdei pentru amabilitate și dori să-i plătească. Se căută prin buzunare…

Nu i se împotrivi doamna Graţiela. Nu primesc bani. Dacă aveţi cumva o rezistenţă electrică pentru fierul de culcat, o primesc bucuroasă, mă voi considera astfel răsplătită.

O saluta și părăsi apartamentul. Ciocăni la ușa lui Ionică Lăzăroiu, care-l primi cu dragă inimă.

— Mai ai cumva din ţuica aia? îl întrebă intrând în sufragerie.

— Mai am!

Bău cam mult, a doua zi se simţi greoi la minte și la umblet. Treptat îşi reveni din nedumerire și socoti că, într-adevăr, așa trebuiau să se desfășoare lucrurile. Își cumpără frigiderul „Frigero”.

UTILITARISM

Zamfirache pătrunse în librărie și salută rând pe rând vânzătoarele. Împărţi câteva saluturi și câtorva cunoscuţi, se apropie sfios de rafturile cu cărţi propunându-și să treacă la raionul de papetărie mai târziu. Se cuvenea să se intereseze mai întâi de latura culturală a magazinului și abia după aceea să apeleze la cealaltă secţie. Așa procedau toţi oamenii onorabili, toţi aceia care preţuiau cât de cât litera scrisă sau care lăsau cel puţin să se înţeleagă așa ceva.

Se apropie de vânzătoare, pe care o cunoștea, și-i zâmbi salutând-o încă o dată. Avea înainte o fiinţă zveltă, delicată, cu părul blond și ochii de un cenușiu metalic. Se uita la ea cu plăcere, se îndoi oarecum de mijloc înclinându-se. Îşi aminti însă la timp de îndatoririle sale. Sosise aici în alte scopuri, era doar cumpărător. Îşi corectă deci ţinuta, adoptă un aer grav, pe chipul său negricios așternându-se dorinţa de a ști, de a cunoaşte. Puse mâna imediat, la întâmplare, pe un volum masiv de floricultură, începu să-l frunzărească plin de interes.

Vânzătoarea recomanda unor cititori cărţi felurite. O vedea cum surâde și cum gesticulează ca și cum ar fi susţinut un spectacol. Oferea generoasă sfaturi, îşi mișca braţele și șoldurile, vorbea curgător, știa să-și modeleze vocea, să-și joace ochii. Era o fiinţă inteligentă, nu încăpea nicio îndoială, cumpărătorii lăsându-se seduși de poveţele sale. Poate că mulţi dintre ei pătrundeau în librărie pentru a o vedea și a schimba cu ea câteva cuvinte. Era evident că unii bărbaţi care se îngrămădeau acum nu înclinau câtuși de puţin către lectură. Individul acela gras, de pildă, cu pântecul revărsat, purtând servietă, cerea cărţi pe care le răsfoia distrat, iar tipul slăbănog de lângă el, un sfrijit pistruiat, cu plete, nu înceta să solicite niște broșuri prefăcându-se preocupat nespus de ele, dar aruncând priviri arzătoare vânzătoarei.

— Ce doriţi? i se adresă fata făcându-l să tresară.

Nu găsi pentru un moment răspunsul și băgui o frază în decisă. Ezită, se fâstici, și mai rău, declară în sfârşit că sosise pentru a ști care sunt ultimele noutăţi, minţind astfel cu bună știinţă pentru a salva aparenţele.

— Avem o mulţime! îl asigură ea indicând cu mâna un stand. Din toate domeniile, mai preciză, cântărindu-l cam cu îndoială.

Zamfirache se apropie de stand și apucă un alt volum pe care începu să-l răsfoiască. Conţinea versuri. Se uită lung la ele, scutură din cap, încercă un sentiment de oroare. Întoarse volumul pe toate feţele, îl închise și îl deschise de câteva ori, îşi propuse să citească o poezie până la capăt. Nu reuși. Se uită apoi la preţ: șase lei. Chibzui asupra sumei în toate chipurile. Cu șase lei putea să-și

cumpere un pachet de ţigări sau o sticlă cu bere care i-ar fi procurat o stare sufletească mult mai înălţătoare decât niște strofe, niște stihuri oricât de măiestrite ar fi fost ele. De ce se scoteau oare atâtea cărţi? Se cumpărau ele? Și, dacă se cumpărau, la ce slujeau în final?…

Apăru a doua vânzătoare, mai vârstnică, șatenă, care ca și prima, începu să recomande cărţile. O cercetă îndelung și o găsi atrăgătoare. O ascultă cum vorbește calm, stăpânit. Însoţindu-și expunerea de gesturi convingătoare. Și lăsa impresia că ar fi citit întreaga librărie, într-atât de sigur răsuna glasul ei. Mulţimea clienţilor se tălăzuia către ea, o asculta, se lăsa amăgită și sporea vânzarea. Se îndreptă și el către această vânzătoare, îi ceru un volum pe care deschizându-l, constată că prezintă niște probleme de istorie. Preţul cărţii era cam ridicat — douăzeci de lei. Cu această sumă și-ar fi permis o masă la restaurant, ar fi ascultat orchestra care sosise de curând în localitate și care se numea „Taifun”. Nu. Nu făcea să achiziţioneze volumul! La ce i-ar fi folosit? Cu douăzeci de lei și-ar cumpăra două perechi de ciorapi supraelastici. Iar dacă la această sumă adăuga încă ceva, putea să-și cumpere o cravată! De ce să arunce banii în vânt? Existau doar și biblioteci publice anume instituite pentru oameni. Mai avea acasă câteva volume primite în dar din partea fostului locatar care, ca și el, nu punea preţ pe asemenea obiecte… Pe scara blocului în care locuia, un singur om deţinea o bibliotecă oarecum bogată, ceilalţi neavând așa ceva. Posesorul acelei biblioteci împrumuta cărţi. La bunăvoinţa lui apelase un vecin care primind învitaţi dorise să-și împodobească locuinţa cu câteva volume mai arătoase.

Și totuși cărţile se vindeau. Nenumăraţi în divizi cheltuiau bani grei. Îi vedea cum achiziţionează neobosiţi felurite tomuri și-i suspectă de snobism sau făţărnicie.

Printre aceștia îl remarcă pe Frăţilă, responsabilul unei bodegi la care poposea uneori. Îl cunoștea, căci petrecuse cu el câteva nopţi. Îi vedea profilul lunguleţ aplecându-se deasupra tejghelei, observa cum solicită o carte de biologic. Nu se dumirea ce se petrece cu acest om, de când avea patima lecturii. Se uita la el mirat, neîncrezător, alarmat. „Cred că a înnebunit”, îşi spuse aşteptând ca scena să se încheie. „Sau poate îi face curte vânzătoarei și vrea să-i fie pe plac, să-i arate că nu e chiar prost, că citește și el câte o carte acolo!” Frăţilă vorbea iute, afecta o ţinută cu totul străină de deprinderile lui, se înclina, dădea din cap cu o adâncă seriozitate. „Nu, nu poate să-i facă curte!

E doar un om cu cap, chibzuit și dacă ar urmări să se însoare, n-ar alege o vânzătoare de cărţi, ci una dintr-un magazin alimentar ori o barmană… Ehei o barmană!”

Îi taie calea și-i întinse mâna dorind să lămurească lucrurile. Îl întrebă ce mai face, cum o mai duce, îi cercetă între timp costumul de haine rămânând puternic impresionat. Știa să se îmbrace băiatul!

— Ce-i cu asta? întrebă Zamfirache indicând volumul.

— M-a rugat nepoată-mea să-i cumpăr o carte, explică el râzând. Doar n-am băut gaz să mă ocup cu așa ceva!

— Ce zici de vânzătoare? îl mai întrebă Zamfirache, vrând să-i cunoască

părerea.

— Drăguţe! Dar nu-s de mine. Mie îmi trebuie o femeie de nădejde, în niciun caz o sclifosită!

Frăţilă părăsi librăria și Zamfirache rămase în continuare printre cumpărători. Se mai uită la rafturi, la cele două vânzătoare, la mutrele preocupate ale clienţilor, reflectă fugar asupra acestor aspecte, se retrase către capătul standurilor dorind să treacă la secţia de papetărie unde vedea un bărbat mărunt și sfrijit, cu o expresie hâtră. Ezită, socoti că trebuie să mai zăbovească totuși printre cărţi. Își reaminti de volumele care zăceau acasă pe șifonier, hotărî să mai cumpere unul. Medita din nou asupra intenţiei, o găsi nepotrivita cu socotelile sale bănești. Îi venea greu, foarte greu să arunce bani pe asemenea lucruri a căror valoare era mereu discutabilă. Nu primea vizite, așa că n-avea cui să arate cărţile, în faţa cui să se fălească cu ele.

— Am primit ieri un titlu din colecţia de aventuri! Îl înștiinţa vânzătoarea tânără făcându-l să tresară.

Se dezmetici, apucă volumul ce i se oferea, îl examină cu atenţie, constată că are o copertă ademenitoare. Îl deschise și citi câteva rânduri la întâmplare: „Scoase pistolul din toc și trase câteva focuri asupra fugarului…

Mda, parcă mai mergea! Dar de ce să cumpere totuși această carte? Stătu în cumpănă, răsfoi iar paginile, nu știu ce să facă. Nu avea pagini prea multe volumul, nu atârna nici prea greu în mâna sa. Iar preţul, preţul era și el piperat. Cu șapte lei ar fi cumpărat altceva, infinit mai trebuincios. Ce era la urma urmei o carte? Cărţile conţineau niște istorii, niște povești mai lungi sau mai scurte, ce se puteau rezuma în câteva cuvinte. Cu șapte lei ar fi văzut două filme care, oricum, nu se comparau cu o carte, pe care le vizionai fără efort și care-ţi prezentau o acţiune mult mai bogată, mai amplă, asta în două ceasuri sau poate mai puţin… Depuse volumul pe tejghea și aţinti din nou privirile sale întunecate asupra rafturilor neslăbind-o din ochi pe vânzătoare. Într-adevăr, era drăguţa, foarte drăguţă, dar nu, nu se potrivea cu gusturile, cu planurile lui mai ales… Ca și responsabilul de bodegă Frăţilă. Lui îi trebuia o fată vrednică, una care să lucreze într-un magazin alimentar ori într-un restaurant, o barmană… Minunată era profesiunea de barmană! Și apoi, vânzătoarea aceasta nici nu s-ar fi uitat la el. Meseria lui de chelner nu se potrivea cu aceea de librar. Ce naiba, există o rânduială în lumea aceasta… Hotărât lucru, pierdea vremea de pomană stând aici și căscând gura la cărţi!…

Se îndepărta ușor de standuri și se apropie de raionul cu papetărie. Aici avea ce să vadă! O mulţime nesfârșită de lucruri și lucrușoare se desfășura pe drept cuvânt ameţitoare. Chiar dacă vânzătorul era neplăcut la vedere, priveliștea în cânta ochiul, merita să o savurezi pe îndelete, să-ţi afunzi privirile în ea. Ingenioși erau oamenii, necuprinse posibilităţile lor tehnice. Se afla înaintea multor dovezi ale măiestriei, examina multe obiecte cu adevărat utile, încântătoare. Călimări și mape de birou, capsatoare și creioane au tomate. Resorturi, truse, ascuţitori de toate tipurile, caiete și caietele cu scoarţe de vinilin, rigle, echere, plastilină, acuarele și din nou resorturi, cheiţe, peniţe, cutii, cutiuţe, pensule, stilouri, mine,

cerneluri…Ce mohorât era raionul cu cărţi și cât de vesel, de înviorător se arăta acesta!

Oricât de ispititoare erau totuși obiectele din faţa sa, trebuia să se stăpânească, să nu zvârle banii. Rechizite primea din partea întreprinderii, n-avea de ce să le cumpere. La ce i-ar fi folosit pe de altă parte trusele și acuarelele, creioanele și stilourile? Îl atrăgeau mai degrabă niște valize și serviete, dar îşi aminti că-și procurase așa ceva în vederea concediului. Îl mai ademeneau niște carneţele, dar la ce bun să le cumpere când tot n-ar fi scris nimic în ele decât doar o seamă de socoteli personale referitoare la cheltuielile de fiecare zi, socoteli pe care putea să le execute și mintal. Un rucsac? Ce să facă și cu el? N-avea de gând să urce munţii și nici să pornească în drumeţii. O valiză? Da, cea neagră era minunată, avea mâner gros, un mic toc pentru cartea de vizită, dar tot nu-i era de folos deocamdată.

Vânzătorul împărţea mărfuri cumpărătorilor al căror număr era mult mai mare aici decât dincolo, la cărţi. Între cele două raioane se stabilea ușor deosebirea, se stabilea lesne o barieră de netrecut. Aici se puneau la dispoziţia publicului obiecte de strictă necesitate, obiecte pipăibile, reale, adevărate, pe când dincolo existau doar așa-zise surse de încântare a minţii, adică exact ceea ce nu se vedea, nu se pipăia. Nicio legătură nu se statornicea între primul și al doilea raion. Doar faptul că se aflau în același magazin sugera vag ideea unei înrudiri. Ce asemănare să existe între un caiet cu coperţi din plastic, cu resort nichelat și o carte, oricât de arătoasă ar fi fost ea?

Se simţi obligat să cumpere totuși ceva. Doar de aceea pătrunsese în librărie. Trebuia chiar să se grăbească, prelungise prea mult șederea aici. Ce i-ar fi fost oare necesar? Îşi plimbă privirile peste varietatea obiectelor, încercă să aleagă ceva. Făcu alte calcule, stabili alte comparaţii între preţuri și ce reprezentau ele dacă ar fi cazul să achiziţioneze alte lucruri în afara magazinului. Librăria se golea între timp de cumpărători, vânzătorul anunţase închiderea, rămăsese singur, nedumerit în localul pustiu.

— Cu ce să vă servim? i se adresă vânzătorul nemulţumit.

Ochii îi căzură asupra unor topuri de hârtie. O coală ar fi fost prea puţin, o sută de coli prea mult. Văzu câteva registre, cutii cu ace, cu agrafe. Se pierdu în alte calcule… Se lumină brusc la faţă. Descoperi un lucru a cărui utilitate era neîndoielnică, de necontestat.

— Hârtie igienică vă rog! ceru el cu hotărâre.

Cu ruloul în mână părăsi librăria îndreptându-se calm, împăcat, către casă.

PRELUDII

Vânzătorul de storuri pătrunsese de mult în apartament. Luase măsura tuturor ferestrelor, înscrisese într-un carneţel felurite cifre, făcuse unele observaţii care trădau o evidentă competenţă. Era un bărbat vânjos, purta haină lungă, la două rânduri, pantaloni strâmţi, cam tociţi, făcea gesturi largi, domoale, vorbea calm, cu metodă. Pe faţa lui palidă şi buburoasă se aşternuse un aer grav. Se vedea bine că-şi cunoaşte meseria şi că n-ar da greş în privinţa ei. Avea ochii negri, părul cârlionţat, privea cu infinită tristeţe sufrageria clătinând vag din cap… Delicia Hohoteanu, gazeda, femeie grăsulie şi vioaie, purtând o rochie de culoare roz şi papuci cu ciucuri, îl invitase să se aşeze pe o canapeluţă, îl cercetase până acum cu o admiraţie crescândă. Vânzătorul de storuri părea să corespundă gusturilor ei, să se apropie de bărbatul ideal pe care închipuirea i-l făurise adesea.

— Voi reveni săptămâna viitoare, o anunţă cu deplină seriozitate vânzătorul de storuri. Vă voi aduce marfa care sper că vă va fi pe plac.

— Serviţi o cafea? îl întrebă ea cu solicitudine.

— Un ceai! preferă el încurcat. Ceaiurile sunt mai indicate, ele favorizează organismul, întreţin sănătatea…

— O, desigur! făcu Delicia Hohoteanu grăbindu-se să prepare băutura.

Cu ceaşca în mână, sorbind cu băgare de seamă, vânzătorul de storuri se simţi obligat să se prezinte. Se numea Sertorius Teodorescu, împlinise patruzeci de ani, era neînsurat, câştiga bine de pe urma profesiunii sale. Adoptase această profesiune de curând, şi-o însuşise perfect, putea face faţă oricăror dificultăţi. Confecţionarea, dar mai ales vânzarea storurilor îi da putinţa de a pătrunde prin casele oamenilor, de a cunoaşte astfel lumea. Ca bărbat neînsurat se cuvenea să-şi caute o nevastă, însurătoarea fiind pentru el un act de mare însemnătate care presupunea nenumărate cercetări temeinice în primul rând. Intrase în multe case şi apartamente, făcuse multe cunoştinţe, cântărise felurite alternative de căsătorie. Nu se grăbea însă, de cinci ani studia oamenii şi locuinţele lor, alegerea era încă departe de a fi făcută.

Delicia Hohoteanu se simţi contrariată de această mărturisire. Avea în faţă un om cu experienţa, care-şi făcuse idei certe asupra oamenilor şi care căuta o soţie cu multă chibzuinţă. Procedeul i se păru însă cam deplasat căci Sertorius Teodorescu o supusese fără îndoială şi pe ea unui aprofundat studiu, îi cercetase apartamentul, trăsese pesemne nişte concluzii pe care dorea nerăbdătoare să le cunoască. Oare ce părere îşi făcuse acest vânzător de storuri în legătură eu persoana şi casa ei?

— Mai doriţi un ceai? îl întrebă de data asta afectuos.

— Da, pot sorbi încă unul!… Şi, cum vă spuneam, dornic să întemeiez un cămin, ferindu-mă să fac un pas greşit, am apucat pe calea aceasta, am pornit să colind pe la casele oamenilor, să-i examinez cum se cuvine. Mi s-au prezentat numeroase

partide avantajoase dar nu așa cum aș fi sperat. Locuinţele vizitate de mine au avut unele cusururi, iar femeile dornice de măritiș de asemenea. Am întâlnit case și apartamente sărăcăcioase sau pline cu de toate, am dat peste femei drăguţe sau nu, am fost pus mereu în situaţii dificile, în felurite dileme, n-am reușit să iau o hotărâre cumva. Instalaţiile sanitare și electrice ale unor case prezentau defecţiuni și oricât de atrăgătoare se dovedeau gazdele, defecţiunile amintite atârnau greu în cumpănă. Am dat de case trainice locuite de femei urâte, de apartamente și garsoniere mizerabile ocupate de femei ispititoare. Pe de altă parte toate aceste femei pe care le-am cercetat cu mare atenţie vădeau deosebiri fundamentale în ce privește veniturile și profesiunile, așa în cât mi-a venit din ce în ce mai greu să mă decid. Am visat o casă mare, înconjurată de o grădină, proprietatea unei femei chipeșe cel puţin, cu meserie sigură, dar năzuinţa mea nu s-a împlinit, s-a lovit mereu de o crudă realitate. Mă simt acum obosit și desigur nemulţumit că nu mi-am realizat ţelul.

Delicia Hohoteanu ţinea nespus să afle opiniile nefericitului candidat la căsătorie în legătură cu ea. Ţinea să-i pună câteva întrebări dar nu îndrăznea să le formuleze încă. Cu ce ochi o privise oare acest om, ce gânduri îi trecuseră prin cap evaluând apartamentul, lucrurile din el, cum o apreciase pe ea îndeosebi. Împlinise de curând treizeci și cinci de ani, era văduvă, avea un copil care urma cursurile unei școli din alt oraș, se socotea deci singură, dezangajată de vreo obligaţie, în stare să reflecteze direct, sincer asupra căsătoriei.

— Încă un ceai? propuse ea îmbietor.

— Sunt, într-adevăr, capabil să mai sorb o ceașcă! declară Sertorius Teodorescu. Ceaiurile sunt foarte eficace, recomandabile multor boli. Nu sufăr de nicio maladie, sunt sănătos tun dar de ce să-mi vatăm organismul cu băuturi alcoolice, așa cum fac atâţia neghiobi?

Gazda se simţi din nou cam stânjenită. Tocmai dorise să scoată din frigider o sticlă cu Fernet. Ar fi săvârșit o mare greșeală făcând astfel, ar fi trecut în ochii acestui om admirabil drept o beţivă. Fernetul era însă o băutură alcătuită din plante medicinale, ca ceaiul… Renunţă deocamdată la intenţie, curioasă să afle alte lucruri interesante din partea candidatului la căsătorie.

— Este tare greu, oftă candidatul, să-ţi descoperi aleasa și poate că greșim când ridicăm pretenţii prea mari. Îmi amintesc cum anul trecut am ratat o căsătorie numai datorită frigiderului care nu funcţiona bine. Tot anul trecut am refuzat o partidă excelentă cu o femeie de vârsta mea, nu tocmai drăguţă dar cu un salariu bunicel. Și eu, stimată doamnă, săvârșesc greșeli pe care apoi le regret din toată inima… Iată, chiar în blocul acesta, la parter, locuiește o doamnă. Esmeralda Petrescu, căruia i-am luat măsura storurilor acum două luni. E divorţată, dornică să-și refacă viaţa, dar de ce baia ei e atât de neîngrijită?

— E și cam uşuratică! observă grabnic Delicia Hohoteanu.

— Ei, vedeţi? Vedeţi cum se trădează omul? O baie neîngrijită, murdară se asociază cu firea posesorului ei, dezvăluie inevitabil anumite cusururi… În altă ordine de idei, apartamentul acela nu conţine obiecte vrednice a fi remarcate, valori

care sunt în general rodul prevederii şi al spiritului de economie.

Apartamentul acela se deosebește mult de al dumneavoastră.

— Serios? Găsiţi că locuinţa mea e acceptabila?

— Bineînţeles! Și nu numai acceptabilă, ci chiar preferabila. Știţi, am obiceiul să și măsor, printre altele, locuinţele în care pătrund. Casa dumneavoastră are un spaţiu locativ mai mare cu un metru pătrat decât cea de la parter. Eh, să nu mai vorbim de mobilier, de obiecte în general, care și ele exprima firea, apucăturile proprietarului. Aici constat existenţa multor lucruri valoroase, aici domnesc ordinea, curăţenia, o atmosferă din cele mai plăcute în definitiv.

Delicia Hohoteanu se bucură, se simţi măgulită, apoi căzu pe gânduri. Îl cercetă pe candidatul la căsătorie și-l găsi cam sever, cam pretenţios. Făcu și alte constatări deloc mulţumitoare. Bea numai ceai, descoperea întruna cusururi în jur, urmărea să obţină doar avantaje… Dar bărbaţii de felul acesta, dornici să întemeieze o familie, erau rari, preferinţele ei în ce privește un măritiș se micșoraseră odată cu vârsta… O cuprinse o ușoară spaimă la gândul că ar trebui să suporte un om atât de sobru lângă ea. Dar dacă vizitatorul zăbovise asta însemna că-i fusese pe plac… Se vedea aruncată în mijlocul unor contradicţii din care nu izbutea să iasă. Înclina către unele plăceri la care n-avea de gând să renunţe. Îi plăceau lichiorurile, cafeluţele, petrecerile la sfârşit de săptămână. Viaţa era viaţă la urma urmei, de ce să n-o trăiască? Ce adică, să bea toată ziua ceaiuri lângă cusurgiul ăsta? Dar cusurgiul ăsta se prezenta totuși ca o alternativă nesperată, ca o luminoasă făgăduinţă pentru viitor. L-ar fi readus desigur la o ţinută mai omenească, l-ar fi deprins cu Fernetul, cu câte un pahar de vin. Era minunat să ai un asemenea bărbat alături de tine, un om gospodar, practic, chibzuit, care să se ocupe întruna de starea locuinţei, de confort, care să meșterească şi să repare scaunele, ușile, instalaţia de apă, cea electrica… îşi aminti de instalaţia sanitară și se îngrozi. La toaletă WC-ul nu funcţiona prea bine, apa scurgându-se cu un șuierat neplăcut. Dacă Sertorius Teodorescu ar descoperi defecţiunea, și-ar face o foarte proastă impresie despre ea. Și cum intrarea vânzătorului de storuri în toaletă nu putea fi evitată, aștepta evenimentul cu inima strânsă de emoţie. Băuse până acum trei ceaiuri, organismul lui trebuia să reacţioneze cerându-și drepturile. Urma deci să piardă un bărbat admirabil datorită unei banale defecţiuni de care nu se ocupase la timp. O aștepta deci singurătatea, aceeași viaţă de care se săturase până peste cap. Avusese, înainte de a rămâne văduvă, doi soţi de care divorţase, niște soţi imposibili, unul beţivan, celălalt cartofor. I se prezenta acum prilejul unei căsătorii cu un om de treabă și iată că datorită WC-ului rata partida.

— Aveţi o profesiune grea! suspină ea încercând să-l atragă spre un subiect oarecare.

— Da, foarte grea, trebuie să umblu mereu pentru a vinde storurile dar, după cum vă spuneam, profesiunea aceasta devine mai ușoară din moment ce-mi caut o soţie cu ajutorul ei… îmi place apartamentul dumneavoastră, este bine aranjat, totul e curat aici și nu văd pe nicăieri nicio stricăciune. Se pare că doar scaunul pe care sunteţi așezată ar solicita o ușoară și neînsemnată reparaţie… Nu cumva îmi

mai puteţi oferi un ceai?

Delicia Hohoteanu tresări căci încă o ceașcă cu ceai l-ar fi îndemnat pe vizitator în evitabil către toaletă, adică spre WC-ul acela care devenise o stavilă în calea fericirii ei.

— Nu doriţi cumva un Fernet? riscă ea. E o băutură tare, de patruzeci de grade, dar e fabricată din plante medicinale, așa scrie pe etichetă.

— Plante medicinale? făcu gânditor Sertorius Teodorescu. N-ar fi rău să încerc. Și alcoolul e bun dar în mică măsură.

Cu paharul în mână, vânzătorul de storuri reluă aprecierile sale asupra interiorului, declară că-i place mobilierul „Hora", că-l atrag mochetele de cinci mii și reproducerile după Grigorescu, adică obiectele care se aflau chiar în sufragerie. Mai declară că nutrește unele vagi neliniști în legătură cu funcţionarea instalaţiilor, spusele lui speriind-o din nou pe gazdă care se grăbi să umple paharele.

Sosi, și clipa supremă, când Sertorius Teodorescu ceru să i se arate drumul spre toaletă. Fu îndrumat și rămânând singura, Delicia Hoholeanu se socoti pierdută. Era sigur că omul acesta minunat va observa defecţiunea și că va porni mai departe spre a-și descoperi altă nevastă. Rămase pe scaun și așteptă rezultatul cu toate că-și pierduse toate speranţele.

Ce ghinion se abătuse asupra ei! Cunoscuse un bărbat singur, un om falnic, impunător, econom, cu o profesiune bănoasă, pe care urma să-l piardă din pricina unui fleac. Dar de ce să-l piardă, de ce să nu recurgă la o explicaţie și să-l reţină aici? Erau poate croiţi unul pentru altul, se potriveau ca vârstă și ca gusturi…

Sertorius Teodorescu reapăru, grav, posomorât, căută din priviri pălăria și servieta, se pregăti de plecare. Constatase aşadar defecţiunea, dorea să se retragă grabnic dintr-o casă pe care o lăudase zadarnic.

Se vedea limpede el e de nemulţumit, prin ce cumplită dezamăgire trecuse.

— Încă un Femet? propuse ea timidă.

— Niciunul! Plec, vă părăsesc. Vă voi trimite storurile săptămâna viitoare. M-am înșelat socotind casa dumneavoastră perfectă.

— Vă rog să mai luaţi un Femet! insistă Delicia Hohoteanu.

— Sunt un om blestemat! se plânse el acceptând să i se toarne în pahar. Nu găsesc nicăieri ceea ce mi-am propus să obţin. Nădăjduisem să aflu măcar aici, în casa dumneavoastră, căminul spre care aspir de atâta vreme.

Ea încercă să-l îmbărbăteze, îl împinse ușurel către canapeluţă și-i puse alt pahar în mână. Îi recomandă să uite neplăcerea pricinuită de W.C. Ce dacă nu-și uneau vieţile? Urmau să-și găsească în viitor, fiecare, partenerul. Poate că așa hotărâse soarta… îi vorbea cu căldură, cu apriga dorinţă de a-l mângâia, îi amintea că viaţa nu e ușoară, că uneori greutăţile se ţin lanţ. El o asculta cu un aer nefericit, sorbea din pahar, părea oarecum convins de spusele ei.

— Am remarcat, zise, că baia e foarte curată și asta mi-a plăcut nespus. Totul strălucește acolo, e o plăcere să rămâi… Cel puţin celelalte, bucătăria, aragazul, frigiderul sunt în bună stare, funcţionează ireproșabil?

— Desigur, poţi să te convingi! zise ea poftindu-l să facă o scurtă vizită prin odăi.

Sertorius Teodorescu se săltă și pătrunse rând pe rând în camere, cercetă îndeaproape starea tuturor lucrurilor pe care le pipăi și le ciocăni îndelung. Reveni oarecum înseninat.

— Ce să fac? se întrebă el. Dacă nu era WC-ul acela acum aș fi fost un om fericit.

— Lasă, dragă, se poate repara!

— Dar principiile, principiile mele?

— Lasă-le și pe ele deocamdată.

Râmaseră împreună, discutară mai departe cum ar trebui rânduit un apartament și cum s-ar trăi într-o familie exemplară. Goliră altă sticlă cu Fernet și se înţeleseră apoi de minune.

DEZINTERESARE

Angel Dumitrescu o văzuse prima dată pe fiica șefului său. Pe Nectara, într-o dimineaţă însorita de primăvară. O văzuse și se îndrăgostise fulgerător de ea. Simţind în el acel imbold puternic, de neînfrânt, acea luminoasă și înaltă aspiraţie care se numește iubire. Nectara sosise la birou, trecuse prin vasta încăpere a contabilităţii unde trudeau asupra cifrelor nenumăraţi salariaţi, se îndreptase către biroul tatălui ei, șeful suprem al contabililor. Apariţia fermecătoarei făpturi îi impresiona puternic pe toţi cei de faţă. Îi făcu să încremenească pe scaune, înaintea hârtiilor. Dar Angel Dumitrescu, proaspătul angajat ai instituţiei, își exprimase în chip deosebit sentimentele rămânând cu ochii holbaţi, cu gura căscată cu picioarele și mâinile tremurânde. Nectara trecuse astfel înaltă, mlădioasă, cu părul ei bogat revărsat deasupra umerilor, cu ochii ei verzi, chemători, trecuse și dispăruse ca o părere. Lăsase în urmă o discretă adiere de parfum, precum și acea nedefinită tulburare inimile harnicilor și bravilor contabili. Momentul fusese hotărâtor pentru Angel Dumitrescu care de-a binelea năucit, incapabil să-și revină, primi un ghiont colegial din partea lui Doru Tănăsescu, un tânăr zvelt și mustăcios, ghiont care-l readuse dureros la realitate.

Începură zile frământate pentru îndrăgostit. Gândurile lui dobândiră o direcţie certă, o înconjurară statornic pe Nectara. Dorinţi puternice îl străbăteau necontenit, vise minunate îi învăluiau mintea. Făurea planuri și strategii, nădăjduia într-o mare și imediată reușită, se lăsa pradă unui tumult sufletesc care-i modifica treptat felul de a fi, modul de viaţă.

Trecu prin nenumărate și inevitabile transformări, suferi toate rigorile dragostei lui neștiute și neîmpărtășite. Traiul său prinse să se desfășoare strâns legat din depărtare de fiinţa iubită. Imaginea Nectarei îl urmărea pretutindeni, amintirea acelei dimineţi nu-l părăsea nici măcar în somn, nevoia de a-și revedea aleasa îl stăpânea tiranică, chinuitoare, de nebiruit.

După orele de program se plimba singuratic pe străzile orașului sau se îndrepta

către o carieră părăsită unde înconjurat de pietre și stânci, reflecta intens asupra rostului său în lume. Spre seară intră într-o bodegă unde în compania paharelor cu vin îşi continua șirul cugetărilor întrebându-se cum să se apropie de ea, cum să-i declare că e singurul care o iubește cu adevărat, singurul vrednic să aspire la frumuseţea ei. Ajuns acasă, în garsonieră se dăruia, stând lungit în pat, acelorași gânduri, îşi închipuia cum dragostea sa triumfă asupra obstacolelor, cum în cele din urmă Nectara consimte să i se alăture. În asemenea clipe se socotea cel mai norocos dintre muritori, socotea că visele sale sunt însăși realitatea, se transfigura și hăituit de imagini adormea către ziuă plin de speranţe.

Șeful contabililor, tatăl Nectarei, Hanibal Popescu, bărbat robust, pântecos, cu glasul aspru și gesturile dure, se dovedea o fire neînduplecată, autoritară. Îi plăcea să respecte întru totul regulile, să sancţioneze orice greșeală, să supravegheze neîncetat activitatea subalternilor săi. Îi convoca zilnic pe acești subalterni și le cerea să-i facă amănunţite rapoarte asupra hârtiilor întocmite. Contabilii pătrundeau astfel în biroul lui, expuneau acolo ce anume lucraseră în ultimul timp, răspundeau totodată unor întrebări ce tindeau să limpezească felurite situaţii scriptice. Aceste scurte întrevederi cu subalternii aveau drept scop îmbunătăţirea întregii activităţi funcţionărești.

Și Angel Dumitrescu fusese chemat în biroul şefului, fiind supus unor interogatorii nemiloase. Hanibal Popescu, așezat pe scaunul său cu spătar înalt, după o masă de lucru încărcată cu mape și dosare, ţinuse să știe ce fel de om este proaspătul angajat, dacă e un contabil vrednic, dacă se achită conștiincios de atribuţiile sale. Angel Dumitrescu încercase, bineînţeles, să placă mai marelui său, să-i demonstreze că e harnic și priceput, că e un bun funcţionar. Dar greșelile pe care le săvârșea mereu, neglijenţele și încurcăturile al căror autor era nu-l favorizară câtuși de puţin, îi atrăseseră sumedenie de reproșuri din partea lui Hanibal Popescu. Ar fi fost desigur o neghiobie să-i declare acestui om că numai dragostea pentru fiica lui este răspunzătoarea atâtor greșeli săvârşite asupra importantelor hârtii birocratice.

— Dumneata, îi spusese odată Hanibal Popescu, ești tare departe de ceea ce se numește un contabil. Se pare că nu ţi se potrivește această profesiune. După cum constat, ai aerul unui om aiurit, neputincios să înţeleagă ce se petrece în jurul lui incapabil să vadă în îndeletnicirea sa o îndatorire de mare însemnătate. Contabilitatea este o disciplină sacră aș putea spune, o activitate imposibil de înlăturat din viaţa oamenilor, una care însoţește istoria de la începuturile ei, urmând să o însoţească mai departe, pe căile unei minunate evoluţii spirituale, până la stingerea definitivă a tuturor civilizaţiilor. Nu pricepi că întocmind hârtii contribui la progresul, la mersul înainte al omenirii? În fiecare zi faci felurite gafe, te abţi de la normele noastre, încalci grosolan canoanele după care ne călăuzim. Înfăptuiești nereguli pe drept cuvânt revoltătoare. Te-am sancţionat în toate chipurile, te-am pedepsit reducându-ţi salariul, dorind astfel să te îndrept, să te readuc pe drumul cel bun. Lăudabilele mele intenţii n-au dus la niciun rezultat. Se pare că ești tâmpit, un tâmpit iremediabil, cu care nu știu ce-aș mai face. Îţi cer pentru ultima oară să

devii alt om, să reflectezi serios asupra îndatoririlor dumitale în această instituţie. Pleacă!

Angel Dumitrescu părăsi somptuosul birou, reveni în mijlocul colegilor, îşi reluă locul la masa lui îngustă, joasă și uzată, masă la care încerca zadarnic să fie un contabil corect. Gândurile i se îndreptară iar către Nectara și se întristă de moarte. Rămăsese întunecat, cu capul aplecat asupra mapelor de hârtii, cu umerii căzuţi. Chipul lui lunguleţ și îngust, cu mare și gură minusculă, exprima din plin deznădejdea. Trăia o nefericită stare de spirit, un zbucium pe care nu reușea să-l potolească. Fusese certat, umilit, făcut de două parale, i se dovedise că e un individ neglijent, un om de nimic și asta tocmai de cel care trebuia să-i fie socru.

Avea dreptate șeful, da, mare dreptate. Era un funcţionar imbecil fără îndoială. Nu izbutise, după două luni de ședere aici, printre atâţia contabili destoinici, să-și însușească rigorile unei discipline, să se adapteze cerinţelor scriptice. N-avea chemare pentru conturi și balanţe, nu-l atrăgeau șirurile de cifre, chitanţele și bonurile, fișele și cartotecile, nu, nu-l atrăgeau toate aceste operaţii plicticoase și obositoare. Și dacă nu-l atrăgea contabilitatea cum să aspire la dragostea Nectarei. Ce era el decât un mărunt funcţionar, prostănac pe deasupra, pe lângă minunata fiică a șefului, acea făptură plină de alese însușiri, care trăia într-o cu totul altă lume. Fiica șefului, după cum auzise de la colegul său Doru Tănăsescu, se bucura de atenta ocrotire a părinţilor, i se tocmiseră meditatori pentru a susţine examenul de admitere la o facultate, învăţa pianul, conducea automobilul, întreţinea legături cu niște ingineri, medici, oameni delicaţi, aşadar, instruiţi. Ce era el faţă de acești oamenii. Ce era decât un contabil oarecare, umil care duce o viaţă dezordonată, care-și pierde timpul prin bodegi sau cu jocul de cărţi, unul care îmbrăţișase niște deprinderi condamnabile simţindu-se irezistibil atras către plăcerile ușoare?

— Uit-o! îi recomandă Doru Tănăsescu la capătul programului, când ieșiră împreună din birou.

Doru Tănăsescu era singurul care-i cunoștea iubirea. Se încrezuse în seriozitatea lui și-i dezvăluise într-o seară simţămintele. Doru Tănăsescu corespunsese întru totul așteptărilor, se dovedise matur în gândire, îi oferise preţioase poveţe. În cadrul slujbei muncea corect, nu i se adresau reproșuri. Însăși statura lui înaltă, umerii largi, trăsăturile bine proporţionate anunţau un contabil de mare viitor.

Părăsiră clădirea instituţiei și se plimbară o vreme pe strada principală. Discutară despre nefericita dragoste a lui Angel Dumitrescu, o analizară, îndrăgostitului i se arătă că nu prea ar avea șanse de reușită.

— Uit-o? repetă Doru Tănăsescu. E mai bine așa!

Intrară apoi într-un restaurant, luară masa, comentară îndelung asupra situaţiei, discutară până seara târziu când după cinci sticle cu vin consumate se îndreptară către casă.

Dar Angel Dumitrescu nu reuși să asculte de povaţa colegului și amicului său. Nectara îşi făcu din nou apariţia în birou, chiar a doua zi, o văzu, inima începu să-i bată ca prima oară. De data aceasta Nectara era însoţită de un tânăr elegant și

atletic, unul cu mustăcioară și coafură amplă. Intrară amândoi în biroul șefului, zăboviră îndelung acolo, reapărură și trecură iar pe dinaintea vitejilor contabili. În urma lor se ivi și Hanibal Popescu care-și anunţă subalternii că fiică-sa se va căsători în curând. Preciza și data, îi invită pe funcţionari la sărbătorirea marelui eveniment.

— Unii dintre dumneavoastră, zise șeful, îmi pot da o mână de ajutor. Știţi, o nuntă presupune greutăţi cu aprovizionarea, cu achiziţii de tot soiul, cu organizarea. Alergături și iar alergături! Nu, nu vă oblig ci vă rog să mă ajutaţi.

Angel Dumitrescu tresări. Văzu cum câţiva funcţionari se oferă să dea o mână de ajutor șefului. Se oferi și el dintr-un elan ce pusese brusc stăpânire pe sufletul lui. Da, de ce să nu contribuie măcar așa la nunta și fericirea Nectarei? în definitiv șeful se arătase un om admirabil, dorise să facă din el un contabil adevărat, de nădejde, iar fiică-sa, frumoasa și intangibila Nectara, merită măcar astfel să i se aducă un ultim și dezinteresat omagiu.

— Dumneata? se miră șeful când Angel Dumitrescu se ridică de la locul lui. Te pricepi? Mi-e teamă că-mi vei face o năzbâtie.

— Vă asigur că voi fi la înălţime! strigă Angel Dumitrescu cu pieptul scos în afară.

Îl mai despărţea o săptămână de marele eveniment la care trebuia să participe din toată inima, încântat că se va afla mai aproape de aleasa lui, că-i va închina din umbră întreagă priceperea sa.

Îi reveniră roluri și însărcinări multiple, i se încredinţară treburi anevoioase pe care le îndeplini cu voioșie, așa cum îi stătea bine unui îndrăgostit și subaltern model. Întreaga aprovizionare a ospăţului căzu în grija lui, așa încât se ocupă aproape zi și noapte de achiziţionarea alimentelor și a băuturilor, de procurarea tacâmurilor, de angajarea unor oameni de serviciu. Tot el se interesă de orchestrele din oraș, tocmi una, cea mai bună, pentru ca nunta să fie cu adevărat la înălţime. Făcu apoi alte achiziţii neapărat necesare, alergă după flori, după fotograf, după feţe de mese și chiar scobitori. Și la fiecare cumpărătură sau tranzacţie, șeful fiind cam strâns la pungă, cheltuia din salariul și din economiile lui sume apreciabile de bani.

— Eşti un băiat minunat! remarcă șeful când constata că Angel Dumitrescu participă la cheltuieli.

— Vă stimez doar foarte mult iar pentru fiica dumneavoastră nutresc de asemenea înalte sentimente.

Se întâlni în acest răstimp și cu Nectara, schimbă cu ea câteva cuvinte, o felicită pentru pasul pe care urma să-l facă, îi ură mult noroc. Nectara îi mulţumi cu indiferenţă dar atitudinea ei nu-l descurajă, îl determină să fie mai harnic, mai întreprinzător în pregătirea nunţii.

Cu două zile înainte de eveniment, într-o seară, stând în cămara cu alimente, printre borcane cu castraveciori muraţi, tăvi cu mormane de carne, butoaie cu vin și damigene cu rachiu, Angel Dumitrescu ciocni un păhărel cu șeful său, cu cel care nu mai putea să-i fie socru, care-și dăruise această calitate altuia. Discutau despre

șerveţele, despre apetitive și gustări, despre rânduiala meselor și despre invitaţi

Stabiliră locul fiecărui invitat căci erau mulţi. Scaunele, procurate din mai multe locuri, erau neîndestulătoare. Numărară invitaţii înscriși pe o listă, observară că aceștia erau mai mulţi decât numărul scaunelor disponibile. Șeful propuse folosirea unor bănci dar Angel Dumitrescu se opuse energic. Nunta aceasta, la care pusese atâta suflet, trebuia să strălucească, să fie plină de distincţie… Cu scaunele solicitate vecinilor reușiră să satisfacă cerinţele, Angel Dumitrescu renunţând la locul lui în favoarea unui oaspete de ultimă oră.

— Și unde vei sta? făcu nemulţumit Hanibal Popescu.

— Îmi voi găsi eu un locșor! îl asigură subalternul.

În ajunul ceremoniei de la Oficiul Stării Civile, Angel Dumitrescu fu chemat și rugat să facă niște cumpărături urgente pentru Nectara, să achiziţioneze o bucată de mătase, niște panglici, un alt buchet de flori. Îndeplini toate aceste dorinţe ale iubitei lui, cumpărând lucrurile din propriii săi bani întrucât uitaseră să-i pună la dispoziţie suma trebuincioasă.

A avut loc o nuntă cum rar s-a mai văzut în orășel. S-a vorbit mult despre ea. Invitaţii au fost oameni importanţi, băuturile și bucatele nu au avut cusur. Orchestra s-a întrecut pe sine iar dansul, distracţiile și amuzamentele au făcut din ospăţ o feerie. Nectara și soţul ei au stârnit admiraţia tuturor iar nașii, oameni cunoscuţi pentru seriozitatea lor, au dat o notă de trăinicie legământului conjugal. S-a petrecut două zile încheiate, respectându-se întru totul obiceiurile. Oaspeţii s-au declarat după aceea încântaţi, au mărturisit cunoștinţelor că de mult nu au participat la o asemenea nuntă.

Cel mai fericit a fost însă Angel Dumitrescu. A trăit cele mai înălţătoare clipe din viaţa sa. S-a întâmplat ca un chelner să nu se prezinte pentru a servi la masă și atunci vrednicul subaltern, plin de avânt, însufleţit de marile lui simţăminte pentru fiică și pentru șef, a pus mâna pe tăvi și platouri, nu s-a sfiit să le care de colo-colo, în halatul alb pe care-l îmbrăcase.

ÎNRUDIRE

Ion Caraculea se apropie de vizor și privi îndelung ia individul care tocmai sunase. Nu reuși să-și facă o impresie precisă asupra lui. Îi văzu faţa uscată, ochii tulburi, tâmplele adâncite, îi aprecie în treacăt îmbrăcămintea ieftină, fără pretenţii, fu iar nedumerit, nu știu ce să facă. Individul apăsă a doua oară pe butonul soneriei, se retrase, așteptă să i se deschidă dar Ion Caraculea continuă să-l examineze calm, netulburat. Fu întrerupt de nevastă-sa care-l ciupi de braţ șuierându-i la ureche.

— Deschide odată, nu mă scoate din minţi!

— De ce să deschid dacă nu-l cunosc? şopti Ion Caraculea.

Nevastă-sa îl dădu deoparte, se uită și ea prin vizor.

Văzu același bărbat puţin la trup, cu o faţă exprimând îndoială, chiar temeri. Fu contrariată dar curiozitatea birui în cele din urmă îndemnând-o să deschidă ușa. Îl întrebă imediat pe necunoscut ce anume dorește, pe cine caută. Luat astfel la rost, necunoscutul tresări, bâigui ceva de neînţeles, dădu să se recomande dar din gâtlej îi ieșiră doar câteva sunete dezarticulate. Era ca năucit, înghiţea în sec, deschisese ochii mari.

— Cine sunteţi și ce doriţi? repetă întrebarea nevasta lui Ion Caraculea.

— Sunt… sunt Pârlici, Costică Pârlici din Broaștele…hm… sătean… și sunt, sunt cumătrul dumneavoastră din partea lui Zăcătoare.

— Cumătru? strigă Ion Caraculea arătându-și faţa cărnoasă, cu fălci puternice.

Se înfiripă o discuţie cam întortocheată. Fură pomenite felurite rude și legături de rudenie, se recurse apoi, pentru a clarifica mai bine lucrurile, la unele evenimente de familie: nunţi, botezuri, înmormântări. Costică Pârlici încerca să susţină în continuare că e înrudit cu familia Caraculea, iar familia Caraculea îl supunea unui abil interogatoriu nelăsându-se ușor convinsă. Ședeau tustrei, faţă-n faţă, în pragul ușii, vorbeau, se cercetau, nu izbuteau să limpezească situaţia. În cele din urmă nevasta lui Ion Caraculea îl pofti pe vizitator care pătrunse prudent în hol, apoi în camera de zi.

Era mai puţin la trup și mai gălbejit de cum arătase prin vizor. Făcea gesturi nesigure, dădea să intre în bucătărie, fu necesar să i se arate de două ori un scaun. În vreme ce lua loc, Ion Caraculea îi făcu semn nevesti-sii să fie precaută căci oaspetele devenea din ce în ce mai suspect.

Fu reluată convorbirea în legătură cu rudele și familiile înrudite, Costică Pârlici trebuind să explice pentru a doua oară cum a dobândit calitatea de cumătru. Expunerea lui se dovedea însă extrem de încâlcită, trezea o îndreptăţită neîncredere, nu reușea să fie convingătoare. Soţul prinse să-i pună întrebări peste întrebări, soţia intervenea cu alte întrebări, așa încât Costică Pârlici se pierdu de-a binelea. E drept, gazdele îşi aminteau de Zăcătoare, îl întâlniseră și discutaseră cu el la un botez, îşi aminteau și de familia Pârlici dar foarte vag, cu totul nesatisfăcător, nicidecum ca de niște rude.

— Și zici că am fost împreună la un botez, în Broaștele, la Zăcătoare și că te înrudești cu acest Zăcătoare fiindu-i un fel de cuscru?, îl întrebă Ion Caraculea pe vizitator care, stânjenit la culme, încremenise pe scaun într-o poziţie aproape dureroasă.

— Pe cuvântul meu! zise vizitatorul. Mu cheamă Costică Pârlici și sunt nepot de văr cu de-alde Zăcătoare zis Căpăţână. Pot să vă dau și buletinul!

Ion Caraculea luă buletinul de identitate întins de oaspete, îl deschise și-l citi cu mare băgare de seamă. Află că oaspetele are patruzeci de ani, că e căsătorit și că locuiește în Broaștele. Toate aceste date nu spuneau totuși nimic, erau niște date pur și simplu. Buletinul de identitate, deși cu fotografia posesorului, nu putea fi luat drept o dovadă hotărâtoare de rudenie. După cum se comporta, acest Costică Pârlici părea să fi sunat la ușă cu alte intenţii. Acum, că intrase în casă, se speriase și născocise la iuţeală o minciună.

Soţia se amestecă și ea în discuţie. Pe faţa ei uscăţivă zăbovea un aer iscoditor. Își mușca din când în când buzele, îşi îngusta ochii negri, punea întrebări treptat mai dificile. Ea îşi cunoștea bine cele mai îndepărtate rude și oaspetele se văzu astfel supus unui interogatoriu de-a dreptul ameţitor. Din acest interogatoriu reieșea totuși că cei trei se înrudeau, numai că foarte, foarte vag.

— Cum s-ar spune, suntem rude! zise Ion Caraculea oftând. Cumetri!… Hm, asta-i bine N-am mai dat de mult prin Broaștele, de câţiva ani. Cred că s-au schimbat multe pe acolo! Ce zici, Florico? Tu ai fost îmi pare anul trecut pe acolo!

Florica socotea că primise totuși câteva răspunsuri cam îndoielnice și prinse să-l examineze din nou pe oaspete cu o stăruinţă stranie. Ședea în spatele soţului ei, pe o canapeluţă, recurgea la un chestionar din ce în ce mai dificil. Suspiciunea ei sporise simţitor, devenise vizibilă.

Costică Pârlici transpirase din belșug, i se umezise gulerul cămășii, i se înmuiase cravata. Ochii lui rătăceau înceţoșaţi prin încăpere, clipea des, îşi înghiţea nodurile ce i se ridicau în gât. Își privea ceasul dând semne de nerăbdare, se uita la ușă.

— Toate bune până acum! aprecie Ion Caraculea. Nu văd însă rostul acestei vizite!

— Am venit așa, ca să vă văd! se apără Costică Pârlici. Să bem o sticluţă de ţuică!

Și scoase din servieta cu care sosise o sticlă pe care o așeză pe masă. La vederea ei Ion Caraculea se încruntă, dar îşi îndulci repede trăsăturile cerându-i, nevestei să aducă niște păhărele. Apoi ciocniră, băură și se simţiră parcă mai bine.

— Totuși, zise Florica, de unde știai că locuim aici?

— Mi-a spus Frigioiu iar lui i-a spus Mangu de la Nistorești.

— Care Mangu? întrebă Ion Caraculea devenind foarte atent.

— Mangu. Chioșcarul! Cuscru cu Zăcătoare și cu Frigioiu.

— N-am auzit niciodată de Mangu! declară Florica.

Mai băură câte un păhărel. Ţuica era bună dar calitatea ei nu dovedea nimic… Prezenţa oaspetelui continua să fie neliniștitoare, mai ales că el dădea semne de nervozitate, se uita mereu la ceas. Ion Caraculea mai sorbi un păhărel, reflectă o clipă, vru să ia o atitudine, nu văzu care ar fi aceea.

— O mulţime de borfași pătrund prin casele oamenilor, rosti el sentenţios, aţintind asupra pretinsului cumătru o privire semnificativa.

Cumătrul se cutremură, se pierdu cu desăvârșire, rămase cu paharul în mână și cu gura larg deschisă. Transpirase și mai mult, pe tâmple și pe gât i se prelingeau șuviţe abundente.

— Nu sunt borfaș! se văită el punând pe masă păhărelul neatins. Să crăp, să-mi sară ochii dacă sunt!

Fu reluat interogatoriul eu privire la rude și neamuri, fură iar evocate întâmplări, evenimente familiale, oaspetele trebuind să răspundă din nou cât mai corect, să facă cele mai amănunţite precizări. Nu fu la înălţime. Încurcă datele, nu-și aminti prea bine de unele episoade, se poticni în vorbe. La un moment dat prinse să se

UICA

bâlbâie, să se comporte ca un om încolţit, prins cu mâţa în sac. Ion Caraculea se bucură la gândul că-l va înfunda în curând și sorbea temeinic din păhărelele cu ţuică.

— Puteţi da un telefon la Broaștele, îi sugera Costică Pârlici disperat. Toţi de acolo mă cunosc bine, știu că sunt un om cumsecade!

— Orice om cumsecade se poate schimba într-o clipită, poate lua o hotărâre neașteptată. Nu înţeleg și pace de ce ai venit aici!

— Să ne cunoaştem mai bine! zise plângător oaspetele.

— Mai bine! îl îngână Florica batjocoritor.

— Am aici, la mine! strigă brusc luminat la faţă Costică Pârlici, o fotografie, una pe care am făcut-o împreună la nunta fiicei lui Zăcătoare. Da, o am aici!

Şi scormonind printr-un teanc de hârţoage din buzunarul de la piept, Costică Pârlici scoase o fotografie pe care o întinse Floricăi. Florica o cercetă cu luare-aminte și se întunecă. Da, erau și ei, soţii Caraculea, în poza asta, iar într-un colţ se afla și oaspetele zâmbitor și cherchelit…

— Fotografia nu spune nimic, rosti Ion Caraculea. Ce dacă ne-am fotografiat împreună. Și la nuntă și la botez se adună multă lume! Cine să-i știe pe toţi și cine să știe ce au făcut sau ce face fiecare? Poate că unii au apucat-o pe căi strâmbe și apucând-o astfel s-au apucat să jefuiască, să jefuiască mai întâi rudele care-s mai la îndemână.

— Dar nu sunt hoţ! se tângui Costică Pârlici. Am venit să bem o ţuică!

— Ţuică? Da, ţuica e bună, sănătoasă, mi-a mers la inimă dar de unde să știu care sunt scopurile dumitale?

Oaspetele se schimonosi, fu gata, gata să izbucnească în plâns. Începu să se apere, să se dezvinovăţească în toate chipurile, să arate că e un om cinstit. Nu furase niciodată nimic, martoră fiind întreaga comună în care trăia. Intrase în această casă doar din dorinţa de a-și cunoaşte mai îndeaproape rudele. Ce era rău în asta, de ce fusese întâmpinat cu atâta bănuială, privit ca un răufăcător…

— Lasă! îi ceru Ion Caraculea, nu te mai văicări. Așa vă purtaţi pesemne cu toţii atunci când sunteţi daţi de gol, când vi se dezvăluie intenţiile. Mai bine fii sincer și spune-mi ce gând te-a mânat aici! Nu, n-am să chem miliţia, nu te înspăimânta. Ca rude ar fi rușinos să apelăm la autorităţi…

Costică Pârlici îşi deforma și mai mult trăsăturile, arăta de parcă ar fi sorbit oţet. Se clătină pe scaun, păru că e gata să leșine. Se uită năuc la gazde, ridică braţele fluturându-le îndelung.

— Să zicem că n-ai venit pentru a fura ceva! reluă Ion Caraculea. Să zicem că nu ţi-a trecut prin cap altă dorinţă. Știi doar că am o fată… De unde să știu atunci că n-ai venit cumva pentru ea? Sau, de ce nu, poate că ţi-a căzut cu tronc nevastă-mea! Hai, nu te supăra, să bem încă un păhărel.

Costică Pârlici se făcuse una cu scaunul, nu se mai clintea. Se făcu mai întâi alb la faţă, apoi se înroși violent iar ochii aproape că-i ieșiră din orbite.

— Pune-te în locul meu, zise de data asta pe un ton plângăreţ Ion Caraculea. De ce n-aș fi bănuitor, de ce să nu-mi apăr casa și familia? De ce să nu stau de

veghe la o adică?

— Așa e, de ce să nu veghem? interveni Florica. De unde să știm cine ești și ce cauţi aici?

Sticla fu golită îndeosebi de oaspete care sorbea păhărel după păhărel, ca un automat. În semn de ospitalitate Florica scoase din frigider o sticlă cu coniac din care băură tustrei cu hotărâre. Oaspetele dădea întruna să plece, era însă oprit și îndemnat să bea. Se făcuse seară, discutau tot despre rude și despre gradele de rudenie dintre ei. Costică Pârlici nu încetase să-și fluture mâinile, Florica nu-și curmase încă șirul întrebărilor, Ion Caraculea se înduioșase de propria lui persoană pomenind de felurite greutăţi care-l hărţuiau fără milă.

— Pune-te în situaţia mea! se tânguia el. De unde să știu cine ești?

— Ai dreptate! îl aproba Costică Pârlici cu ochii umeziţi de lacrimi, plin acum de o nemărginita compasiune pentru soarta gazdelor.

Gazdele îşi înteţiră văicăreala, nu se știa bine de ce, Florica vorbea mai departe de neamuri și de rubedenii, plângându-se de ele, de mulţimea lor aproape necuprinsă. Se făcuse târziu, oaspetele încerca zadarnic să plece, se ridica de pe scaun, ceilalţi trăgându-l înapoi.

— Dormi la noi! îi ceru Florica. Fii musafirul nostru drag.

Se culcară într-un târziu. După ce goliră și sticla de coniac.

A doua zi, înainte de plecare, lui Costică Pârlici i se ceru din nou buletinul de identitate.

— Mda! exclamă Ion Caraculea cercetând cu atenţie actul. Nu voi anunţa miliţia dar să-ţi fie ruşine!

Cu cel mai mare sentiment de ușurare Costică Pârlici părăsi casa.

AMOR STRĂVECHI

Edgar Vasilache apăsă cu arătătorul pe butonul soneriei și aşteptă profund tulburat să i se deschidă. Trăsăturile chipului său acoperit cu riduri, îmbătrânit de timpuriu, se crispaseră, se deformaseră. Își sugea la răstimpuri buzele, îşi înclina capul trăgând cu urechea, îşi apuca nasul buburos, vineţiu trăgând într-una de el ca de ceva nespus de stânjenitor. Mai apăsă de câteva ori pe buton, citi iar numele locatarului înscris pe uşă, rămase în aceeași aşteptare încordată, chinuitoare. O clipă îi păru rău de această vizită și fu gata-gata să se răzgândească, să se retragă discret pe scara blocului. Auzi însă un zgomot, o vânzoleală, după care uşa se deschise în sfârșit, în pragul ei apărând Ionel Surduc, un bărbat voinic, atletic, cu tâmplele dezgolite, purtând halat și tichie, papuci enormi în picioare.

— Aici locuiește familia Surduc? întrebă Edgar Vasilache cu glas tremurător, șovăielnic.

— Aici! confirmă celălalt adoptând o ţinută bănuitoare.

— Știţi, eu sunt Edgar Vasilache, cel care în urmă cu douăzeci de ani am fost cât pe-aci să mă logodesc cu actuala dumneavoastră soţie… Am venit așa, s-o

revăd… ştiţi, timpul trece și e păcat să nu ne reamintim de trecut…

Ionel Surduc se încruntă, reflectă un moment, se uită la vizitatorul care zâmbea nedefinit. Avea în faţă un tip veșted, îmbrăcat cu haine uzate, neinspirând prea mare încredere. Auzise din discuţiile cu nevastă-sa de acest fost pretendent la mâna ei, pretendent care, după cum susţinea consoarta în unele clipe mai zbuciumate, ar fi făcut-o negreșit fericită.

— Intrati, îl pofti răspicat Ionel Surduc. Amintirile trebuie preţuite. Am aflat câte ceva despre dumneavoastră.

Edgar Vasilache pătrunse mai întâi într-un hol unde-și lepădă scurta, înaintă către camera de zi unde luă loc pe un scaun. Gazda sosi în urma oaspetelui, se așeză pe alt scaun. Cei doi se priviră în tăcere, îşi zâmbiră forţat, se simţiră oarecum stânjeniţi, puși în încurcătură.

— Ramona, spuse Ionel Surduc referindu-se la nevastă-sa, e în oraș, face târguieli sau poate că e într-o vizită. În ultima vreme relaţiile noastre s-au cam răcit, au intrat într-un fel de impas… Hm, aţi fost prieteni aşadar!

— Da, se înflăcăra brusc Edgar Vasilache. Era cât pe-aci să ne căsătorim. Aţi intervenit dumneavoastră și lucrurile au luat o altă întorsătură, cea cunoscută.

— Mai bine nu interveneam! zise Ionel Surduc, ridicându-se. Ce-aţi zice de o cafea?

Vizitatorul înclină capul în semn de aprobare și gazda dispăru pentru a îndeplini cele cuvenite. Camera de zi era curată, bine orânduită, se prezenta plăcut la vedere. Se remarcau pretutindeni scaune și canapele, apoi o vitrină cu porţelanuri și cristaluri, televizorul instalat într-un colţ. Pe jos fusese așternut un covor intens colorat, iar de pereţi atârnau tablouri cu nimfe și fauni, cu zei și zeităţi ce se hârjoneau prin pajiști sau printre stânci cu ape curgătoare alături… Era evident că Ramona știuse să-și îngrijească și să-și înfrumuseţeze locuinţa, se arăta a fi o parteneră de viaţă ideală. Dar ce să-i faci, așa le fusese pesemne scris — să nu-și unească vieţile.

Apăru Ionel Surduc, așeză tava cu cele două cești pe masă, desfăcu un pachet de ţigări Kent la care-l pofti pe oaspete să recurgă. Întreţinură o conversaţie mai mult indiferentă, recunoscură amândoi cum că timpul trece, trece și nu se oprește în loc. Mai fură de acord asupra nesocotinţelor săvârșite de tineri care se căsătoresc în pripă fără a se cunoaşte prea bine.

— Se căsătoresc ca proștii! fu de părere Ionel Surduc. Azi se cunosc și mâine, gata, la primărie!

— Sunteţi gestionar? întrebă Edgar Vasilache.

— Da, sunt gestionar, am o meserie tare periculoasă — oricând îţi vine așa, să-ţi însușești câte un lucru sau să înhaţi un teanc de bani cu care să pleci în lumea largă…

— Unde să pleci?

— Așa, în lume, cât mai departe de ai tăi. Să te distrezi un pic, ce dracu'!

— Aveţi dreptate. Eu sunt magazioner și simt aceeași dorinţă de a lua câte ceva din depozit și de a pleca, de a porni, dar nu în lumea largă ci acasă, la părinţi. Se

pare că toţi gestionarii trec prin asemenea crize sufleteşti.

Oftară amândoi şi se priviră cu simpatie. Erau doar solidari prin profesiune, prin atâtea riscuri şi primejdii care-i pândeau zi de zi. La tot pasul. Ispitele erau mari dar trebuiau să le biruie ca nişte oameni de caracter, cinstiţi. Unii cădeau victime ale acestor ispite şi o păţeau. Nenumărate cazuri dramatice ilustrau adevărul, o mulţime de gestionari fuseseră condamnaţi, alţii aşteptau pesemne rândul. Da, profesiunea comporta mari pericole, ar fi trebuit să li se acorde un spoi de salariu pentru aceste pericole…

Ionel Surduc mai pomeni de câteva cazuri triste cu gestionari nestăpâniţi, nesăbuiţi, se însufleţi, se repezi la bucătărie de unde reveni cu o sticlă de coniac pe care o destupă turnând în două păhărele.

— Pe lângă toate acestea dacă ai şi o nevastă năzuroasă, neînţelegătoare, pot spune că ai terminat cu viaţa, opină Ionel Surduc. Iată de pildă situaţia mea. La munca obositoare şi plină de riscuri pe care o depun se adaugă şi necazurile suferite din partea Ramonei care, după cum vezi, nu prea ar avea de gând să vină acasă. Nu este exclus să mă înşele!

— Cum aşa! făcu speriat Edgar Vasilache.

— Foarte bine, de ce te miri? Mă înşală şi basta! Ce vezi neobişnuit într-o asemenea ispravă?… Dar ce, crezi că-mi pasă? Din partea mea poate să se ducă şi la dracu'!

Edgar Vasilache dădu peste cap al treilea păhărel şi se simţi dintr-odată cuprins de o indispoziţie pe care cu greu reuşea să o ascundă. În acelaşi timp şi într-un mod cu totul inexplicabil, în el creştea o curiozitate năvalnică, dorinţa de a cunoaşte neapărat relaţiile dintre soţi. Gazda, bine înfierbântată de băutură, părea dispusă să se confeseze complet şi chiar să teoretizeze faptele.

— De gătit, gătește când are chef, de spălat şi de călcat nici pomeneală… Hainele şi rufele le dăm la spălătorie… Fumează, trage la măsea şi s-a împrietenit cu nişte femei îndoielnice. La început, când am luat-o, era un înger, o fiinţă delicată şi ascultătoare.

Acum e năzuroasă, plină de arţag, o adevărată holeră. S-a şi îngrăşat, poartă toalete din ce în ce mai aiurite, i-au crescut şi mustăţi… Dar lasă că ai s-o vezi… Avem şi copii, Nelu şi Dorel, care stau la bunici… Femeile sunt pline de surprize!

— Asta aşa e! aprobă vizitatorul părăsind ţinuta strâmtorată pe care o adoptase la început. După cum constat, Ramona pare să fie indiferentă faţă de cămin. Părerea mea e că o nevastă trebuie să participe la frământările soţului, să fie solidară cu eforturile lui. Nu degeaba se pretinde tuturor căsătoriţilor să fie alături şi la bine şi la rău!

Ionel Surduc turnă iar în pahare, oftă, aprinse o ţigară, îl privi pe Edgar Vasilache cu simpatie. Se înţelegeau de minune, nutreau idei comune, se părea că nenumăraţi gestionari şi magazioneri, veghind mereu asupra unor bunuri, treceau prin stări sufleteşti asemănătoare. Se mira în clipa aceasta cum de nu se înfiinţase încă o asociaţie ori o uniune a gestionarilor, aşa ceva care să confirme şi să instituţionalizeze aspiraţiile lor comune.

— Totuși Ramona, atât cât am apucat să o cunosc, zise Edgar Vasilache, mi s-a părut demnă de o înaltă preţuire. Atunci când o iubeam și când speram să-mi fie soţie, găsisem în ea femeia desăvârșită…

— Pe naiba! Și eu am fost de această părere cândva, și eu am socotit că e plină de alese însușiri, dar mi-am dat seama din păcate târziu, cât de mult m-am înșelat. Femeia e o iluzie, dragă colega, te încrezi în ea și gata — te-ai fript! Pentru această iluzie plătești uneori întreaga viaţă… E ca și cum te-ai împrieteni cu un dușman!

— Chiar așa?

— Chiar așa! Din fata visătoare și dezinteresată de odinioară n-a mai rămas nimic, decât doar o ceţoasă amintire. S-o vezi acum: e iscoditoare, cicălitoare, mă pisează cu felurite mofturi, mă supraveghează, ar fi capabilă să mă și denunţe la o adică!

Deși sunt un om cinstit, nu depășesc niciodată dreapta măsură în ce privește acumularea de bunuri, mi-e teamă, totuși, să nu-mi facă figura, așa imaginar, la un moment de furie!

Edgar Vasilache. Sincer uimit de data aceasta, asculta cu gura căscată și ochii măriţi destăinuirile. O Iubise doar pe Ramona, fusese convins că era dotată cu sensibilitate, cu duioșie… Oare spusele gazdei reprezentau adevărul? Nu cumva i se prezentau deformat faptele? O clipă îi trecu prin minte ideea că Ramona nu-l uitase, că și-ar fi amintit cu plăcere de dragostea lor. Poate că-i părea rău de acea ruptură, poate că mai ofta după el!

— Pe de altă parte și vârsta și-a spus cuvântul, continuă Ionel Surduc. Acum e, după cum spuneam, grasă, greoaie, are câteva riduri ce nu mai pot fi trecute sub camuflaj. Se fardează și se dichisește în schimb cu o râvnă ciudată. Mă și mir cum poate să poarte pe chip atâtea sulimanuri. Vrea poate să placă mai știi?… Dar dacă dumneata nutrești pentru ea unele sentimente, eu n-am nimic împotrivă, pot să vă și binecuvântez!

— Ești sincer ?

— Foarte sincer!

Gazda mai turnă în păhărele, sorbiră în tăcere.

Edgar Vasilache se simţi cuprins de o mare speranţă. Nu se căsătorise, socotise dintotdeauna că Ramona i s-ar fi cuvenit cu adevărat, nu reușise să descopere alte femei asemănătoare. Îl privi pe Ionel Surduc scrutător, presupunând o clipă că acesta glumește sau că-și bate joc de el. Dar tipul avea o expresie gravă, păstra un aer ușor mâhnit, se vedea limpede că însurătoarea cu Ramona îl împovărase peste măsură, nu-l satisfăcuse nici pe departe;

La rândul lui, Ionel Surduc îşi făcuse un grabnic examen de conștiinţă, constatând că se simte foarte apropiat de oaspete. Îi iubise în definitiv soţia, fusese atras de înșelătoarele ei farmece, o râvnise neștiind ce se ascunde îndărătul unei aparenţe pe care el o dăduse de mult deoparte. Omul care-i intrase în casă nu trebuia să suporte martiriul pe care-l suferise el, în calitate de soţ.

— Dacă o vrei, dacă ţii încă la ea, ia-o! izbucni patetic Ionel Surduc. Vă ofer amândurora această șansă.

Cere-i mâna și eu voi fi de acord… Te previn însă, te implor să nu faci acest pas! Stăpânește-ţi îndemnurile sentimentelor, fii lucid, ascultă de experienţa mea, nu te lăsa ameţit de o nebunie trecătoare. Căsătorindu-te cu Ramona, te vei nenoroci și nu vreau să te am pe cuget. Ești un om simpatic, presimt că vom fi prieteni și tocmai de aceea te povăţuiesc să nu te însori cu ea. E o scorpie! Și cum se îmbracă! Ce de zorzoane atârnă de ea! Ce de scălâmbăieli face!

— Lucrează undeva?

— Să lucreze? Ea să lucreze? Nici vorbă! Șade pe capul meu toată ziua, nu mă slăbește o clipă. O simt cum îmi stă în spinare și cum mă conduce spre prăpastie. Nu, nu te căsători cu ea!

— Dar dacă totuși s-ar îndrepta?

— Iartă-mă. Dar ești cam naiv! Pe măsură ce îmbătrânește devine mai rea și mai urâtă. Dar de ce ţii atât de mult să te însori și încă cu Ramona? Uite, nu reușesc să înţeleg treaba asta și basta!

În vreme ce gazda turna iar în pahărele, apăru și Ramona, care trupeșă, cu o coafură impunătoare și un chip sever, îi privi cu vădită nemulţumire. Era într-adevăr intens fardată, răspândea un parfum greu respirabil.

— V-aţi îmbătat ! remarcă ea. Eu alerg prin oraș iar voi vă beţivăniţi. Bravo, asta zic și eu ocupaţie!

— Am deosebita plăcere, începu nesigur Ionel Surduc, să-ţi prezint un fost admirator… un om admirabil care te-a iubit.

Ramona tresări și se uită la Edgar Vasilache pătrunzător. Recunoscându-l, se schimonosi și ridică din umeri. Își corectă însă imediat atitudinea, zâmbi și-i întinse mâna oaspetelui. Se așeză apoi lângă el. Foarte aproape, îşi turnă coniac într-un pahar pe care-l sorbi dintr-o răsuflare.

— Cred că m-a descris bine Ionel, i se adresă ea.

Edgar Vasilache o cercetă surprins, descoperind cu greu trăsăturile de altă dată. Se ofilise, îi crescuseră fălcile, avea un glas aproape bărbătesc, iar fardurile fuseseră depuse abundent pe faţa ei latră. Cât despre trup, nici nu mai dorea să-l privească. Nutrea totuși pentru ea o vagă admiraţie căci în sine mai răzbateau sentimentele de odinioară… La urma urmei ce dacă îmbătrânise și ce dacă se comporta astfel?

— M-a descris bine, idiotul ăsta! repeta ea cu arţag. Ce n-a spus? Că-s cioplitoare și necinstita? Că-s leneșa, zgripţuroaică? Așa le spune tuturor ! E un tâmpit! Îmi pare rău că nu ne-am căsătorit atunci! Păreai un băiat bun!

— Luaţi-vă! răcni Ionel Surduc dând din mâini. Luaţi-vă și gata! Vă dau binecuvântarea mea, pot să vă fiu chiar naș. Dar pe tine, prietene, te sfătuiesc să renunţi, să nu te lași ademenit de nebună! Nu admit ca un om atât de cumsecade să fie victima acestei femei cumplite! E mai bine să-mi duc mai departe calvarul decât să-l arunc în spinarea altuia!

— Nu-l lua în seamă, îi ceru Ramona lui Edgar Vasilache apropiindu-se și mai mult de el. Spune-mi ce mai faci, cum o duci.

Năucit, Edgar Vasilache îi făcu o scurtă prezentare a situaţiei lui în vreme ce

Ionel Surduc turna necontenit în pahare. Îi arătă că o duce în general bine, că și-a cumpărat un apartament, că are ceva bani puși deoparte.

— Câţi? vru să știe Ramona.

— O sută de mii!

— Așa? Prostul meu n-are nicio lescaie. E un beţivan… ce rău îmi pare că nu ne-am căsătorit!

— Luaţi-vă ! le ceru poruncitor soţul. Câsăloriţi-vă legal în definitiv. Dar te previn pe tine copil neștiutor…

Edgar Vasilache simţi un soi de ameţeală, începu să se retragă spre ușă urmărit îndeaproape de Ramona care încerca să-l reţină apucându-l de mâini și privindu-l galeș în ochi. Ajuns la ușă, oaspetele se împiedică de covor, dădu să apuce clanţa, se văzu luat cu asalt de fosta lui iubită, reuși să facă primul pas în afara apartamentului.

— Să-mi dai un semn de viaţa! îi şopti ea dând să-l apuce iar de gât.

Edgar Vasilache se retrase la timp, dădu din cap în chip de încuviinţare. Coborî apoi scara buimăcit.

În vreme ce Ionel Surduc răcnea din toate puterile:

— Luaţi-vă! Luaţi-vă și veţi avea binecuvântarea mea.

NERVI

Întâmplarea fu destul de neplăcută. În vreme ce urca scara blocului, Dudu Lefterică, saxofonistul orchestrei „Mondial”, se împiedică de o treaptă și se rostogoli pe un palier scrântindu-și piciorul. Se ridica anevoie și se sprijini de ziduri. Ajunse cu greu în apartament, unde se trânti pe prima canapea. La scâncetele pe care le tot scotea, apăru nevastă-sa, Ionela, care, auzind despre ce este vorba, deschise iute dulăpiorul sanitar. Compresele reci și câteva pastile se dovediră însă zadarnice. Glezna se umfla, căpătă proporţii, dobândi în sfârșit o culoare vineţie, rău prevestitoare.

— Acum s-a sfârșit, spuse Dudu Lefterită străpungându-și nevasta cu o privire cruntă. Vei rămâne singură, de capul tău, așa cum ţi-ai dorit. Eu voi crăpa, iar tu vei umple casa de amanţi. Vei fi o văduvă atrăgătoare, vei avea succese și consolatori, vei trăi fericită până la adânci bătrâneţi.

Ionela continua să-i oblojească piciorul. Se mărgini să-i arunce o uitătură grea, pentru ca imediat să-și reia treaba începută. Era o femeie blondă, cu ochi căprui, purta un halat de casă violent înflorat.

— Și n-o să-mi pară rău de altceva decât de faptul că vei îngădui acelor nemernici să-mi răvășească locuinţa, să-mi scotocească prin cărţi și prin corespondenţă, să-mi batjocorească într-un cuvânt memoria.

Bun era obiceiul care obliga femeia să-și urmeze soţul în momânt. Dac-aș fi fost faraon, de pildă, aș fi murit cu conștiinţa împăcată. Așa însă, tu te vei bucura mai

departe de viaţă, pe când eu mă voi schimba în hidrogen, oxigen și fosfor, fiind un soi de chimie subterană.

Dudu Lefterică se cutremură. Își contractă intens trăsăturile chipului său de timpuriu veștejit. Își trecu apoi mâna prin păr, strânse din maxilare, îşi alese un loc mai bun pentru piciorul care-i fusese instalat pe câteva perne.

— Te-am hrănit, te-am îmbrăcat, ţi-am suportat mofturile și toanele, iar acum, drept răsplată, mă vei înșela. Niciun strop de recunoștinţă nu-i vei purta fostului tău soţ, datorită căruia ai ajuns o femeie de artă și cultură!

Nevastă-sa sfârşi cu îngrijirea piciorului și se retrase în bucătărie fără a scoate o vorbă. Rămas singur. Dudu Lefterică începu să geamă ușurel, să se frământe pe canapea. Nu se simţea bine, începu să transpire, ceru un pahar cu apă. Ionela îi satisfăcu dorinţa sosind cu o sticlă de apă minerală. Își privi soţul cum soarbe din pahar și-l asigură că e vorba doar de o luxaţie, cel mult de o zgârietură.

— Zgârietură asta poate da naștere unui tetanos ori unei cangrene, spuse cu adâncă convingere soţul. Atunci eu mă voi descompune în clemente primare. Iar tu te vei destrăbăla. Dar n-o să-ţi meargă decât o vreme. Vei îmbătrâni, te vei scofâlci și vei crăpa la fel ca mine. Cu toţii ne prăpădim, asta-i sigur! E păcat însă că te vei desfrâna poate chiar sub portretul meu din dormitor, sub privirile fostului tău soţ cum s-ar spune!

Ionela se înapoie în bucătărie unde prinse să toace carnea pentru sarmale. Sfârâia ceva pe o tigaie și un miros de ceapă invadă sufrageria. Soţul ședea mai departe instalat pe canapea, îşi făcea de lucru examinându-și mâinile, piciorul betegit. Își chemă nevasta și expuse din nou presupunerile la ceea ce urma să se întâmple după moartea sa.

— Eşti încă atrăgătoare, se va găsi cine să-ţi ţină de urât, mă vei uita repede. Așa fac toate femeile. Pe mine mă vor mânca viermii, iar tu vei geme în îmbrăţișări.

— Chiar așa fiind, cum spui, zise înţeleaptă Ionela, nu-mi poţi pretinde să-ţi stau la mormânt toată viaţa. Ce adică, vrei să mă călugăresc, să renunţ la orice?

— Aha! Ei vezi că am avut dreptate? Toate bănuielile mele se adeveresc, capătă temei… Acum mi-o spui chiar tu, deschis, fără ocolișuri. Deci asta îţi era în cap, asta așteptai! Sunt sigur că te bucuri de nenorocirea mea și că vrei să mă prăpădesc cât mai grabnic. Ţi-ai făcut și planuri, știu bine. Primul pe care-l vei primi în patul tău va fi Bercu, jigodia aia, incapabilul, nulitatea, găinarul ăla!

— Bercu nu e nici incapabil, nici nulitate, e un băiat bun, cinstit, nu știu ce ai cu el. E poate mai bine să mă duc după medic.

— Lasă medicul! Să punem la punct mai întâi treburile noastre înainte de a-mi da obștescul sfârșit.

Ea îşi reluă în bucătărie gătitul, el se rezemă mai bine de spătarul canapelei uitându-se năuc la tablourile atârnate de pereţi. Preţălui atent interiorul, cercetă mobilierul, covoarele, se strâmbă de durere. Simţea în încheietură niște înţepături, transpira din abundenţă.

— Ce gătești? strigă el din toate puterile. Sarmale pentru Bercu? Să-l îndopi la praznic? Fă-le cât mai gustoase, nu pierde prilejul să-l ademenești. Se zice că-i

amestecat într-o delapidare, dai nu-i nimic. După ce va intra la răcoare, vei găsi tu altul pe care să-l storci de bani așa cum ai făcut cu mine!

Nu primi nicio replică și asta îl scoase din sărite. Mirosul mâncărurilor invadă întreg apartamentul, pisoiul casei începu să se joace cu ciucurii perdelelor. Se înserа și-l cuprinse o întunecată stare de spirit.

Se auzi soneria. Ionela deschise și în sufragerie pătrunse Pintilescu, coleg și prieten de familie al soţilor Lefterică. Oaspetele îl privi surprins pe accidentat și aflând ce se petrecuse căzu oarecum pe gânduri. Faţa lui pistruiată, strâmbată un pic spre dreapta, exprima îngrijorare.

— Lasă, nu te mai preface! răbufni Dudu Lefterică. Știu că abia aștepţi să-mi iei locul, ţi-am ghicit de mult intenţiile. În orchestră va rămâne doar un loc vacant și primul care va dori să-l ocupe vei fi tu. Alai mult, se vede după mutra ta că râvnești la nevastă-mea. Aţi face o pereche potrivită, mai ales că vei pune mâna și pe apartamentul acesta.

— Eu, se bâlbâi Pintilescu, eu sunt însurat, am și copii… Cum să fac așa ceva?

— Foarte bine, mai întâi divorţezi, apoi te recăsătorești. Ce, parcă eu trebuie să-ţi deschid capul?

— Eu am venit să-ţi cer o sută de lei împrumut.

— Ţi-o dau, cum să nu ţi-o dau? Vei restitui suma văduvei.

— Dar se pare că nu e totuși gravă scrântitura!

— Nu te mai scălâmbăia. Ia suta și pleacă. Să-mi veniţi cu toţii la înmormântare!

Pintilescu dispăru și Dudu Lefterică îşi făcu de lucru cu trusa de manichiură. Își curăţă atent unghiile, și le reteză, le pili, le perie. Apoi dădu de oglinjoara trusei, în care se privi. Arăta bine. Păcat că nu putea susţine împreună cu orchestra un concert de adio la restaurant. Se gândi o clipă că din aspectul lui de acum nu va mai rămâne nimic, îşi imagină cum se descompune în molecule, în atomi și oftă. „Totul e chimie!” reflectă el apucând un almanah care zăcea lângă sine…

Între timp nevastă-sa continua să gătească la bucătărie, nepăsătoare la drama sa. Era o fiinţă cinică, desigur!

— Nu vrei să stai de vorbă cu mine acum, în ultimele clipe? strigă el trântind de podele almanahul.

— Nu vreau! se auzi răspunsul ei.

— Să știi că nu mă voi descompune chiar cu totul, așa cum socotesc domnii savanţi. Voi avea grijă să te vizitez și să-ţi cer socoteala pentru depravările pe care le aștepţi cu atâta nerăbdare. Ce, crezi că-s tâmpit să pier așa fără nicio urmă? Când îţi va fi lumea mai dragă, atunci te voi speria. O, nu sunt alcătuit numai din molecule!

— Ai fi în stare să mă pisezi și după moarte! strigă ea pentru a acoperi zgomotul mașinii de gătit.

Dudu Lefterică se plictisise de moarte. Trebuia să se ducă la restaurant și să cânte. Își încercă piciorul, simţi o durere ascuţită atunci când îl puse pe podele. Nu, era deja osândit, cangrena înainta vertiginos, în curând urma să-și dea duhul. Era cangrenă, nici nu se putea altfel…

Din nou se auzi soneria și din nou se duse Ionela să deschidă. Se ivi Camelia, o prietenă a nevesti-sii, femeie voinică, aprigă, divorţată, în căutare de un alt soţ, de o altă victimă. Dudu Lefterică se uită la ea cu vrăjmășie, gândindu-se că vizitatoarea aceasta va mai distruge câţiva bărbaţi, care vor cădea, naivi, în mrejele ei… în definitiv pentru unii căsătoria ar fi un asasinat lent, o omucidere înceată…

— Ce ai dragă? îl întrebă Camelia.

— Mai nimic, voi crăpa! Vă voi lăsa la amândouă, ţie și nevesti-mii, casa aceasta încăpătoare în care se va faceţi de cap. Ce zici?

Camelia se arată cam încurcată, îşi reveni însă repede din surpriză și începu să râdă.

— Ar fi nostim! exclamă ea râzând în continuare.

— Nevastă-mea pregătește praznicul, du-te și ajut-o. Poate că veţi începe chiar de la praznic, mai știi? Două văduve îndoliate, gata să-și refacă viaţa!…

Camelia intră în bucătărie, de unde răzbătură râsete și chicoteli. Dudu Lefterică se dărui altor meditaţii cu privire la decesul său. Reașează piciorul pe podele și constată că poate păși cu el. Făcu câţiva pași, se sprijini prudent de pereţi, se uită la ceas. Mai avea vreme să ajungă la restaurant pentru a-și ocupa locul în orchestră. Femeile continuau să râdă.

— Ale dracului paţachine! spuse el cu năduf, după ce-și puse pardesiul și ieși din apartament. Nici că le pasă de mine, iar colegii, niște diavoli care abia așteaptă să-mi dau duhul pentru a-mi lua locul. Îi știu eu pe toţi, am aflat ce le poate pielea!

— Aţi spus ceva? întrebă un omuleţ cu care se nimerise în lift.

— Nimic! se răsti la ei Dudu Lefteriră. Ce tot vă băgaţi cu toţii în viaţa mea?

Ieși din bloc și se îndreptă iute spre restaurant, bodogănind întruna.

REÎNTÂLNIRE

Florică Jarcalete ciocăni în ușa monumentală, capitonată, cu ţinte strălucitoare pe margini, nu primi niciun răspuns. Repetă loviturile zâmbind, așteptă să fie poftit, se simţi ușor înfiorat. Ce reîntâlnire plăcută urma să aibă loc, ce discuţie emoţionantă se anunţa cu temutul director al acestei mari cooperative. Doar fusese coleg de școală cu el, împărţiseră chiar aceeași bancă în clădirea mohorâtă a acelui liceu auster. E drept că el, Florică Jarcalete, nu prea se săltase în viaţă, ajunsese un soi de mărunt funcţionar într-o societate de asigurări și asta prin stăruitoare intervenţii fiindcă nu-și încheiase studiile. Trecuse apoi prin câteva împrejurări dramatice în cursul existenţei sale: fusese concediat de două ori pentru neglijenţe în serviciu, divorţase de asemenea de două ori, îşi schimbase în repetate rânduri domiciliul mutându-se din oraș în oraș… Dar toate acestea nu aveau nicio însemnătate acum, nu puteau umbri întâlnirea pentru care se pregătea… La a treia ciocănitură, neprimind răspuns, apăsă pe clanţă și pătrunse încrezător într-o încăpere luminoasa, mobilată cochet, în care plutea un vag miros de cafea și de

ţigări fine. La o masă, înaintea unui fișet, ședea secretara fără îndoială, o făptură blondă și uluitor de elegantă, care însă nu remarcă salutul lui stângaci, rostii aproape în șoaptă. Florică Jarcalete rămase stânjenit lângă ușă, îşi răsuci în mâini bereta slinoasă pe care avusese grijă să şi-o scoată din cap. În sfârşit secretara îi aruncă o privire și înţelegând ce dorește, îl anunţă că directorul nu are ore de audienţă în ziua aceea.

— Pe mine mă va primi, fiţi sigură! zise el pe deplin convins. Am fost doar colegi!

Iritată, secretara se ridică și dispăru pe o ușă la fel de capitonată ca prima. Reveni, îi făcu semn să se apropie. Florică Jarcalete se pomeni astfel într-o încăpere mult mai mare decât anticamera, se opri în mijlocul ei oarecum ameţit, căci văzuse un mobilier pretenţios, o bibliotecă cu rafturile pline de volume legate, fotolii largi și adânci, canapele confortabile, din piele, o masă uriașă flancată de numeroase scaune. Își văzu apoi colegul de școală stând la un birou imens, constată că se schimbase mult, că era aproape de nerecunoscut. Înaintea lui se afla un om mătăhălos, cu faţa roșie, enormă, cu ochii mici, deosebit de vioi. Chelise, obrajii îi căzuseră, nasul i se îngroșase aducând a cartof, o gușă trandafirie, ca un guler suplimentar, îi acoperea nodul cravatei. Directorul acesta, impunător totuși, frunzărea niște dosare, bolborosind ceva ce aducea a dojana. Florică Jarcalete aștepta timid lângă ușă, tuși ușurel, se gândi că ar fi trebuit să-și îmbrăţișeze fostul coleg sau să-i strângă mâna cu căldură…

— Ce doriţi? întrebă brusc directorul.

— Nimic! chicoti Florică Jarcalete. Am venit să te văd. Ce mai faci, măi Samsonică?

Directorul ridică privirea din hârtii. Îl scrută pe vizitator, se strâmbă a nemulţumire. Își tamponă cu o batistă imaculată fruntea năpădită de sudoare, căută ceva într-un sertar al biroului, renunţă.

— Nu cumva îmi ești coleg de școală? întrebă el continuând să-l cerceteze nemilos pe vizitator. Până acum au intrat aici nenumăraţi indivizi care au pretins că-mi sunt colegi, prieteni din copilărie și chiar rude. Se înţelege că toţi mi-au cerut felurite favoruri și înlesniri. Dacă stau să judec drept, cred că am primit până acum toţi foștii prieteni de joacă și întreg liceul la care am învăţat. Ce dracu', nu vă mai potoliţi odată? Și dumneata, mă rog, cine ești?

— Eu, eu sunt Florică Jarcalete! izbucni vizitatorul înaintând câţiva pași în neștire, cu desăvârșire aiurit.

— Și ce vrei? Spune repede, că n-am timp de palavre și de sentimentalisme stupide!

— Păi… am venit-să-ţi strâng mâna… să te îmbrăţișez așa, ca între doi… hm… am venit să te sărut…

— Să mă săruţi? Asta mai lipsea! Nici măcar nu-mi amintesc cine ești, deși îmi pari întrucâtva cunoscut. Oricum, lasă-mă o clipă să rezolv hârtiile astea.

Florică Jarcalete se așeză pe marginea unui fotoliu. Un mare nod i se urcase în gât, trecea printr-o stare sufletească ceţoasă, tulbure, avea impresia că nimerise în alt loc, că se afla în faţa unui om cu totul străin. Poate că nu acesta era

Samsonică Dărăban, poate că greșise adresa. Samsonică Dărăban, căruia în școală i se spunea Traversă, nu putea fi tipul infatuat, plin de sine, care-l ignora în mod voit ascunzându-și simţămintele îndărătul hârtiilor… Dar poate că era ocupat, că avea de soluţionat treburi urgente! De ce să se supere totuși pentru atâta lucru. Munca trebuia doar să fie respectată.

— Mda! exclamă directorul. Câte parale vrei? că de asta ai venit, sunt convins.

— Nu vreau niciun ban! preciza uluit Florică Jarcalete.

— Ei, lasă, nu mă duce cu prețul. Sunt sătul de prefăcătorii! Îmi amintesc parca de dumneata! Erai cam pramatie, chiulangiu și zurbagiu totodată. Îmi pare că ai fost de multe ori eliminat.

— Așa-i! se însufleţi Florică Jarcalete. Ce vremuri! Și cum s-au scurs, cum s-au dus!

— Hai, spune! îl trezi din reverie celălalt. Cât ai nevoie? O sută, două?… Așteaptă să soluţionez și dosarul ăsta! până atunci gândește-te și cere-mi orice sumă, nu te sfii! Florică Jarcalete avu senzaţia că se sufocă. Se uită la chelia strălucitoare a directorului. Îi veni să rostească o vorbă tare, să înjure bunăoară și să plece. Individul n-avea niciun drept să-și bată joc de el, să-l umilească într-un asemenea hal. Nu era cerșetor, nu implora mila nimănui. Dacă era modest îmbrăcat, dacă nu agonisise mai nimic, nu însemna să fie tratat astfel. Își recunoștea vina de a înclina către jocurile de noroc și de a trage la măsea, de a nu se fi descurcat prea bine în viaţă, dar aceste cusururi nu-l îndreptăţeau pe individul burduhănos din faţa lui să-l jignească.

— Poate vrei să te ajut altfel, să-ţi pun o pilă! zise Samsonică Daraban în vreme ce semna câteva hârtii.

— Nu, nu vreau nimic, mă înţelegi, nimic!

— Ciudat! Ce naiba, vorbește deschis, exprimă-te direct. Doar n-o să stăm acum să depanăm amintiri Toţi prietenii și colegii mei de școală care au intrat aici mi-au cerut fiecare câte ceva. Iar de amintiri sunt sătul, știu absolut tot ceea ce s-a petrecut, am aflat o mulţime de întâmplări pe care le uitasem, am ajuns să cunosc chiar trecutul întregului liceu… Nu cumva urmărești totuși altceva?

Intra secretara cu mapa pe care o așează sub ochii directorului. Amândoi schimbară câteva cuvinte. Între timp Florică Jarcalete fu cuprins de un tremur, îl năpădi un sentiment de revoltă nemaiîncercat.

Holba ochii, îşi schimonosise faţa veștedă, pălise, avea senzaţia că-și pierde cunoștinţa. Secretara părăsi încăperea trântind ușa.

— Și zici că te numești Florică Jarcalete? întrebă directorul nervos. Mai pretinzi că nu ai de gând să-mi ceri nimic, că ai venit doar să mă vezi și… să mă săruţi? Cred că ar trebui să te lași de glumele astea idioate. Hai să trecem grabnic la subiect să nu mai pierdem vremea de pomană. Sunt ocupat, n-am timp de fleacuri, spune odată ce vrei și basta! Am ajutat cum spuneam, nenumăraţi oameni… Parcă-mi amintesc totuși de dumneata… Hai, spune, o sută, două? Posturi vacante n-am, iar pile nu pun din principiu!

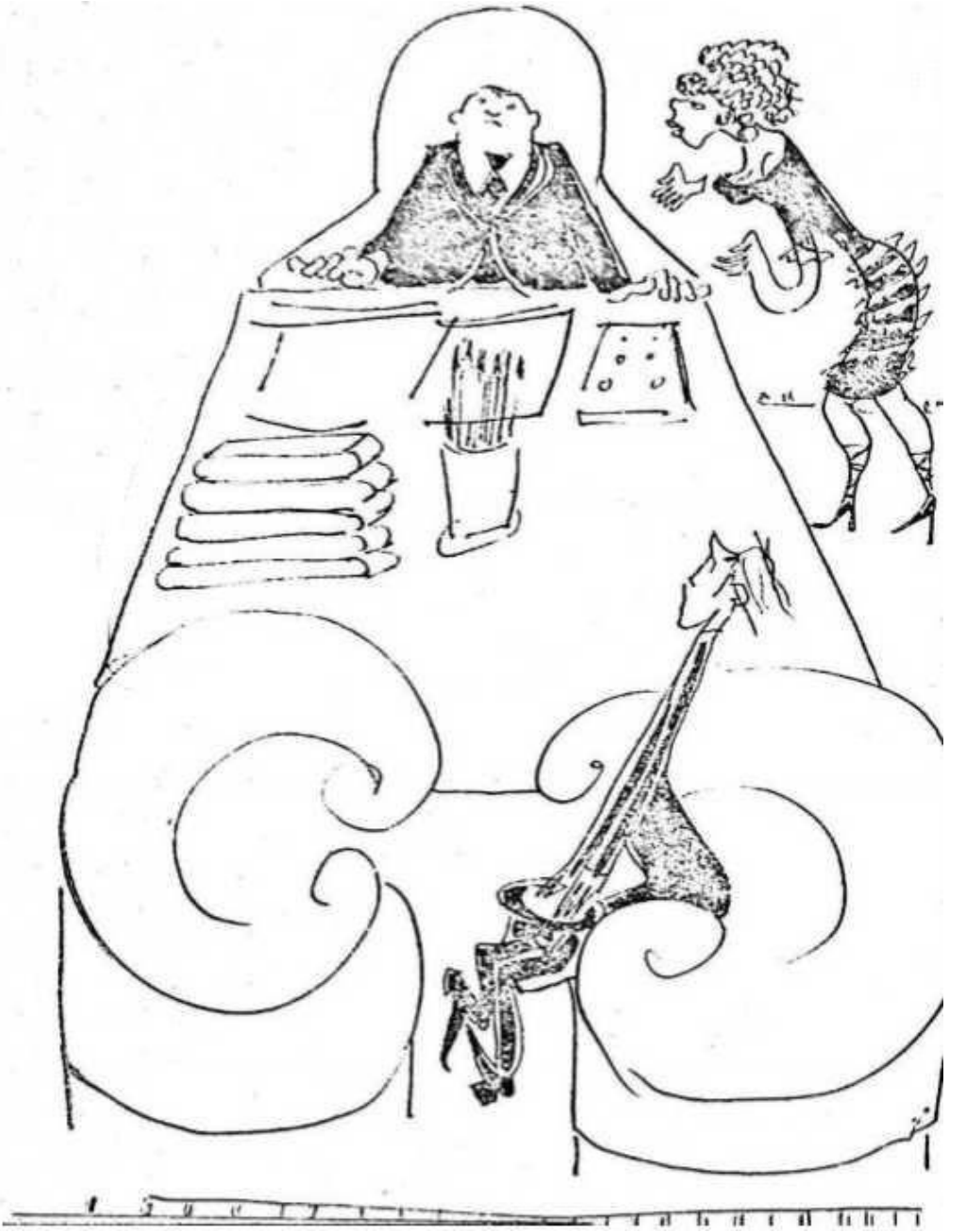

— Măi Samsonică! strigă disperat vizitatorul…

Directorul rămase pentru o clipă descumpănit, îşi reveni repede, se încruntă, adoptă un aer autoritar. Își încheie un nasture la haină, îşi aranjă nodul cravatei de sub gușă, se pregăti să-l pună la punct pe acest pretins coleg de școală.

— Te poftesc să nu mi te adresezi altfel! zise el răspicat. E posibil să fi stat în aceeași bancă cu mine, e posibil să fi întreţinut cândva unele relaţii de amiciţie, dar nu văd în ce măsură întâmplările de altă data îţi permit să te comporţi astfel. Ce dacă am stat totuși amândoi în aceeași bancă? Cu ce sunt oare obligat să fac în intervenţii, cu ce am greșit de sunt asaltat zilnic de feluriţi chilipirgii…

Florică Jarcalete se ridică și se pregăti de plecare. Aruncă o privire pierdută în jurul lui, îşi îndesă bereta pe cap, se îndreptă domol către ușă.

— Stai, nici așa! strigă Samsonică Dărăban, zis Traversă, dând să-și însoţească fostul coleg până la ieșire. Nici așa! repetă el alarmat. Cum adică, pleci fără să-mi ceri ceva? Nu cumva te-ai ţicnit?

În pragul ușii Florică Jarcalete se simţi apucat de braţ și tras îndărăt. Se afla faţă-n faţă cu directorul. Îi simţea răsuflarea, îi vedea obrajii ușor congestionaţi, ochii miraţi, gura schiţând un zâmbet vinovat.

— Să bem o cafea! propuse Samsonică Dărăban. N-o mai face pe nebunul, am crezut că ești la fel cu ceilalţi. Îmi amintesc de tine. Îmi amintesc acum foarte bine. Hai, nu te supăra, mi-am ieșit și eu din pepeni… parc-ai venit cu intenţia de a mă îmbrăţișa, de a mă săruta!

Florică Jarcalete se smulse din strânsoare și o apucă ferm către ieșire, trecând înţepat pe dinaintea secretarei, urmărit de privirile fostului coleg încremenit în cadrul ușii. Mergea mecanic, nu mai simţea nimic în afara unei cumplite indispoziţii.

— Atunci, du-te dracului răcni directorul trântind ușa.

PĂRINŢI ŞI COPII

— Nu-mi place individul ăsta! zise Mercur Popescu izbind cu pumnul în masă. De unde naiba l-ai pescuit? E un terchea-bechea, se vede după mutră și după straie… N-ar fi exclus să ne facă o boacănă, să ne fure ceva din casă și să dispară apoi pentru totdeauna.

— Liniștește-te, îi ceru soţia lui Mercur Popescu, Melania. E un tânăr prezentabil, delicat, plin de maniere, plăcut la vorbă, cult…

— Atunci de ce nu muncește? întrebă soţul. De ce umblă creanga și nu se angajează pe undeva? Un om trebuie să facă ceva, să se zbată, să alerge, nu să lâncezească sau să bată caldarâmul…

— Știi doar destul de bine că e doar student și că se află în vacanţă… Tot tu spuneai mai deunăzi că fiica noastră are nevoie de un meditator de nădejde, iar acum, că l-am găsit, ridici pretenţii, ești iar nemulţumit. Tânărul Clipici e un bărbat serios, va deveni în curând profesor, un meditator mai bun nici că se putea!

— Mie nu-mi miroase a bine toată tărășenia asta?

Aici se ascunde ceva necurat. Marinela a crescut, e de acum femeie, iar sfrijitul ăla de se dă meditator o cam soarbe din ochi, am văzut eu!

Mercur Popescu se trânti pe sofa, deschise ziarul. Începu să moţăie. Sosise de la slujbă, prânzise. Îl cuprinsese o somnolenţă împotriva căreia nu mai putea lupta. Cu pijamaua largă pe el, pântecos, chel și transpirat, se pusese pe sforăit cu capul lăsat pe piept. Melania îl privi cu nemulţumire, se strâmbă la el se apucă să strângă farfuriile lovindu-le înadins unele de altele. Era înaltă, uscată, palida, trântea într-una vasele pentru a nu-și lăsa soţul să doarmă.

— Isprăvește odată! zise soţul tresărind. Ce dracu'. Nu pot să mă odihnesc și eu un pic?

— Lasă că te vei odihni la noapte, spuse ea cu arţag. Mai bine ai bate covoarele sau ai pleca după cumpărături.

Soţul rămase în continuare lăbărţat pe sofa, cu ochii închiși, respirând ușor. Scăpase gazeta pe covor, de pe frunte i se prelingeau șuviţe de transpiraţie.

— Ascultă, reluă el cu glas înfundat, mie nu-mi place ipochimenul ăsta, prea se uită lung și dulceag la Marilena. Hai să zicem că o cere în căsătorie, să admitem și trăsnaia asta! Ce înseamnă mă rog un profesor, cât câștigă el? Un om, oricât ar fi el de prăpădit. Trebuie să aibă și alte surse de trai în afară de salariu, să ciupească așa, de ici, de colo, nu să aștepte ca un năred chenzina și lichidarea.

Mercur Popescu îşi dezvoltă pe larg ideea, ţinu o mică cuvântare până când în odaie intră brusc Marilena, o fată zveltă, șatenă, însoţită de Clipici. un tânăr uscăţiv, gălbejit, cu ochelari. Se opriră stânjeniţi în mijlocul încăperii, rostiră un „bună ziua" slab, dădură să intre în altă odaie pentru a-și face pe semne lecţiile. Mercur Popescu le ceru să rămână locului. Se săltă de pe canapea, apucă un pahar cu sifon de pe masă și sorbi din el plescăind din limba. Îl cântări apoi pe Clipici, care suporta examenul stingherit la culme.

— Ascultă, îi spuse Mercur Popescu, când vei ajunge profesor ce salariu vei avea?

Tânărul bâigui un răspuns încet, se pierdu în câteva consideraţii din care reieșea că nu aflase încă ce salariu va încasa după luarea postului în primire.

— Adică cum, se miră Mercur Popescu, nici măcar nu știi care-ţi vor fi veniturile? Asta-i prea de tot! Un om care nu se interesează de leafa lui, de sporirea ei, mi se pare că e cam într-o ureche.

— Papa! exclamă cu reproș Marilena. Ce ţi-a venit?

— Tu să taci! o apostrofă Mercur Popescu. Acum vorbesc cu acest tânăr de nădejde, de mare viitor…

Mda… Hm… Aș vrea să știu totuși dacă un profesor, în afara salariului, mai face așa, câte un mic ciubuc, câte o afacere. Uite, noi gestionarii mai aducem acasă câte un chil de carne sau de brânză. Nu mult, dar aducem. Profesorii însă ce aduc acasă în definitiv? Extemporale, radiere, călimări cu cerneală?

— Papa! strigă iar Marilena. Te rog să încetezi.

— Așa e! Întări și soţia lui Mercur Popescu.

Tinerii pătrunseră în odaia de lucru a Marilenei, iar soţii rămaseră tăcuţi, fiecare cu gândurile lui.

Mercur Popescu ridică de jos gazeta mototolită, citi ştirile externe de pe ultima pagină, Melania se retrase în bucătărie unde trebălui o jumătate de ceas. Se lăsase liniște, din odaia de alături răzbăteau glasurile tinerilor, îndeosebi al meditatorului, care prezenta cine știe ce lecţie.

— O mulţime de ticăloșii se petrec în lume! Spuse Mercur Popescu. Unde te uiţi numai războaie, numai înșelătorii! Parc-au înnebunit ăștia din străinătate, unii se încaieră, alţii se înjura, iar furturile și spargerile se ţin lanţ, nu mai cunosc margini. Toţi vor să acapareze cât mai mult, să-și umple chimirele și să se ghiftuiască după aceea…

— Ai spus ceva? întrebă soţia scoţând capul prin deschizătura ușii de la bucătărie.

— Nimic, mă gândeam la războaie şi jafuri… Dar tânărul ăsta, de-i spuneţi cu toţii meditator, tot nu-mi place! Ăștia uscaţi, sfrijiţi, cu obrajii supţi, fără pântec, sunt oameni primejdioși, aduc de obicei sărăcia în casă. L-am văzut apoi cât mănâncă. Bagă în el cu nemiluita, de parc-ar fi spart! Salariul ăla pe care-l va încasa îl va cheltui doar pe mâncare… Trebuie să intervin și să pun capăt acestei legături…

Nevastă-sa reveni în sufragerie. Sfârșise de spălat vasele, se așeză oftând pe sofa, își aranja părul.

— Mă voi împotrivi din toate puterile! Declară Mercur Popescu. Trebuie să împiedic la timp nenorocirea care stă să se abată asupra familiei mele!

— Te poftesc să nu te mai amesteci! zise ea înţepată. Lasă oamenii în pace!

Tânărul Clipici deschise ușa, înainta câţiva pași, ceru cu voce stinsă un pahar cu apă. Melania se repezi să-l servească, iar Mercur Popescu îl examină pe viitorul profesor cu un viu interes.

— Ești sănătos? îl întrebă el.

— Da. Răspunse Clipici tresărind.

— Nu cumva suferi de ulcer? De ce ai coșurile alea pe faţă? Oamenii cu coșuri pe faţă mi-au dat întotdeauna de gândit… Sunt boli foarte ciudate pe lumea asta. Unele mai parșive decât altele. Mie să-mi spui deschis dacă ești bolnav sau nu. Să nu-ţi fie ruşine, înţeleg bine lucrurile astea. Știu însă că una e să suferi de limbrici și alta e să ai sinuzită sau trânji.

Tânărul Clipici se pierdu în câteva explicaţii confuze, incoerente. Întinse mâna după paharul adus de Melania, sorbi stângaci din el, vărsă câţiva stropi pe covor. Era palid, părea că se clatină, dispăru mergând de-a-ndăratelea în odaia fetii.

— Nu ţi-am spus? admise soţul. E sau bolnav sau beat. Tinerii de azi cam trag la măsea. Ai văzut cum a vărsat apa pe covor? Care va să zică încheiem un târg foarte avantajos. Nu numai că e mâncău, dar e și beţiv pe deasupra. Asta o să ne ducă de râpă, ai să vezi! mai trebuie să joace și cărţi, că ne-a pus dumnezeu mâna în cap!

— Dar nici măcar nu e vorba de căsătorie, ce ţi-a venit?

— Ehei, știu cu cum începe daravela, cu meditaţii, cu schimburi de cărţi, cu

vorbe spuse în șoaptă și dintr-odată gata, te trezești cu calicul în casă! Eu am agonisit din greu, am asudat muncind și iată că vine coate-goale ca să prăpădească tot… Dar nu, nu las cu lucrurile la voia întâmplării, îl voi apuca de guler și-l voi azvârli în stradă… Nu crezi că o meditează prea mult? A trecut un ceas și nici că au de gând să iasă din cameră I Asta-i prea de tot, chiar sub nasul meu?… Adică ce-s fraier, am ajuns să mă ducă de nas unul ca ăsta?

— Dar potoleşte-te odată! izbucni ea. Te-ai certat cu șefii de împroști cu atâta venin? Ce, tu ai fost altfel când m-ai cerut în căsătorie? Ai uitat cum arătai? Parcă te-ar fi alungat tocmai atunci chelnerii dintr-o cârciumă sau parcă ai fi fost cules dintr-un şanţ. Și ce haine purtai, mamă, mamă! Mi-e rușine să-mi amintesc, erau niște gioarse, niște zdrenţe pur și simplu. Dar mutra? Aveai o mutră de băgai în sperieţi pe oricine. Te bâlbâiai. Nici nu înţelegeam ce vrei să spui, te mișcai ca un năuc, te clătinai ca un damblagiu. Dar de slujba pe care o aveai nu mai sufli un cuvânt. Ce, o faci pe prostul, ai uitat că vânai câini pe stradă, că ai fost hingher?

— Să lăsăm asta, de ce să scormonim în trecut și să găsim în el numai fapte neplăcute?… Am fost hingher așa, o bucată de vreme, dar am știut să mă descurc, să mă salt, n-am ajuns în sapă de lemn, dimpotrivă. Iată că mi-am întemeiat un cămin, o familie, ocup o slujbă onorabilă, conduc un magazin…

— De ce să lăsăm toate astea? se oţărî ea. Trebuie să știi de unde vii, care-ţi este obârșia, cu altfel ţi se urcă fumurile la cap și începi să vezi strâmb… Dar de tatăl meu, socrul tău, îţi mai aduci aminte? Sper că n-ai uitat cum te-a cotonogit într-o scară când tot îmi aţineai calea. Ţi-a cam învineţit ochi: atunci. Nici el n-a fost de acord cu căsătoria noastră, cum nu ești nici tu acum cu a fiicei tale!

— Taică-tu a fost întotdeauna, de când îl știu, un excroc, un șmecher, toată viaţa lui a vânat numai chilipiruri și, văzând în mine un om de treabă, m-a înhăţat ca pe o vacă bună de muls. Știa el, banditul, că voi face carieră!

Mercur Popescu se înfuriase, părăsise sofaua, se plimba agitat prin sufragerie. Din când în când se oprea înaintea ferestrei deschise, aspira adânc aerul curat, îşi relua cursa răvășit, cu ochii scăpărători, silindu-se totuși să fie calm, să nu-și iasă din fire.

— Mare carieră! zise ea batjocoritor. Ce ești decât un vânzător de mezeluri, un cârnăţar! Într-o zi ţi se vor găsi cine știe ce lipsuri și atunci parca te văd printre gratii.

— Eu nu ies lipsă niciodată, sunt un bun negustor, poate să mi se facă controale în fiecare zi, în fiecare oră, necontenit, că tot degeaba. Știu cu cum se manevrează scriptele, așa că taică-tu a știut pe cine pune mâna, a presimţit cât de capabil sunt, ce viitor mă așteaptă. Nicio rudă și niciun prieten al lui n-a ajuns gestionar, toată familia ta e alcătuită doar din nenorociţi, e plină de pungași și de paraziţi!

— Ei, că parcă a ta e mai breaza! Ce. Ai uitat de unchiul Pompiliu care a fost condamnat pentru bigamie, de vărul Spiridon care nici până astăzi nu ne-a adus banii pe care i-am împrumutat… Eu zic să judecăm cum se cuvine situaţia, să ne gândim la viitorul fetei.

Mercur Popescu se opri din mers, rămase lângă fereastră, îşi cuprinse tâmplele cu mâinile.

— Nu, nu-l vreau ginere. Dacă i-o dăm pe Marilena, am terminat cu liniștea în casă, va trebui să trag din greu pentru amândoi, să mă spetesc pentru ca domnișorul să huzurească. Parcă văd că-mi face din casă circ sau cine știe ce altă comedie. Asta e în stare să mă și toarne, să mă bage la apă! Și apoi, de ce să i-o dau așa, de pomană? Am crescut-o, am cheltuit o groază de bani pentru ea, am îmbrăcat-o, am dat-o la școală și iată că vine buburosul și o ia de-a gata!

Melania se îndreptă către bucătărie de unde reveni cu două sticle de bere aburite, tocmai scoase din frigider. Le așeză pe masă, aduse pahare în care turna. Mercur Popescu sorbi cu lăcomie berea, gemu de plăcere. Se prăbuși iar pe sofa, mai bău un pahar, căzu pe gânduri. Între timp soţia sa mai aduse două sticle cu bere.

— Nu crezi totuși că o meditează prea mult?

— Lasă s-o mediteze că de aia-i fată!

În sufragerie se iviră tinerii care doreau pesemne să iasă la o plimbare. Mercur Popescu îi opri cu un gest. Îi ceru lui Clipici să se așeze pe scaun. Marilenei de asemenea. Îi privi pe amândoi sever, încruntat, tăcu o bucată de vreme pentru a-și pregăti discursul.

Închise ochii, îi deschise, reflectă, fu cam descumpănit.

— Și ce salariu zici că vei încasa lunar? îl întrebă el pe Clipici care arăta mai speriat ca oricând. Sper că ţi-ai adus aminte! Doar n-o să te hrănesc toată viaţa.

— Ştiţi, nu prea înţeleg, nu-mi dau scama… zise tânărul Clipici poticnindu-se.

— Hai n-o mai face pe mironosiţa, că știi despre ce e vorba, pe mine nu mă duci! Se pare că-ţi place Marilena!

— Eu… sentimentele mele… pentru fiica dumneavoastră, eu… ca să zic așa, m-am gândit…

— Papa! strigă Marilena, ce înseamnă toate astea?

Tânărul Clipici se ridică de pe scaun, dădu să mai spună ceva, făcu niște gesturi ciudate, de om care se sufocă, holbă ochii, începu să tușească. Se făcu vânăt la faţă, tremura din tot trupul, se prăbuși pe sofa, lângă Mercur Popescu, care-i puse mâna pe frunte, luându-i și pulsul.

— Asta mai lipsea, zise el, să chemăm și salvarea!

Tânărul îşi reveni în sfârșit la îngrijirile Marilenei și plecară amândoi la plimbare.

— Parcă n-are vlagă în el! îl aprecie Mercur Popescu. Arată ca o paiaţă! Dar lasă că tot îl fac eu să intre în comerţ, să mai aducă și el ceva acasă, nu să-mi vină cu extemporale, radiere și călimări cu cerneală…

POPAS

Cuţă intră vijelios în sala de lectură a bibliotecii de cartier, trântind puternic ușa în urma sa. Rămase o vreme încremenit, buimac, nu știu ce să facă și o clipă fu gata-gata să se retragă. Văzu însă cuierul și se dezmetici oarecum. Își scoase imediat pălăria, pardesiul, îşi aranjă gulerul cămășii, nodul cravatei, răsuflă ușurat. Fusese surprins de ploaie în plină stradă, nu avusese unde să se adăpostească și se năpustise într-un gang, la întâmplare, nimerind, după cum constata, într-un loc hărăzit lecturii. Oricum, era bine și așa decât să i se strice hainele sau să prindă un guturai. Fiindcă nu luase cu sine umbrela, iată că era nevoit să zăbovească un răstimp aici, printre câţiva inși care ședeau la mese, cu capetele aplecate, păstrând o liniște solemnă.

Își netezi câteva șuviţe de păr care-i căzuseră pe frunte, îşi frecă mâinile înroșite de frig, se apropie șovăielnic de sobă tresărind la vederea bibliotecarei care aţintea asupra lui o privire severă. Zâmbi stânjenit, rosti un vag salut, se văzu pus din nou într-o mare încurcătură.

— Ce doriţi? îl întrebă bibliotecara străpungându-l cu ochii ei albaștri, strângându-și buzele până la completa lor dispariţie.

— Știu eu? zise el în decis. O carte, o revistă, așa ceva… și flutură din degete în neștire.

— Din ce domeniu, mă rog?

— Așa… din orice domeniu… Poate un roman…ori o carte de ştiinţă.

Bibliotecara indică o masă liberă, îi așeză în braţe un tom gros, îl întoarse apoi spatele fără a mai scoate o vorbă. Pricepuse desigur că are de-a face cu un cititor ocazional, unul care pătrunsese aici datorită ploii, un om vrednic de cel mai adânc dispreţ.

Cuţă îşi recunoscu vinovăţia și se îndreptă către masa indicată. Era adevărat că nu prea-l ispiteau lecturile că nu se dăruia lor prea des. Citea foarte rar și numai cărţi cu conţinut palpitant, care-l ţineau cu sufletul la gură. De ce să-și muncească minţile cu texte încâlcite, anevoie de înţeles, plicticoase? Nici amicii și nici rudele sale nu se omorau cu cititul. E drept că un unchi din partea tatălui îşi petrecea o bună parte din timp cu nasul vârât în felurite tipărituri, dar individul nu părea să fie totuși în toate minţile.

Se așeză pe scaun cu simţământul culpei, dar nădăjduind că ploaia va înceta în curând. Deschise tomul, întoarse câteva file. Își dădu seama că e un tratat de fizică și se indispuse. Hotărât lucru, astăzi toate îi mergeau pe dos: mai întâi ploaia, după aceea sala de lectură, în sfârșit acest tratat. Fizica fusese pentru el cea mai mare pedeapsă, o disciplină groaznică, iar perspectiva de a rămâne în compania ei îl revolta pur și simplu. Se dovedise răutăcioasă bibliotecara, îl pedepsise pesemne pentru că nu-l văzuse niciodată pe aici… Dar nu avu încotro și începu să întoarcă filele într-o doară, cercetându-le indiferenţ, apoi treptat mai disperat.

Ploaia biciuia furioasa ferestrele, cerul devenea negru, vântul bătea cu o

violenţa nemaipomenită. Copacii uriași, cu frunzișuri bogate, se plecau pe la geamuri, un vacarm asurzitor răzbătea de afară. Nici vorbă să înfrunţi o asemenea vreme, să părăsești locul acesta călduros, liniștit, o adevărată binefacere pentru drumeţi, pentru trecătorii străzii.

Furișă o privire în dreapta sa și-l văzu, spre marea lui mirare, pe Timofte. O cunoștinţă cam îndepărtată, un tânăr cu chipul triunghiular și obrajii supţi care-i fusese cândva prezentat în sala unui club drept un adevărat campion al jocului de table. Ce dracu' căuta acest Timofte aici? Individul îi făcu semn cu ochiul, zâmbi strengărește dându-i să înţeleagă cum că și el nimerise întâmplător în sala de lectură, tot din pricina ploii, desigur. Uitându-se atent la el, observă că are în faţă un volum masiv ce părea să fie un cod de legi. Afurisita de bibliotecară îşi bătuse aşadar joc și de el. Timofte ridică din umeri a neputinţă și se aplecă asupra paginilor strâmbându-se dispreţuitor.

Sala de lectură încânta totuși privirile. În rafturi largi, dispuse de-a lungul pereţilor, se rânduiau cotoare strălucitoare de cărţi, maldăre uriașe de reviste. Sertarele fișierului se remarcau lesne într-un colţ. Un dulap monumental, cu vitrină, adăpostea pesemne alte manifestări ale spiritului omenesc. La ferestre atârnau perdele plușate care ocroteau oarecum încăperea de zgomotul străzii, pe jos erau așternute covoare groase, de plafon atârna o lustră imensă. Se mai observau pe alocuri ghivece cu flori, etajere, măsuţe cu învelitori de catifea…

Un individ pletos, cu chipul palid și ochii umflaţi. care ședea în apropiere, îl lovi discret cu cotul și-i strecură un bilet. Pricepu imediat că misiva venea din partea lui Timofte. O deschise și citi câteva rânduri prin care era invitat, după ce stătea ploaia bineînţeles, într-o berărie din apropiere. Înviorat, scoase agenda din buzunar, rupse o filă din ea, scrise câteva rânduri prin care accepta bucuros invitaţia.

— Liniște, vă rog! se auzi glasul bibliotecarei, care aţinti asupra lui ochii ei albaștri, tăioși. Vă aflaţi într-o sală de lectură și nu la gară!

Vru să protesteze, se ridică în picioare, dar pletosul de lângă el îl trase de mâneca hainei făcându-i semn să tacă.

— Ne dă afară! şopti acesta prevăzător. Aveţi răbdare, stăpâniţi-vă! Nu vedeţi că și eu sunt în situaţia asta?

Într-adevăr, vecinul avea înainte un tom care conţinea tot un tratat de fizică, dar volumul al doilea.

Îl pedepsise deci și pe el scorpia! îl luase desigur repede, de cum intrase pe ușă, îi așezase apoi în braţe cartea, pedepsindu-l tot pentru că nu-l mai văzuse intrând aici. Individul nu se arăta însă revoltat, nu deschisese măcar volumul. Își găsise un mod fericit de a ușura scurgerea timpului. Desena pe o hârtie figuri geometrice, chipuri omenești, penaje, îndeletnicirea aceasta absorbindu-l întru totul.

Ploaia nu mai contenea, vântul de asemenea. Se întunecase de-a binelea, fu răsucit un întrerupător, o lumină vie inundă sala. Cuţă se plictisise de-a binelea, îi părea din nou rău că intrase în bibliotecă.

Săvârşise o mare greșeală, o nepermisă imprudenţă pătrunzând în acest

sanctuar pentru care se declara nevrednic. Nu înţelegea cum de se avântase pe gangul acela înșelător. Începu să studieze cititorii din jurul său.

Erau cam șapte la număr și aveau fiecare câte o carte groasa înainte. Trăsăturile lor nu exprimau însă nicio preocupare pentru lectura, majoritatea stând cu ochii aţintiţi în gol, contemplând plafonul sau rafturile. Încremeniseră cu toţii ca niște statui. Un bărbat chipeș, cu perciuni bogaţi și mustăcioară, zâmbea unor gânduri numai de el știute, un omuleţ congestionat la faţă îşi privea îndelung unghiile, o duduie grăsulie, iscusit fardată, îşi consulta ceasul cu o atenţie stranie. Doar un tip uscăţiv, așezat la o masă lăturalnică, se arăta preocupat de cartea sa, părea să-l fi trezit întrucâtva interesul. La ultima dintre mese, într-o penumbră, se deslușea un băieţandru cu faţa rotundă, stând alături de o tânără care surâdea la șoaptele lui.

Bibliotecara îmbrăţișa cu privirile ei aprige întreaga sală și dispăru pe ușă. Imediat se produse o vânzoleală, toţi cei prezenţi începând să vorbească, să se foiască, să răsufle ușuraţi. Unii îşi întinseră braţele mult în lături, alţii căscară îndelung. Se auziră trosnituri ale degetelor, tropăituri, oftaturi, suspine.

— Este inadmisibil! protestă omuleţul cu obrajii congestionaţi. Ne supraveghează de parc-am fi elevi, de parcă am susţine o lucrare scrisă !

— Ţineţi-vă firea! îl povăţui Timofte ironic. Doar vă aflaţi într-o sală de lectură și nu la bal sau la restaurant.

— Scorpia asta, spuse bărbatul cu perciuni și mustăcioară, îmi amintește de o profesoară care mi-a mâncat zilele copilăriei. Nu vedeţi ce faţă are? Ar fi în stare să ne ucidă pe toţi.

— Din moment ce aţi pătruns aici trebuie să vă conformaţi unor reguli, spuse vecinul lui Cuţă.

— Lasă domnule, sări cu gura bărbatul cu perciuni. Se mai pot face și unele derogări de la reguli! De ce să nu schimbam și noi o vorbă. Să nu ascultăm puţina muzica? La ce bun să torturezi oamenii în halul ăsta? Ar trebui să o reclamăm pentru tratamentul inuman la care suntem supuși.

— Așa e! se auziră cei doi tineri din fund. Se făcu însă brusc liniște căci apăruse bibliotecara. Cu toţii îşi luară poziţiile rigide. Înţepeniră pe scaune. Priviră cu atenţie paginile cărţilor. Ploaia nu înceta și pace, un ropot puternic răzbătea prin ferestre. Răbufnirile vântului dovedeau cu prisosinţă că afară se dozlănţuise o adevărată furtună.

Cuţă întoarse şi el câteva file pătrunzându-se din nou de silă. Vedea numere și scheme, șiruri de formule, citea niște texte imposibil de înţeles. Paragrafele îi jucau pe dinaintea ochilor, figurile geometrice se dilatau ori se contractau râzând parcă de el. Era de neînţeles pentru ce fusese alcătuita o asemenea carte, cui slujea ea, ce noutăţi aducea. Nu existau oare mijloace de comprimare și de limpezire a textelor, metode pentru a le face cumva accesibile? El, ca un profan, se considera insultat înaintea acestei cărţi care fusese întocmită poate tocmai spre a-l pune în inferioritate. Spre a-l umili…

Ca un făcut, ploaia se revărsa asurzitoare, devenise un potop. În sală

pătrunseseră încă doi pretinși cititori siliţi și ei de diluviu să-și caute un adăpost. Se remarca ușor pe chipurile lor deznădejdea. Faptul că nu mai călcaseră pragul acestui așezământ. Își scoaseră impermeabilele. Își trecură mâinile prin păr, scoaseră din buzunare batiste cu care se șterseră pe mâini. Primiră apoi fiecare câte un tom, fiind îndrumaţi către ultimele mese…

Bibliotecara executa o împletitură mișcându-și degetele ei ascuţite cu repeziciune. Andrelele sclipeau, clănţăneau ritmic, două gheme se rostogoleau încet într-un coș de nuiele. Se lăsase din nou liniștea, o liniște apăsătoare, înăbușitoare, insuportabilă. Clipele se târau greoaie, toată lumea parcă istovită, sătulă de lectură, plictisită. Orice zgomot, orice șoaptă erau însă remarcate, bibliotecara aruncând făptașilor priviri pline de cruzime.

Profitând de neatenţia ei, Timofte sustrase iute dintr-un raft o revistă de cuvinte încrucișate, asupra căreia se năpusti înfrigurat. Bărbatul cu favoriţi și mustăcioară extrase dintr-un buzunar al hainei sale un biscuit pe care-l vârî repede în gura mestecându-l cu prudenţă. Tinerii din fund jucau foarte precauţi și gravi ţintar, noii veniţi, dându-și seama imediat de situaţie, se adaptară și începură să comunice între ei slujindu-se de niște coli de hârtie pe care notau dialogurile. Bărbatul care lua însemnări se arăta singurul cititor adevărat, îşi continua osârdnic studiul…

Așadar întreaga adunare se descurca, în vreme ce el, Cuţă, stătea neputincios, cu mâinile în sân, blestemându-și în gând inspiraţia pe care o avusese intrând aici, în acest loc de caznă.

Avu o idee și se bucură fiind gata să scoată o exclamaţie. Smulse din agenda sa câteva file, deșurubă capacul stiloului, se pregăti să scrie o epistolă, îşi sprijini bărbia în palmă și căzu pe gânduri neștiind cui să o adreseze. Își aminti de rude și de amici, de părinţi și chiar de vecini, dar nu socoti pe nimeni vrednic de sforţările sale. Se decise în cele din urmă să-și adreseze sieși o scrisoare. Zâmbi satisfăcut și se apucă sârguincios de lucru încercând să fie cât mai dur în exprimare.

„Stimate domn, începu el, ești un ticălos fără pereche. Un om josnic, o canalie…”

Bibliotecara părăsi din nou sala și bărbatul cu obrajii stacojii se apucă să protesteze vehement împotriva tratamentului la care erau supuși cu toţii.

— Mă opun! striga el izbind cu pumnul în masă.

Asta nu mai e sală de lectură, ci o cameră destinată torturii. Trebuie întocmită o reclamaţie prin care să se pună capăt procedeelor inchizitoriale pe care le îndurăm. În jurul nostru stau neatinse felurite publicaţii amuzante, distractive, de care nu avem voie să ne atingem sub motivul că nu sunt încă legate. Unde sunt almanahurile, revistele satirice, foiletoanele, comicsurile?

La apariţia bibliotecarei amuţi însă, vârându-și nasul în tomul gros care-i fusese adus la sosire.

Bărbatul cu favoriţi continua să mestece delicat biscuiţi, tinerii reîncepură partida lor interesantă de ţintar, femeia fardată se privea într-o oglindă, cel de alături desena figuri geometrice treptat mai bizare, mai neverosimile.

— A stat ploaia! spuse bibliotecara.

Se produse imediat un murmur general de satisfacţie. Toţi cititorii se îmbulziră în jurul cuierului smulgând hainele de pe el. Ieșiră apoi din sală, străbătură holul, începură să coboare treptele unei scări.

Doar individul uscăţiv rămăsese la locul lui făcând însemnări pe marginea lecturii.

— Voi face o reclamaţie amplă împotriva acestui procedeu lipsit de omenie, împotriva acestei practici învechite, anacronice, ţipă bărbatul cu faţa aprinsă.

Bibliotecara trebuie pusă la punct, trebuie aspru sancţionată pentru încălcarea atribuţiilor ce-i revin…

Cineva susţinu că ploaia reîncepuse și întreg grupul înmărmuri. Constatară însă că e vorba de o glumă și râseră.

— Nu mai face, domnule bancuri din astea! se auzi un glas răstit.

Nu mai ploua într-adevăr. Cerul se însenina. Printre nori sclipeau stelele. Cuţă îl luă pe Timofte de braţ și amândoi se îndreptară către berărie.

ÎNTRE PRIETENI

Băligan îi aruncă o privire iscoditoare oaspetelui său Ţepeluș care se așezase la masa din sufragerie.

Tepeluș acesta îl mai înșelase de câteva ori până acum, nu inspira nicio încredere. Însăși figura lui grăsană, fălcoasă, cu obrajii bucălaţi și bărbia rotunjită, nu trăda grave frământări sufletești așa cum s-ar fi cu venit. Oaspetele părea satisfăcut de sine, prosper, optimist, nicidecum trist, deprimat, copleșit de o mare și nemângâiată durere. Băligan se feri deci să-și exprime opinia, clătină din capul său lunguleţ și chel, se adânci într-un soi de meditaţie care nu ducea la nicio concluzie. Se uită apoi la nevastă-sa, Afrodita, care se așezase pe canapea, remarcă pe chipul ei semnele aceleiași nedumeriri. Evident că nici Afrodita nu putea fi ușor înșelată, dusă de nas cu ajutorul unor palavre ca cele înșirate de Ţepeluș.

— Și zici că vrei să te sinucizi?! îl întrebă Băligan pe oaspete cercetându-l cu bănuială.

— Întocmai, întări oaspetele zâmbind vag. Viaţa pentru mine și-a pierdut rosturile, a devenit o povară de neîndurat. Am sperat într-o îmbunătăţire a lucrurilor, am nădăjduit într-o soartă mai bună, dar degeaba — toate mi-au ieșit pe dos.

Afrodita se ridică de pe canapea și pătrunse în bucătărie pentru a prepara desigur niște gustări. Se auziră o vreme clinghete du pahare, ţăcănitul mașinii de gătit. De afară, prin fereastra deschisă soseau adierile înmiresmate ale primăverii, freamătul înăbușit al cartierului. Era o vreme plăcută, se aflau la sfârșitul lui aprilie, câmpurile și grădinile înverziseră. O sete năvalnică de viaţă răzbătea de pretutindeni.

— Ţi-ai ales un sezon cu totul nepotrivit pentru a-ţi curma zilele! aprecie Băligan

scrutându-și oaspetele care, hotărât lucru, devenise și mai suspect. De ce nu aștepţi sosirea toamnei, care e mai potrivita sinuciderii?

— Așa am hotărât, să mor chiar acum când oamenii sunt mai veseli, mai bine dispuși! declară cu deplină convingere Ţepeluș privind încântat cerul care se deschidea larg înaintea balconului.

Băligan căzu iar pe gânduri frământând intens problema. Îl cunoștea bine pe oaspete, îl avusese într-un timp drept coleg de întreprindere. Era un om cunoscut pentru dibăcia cu care se sustrag ea de la muncă, pentru nenumăratele scutiri medicale, pentru mai numeroasele absenţe nemotivate. Aflase că-și pierdea nopţile prin restaurante și baruri, îl văzuse deseori însoţit de femei pe stradă, ducea, se înţelege, un trai cam lejer, dacă nu chiar desfrânat. Un asemenea om nu avea deci motive să-și ridice viaţa, fiind prea înclinat către plăceri, prea legat de uşuraticele sale distracţii.

— Nu te cred! spuse brusc Băligan. Sinuciderea e un pas important, cel de pe urmă, iar dumneata nu arăţi că ai avea de gând să treci la săvârșirea actului. Nu, nu te cred! Rândul trecut, când te-am întâlnit la circ, m-ai înștiinţat că vrei să pleci în străinătate, într-o excursie, și constat totuși că ai rămas aici. Altă dată m-ai asigurat că te vei însura cu fata lui Ciochină și când colo nici vorbă n-a fost de așa ceva. Nu mai vorbesc de lăudăroșeniile dumitale privind pretinsele câştiguri la loterie. Ce, ai câştigat vreodată la loterie așa cum susţii?

— Am câştigat, dar prezentându-mă prea târziu cu biletul, n-am încasat suma de bani!

— Mi-ai spus cândva, îşi aminti Băligan, că ai suferit un accident de automobil și că rămânând beteag te vei pensiona. Nici asta n-a fost adevărat! Nu, nu sunt în stare să te cred de data asta!

— Îţi dau cuvântul meu de onoare că mă voi sinucide! strigă Ţepeluș enervat.

Se lăsă o liniște adâncă. Apăru Afrodita purtând o tavă cu niște gustări și o sticlă de vin. Aranja cu mâinile ei delicate farfuriile pe masă, turnă în pahare, îi pofti pe cei doi interlocutori să onoreze bunătăţile. În farfurii se vedeau mezeluri, sardele, icre și șuncă. Vinul era excelent, fu sorbit cu satisfacţie.

— Îmi voi pune capăt zilelor! repetă apăsat oaspetele dând peste cap un pahar, înfulecând apoi o tartină abundentă. De ajuns! M-am săturat ! A sosit vremea să închei o existentă nefericită !

— Dar ce te nemulţumește? întrebă Afrodita mijindu-și ochii căprui, sorbind și ea o gură de vin.

— Așa e, întări Băligan. Ce te nemulţumește, măi frate?

— Tot, absolut tot! îi asigură Ţepeluș, cu gura plină mult aplecat asupra mesei.

Oaspetele mânca cu poftă, sorbea zdravăn din pahare, se instalase comod la masă, se bucura, îndestulându-se. Băligan nu putea să creadă că acest om urma să-și curme în curând zilele. Sinucigașii aratau altfel, erau niște tipi abătuţi, nu se atingeau de mâncare, se închideau în ei înșiși, rătăceau deznădăjduiţi pe diguri sau pe marginile prăpăstiilor. Văzuse doar destule filme, citise chiar și câteva cărţi, știa el cum stăteau lucrurile. Înaintea lui se afla un individ zdravăn la cap, bine făcut,

rumen în obraz, care înfuleca tartine uriașe, turnându-și pe gâtlej pahar după pahar.

— Și totuși ar trebui să ai motive deosebite pentru a face un asemenea gest, îl iscodi Băligan cu băgare de seama.

— Motive sunt destule, îl asigură oaspetele mușcând cu sete dintr-un castravecior murat. Pot să-ţi înșir vreo câteva. Dar mai întâi să-mi aducă doamna, dacă binevoiește, puţin piper negru și o lingură de mușțar.

Afrodită se îndreptă îndată spre bucătărie, de unde reveni cu cele solicitate, așezându-se apoi comod pe canapea. Era o femeie trupeșă, bine alcătuită, cu părul castaniu, la care Ţepeluș privea cu plăcere între două înghiţituri, între timp Băligan îşi mângâia gânditor bărbia ascuţită, un pic scoasă în afară, așteptând o succintă expunere a motivelor.

— Să vă dezvălui ce anume mă îndeamnă să-mi curm zilele! zise Tepeluș sfârșind de mâncat. Mai întâi și-ntâi, nu mi se mărește leafa; în al doilea rând, plătesc o pensie alimentară… Actuala mea nevastă, după cum cred că aţi aflat, e o cretina care umblă după toalete și zorzoane, care-mi toacă salariul cu un cinism rar întâlnit, cred că mă și înșală!… Dar ce importanţă mai are asta acum, în ajunul morţii!

Glasul lui Ţepeluș dobândise accente patetice, se subţiase, devenise sfredelitor. Băligan rămase însă ferm pe poziţie, hotărât să nu se lase înduioșat de aceste manifestări. Îl văzu pe oaspete lovindu-se cu pumnii în piept, izbind cu picioarele în parchet, dar nici asta nu produse asupra lui o deosebită impresie.

Ţepeluș era un mare maestru în a juca felurite roluri, în a stârni mai ales mila. Își reaminti cum în urmă cu câteva luni i se plânsese că nu are o lăscaie, că moare de foame. Fusese atunci profund mișcat și-l împrumutase cu o sută de lei, pe care n-o mai văzuse.

— Bietul de tine! exclamă Afrodita uitându-se la sinucigaș cu simpatie.

— Am suferit destul! răcni Ţepeluș… Scuzaţi-mi, nu cumva ne aud vecinii?

Fu asigurat că vecinii nu se aflau acasă, astfel că oaspetele se dezlănţui frenetic înșirând alte și alte motive care-l împingeau către dramaticul sfârșit. Fu adusă o nouă sticlă cu vin, fura preparate cafele.

Se lăsase înserarea, aerul năvălea pe fereastră îmbibat cu miros de liliac, freamătul orașului se înteţi, primăvara trezea o puternică sete de viaţă.

— Eu zic să renunţi deocamdată! îl povăţui Băligan pe Ţepeluș. Du-te mâine la pescuit și poate te vei lecui de năzbâtia asta!

— Nu, nu mă voi duce la pescuit, n-am ce căuta acolo, strigă celălalt sfâșietor.

Afrodita îi anunţă pe cei doi bărbaţi că va pleca într-o scurtă vizită. Intră în odaia ei de unde reveni îmbrăcată de stradă. Îi rugă să păstreze cât de cât liniștea, le puse pe masă încă o sticlă cu vin și le ură petrecere frumoasă cerându-i oaspetelui să-și revizuiască ideile. Îl anunţă de sosirea unui film cu cowboy la cinematograful cartierului, îi făcu un semn amical cu mâna la plecare.

— Ai o nevastă admirabilă! remarcă Ţepeluș melancolic. Dacă aș avea o asemenea parteneră de viaţă, nu mi-aș mai face de petrecanie, fii sigur!

Băligan turnă vin în pahare. Se cam afumase, mintea îi dobândi o vigoare și o îndrăzneală puţin obișnuite. Își propuse să nu se lase amăgit de palavrele celuilalt.

— Anul trecut pretindeai că ţi-au murit câteva rude într-un accident de cale ferată, spuse el. M-am uitat în ziare, dar n-am citit niciun rând despre un accident.

— N-a fost accident, ce-i drept, recunoscu Ţepeluș. Dar rudele tot au crăpat, fie-le ţărâna ușoară!…Îmi dai o scobitoare?

Cu scobitoarea între dinţi, cu părul răvășit, cu ochii tulburi. Ţepeluș se însufleţise, izbea iar cu pumnii în masă cutremurând tacâmurile. Începuse să se căineze mai aprig, acuza omenirea întreagă, o învinovăţea de starea lui jalnică, de nesuportat.

— Nu vezi ce programe sunt la televizor? zise el privind crunt sticla cu vin golită. Iar filmele, ce să mai vorbim, m-am săturat de ele până peste cap, îmi stau în gât!… Am auzit, pe de altă parte, că se vor scumpi ciorapii. Am în șifonier cincizeci de perechi, dar, oricum, principiile mele…

— Vrei să spui că te vei sinucide din cauza ciorapilor? vru să știe Băligan căutând șovăielnic paharul. Nu, nu văd nicio legătură între ciorapi și înclinaţia ta către moarte.

— Cârnaţii și-au pierdut gustul! urlă celălalt. Iar ridichile, ce să-ţi mai spun, o mizerie! Ce, ăleas ridichi? Deunăzi mi-am cumpărat un tub cu pastă de dinţi care s-a spart. Evident că trebuie să pun capăt acestei vieţi ticăloase!… Iar nu mai departe decât ieri am mâncat carne de miel și mi s-a aplecat!

Ascultă, zise gazda apăsat. Mie să nu-mi umbli cu șmecherii. Ce tot mă aiurești cu carne de miel și cu ciorapii, dracu’ să-i ia!… Dacă aud că m-ai minţit și că nu te-ai sinucis, te voi pedepsi cumplit, te voi da în judecată pentru inducere în eroare!

— Aș avea nevoie de o sută de lei acum, în ajunul decesului. Cred că nu ai o inimă de câine și vei ajuta un viitor răposat.

— Dar dacă dându-ţi suta voi deveni complice, voi fi tras la răspundere pentru încurajarea unei nereguli?

— Nimeni nu va afla despre discuţia noastră, zise Ţepeluș cu înflăcărare.

Discuţia se desfășură încă un ceas, după care oaspetele. Primind suta de lei, dădu să părăsească apartamentul. Încercă să pară cât mai îndurerat. Se împiedică de covoare, nimeri într-o debara, se poticni de prag. Ţinând strâns în mâini clanţa, bolborosea ceva, pomenea vag despre nevastă-sa pretinzând că nu-i coase nasturii la cămăși, cu nu-i perie hainele. Își reaminti de gustul cârnaţilor și-i dădură lacrimile.

— Adio, prietene! spuse el apucându-l pe Băligan de gât și sărutându-l pe amândoi obrajii. Să-mi porţi o amintire neștearsă, eternă. Eu, eu plec, părăsesc această lume ticăloasă.

Băligan rămase în sfârșit singur, își adună gândurile, trăi simţământul că fusese înșelat. Se plimbă prin sufragerie, bău alt pahar cu vin, nu reuși să-și vina în fire. Ceva nu era în regulă cu întreaga istorie. Nu cumva fusese victima unei farse inadmisibile? Sângele începu să-i clocotească în vine, transpiră din belșug, își descheie cămașa lărgind strânsoarea cravatei.

Când sosi nevasă-sa, îl găsi într-o stare de mare agitaţie.

— M-a fraierit! strigă et stacojiu la faţă. Îi voi arăta eu!

— Lasă-l în pace, îl sfătui ea. E mai nimerit să te culci!

— Nu, îl voi căuta și-l voi demasca în public. Știu la ce cârciumă trage de obicei. Acolo voi da în vileag ticăloșia acestui blestemat.

În ciuda protestelor Afroditei, se îmbrăcă, ieși năvalnic din casă, porni vijelios pe străzi ajungând la bodega cu pricina, loc preferat de Ţepeluș. Roti priviri de fiară în jur, dădu de sinucigaș care se așezase la o masă, înconjurat de câţiva cheflii. Netrebnicul comandase două baterii de vin și cârnaţi fripţi.

— Care va să zică mănânci cârnaţi, ai? îl întrebă cu glas șuierător Băligan. Parcă spuneai că nu-ţi plac!

Mesenii îl rugară să se așeze și el la masă, îi cerură să revină la sentimente mai bune. Îi cunoștea pe toţi, acceptă însă cu greu invitaţia.

— Eşti un bandit! strigă el privindu-l necruţător pe Ţepeluș. Praf te fac dacă nu te sinucizi… E un ticălos! se adresă el celorlalţi, e o pacoste, o primejdie socială. Ne minte pe toţi, ar trebui pedepsit exemplar!…

— Liniștește-te! interveni unul dintre cheflii. Și pe noi ne-a anunţat că se va sinucide… Vremea e însă prea frumoasă pentru o astfel de treabă. L-am sfătuit să-și ducă la îndeplinire planul la toamnă sau la iarnă.

Băligan nu se atinse de paharul cu vin. Clocotind de indignare, ieși din bodegă și porni către casă. Nu înţelegea cum de fusese înșelat de netrebnicul acesta, punea la cale felurite planuri de răzbunare.

— Înfulecă cârnaţi! o anunţă el pe nevastă-sa. Dar tot îl voi pedepsi așa cum se cuvine!

Adormi foarte greu, chinuit de imaginea lui Ţepeluș care-i răsărea batjocoritor înaintea ochilor.

PASIUNE

…2 martie. Astăzi Mariana Paraipan, cea pe care o iubesc și care habar n-are de sentimentele mele, s-a ivit în cadrul ferestrei, de după perdelele intens dantelate. Și-a scuturat părul auriu, și-a întins braţele albe, minunat modelate, a clipit din ochii ei albaștri în lumina soarelui… Evident că am tresărit puternic, inima a început să-mi bată nebunește, puţin a lipsit să nu cad pe spate. Mi-am încleștat mâinile de pervaz, mi-am privit în continuare iubita. Mă simţeam îmbătat de apropierea ei. Mă ridicasem parcă mult deasupra pământului. Prinsesem aripi. Dar Mariana Paraipan a dispărut repede, ca o nălucă. Îndărătul acelei perdele atât de dantelate.

5 martie. M-am interesat de mult prin vecini asupra excepţionalei făpturi care este Mariana Paraipan. Am aflat astfel destule lucruri. E telefonistă, locuiește împreună cu părinţii, întreţine relaţii cu niște indivizi cam neserioși. Am văzut-o

chiar eu ţinând de braţ un asemenea individ care ar inspira oricui repulsie. E un tip cu plete și pantaloni largi. Sunt convins că nu muncește, se dă, după câte se pare, drept pictor. Ce garanţii de viaţă poate oferi însă un pictor? Trebuie să intervin. Să fiu mai decis, să-i dezvălui Marianei Paraipan curatele mele sentimente, arzătoarea dorinţă de a o avea ca soţie.

10 martie. Din nou am văzut-o la fereastra blocului și din nou am avut palpitaţii. Aș putea să mă îmbolnăvesc de inimă în felul acesta. Mai sunt ameninţat și de alte maladii, de cele psihice bunăoară. Emoţiile puternice, suprasolicitările nervoase nu sunt recomandabile, trebuie cu strășnicie evitate. Mariana Paraipan îmi pricinuiește stări de spirit imense, mă cuprind ameţelile când o văd, mă trec toate năduşelile, mi-e teamă să nu leșin. Este necesar să pun capăt acestui chin zadarnic. Dar cum să mă apropii totuși de ea când e mereu însoţită de pletosul acela care pesemne că mâzgălește pânze dându-și aere de artist? Să-l iau la bătaie pe acest rival netrebnic sau să stau de vorbă cu tatăl fetei pentru a-l preveni asupra primejdiosului individ? Niciuna, nici alta! Sunt un om civilizat, nu folosesc pumnii sau delaţiunea. Se cuvine să mă apropii de Mariana Paraipan, s-o cuceresc prin farmecele mele personale, prin meritele mele deosebite și prin promisiunea unui viitor mai bun… De la fereastra mea i-am făcut câteva semne la care n-am primit niciun răspuns. Mă ignoră deci, nu i-am făcut o impresie plăcută.

12 martie. Astăzi a intrat în magazinul alimentar al cărui vânzător principal sunt. M-am repezit s-o servesc cu toată solicitudinea. A cumpărat cârnaţi. În semn de omagiu și de afecţiune, am adăugat un surplus la cantitate. Mi-am exprimat astfel, în chip delicat, discret, înaltele și nobilele mele sentimente. Ce de cârnaţi ar fi avut fiinţa aceasta dacă s-ar fi căsătorit cu mine!

16 martie. Am început să-i fac repetate semne de la fereastră și cred că am speriat-o. A crezut poate că sunt un sinucigaș, s-a retras îndărătul perdelelor, a tras chiar și storurile. Sunt sigur că și-a înștiinţat părinţii despre isprava mea. Căci i-am văzut pe amândoi scoţând capetele pe fereastra mai târziu. Evident că m-am ascuns repede… Am întâlnit-o după o jumătate de ceas pe o alee din apropierea blocului: i-am zâmbit, m-a privit speriată. Mă crede nebun și cred că nu se înșală. Dragostea nu e oare o nebunie?

17 martie. M-am interesat iar de familia ei, am cules o mulţime de informaţii utile. Tatăl ei, Ghiţică Paraipan, e funcţionar, mama, casnică. Trăiesc în cumpătare, alcătuiesc o familie armonioasă. Nu-s prea înstăriţi, nici măcar apartamentul acela nu e al lor. N-au nici automobil, doar o rablă de bicicletă cu care pleacă tatăl la serviciu. Dacă le-aș fi fost ginere, le-aș fi umplut casa cu de toate, le-aș fi cumpărat un automobil, chiar și o vilă. Mi-am pus bani de o parte tocmai pentru însurătoare, am știut să economisesc o sumă considerabilă. Dar proștii ăștia nu-și dau seama de beneficiile pe care le-ar realiza de pe urma mea. Ce au văzut oare la amărâtul acela de pictor, nu înţeleg!… Eu sunt un om de nădejde, un bărbat vrednic, strângător, aducător, nicidecum un aiurit, un jegos și un prăpădit ca acela. Eu, numai eu le-aș fi adus prosperitatea, bunăstarea în casă…Dar nici pe pictor nu-l înţeleg. E sau prost sau tâmpit. În loc să-și caute o nevastă profitabilă, care să-i

ofere niscai înlesniri materiale, umblă după Mariana Paraipan, care nici pe de parte nu-i poate fi avantajoasă. Sucită mai e lumea!

19 martie. Astăzi m-am întâlnit la bodega cartierului cu tatăl Marianei. Eu nu prea beau, strâng banii, mă lipsesc chiar și de câte o bere, de ce să bei, să-ţi smintești minţile, să-ţi nărui organismul? Dar de data asta am fost silit să schimb placa, să fiu chiar mărinimos. Nea Ghiţică, tatăl fetei, se cam lasă atras de băutură, așa că m-am apropiat de el, l-am salutat, așa ca niște vecini de cartier, am intrat în vorbă cu el. Am comandat două halbe cu bere, după aceea încă două și alte două. Nea Ghiţică s-a lăsat cinstit, n-a protestat. Se vedea limpede că-i place berea. Mă uitam la faţa lui veștejită, de om care și-a petrecut întreaga viaţă mânuind hârtii fără să realizeze câte un câştig suplimentar și m-am întristat. Nea Ghiţică golea halbele cu vrednicie. Mă gândeam ce de bere i-aș fi dat zilnic în cazul în care i-aș fi fost ginere. L-aș fi înecat nu alta!… Am început să vorbesc pe ocolite despre Mariana, iar el a căscat ochii la mine. Nu știu dacă a priceput despre ce e vorba, dar s-a cam supărat… Mi-am dat seama că e un nătărău, ca mulţi alţii, căci mi-a vorbit despre pictor ca despre un viitor geniu. Cunosc eu genii din astea de pe urma cărora nu te alegi cu nimic, decât doar cu paguba!… Mi-am pierdut vremea de pomană deci stând de vorbă cu tatăl fetei, am cheltuit și banii fără niciun rezultat.

22 martie. Pe pictor trebuie să-l pun la punct. Mă sfidează, zâmbește batjocoritor atunci când trec pe lângă el pe stradă, ţine să-mi dovedească pesemne superioritatea lui pe care nu dau doi bani. Nu sunt sigur totuși că zâmbetele lui sunt adresate mie, dar, oricum, i se cuvine o mică lecţie. Nu pot admite ca un asemenea om, fără căpătâi, lipsit de venituri substanţiale, să se amestece în viaţa mea, să-mi răpească fericirea. Drept urmare, atunci când a intrat în magazin și mi-a cerut un kilogram de brânză, i-am dat numai resturi culese de pe fundul putinei. M-am aşteptat să protesteze, așa cum fac atâţia mușterii. E idiot, nici n-a băgat în seamă ce i-am pus în pachet, ba chiar mi-a mulţumit. Și când te gândești că un astfel de om, cu capul în nori, neatent la propriile lui interese, e iubit de Mariana Paraipan. Mi se pare câteodată că iubita mea e cam toantă, fiind atrasă de un asemenea om. Dacă n-ar fi fost sentimentele care mă leagă de ea, zău că aș fi alungat-o de mult din inima mea! Ce fel de oameni sunt aceia care nu se gândesc la avantaje, la profituri? Cică-i artist! Un fraier, nu încape îndoială, un prostănac ușor de înșelat. Cu un astfel de om Mariana Paraipan și familia ei s-ar duce de râpă. Pictorul, așa cum se comportă, nu va reuși niciodată să înfăptuiască ceva, să-și cumpere casă ori automobil!

25 martie. Ieri a fost o zi mare, de neuitat. Mariana Paraipan mi-a răspuns la salut, învăluindu-mă într-o privire caldă. M-am simţit în al nou-lea cer! Acţiunile mele par să crească, și-a dat seama în sfârșit că pictorul nu e un om de viitor… Mi-e milă de el, dar ce să-i fac? E poate un geniu, dar de ce să se pună de-a curmezișul intenţiilor mele? Geniile trebuie să sufere, asta-i datoria lor. Un geniu se jertfește, renunţă la bucuriile vieţii, mănâncă puţin, doarme pe unde apucă, trăiește într-o neagră mizerie, se bucură de răsplată după moarte și mai ales nu se însoară. Ce fel de geniu ar fi acela care ar întemeia o familie, care ar îmbătrâni

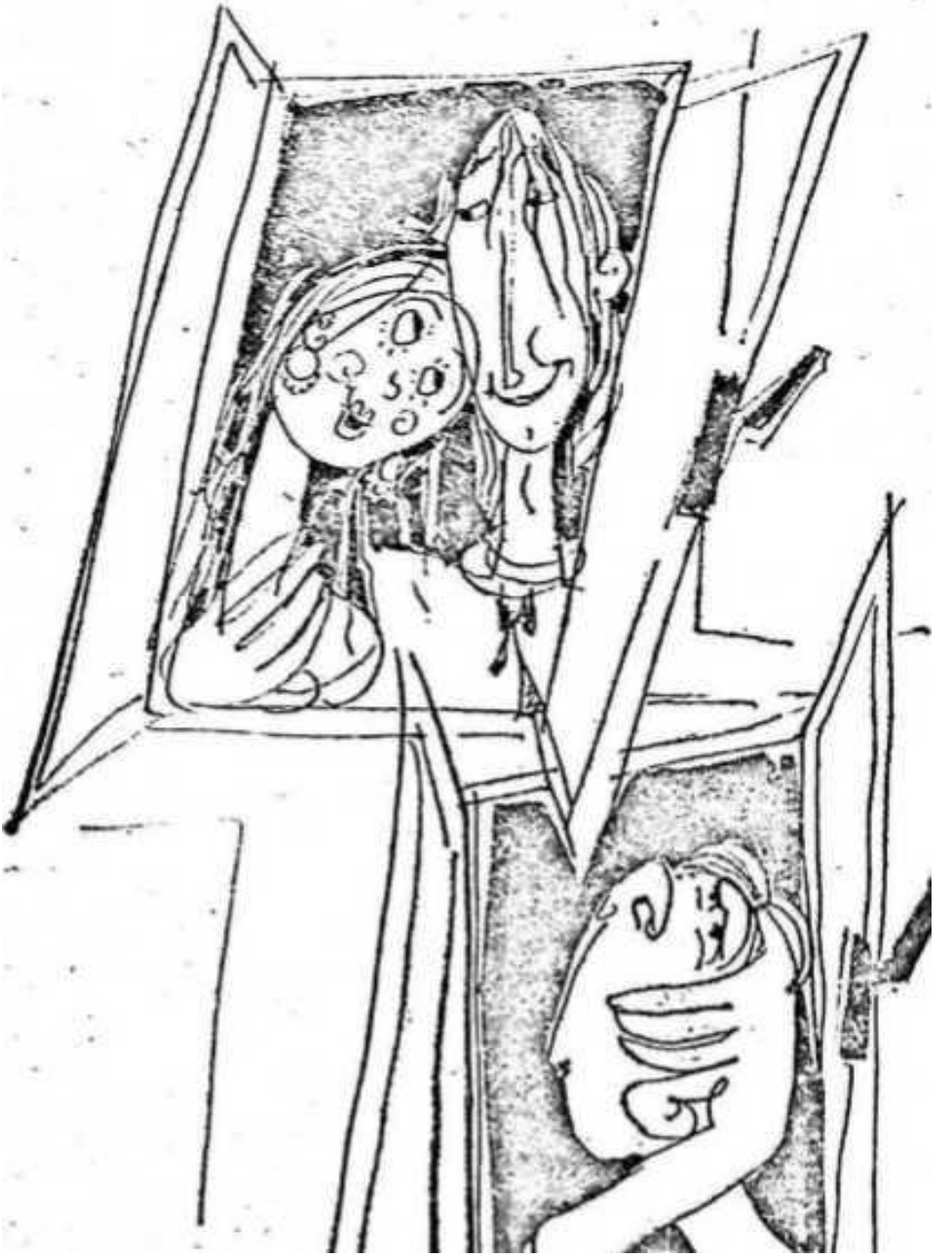

având copii în jur, crescându-i burtă și bătături?… Pictorul va fi deci alungat, va apuca aspra cale a pribegiei, așa cum se cuvine să facă un om care va ului mai târziu veacurile. Să ne lase pe noi în pace, cu ocupaţiile noastre, aceste genii, să-și vadă de treburile lor!… Deși pictorul frecventează casa familiei Paraipan, sunt sigur de succes mai mult ca oricând, nutresc ferma convingere că eu voi fi alesul fetei. Salutul ei pe stradă mi-a umplut inima de o mare bucurie, de o nemărginită speranţa, fiind gata-gata să mă îmbăt. M-am stăpânit la timp gândindu-mă la paguba bănească pe care ar presupune-o acest gest nesăbuit.

27 martie. Zi întunecată, grea, plină de necazuri, neagră. Mariana Paraipan stând cu pictorul la fereastră, conversând într-o excelentă dispoziţie. Am vrut să trag cu urechea la discuţia lor, dar distanţa nu mi-a permis să aud ceva. I-am privit cu ură, am fost disperat. M-am socotit lovit în cele mai alese sentimente, insultat. Mi-a venit să le strig o vorbă urâtă, să fac un gest care să-i sperie și să le curme convorbirea. Erau fericiţi. Ședeam îndărătul storurilor și înduram ocara. Transpirasem, eram pesemne palid, îmi tremurau mâinile… Nu înţeleg, nu mai înţeleg nimic! De ce sunt pus în situaţia asta? De ce eu, om cu stare materială bună, cu parale și posibilităţi mari de câștig, nu mă bucur de succes? Evident că lumea e întocmită anapoda. Nu s-au statornicit încă niște reguli ferme care să înlăture pentru totdeauna confuzia care mai dăinuie în relaţiile dintre oameni. De ce există indivizi ca acest pictor, de ce astfel de oameni continuă să încurce lucrurile? Ce dacă-i artist? Și la ce-i bună arta lui dacă nu produce bani? M-am mirat de nenumărate ori cum de mai există încă oameni care preferă să trăiască modest numai și numai pentru a face artă. Arta nu ţine de cald, devine în unele împrejurări o adevărată pacoste, îi împiedică pe unii să-și realizeze scopurile! Ce adică, prăpăditul acela de pictor ar fi în stare să-i cumpere Marianei Paraipan zece rochii dintr-odată, să o plimbe, pe litoral cheltuind o mie de lei pe zi?…Trebuie să pornesc o acţiune hotărâta, energică, nu mai pot asista la acest spectacol care se abate mult de la regulile și normele îndeobște acceptate de oamenii cu scaun la cap… Am să-i trimit o scrisoare iubitei mele, o scrisoare înflăcărată sau rece, voi vedea, dar o scrisoare menită a limpezi lucrurile, a preciza mai ales poziţia mea.

28 martie. I-am scris. A mers greu, am rupt multă hârtie. Mi-am muncit cumplit minţile, dar a mers. N-am făcut așa ceva niciodată. Sunt un om practic, n-am habar de vorbirea aleasă, știu să ţin socotelile magazinului, să înregistrez surplusurile și să realizeze beneficii personale care nu-s prea mari, dar sunt sigure. La scrisori de amor nu mă pricep, așa că i-am înfăţișat Marianei Paraipan situaţia mea bănească, i-am vorbit pe larg despre economiile mele, i-am prezentat în linii mari viitorul luminos care o așteaptă în cazul în care mi-ar oferi mâna. I-am făgăduit multe, atât ei cât și părinţilor. M-am adresat la un moment dat tuturora, făgăduindu-le că-i voi îmbrăca, că-i voi copleși cu lucruri scumpe, cu fel de fel de bunuri râvnite de alţii. M-am angajat să le cumpăr un „Mercedes” cu care să-i plimb pretutindeni. Pentru a fi mai convingător, le-am prezentat un autoportret insistând asupra prestigiului de care mă bucur printre confraţi, de stima vecinilor și de preţuirea superiorilor ierarhici. Am mai expus și chipul în care văd nunta, am precizat și cine va fi naș,

directorul se înţelege. Am stabilit apoi că vom face un voiaj de nuntă și câte și mai câte… Scrisoarea am trimis-o pe înserat, am vârât-o emoţionat în cutia poștală. De ea atârna doar soarta mea!

31 martie. Nici vorbă de răspuns. Fereastra Marianei Paraipan șade închisă de câteva zile. Sunt alarmat. Am săvârșit oare o greșeală? Nu-mi văd pe nicăieri iubita, parcă a intrat în pământ. Nu-l întâlnesc nici pe pictor. Au plecat din oraș? Îmi vine să înnebunesc, nu mai știu ce să fac. Mai am și câteva necazuri cu inventarul care mi se face… Dar mă voi descurca eu, nu-s nebun să sustrag cu nemiluita, să intru la apă ca un prost!

3 aprilie. Dezastru! Se pare că Mariana Paraipan se va mărita cu nenorocitul acela pe care l-am văzut cu buchete de flori. Prin ferestrele apartamentului se văd parcă oaspeţi. Au venit pesemne câteva rude. Petrec până noaptea târziu. E nuntă? Atunci de ce n-o fac cu dar? Ce, s-au stricat la cap? Nici din asta nu vor să tragă un folos?… Am ieșit totuși cu bine din inventar, dar faptul nu mă mângâie decât în treacăt.

4 aprilie. A fost logodnă, am aflat din vecini, mi-a spus-o Tase tutungiul. Într-adevăr, logodnă cu dar nu se face, dar ar trebui să se statornicească totuși și obiceiul acesta. Adică cum, să vină oaspeţii care să bea și să mănânce pe gratis?… Ah, Mariana Paraipan, ce greșeală faci că mă respingi, că dai cu piciorul norocului! Pictorul acela te va nenoroci, te va duce la sapă de lemn… Sunt cătrănit, am intrat în bodegă, unde m-am întâlnit cu Toderică, un alt vânzător de magazin. Ne-am îmbătat. Nu știu cum a apărut și nea Ghiţică Paraipan, căruia i-am atras atenţia asupra consecinţelor ce ar decurge din măritișul fetei. Nea Ghiţica mi-a spus că nu-l privesc sentimentele fetei, că nu se bagă. De ce să nu se bage? Ce-i zănatec? E doar în joc viitorul lui, căci o căsătorie presupune interesele multora, în primul rând ale părinţilor… Am băut până după miezul nopţii. La chef s-a încins și responsabilul bodegii, nea Gicu. Ne-am retras într-o cămăruţă și am făcut un chiolhan în lege. M-am plâns celorlalţi de nefericirea mea. Nea Gicu, om cu judecată, m-a certat cu asprime pentru rătăcirea mea. Numindu-mă prost, dobitoc, zăpăcit, cum i-a venit la gură. Mi-a reamintit de multe fele din oraș, vrednice, cu zestre, lucrătoare în comerţ, avantajoase, mi-a făgăduit că-mi va găsi una pe cinste, una care să mă mulţumească pe deplin. I-am mulţumit și am plâns cu lacrimi amare… Cheful s-a spart în zori când m-am dus acasă și m-am culcat, magazinul neavând program a doua zi.

5 aprilie. Am privit o singură dată pe fereastră. Eram mahmur. Îmi crăpa capul. Îmi zbârnâiau minţile. Am ticluit iar o scrisoare, ultima, cea mai înflăcărată, prezentând în ea și mai amănunţit starea mea materială.

10 aprilie. N-am primit niciun răspuns. Nea Gicu mi-a prezentat o fată care mi-a plăcut. O cheamă Fănica. E vioaie, isteaţă, drăguţă, dar nu se compară cu Mariana Paraipan. Sunt trist, nemângâiat. Îmi trebuie timp ca să alung durerea cuibărită în inima mea… Aflu că Mariana Paraipan face nuntă săptămâna viitoare. Voi face și eu nuntă în aceeași sâmbătă!

18 aprilie. Cele două nunţi au avut loc ieri. Eu am făcut-o cu mare cheltuială,

pentru a le dovedi tuturor cine sunt. Nu m-am uitat la bani. Am organizat petrecerea într-o sală mare, am făcut-o cu dar, m-am ales cu un bun câştig. Ceilalţi, de-alde Paraipan, au făcut o nuntă mică și fără dar, nenorociţii! Cică s-a petrecut bine acolo, dar nu cred!

30 aprilie. Gata, s-a terminat, sunt căsătorit, Mariana Paraipan e măritata cu pictorul. Îi văd cum intră câteodată în magazin. Le ofer marfa cea mai proastă, iar ei nici nu bagă de seamă. L-am ţinut o vreme așa, apoi i-am lăsat în pace. Niște proști, niște aiuriţi, habar n-au ce înseamnă viaţa, naiba să-i ia! Iar geniul ăla… Zău că mă umflă râsul!

OBICEIURI

Toată lumea știe că mi-am pus în gând s-o răpesc pe Florentina Balaban. Știau vecinii mei și ai ei, prietenii noștri comuni, rudele de ambele părţi, știau colegii de slujbă, șefii, subșefii, chiar și directorul care mi-a zâmbit de câteva ori cu înţeles. Părinţii fetei aflaseră de intenţia mea înaintea tuturor a, așteptau și ei ca fapta să fie săvârșită cât mai repede

Nu aveam deci motive de neliniște, nu mă temeam de un eșec, lucrurile erau aranjate.

M-am înţeles cu Florentina Balaban asupra momentului în care trebuia să aibă loc răpirea și am căzut de acord să fiu așteptat în noaptea de sâmbătă spre duminică. Nu aveam slujbă a doua zi nici eu nici ea, ne puteam odihni în voie după împlinirea actului, am fi făcut poate și un mic chef pentru a cinsti evenimentul.

Mi-am procurat, firește, cele necesare: o frânghie, un șirag de chei, o lanternă. L-am rugat pe șoferul Tase, un prieten de nădejde, să mă ajute cu mașina lui, o autobasculantă de câteva tone. La început nici n-a vrut să audă, pretinzând că e un salariat corect și că nu poate folosi autovehiculul întreprinderii sale în scopuri particulare. Fiindcă era vorba totuși de întemeierea unei familii s-a lăsat înduplecat până la urmă… Tase îşi ţinea autobasculanta acasă iar de la el și până la Florentina Balaban distanţa era foarte mică… Am verificat apoi, cum se cuvenea, trăinicia frânghiei cerând părerea unor amici care au reverificat-o cu atenţie în bodega „Cutezătorii”. Am cercetat și starea lanternei, mi-am procurat pe deasupra o scară pentru orice eventualitate. Lanterna mi-a pus-o la dispoziţie chiar Florentina Balaban, aparţinea doar tatălui ei, nefiind deci exclus ca însuși bătrânul să fi intervenit astfel. Scara mi-a oferit-o un vecin, rudă cu alde Balaban, care mi-a urat totodată mult succes.

Noaptea era neagră, tocmai bună pentru o răpire. Nu se vedea la doi pași, lampadarele străzilor accentuând considerabil beznele. Începuse să plouă, semn bun, încurajator. Înaintam cu autobasculanta pe niște uliţe întortocheate ferindu-ne să facem zgomot. Am oprit la o răspântie și am fumat cu Tase o ţigară.

Din spirit de prevedere Tase scrisese în foaia de parcurs la rubrica privind

scopul cursei: „răpire”, așa că eram oarecum liniștiţi… Am reluat apoi drumul în noapte dar, pentru a ne fortifica sufletele, i-am cerut prietenului meu să oprească la bodega „Cutezătorii”, în care am intrat afișând amândoi indiferenţă.

Zăboveam în bodegă așteptând miezul nopţii căci așa stabiliserăm. Eu sorbeam dintr-un pahar cu rom. Tase golea o sticlă de pepsi. Cei din jur, niște cunoștinţe îndepărtate, se uitau la mine cu vădit interes.

Aflaseră pesemne și ei de răpire, dovadă că unul, pe nume Nicu, s-a ridicat de la masa lui și m-a bătut pe umăr amintindu-mi că e timpul s-o iau din loc.

Grozav de mult doream să sorb încă un păhărel. Am comandat deci băutura, gestul meu provocând însă o indignare generală. Chiar barmanul, om cumsecade, care mă servea întotdeauna cu amabilitate, s-a încruntat cerându-mi cu asprime să pornesc la drum neîntârziat și să-mi fac astfel datoria.

— Să mergem! mă îndemna şi Tase. Doar n-am să beau toată noaptea Pepsi Cola!

Am pornit iar la drum și am ajuns la casa Bălăbanilor. Tase a stins farurile, eu am coborât din autobasculantă. Ploua și mai tare, bătea un vânt rece, se clătinau copacii, scârţâiau streșinile. Casă, cufundată în întuneric, mă aștepta. Poarta era descuiată, nu se auzea lătratul câinelui, dovadă că-l îndepărtaseră de cu seară. O grădină de zarzavaturi se întindea înaintea mea. Cunoșteam bine această grădină, mă mai furișasem de câteva ori în ea. Florentina Balaban mă rugase să pășesc cu grijă, să nu strivesc cumva straturile de varză și castraveţi care creșteau acolo.

Înaintam deci foarte atent pe o potecă dar din pricina întunericului tot am călcat pe niște fasole, fapt care urma să-l scandalizeze a doua zi pe tata socru…

M-am izbit de un coteţ cu găini și raţe care au început să se agite, așa că m-am îndepărtat repede din locul acela strivind alte straturi ce păreau să fie cu morcovi și ţelină. Apoi am nimerit în îngrăditura cocinei stârnind protestele porcului… Am privit totuși porcul acesta cu drag și compătimire — el era hărăzit nunţii fără îndoială.

Mă apropiai de zidul casei și ajungând în dreptul primei ferestre ciocănii ușurel.

— Nu aici se auzi glasul răstit al viitorului meu socru. Costică Balaban.

Da, greșisem, nu aceea era fereastra ci următoarea, dar, ciocănind și în a doua, auzii altă voce, pe cea a mamei soacre care mă îndemnă să caut a patra fereastră. Cea de după primul colţ.

— Ce, ești prost? șuieră ea.

Lăsai frânghia și scara și-mi trasei răsuflarea. Ploua năprasnic. Vedeam fereastra Florentinei, ridicata cam la un metru de sol și nu înţelegeam de ce luasem cu mine atâta echipament. O răpire presupunea însă neapărat o scară și o frânghie. Altfel n-ar fi avut farmec… Am uitat și, în vârful picioarelor, cu răsuflarea tăiata, am bătut delicat în giurgiuvea așteptând emoţionat răspunsul. Am bătut a doua oară, a treia oară, dar nimeni nu se apropia de geam.

M-am enervat. Ședeam în ploaie, pierdeam vremea, ce tot făcea iubita mea? auzii un freamăt, zgomot de pași, un suspin, scaune răsturnate pe podele și un glas iritat:

— Ce faci, năroado? A venit! Hai, trezește-te!

Florentina Bulaban dormise deci, nu mă așteptase. După atâtea preparative o găseam deci cufundată în somn, nesimţitoare la strădania mea. Mă cuprinsese o ușoară mânie și cum ședeam în bătaia ploii, cu scara și frânghia agăţate de umeri devenisem caraghios în propriii mei ochi. Ar fi trebuit să folosească ceasul deșteptător cel puţin!

În sfârșit mi-a deschis fereastra și mi-a întins mâna pe care am strâns-o pătimaş, potrivit tradiţiei. Nu puteam să o sărut căci distanţa era cam mare.

M-am înălţat totuși în vârful picioarelor și m-am aplecat înainte lovindu-mă dureros de pervaz. Dintr-odată mi-am dat seama că nu era mâna ei și m-am cutremurat. Da, era mâna mamei soacre care mi-a șoptit:

— Ai răbdare, se îmbracă!

Îmi reluai locul sub fereastră îndurând ploaia și vântul. Asta era culmea! îşi băteau oare joc de mine?

Până acum trebuia să fi fost acasă cu ea. Trecuse mult de miezul nopţii și încă nu se pregătise? Începui să nutresc gânduri întunecate, mă năpădise furia, nu reușeam să mă mai stăpânesc. Eram înfrigurat și flămând. Acasă pregătisem gustări și băuturi fine de care îmi aminteam cu o înverșunare crescândă. Din odaia Florentinei continuau să răzbată șoapte și zgomote, întrebări ca: „unde-mi sunt ciorapii, unde e baticul?”

— Cum să plec fără umbrelă! auzii eu glasul alesei mele, fapt care m-a scos de-a binelea din sărite.

— Lasă umbrela și haide! am strigat.

— Mai bine o lăsam pe mâine! îmi spuse ea supărată.

Nu. Nu mai reușeam să suport. Comportarea Florentinei era o adevărată batjocură. Adică după atâtea preparative, după atâtea sforţări și emoţii să primesc în obraz asemenea vorbe? De ce, mă rog, îmi erau nesocotite astfel sentimentele? Ce însemna toată această istorie? Îmi irosisem întreaga sâmbătă pentru a mă pregăti cât mai corect cu putinţă și iată cum eram răsplătit… Am trântit scara și frânghia de pământ și am pornit către poartă.

N-am apucat să fac doi pași că înainte mi-a apărut o matahală care mi-a poruncit să mă întorc.

— Nu mă întorc! l-am înfruntat.

Matahala m-a înșfăcat și m-a tras lângă un gard dinapoia căruia se deslușeau câteva umbre — erau vecinii care se adunaseră să asiste la răpire. Matahala era unul dintre vecini care văzând cum stau lucrurile a intervenit la timp împiedicându-mă să plec.

— Întoarce-te! mi-a poruncit el iar. Fii om cu scaun la cap! Adică cum, să stăm aici, în ploaie, de atâtea ceasuri pe degeaba?

Erau foarte mulţi vecinii ăștia și mă priveau desigur contrariaţi. Pe de altă parte în cadrul ferestrei se agita o siluetă, silueta Florentinei. M-am înapoiat și am ajutat-o să sară pervazul. Purta o rochie albă. De ce albă? Doar ploua cu găleata. Ce nechibzuinţă!

Am luat-o în braţe și am pornit spre poartă neţinând seama de straturile cu zarzavaturi… Florentina se zbătea, mă apuca de piept, de păr și-mi cerea să cruţ bunătatea de grădina. Eu nu o mai ascultam, pășeam de-a dreptul, călcam pe unde nimeream. Am ajuns la autobasculantă unde Tase fuma a șasea ţigară. Era nervos, îmi declară că nu va mai participa vreodată la o răpire.

Am plecat și, aruncându-mi ochii înapoi, am văzut cum casa Balabanilor se luminează toată și ale vecinilor la fel.

A doua zi, în zori, m-am pomenit cu tata socru care, furios, mi-a înșirat pagubele pe care le făcusem străbătând grădina. Zadarnic am încercat să-l calmez.

— N-am să ţi-o iert niciodată! răcni el. Mi-ai prăpădit castraveţii și varza. Ar fi trebuit să te dau pe mâna miliţiei!

După care a plecat trântind ușa.

Florentina e acum cu mine, suntem căsătoriţi, ne aducem aminte de răpire și ne înduioșăm. Frumos obicei!

SPOVEDANIA UNUI BARMAN

Mi-am îndrăgit dintotdeauna profesiunea, m-am dăruit ei cu toată ardoarea. Din copilărie îmi plăcuse de altfel să mă ocup de felurite lichide, să le torn dintr-un vas într-altul, să le contemplu după aceea ceasuri de-a rândul. Îmi amintesc cum la vârsta de zece ani îmi rânduisem într-o veche magazie un loc în care cu ajutorul sticlelor și sticluţelor, al pahare lor și păhărelelor mă distram închipuindu-mi că desfac băuturi alcoolice puștanilor din mahala. Nu se poate afirma deci că am îmbrăţișat o îndeletnicire străină aptitudinilor și aspiraţiilor mele, dimpotrivă, se poate susţine cu toată convingerea că un anume destin și-a pus amprenta pe viaţa mea încă de la începuturi. Așa cum un violonist, un pictor simt de timpuriu irezistibile îndemnuri către artă, tot așa m-am văzut chemat de la o vârstă foarte fragedă către profesiunea pe care am practicat-o atâta vreme.

Am trecut de-a lungul anilor prin mari greutăţi. Să nu vă închipuiţi cumva că privilegiul de a vinde băutei se obţine ușor, fără nicio dificultate. E drept, sunt barmani care s-au afirmat și se afirmă cu o surprinzătoare seninătate, depășind lesne orice obstacol ivit în cale. Oamenii aceștia fac parte evident din categoria celor favorizaţi de soartă, a celor norocoși…

Cu mine lucrurile nu s-au petrecut altfel. Din capul locului, adică de când am încheiat cursurile liceului și mi-am pus în gând să vând băuturi, a trebuit să lupt din răsputeri pentru a învinge potrivnicia unor mari adversităţi. Privind înapoi, la marea mea bătălie, constat cu tristeţe cât de mult m-am chinuit, ce uriașe eforturi am depus, ce dureroase sacrificii am făcut pentru a-mi îndeplini menirea. Sunt barmani tare chinuiţi, vă asigur, între ei existând adevăraţi martiri. Atât doar că acești martiri rămân necunoscuţi, în jurul lor nefăcându-se niciun fel de publicitate. Această stare de lucruri mi se pare nedreaptă întrucât nu văd cu ce s-ar deosebi strădania unui

barman de cea a unuia despre care se pretinde că s-a jertfit pentru binele omenirii. Cu toţii trudim și ne zbatem întru desăvârșire, cu toţii contribuim, după puterile noastre, la mersul înainte, la progres și la bunăstare. Veţi afirma poate că există o ierarhie în ce privește valoarea și faptele oamenilor, veţi admite bunăoară că noi barmanii ne aflăm pe o treaptă foarte joasă în această ierarhie. Ei bine, nu! Fiecare ne jucăm rolurile, fiecare participăm la o sforţare comună, sforţare în cadrul căreia avem indisolubil nevoie unul de altul. Vă puteţi imagina oare o lume fără barmani? O asemenea lume vă asigur, ar fi o absurditate, ceva de domeniul fantasmagoriei. În cele mai îndepărtate colţuri ale universului, acolo unde se presupune că ar exista civilizaţii avansate, barmanii, sunt convins, se află la locurile lor, îşi îndeplinesc cu prisosinţă misiunea ce le revine.

Dar, cum spuneam, m-am lovit de mari greutăţi, n-am fost câtuși de puţin cruţat de suferinţe în cariera mea. Școala de specialitate am terminat-o repede „în ea obţinând chiar înalte merite la învăţătură. M-am remarcat acolo printre primii căci eram, cum v-am prevenit, foarte înzestrat, evidenţiindu-mă ca un adevărat talent în materie. După aceea însă, vreau să zic după absolvirea școlii de barmani, a urmat un lung șir de necazuri și mizerii, un calvar de nedescris.

Am fost nevoit să mă angajez mai întâi în câteva localuri de mâna a doua și chiar a treia, localuri care nu corespundeau nici pe departe gusturilor și aptitudinilor mele. Îmi amintesc de niște bodegi amărâte, neîngrijite în care împărţeam consumatorilor băuturi ieftine și tari, în care suportam zi și noapte o priveliște de-a dreptul jignitoare. Sunt, după cum binevoiţi să constataţi, un om manierat, delicat și a îndura ceas de ceas grosolăniile unor beţivani nu a fost o treabă ușoară. Ședeam înapoia tejghelei, cu rafturile în spate, turnam în pahare ţuică sau rachiu, priveam deprimantul spectacol reprezentat de oamenii aceia decăzuţi care nu se mai săturau să-și toarne în gâtleje alcool, să vocifereze până noaptea târziu. Aveau loc scene dezagreabile, certuri și încăierări și nu de puţine ori, ajutat de un chelner ce se nimerea să existe în local, trebuia să alung în stradă păcătoșii aceia.

Poate că a fost necesară perioada grea prin care am trecut, poate că ei îi datorez formaţia mea spirituală de acum. Contemplând zilnic sau seară de seară dezgustătoarea priveliște, în mintea mea dornică mereu de deslușiri, frământată necontenit de mari întrebări, a încolţit o idee care nu m-a părăsit de atunci niciodată. M-am străduit atunci să înţeleg în primul rând dramaticul aspect al consumului de băuturi alcoolice. Repet, sunt un om muncit lăuntric, însetat de cunoaştere, dornic să adâncesc fenomenele lumii înconjurătoare. Stăpânit de nevoia rezolvărilor și soluţiilor, am prins să reflectez asupra a ceea ce se petrecea sub ochii mei. Am ajuns astfel la o concluzie care se impunea viguroasă, de neocolit, anume că beţivanii și alcoolicii trebuiau cu orice preţ ajutaţi, smulși mocirlei în care se scufundau. Am simţit atunci cum pe umerii mei apasă o mare răspundere, cum colţii unei cumplite remușcări încep să-mi roadă conștiinţa. Da, eu eram poate cel mai vinovat de starea mizerabilă a beţivilor, eu care distribuiam cu propriile mâini fatala băutură.

Am uitat să vă aduc la cunoștinţă că nu eram băutor în vremea aceea. Sorbeam doar din când în când câte un păhărel la rare ocazii, uneori la sfârșitul programului de lucru și atât. Sila pentru ceva ce făceam era deci cu atât mai mare, mai profundă. În copilărie, când mă jucasem de-a barmanul, nu-mi trecuse niciodată prin cap că aș deveni un susţinător de nădejde al cumplitului viciu. Nici mai târziu, în adolescenţă, când visasem la viitoarea mea profesiune, nu-mi închipuisem măcar că m-aș face vinovat a răspândi ţuica sau rachiul…

După crâncene chinuri sufletești, după meditaţii prelungite, după momente de cumpănă și de disperare am luat hotărârea să-mi schimb fundamental atitudinea, să devin alt om, să încerc a repara măcar în parte greșeala pe care o săvârşisem distribuind băuturi alcoolice. Mi-am impus să fiu tare, în transigent, în lupta care se anunţa deosebit de aprigă. Am trecut apoi la aplicarea primei măsuri ce mi se părea indicată și anume micșorarea cantităţilor de băutură acordate mușteriilor. Am fixat chiar o raţie pentru fiecare, înscriind pe un afiș că voi servi numai câte o sută de grame de rachiu pe cap de consumator.

Afișul l-am fixat deasupra barului, după care m-am pregătit să fac faţă oricărei situaţii.

Reacţia pricinuită de noua măsură a depășit orice așteptare, a stârnit un adevărat scandal, ceva ce se apropia vădit de o revoltă. Mușteriii, până atunci rezonabili, s-au preschimbat în fiare, au prins să urle la mine, să mă înjure și să mă amenințe în modul cel mai fioros. Dacă mușteriii se comportau astfel, superiorii întreprinderii comerciale au socotit că au de-a face cu un nebun în persoana mea. A urmat o perioadă cumplită, s-au produs întâmplări nemaipomenite, m-am văzut înconjurat de ura tuturor. Zadarnic încercam să le explic clienţilor cât de vătămător este rachiul, zadarnic le ţineam scurte conferinţedespre cumpătare. Nimeni nu mă asculta. Băteau cu pumnii în tejghea, răcneau și într-o seară, ţinându-mă tare, mi-au dărâmat barul. Am chemat miliţia, s-au făcut cercetări, s-au întocmit procese verbale de amenzi dar după acest eveniment superiorii ierarhici mi-au pus de-a binelea la îndoială sănătatea mintală, considerând că s-ar impune schimbarea locului meu de muncă, ceea ce s-a și petrecut.

Am fost numit într-o altă bodegă, situată mai spre centrul orașului, o bodegă curată, luminoasă, dar de asemenea plină de beţivani. O vreme am respectat tradiţiile localului comportându-mă ca un barman obișnuit. Treburile mergeau bine, vânzarea se desfășura normal dar conștiinţa nu-mi dădea pace. Vedeam iar chipurile congestionate ale mușteriilor, gesturile lor bezmetice, auzeam iar conversaţii deșucheate și mă socoteam din nou răspunzător, vinovat de a cultiva morbida înclinaţie. Nu-mi găseam liniștea, treceam prin alte îndoieli, sorbeam apoi câte un pahar spre a-mi da seama mai bine ce însușiri extraordinare conţine băutura de vreme ce e atât de râvnită. Nu pricepeam mai nimic. Simţeam doar că mă ameţesc iar a doua zi, cum era de așteptat, suferam de greţuri cumplite.

Dornic să rămân cu conștiinţa cât de cât curată, am reintrodus regimul sever pe care urmărisem să-l ţin cândva. Am înscris iar pe o bucată de hârtie hotărârea mea, am dat să le explic mușteriilor cum îşi șubrezesc organismele înclinând mereu către

cârciumă.

De data asta protestele au fost uriașe, s-a iscat o răzmeriţă de mari proporţii, o manifestaţie zgomotoasă. Cu fluierături și mai ales cu huiduieli. În bodegă s-a prezentat însuși directorul care mi-a cerut energic să mă astâmpăr. Era furios, primise un morman de reclamaţii, mi-a reamintit că sunt barman și nu un membru al vreunei societăţi de temperanţă. Am cedat dar cu inima frântă de durere. Se năruia din temelii o altă tentativă a mea. Am acceptat să torn mai departe în pahare și să refuz băutura doar celor aflaţi în stare de ebrietate, conform instrucţiunilor în vigoare.

Dar cum să-ţi dai seama când cineva este sau nu este în stare de ebrietate? Priveam localul, vedeam consumatorii, nu reușeam să-i descopăr pe cei ameţiţi.

Mă înconjurau chipuri de obicei vesele, îmbujorate, îmi vorbeau niște oameni bine dispuși dar toţi, absolut toţi, știam bine, erau beţi deși se ţineau bine pe picioare sau pe scaune. Îmi aduc aminte cum, dornic să clarific lucrurile, am cerut în scris directorului să precizeze noţiunea de ebrietate, să-i statornicească limitele și să o facă cumva aplicabilă realităţii. Am cerut chiar fiole de control din acelea folosite în circulaţia rutieră… M-am văzut chemat în biroul maimarelui meu și săpunit zdravăn. S-a considerat atunci că-mi bat joc de conducerea întreprinderii și am fost prevenit că voi fi concediat dacă voi continua tot așa.

Mi s-a sugerat chiar să-mi îngrijesc nervii, să mă internez într-un sanatoriu.

Am fost transferat la altă bodegă în care n-am îndrăznit să-mi aplic reformele. Am muncit un răstimp indiferent la cele din jur, am căzut într-o stare vecină cu apatia. Încercam din când în când să mă consolez cu ajutorul coniacului. Îl găseam pe gustul meu dar a doua zi mă durea capul și iar nu înţelegeam cum de se stăruia asupra lui. Am început, dată fiind starea mea sufletească, să acord băuturii oarecare atenţie.

Într-o seară însă am văzut un beţivan, un bărbat scofâlcit, răpciugos, năruit datorită groaznicei patimi. Mi-a cerut gratuit un pahar cu rom. L-am refuzat bineînţeles, dar individul a devenit insistent, mi-a înșirat o istorie încurcată din care reieșea că nu mai are nicio lăscaie. A repetat cererea văitându-se, nu i-am satisfăcut-o. A prins să strige și în final a izbucnit în plâns. Plângea de-ţi era mai mare jalea, dar rezistam pe poziţie. În cele din urmă mi-a căzut în genunchi. I-am dat o sticlă întreagă pe care apucând-o, a strâns-o la piept și a sărutat-o… Am fost atât de impresionat încât, în ciuda cumpătării mele exemplare, am băut în seara aceea trei sute de grame de mastică și alte trei de lichior.

Am mai făcut câteva încercări de aplicare a generoaselor mele idei, dar de asemenea fără succes îmi dobândisem deja faima de ţicnit, eram schimbat din bodegă în bodegă, deveneam treptat mai neputincios înaintea viciului. Mă cuprindea uneori dorinţa de a readuce beţivanii pe drumul cel bun, mă mai împotriveam unora care-mi solicitau prea multă băutură.

Dar aceste tentative s-au rărit simţitor, nu s-au mai bucurat de vigoarea și măreţia începuturilor. Urmăream poate să-mi dovedesc mie însumi că nu sunt întru totul păcătos deși nu mă mai încredeam nici în acest așa-zis adevăr. Cu prilejul

altor schimbări și transferuri, din pricina frământărilor, îndurerat de neizbândă, am început să beau. Beam din propriul meu bar, după închiderea localului. Apoi am prins să sorb câte un păhărel și în timpul programului, mai mult din nevoia de a rezista cumplitului spectacol ce se desfășura sub ochii mei.

S-a întâmplat în cele din urmă ce trebuia să se întâmple. Am fost găsit beat în timpul serviciului și sancţionat. La a doua abatere am primit o nouă sancţiune, iar la a treia am fost pus pe liber.

Așa se explică prezenţa mea aici, în acest restaurant! N-aveţi cumva bunăvoinţa să-mi oferiţi o sută de grame de rom?

SUMAR

ASIMILĂRI / 2
OAMENI CU IDEI / 8
FOLOASELE ARTEI / 13
CU CEI CE VIN / 20
SLUJITORUL / 24
RAŢIUNE / 30
ÎN FAŢA TRECUTULUI 34
INVENTARIERE / 41
FARIMIŢARE / 49
NOBLEŢE / 53
ÎN LOC DE DUEL / 60
DINAMISM / 64
PEDAGOGIE / 68
APARATE / 72
UTILITARISM / 81
PRELUDII / 86
DEZINTERESARE/ 91
ÎNRUDIRE / 96
AMOR STRĂVECHI / 101
NERVI / 107
REÎNTÂLNIRE / 111
PĂRINŢI ȘI COPII / 115
POPAS / 120
ÎNTRE PRIETENI / 125
PASIUNE / 130
OBICEIURI / 136
SPOVEDANIA UNUI BARMAN / 140

Valentin Șerbu
SATIRICE
Editura SPORT TURISM
București-1982